ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΤΟΣ ΛΕ´. — 1960 — ΤΕΥΧΟΣ Γ´.

ΙΟΥΛΙΟΥ - ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ - ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1960.

ΘΕΡΙΝΑΙ ΣΚΕΨΕΙΣ

ΤΙ ΘΑ ΕΚΑΜΝΕ ὁ ἰδικός μας λαός· ἐὰν δὲν εἶχε τὴν πίστιν του μὲ τὶς θαυμάσιες καὶ μεγάλες Ἑορτές της, τὶς Λειτουργίες της, τοὺς ὕμνους· τὸν Χριστόν, τοὺς Ἀποστόλους καὶ τὴν Παναγίαν, ὅσα ψάλλουν τὴν ζωὴν καὶ γεύονται ὡς κάτι νόστιμον καὶ τὸν θάνατον. Θὰ εὑρισκόμεθα ἀντίκρυ εἰς συντριπτικὸ καὶ ἀδυσώπητο, ἀνεξιλέωτο Μηδέν. Γνωρίζομεν τὸ ἄγχος καὶ τοὺς ἀγῶνας καὶ τὰ προβλήματα τῶν ἀνθρώπων.

Συντρίμμια θὰ ἐγινόμεθα, ἐὰν δὲν ξεφωνίζαμε εἰς τὸ βάθος τοῦ εἶναί μας κάτι ἀπὸ ὅσα παρήγορα ψάλλει ἡ Ἐκκλησία μας, ἐὰν δὲν κατεφεύγομεν εἰς τοὺς κόλπους της· ἐὰν δὲν ἐζεσταινόμεθα μὲ τὴν ζεστασιά της. Καὶ πύργος αὐτὴ εἶναι καὶ φάρος καὶ ᾆσμα καινόν. Ἡ γαλήνη μας εἶναι, ἡ οἰκοδομή μας, τὸ φτερούγισμά μας·

Ἀπὸ ἡμᾶς ὅμως τοὺς Κληρικοὺς ἐξαρτᾶται οἱ ἄνθρωποι νὰ νοιώσουν καλύτερον τὴν ἀληθινὴν οὐσίαν τῆς Ἐκκλησίας μας· τῆς πίστεώς μας· τῶν παραδόσεών μας. Ἀπὸ ἡμᾶς ἐξαρτᾶται ἡ ἐποχή μας νὰ σώσῃ τὴν ψυχήν της. Οἱ ἄλλοι πρέπει νὰ εὕρουν εἰς ἡμᾶς ὅ,τι ἡ ἀνήσυχη καρδιά των ζητεῖ. Ἔχομεν τὴν μεγάλην εὐθύνην. Πρέπει ἡ προσφορά μας νὰ γίνῃ κτῆμα τῶν πολλῶν· τῶν μικρῶν καὶ τῶν μεγάλων.

Πρέπει νὰ εἴμεθα ἄνθρωποι πνευματικοί· μὲ πνευματικὴν ἀνησυχίαν, μὲ σκέψιν, διότι ἡ ζωὴ δὲν εἶναι ἀπολίθωσις, στασιμότης· τέλμα. Δὲν θὰ ἀφήσωμεν τὰς παραδόσεις μας καὶ τὰ δόγματά μας νὰ κοιμῶνται εἰς τὰ Βιβλία καὶ τὰ Μουσεῖα· Θὰ τὰς μετουσιώσωμεν εἰς ἰδικόν μας αἷμα· εἰς ἰδικήν μας πνοήν· εἰς ἀγάπην, εἰς πάθος, εἰς θυσίαν, εἰς λύτρωσιν.

Ἡ πίστις δὲν εἶναι ἀφῃρημένη ἰδέα, ἡ ἀποκάλυψις δὲν εἶναι διήγησις ἁπλῆ. Ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο. Πρέπει νὰ βάλωμεν τὸν οἶνον, παλαιὸν καὶ νέον, εἰς ἀσκοὺς καινούς· εἰς μορφὰς καὶ τύπους ἰδικῆς μας συλλήψεως· ἰδικῆς μας πνοῆς. Νὰ τὸν καταστήσωμεν εὔληπτον ἀπὸ τὰς διψασμένας συγχρόνους ψυχάς· Κάθε παιδὶ εἶναι συνεχὴς ἀνανέωσις τοῦ αἵματος τῶν γονέων του. Τὴν μαρτυρίαν τῶν παραδόσεών μας διαρκῶς θὰ

τὴν ἀνανεώνωμεν. Τὸ δόγμα εἶναι ἀλήθεια καὶ ζωή, μὲ γονιμότητα ἀνεξάντλητη.

Εἴμεθα εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ θέρους, εἰσήλθομεν εἰς τὸν μῆνα Αὔγουστον. Ἐξαίσια γλυκύτητα εἶναι σκορπισμένη γύρω μας καὶ ἐντός· καὶ ἀπὸ τὴν φύσιν, τὶς θερινὲς βραδυές· καὶ ἀπὸ τὶς ἀκολουθίες τῶν Ἐκκλησιῶν. Ἀπὸ ποιὰ ἐσωτερικὴ πηγὴ ἀντλοῦμεν τὴν μαγείαν αὐτήν· τὸ νέκταρ ; Ποιὸς μᾶς κάμνει ἁπλούς, ὡσὰν τὰ παιδιά ; Χαρούμενους μέσα εἰς τὶς λύπες μας ; Θαρραλέους εἰς τὶς ἀντιξοότητες ; Ποιός ;

Πεζοὶ εἴμεθα, καὶ ὅμως ἡ ζωή μας σταλάζει ποίησι· Σκοτεινοί· ἀλλὰ καθήμεθα μέσα εἰς θεῖον φῶς· Ἀμαθεῖς· καὶ πλέομεν εἰς πνευματικὴν ἀκτινοβολίαν. Πίνομεν τὸ γάλα τῶν ρημάτων τοῦ Χριστοῦ. Ἀπορροφῶμεν τὸ μέλι τῆς παρουσίας Του. Τὴν τρυφερὴ στοργὴ τῆς Μητέρας Του.

Μᾶς ἔδωκε λέξεις νὰ παρακάπτωμεν, εἰς τὴν προσευχήν, τὰς ἁμαρτίας μας, καὶ νὰ ἐρχώμεθα πολὺ πλησίον εἰς τὸν Θεόν· ὥστε νὰ Τὸν λέγωμεν «Πάτερ ἡμῶν!» Προσεβάλαμεν τὴν θείαν δικαιοσύνην Του· καὶ ὅμως μὲ τὸ καράβι μας αὐτὸ «Πάτερ ἡμῶν!» Τὸν πλησιάζομεν, νικῶμεν τὸν ἀνίκητον, παίρνομεν τὴν καλωσύνην Του, κατακτῶμεν τὴν ἀγάπην Του. Μὲ τὴν μεγάλην δύναμιν τὴν ὁποίαν μᾶς ἔδωκεν ὁ Υἱός Του «Πάτερ ἡμῶν!», εἰσήλθομεν εἰς τὸν οὐρανόν. Ἐνικήσαμεν τὴν σοφίαν τῶν σοφῶν· ἠθετήσαμεν τὴν σύνεσιν τῶν συνετῶν. Ἐκάμψαμεν τὸν δραττόμενον τοὺς σοφοὺς ἐν τῇ πανουργίᾳ αὐτῶν. Τόση δύναμις, τόση χάρις μέσα εἰς δύο ἁπλὲς λέξεις : «Πάτερ ἡμῶν !» Τόσο γάλα, τόσο μέλι· τόση εὐφροσύνη· τόση τροφὴ μέσα εἰς δύο, τρεῖς μῆνες τοῦ καλοκαιριοῦ. Τέτοιος χορτασμός, μὲ μίαν λέξιν «τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον».

Εἴμεθα εὐτυχισμένοι. Ἐμάθαμεν νὰ ὁμιλῶμεν εἰς τὸν Θεόν· ὅπως ἕνας τίμιος ἄνθρωπος ὁμιλεῖ εἰς ἕνα τίμιον ἄνθρωπον. Ὅπως ἕνα παιδὶ ὁμιλεῖ εἰς τὴν μητέρα του· εἰς τὸν πατέρα του. Ἀπ' εὐθείας καὶ φυσικά· Ἐγίναμεν ὥριμοι· ὡσὰν τὰ σπαρτά, ὡσὰν τὴν σταφυλήν.

Εἰς τὸ ὄρος καὶ εἰς τὴν θάλασσαν συνήθως ἔκαμνεν ὁ Ἰησοῦς τὰς ὁμιλίας Του· τὴν θείαν Του διδαχήν, ἀτενίζοντας τὴν χλόην καὶ ἀκούοντας τὰ νερά. Ἀτενίζοντας τὰ πρόσωπα τῶν ἀνθρώπων καὶ νοιώθοντας τὴν δίψαν των, τὴν ἀνησυχίαν των· τὴν ἀγάπην των· τὸν πόνον των· Ὅμοια καὶ σήμερα οἱ ἄθρωποι, πρὸ πάντων τὸ θέρος, εἰς τὶς πλαγιὲς τῶν βουνῶν ἔρχονται καὶ εἰς τὶς παραλίες· νὰ εὕρουν γαλήνην· ἀνάπαυλαν, τόνωσιν. Νὰ περισυλλεγοῦν εἰς τὴν αἰθρίαν τῆς ἐξοχῆς. Νὰ πλύνουν τὰ μάτια τῆς ψυχῆς των, διὰ νὰ ἀτενίσουν τὰ ὅσια καὶ ἱερά των.

Νὰ ἀνανεώσουν εἰς τὴν οἰκογένειάν των τὸν σεβασμόν, τὴν ἀγάπην, τὴν στοργήν. Ἀπὸ τὶς παραλίες καὶ τὰ δάση, ἀπὸ τὸν ἀέρα καὶ τὴν νύχτα· ἀπὸ τὸν ἥλιον καὶ τὴν θάλασσαν, ἀπὸ τοὺς θείους ρυθμούς των ἔχομεν ν' ἀντλήσωμεν πολλά, ὥστε νὰ ἐπανευρίσκωμεν κατόπιν εἰς τὰς σκέψεις μας καὶ εἰς τὰ αἰσθήματά μας τὴν ἠχώ των, τὴν δροσιάν των καὶ τὴν θαλπωρήν· τὴν μαγείαν καὶ τὴν ἀποκάλυψίν των· Ὅλα αὐτὰ μᾶς βοηθοῦν νὰ κάμωμεν ὑψηλὰς σκέψεις ἐπάνω εἰς τὴν ζωὴν καὶ εἰς τὸν θάνατον. Ὑπῆρξαν ἄνθρωποι τοὺς ὁποίους ἱκανοποιοῦσαν οἱ θάμνοι τοῦ βουνοῦ περισσότερον παρὰ ὅλη ἡ μεταφυσικὴ τῶν βιβλίων.

Ἡ φύσις μᾶς ἐπηρεάζει. Μᾶς ἑλκύει, μᾶς θέλει εἰς τοὺς κόλπους της, διὰ νὰ μᾶς ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὸν θόρυβον τοῦ πλήθους· νὰ μᾶς γεμίσῃ ἀπὸ καταπραϋντικοὺς στοχασμούς. Ἡ θάλασσα μᾶς γοητεύει, μᾶς συγκινεῖ. Τὰ κύματα σμίγουν τὸ ἕνα μὲ τὸ ἄλλο· καὶ ὅλα εἶναι φορτωμένα ἀπὸ χαράν, ἀπὸ γέλοιο· ἀπὸ τραγοῦδι· Ὁ ρόχθος, ἡ πνοή, ὅλα εἰς ἡμᾶς ἔρχονται. Κάθε νότα εἰσχωρεῖ βαθειὰ εἰς τὸ εἶναί μας· κάθε ἀντίλαλος, κάθε ἀνέμισμα τῶν μαλλιῶν μας μᾶς ἠλεκτρίζει.

Ζητοῦμεν νὰ σμίξωμεν μὲ τὴν ἀπέραντη φύσιν, νὰ ἑνωθῶμεν μαζύ της· ν' ἀντλήσωμεν δύναμιν ἀπ' αὐτήν· νὰ πάρωμεν μαθήματα· ρυθμούς· νόμους. Μᾶς ἀρέσει ἡ βοή της, ὅσον καὶ ἡ γαλήνη. Χίλιες ἀποκρίσεις βγαίνουν ἀπὸ τὴν καρδιά μας.

Δὲν κρατοῦμεν ὅμως ἡμεῖς τὴν φύσιν μέσα μας· ἐκείνη μᾶς κρατεῖ, μᾶς ἀγκαλιάζει. Αὐτὴ μᾶς τρέφει, μᾶς γαλουχεῖ· Χύνει τὸν χυμόν· χύνει τὸ νέκταρ μέσα μας. Μᾶς λικνίζει, στέλνει τὸ γρασίδι της ἕως εἰς τοὺς τάφους μας. Ἔχει πάντα μιὰ θέσι δι' ἡμᾶς· διὰ τὴν ἀγάπην μας· διὰ τὸν πόνον μας. Ἕνα τραγοῦδι καὶ διὰ τὴν χαράν μας καὶ διὰ τὴν θλῖψίν μας. Ἔχει μαστοὺς γεμάτους γάλα, μέλι, εὐφροσύνην, στήριγμα. Καὶ ὅλα της εἶναι θαυμάσια καὶ τὸ φῶς της· καὶ τὸ σκοτάδι της· καὶ ἡ σιωπή της καὶ ἡ βοή της· Καὶ ἕνα φύλλο ἀπὸ τὴν χλόην ὁλόκληρο θαῦμα εἶναι.

Ὅλα μᾶς πλησιάζουν εἰς τὴν μεγάλην Πηγήν, εἰς τὸν Θεόν. Παρατηρῶ τὴν συντριβήν, τὴν ἀλλαγὴν τοῦ κόσμου, τώρα τὸν Αὔγουστον. Συνωθεῖται πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν· πρὸς τὴν θείαν Μετάληψιν. Τὸν κατανύσσει ἡ Ἑορτὴ τῆς Παναγίας. Ἡ Παναγία ὁμιλεῖ βαθειὰ εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ λαοῦ μας, ἡ Παναγία ἡ ὁποία ἐστάθη ὀρθία πλάγι εἰς τὸν Ἐσταυρωμένον Υἱόν της· Ὀρθία καὶ σιωπηλή. Ὕστερα ἀπὸ μίαν ἡμέραν αἴσχους καὶ φρίκης καὶ πόνου. Ὕστερα ἀπὸ τὴν ἐγκατάλειψιν τοῦ Υἱοῦ της καὶ ἀπὸ τὴν γῆν καὶ ἀπὸ τὸν οὐρανόν. Οἱ μαθηταὶ ἔφυγαν· καὶ αὐτὴ

ἔμεινε. Ἐκεῖνοι δὲν ἠδυνήθησαν νὰ βαστάξουν τὸ φορτίον, αὐτὴ τὸ ἐβάσταξε. Αὐτὴ ἡ τρυφερή, ἡ εὔθραυστη, ἡ λεπτεπίλεπτη. Ἐβάσταξε, διότι διατηροῦσε τὰ λόγια Του εἰς τὴν καρδίαν της. Τὰ διετήρει καὶ τὰ ἐμελέτα.

Χωρὶς προσοχὴν καὶ μελέτην· χωρὶς ἐσωτερικὸν κόσμον, δὲν θὰ σταθῶμεν εἰς τὸ ὕψος τῶν περιστάσεων· εἰς τὸ ὕψος τὸ ἰδικόν μας. Θὰ ἀθετήσωμεν καὶ τὸ καθῆκον καὶ τὴν εὐθύνην, μόλις τὰ πράγματα ἔλθουν ἀντίξοα. Θὰ ξεφύγωμεν, ὅπως ἔφυγαν οἱ Μαθηταὶ τοῦ Ἰησοῦ καὶ Τὸν ἀφῆκαν μόνον· εἰς τὴν ἐρημίαν Του καὶ εἰς τὸν Σταυρόν Του.

Μεταξὺ τῶν μεγάλων μαθημάτων· τὰ ὁποῖα μᾶς ἔδωκεν ἡ Παναγία εἶναι καὶ αὐτό : Καὶ ἄν ποτε μᾶς τρομάξῃ ἡ κατάστασις, καὶ ἂν ὁ πόνος γίνῃ ὀγκόλιθος, καὶ ἂν δὲν μᾶς νοιώσουν, καὶ ἂν μᾶς παρεξηγήσουν· καὶ ἐὰν θὰ δεήσῃ νὰ ἀποθάνωμεν· θὰ ἐμμείνωμεν, δὲν θὰ στραφῶμεν εἰς τὰ ὀπίσω, δὲν θὰ ὑποχωρήσωμεν, δὲν θὰ ἐγκαταλείψωμεν τὴν θέσιν μας. Θὰ σταθῶμεν ὄρθιοι πλάγι εἰς τὸν πάσχοντα συγγενῆ μας ἢ φίλον μας. Θὰ σκεφθῶμεν τὴν ἀγάπην του τὰ λόγια του, τοὺς καθαρμούς του δι᾽ ἡμᾶς. Θὰ τὰ διατηρῶμεν εἰς τὴν ψυχήν μας καὶ θὰ τὰ μελετῶμεν. Δὲν χρειάζονται λόγια πολλὲς φορές· ἡ παρουσία μας ἀρκεῖ. Ἡ Παναγία πλάγι εἰς τὸν Σταυρὸν ἐστάθη σιωπηλή.

Συνυφάνθη ὡραῖα ἡ Ἑορτὴ τῆς Παναγίας μὲ τὸ προχωρημένο καλοκαῖρι. Ἔχουν γεμίσῃ τὰ κύτταρά μας καὶ ἡ ψυχή μας ἥλιο καὶ θάλασσα καὶ πράσινο καὶ αἰθρία τοῦ βουνοῦ, ὥστε καὶ πειὸ δυνατοὶ καὶ πειὸ καθαροὶ καὶ πειὸ εὐχαριστημένοι, νὰ πλησιάσωμεν εἰς τοὺς Ναούς της, εἰς τὶς ἀκολουθίες της· εἰς τὶς Παρακλήσεις της· εἰς τὶς Λειτουργίες της· Πειὸ γεμᾶτοι ἀπὸ τὴν δαψίλειαν τῶν ἀγαθῶν τῆς θείας Προνοίας, ἀπὸ τὸ ὅραμα τῆς συγκομιδῆς τοῦ σίτου καὶ τῶν ὀπωρῶν. Ἀπὸ τὸ ὅραμα τῶν παιδιῶν ποὺ ἀνεβαίνουν εἰς μίαν τάξιν ἀνωτέραν ἢ τὸ πρῶτον εἰσέρχονται εἰς τὸ Σχολεῖον.

Κοπάδια πουλιῶν ἀντικρύσαμε, ποὺ κελαδοῦσαν. Γλάρους ἀκούσαμεν ὡσὰν γέλοιο ἀνθρώπινο πίσω ἀπὸ τοὺς βράχους. Γεμάτη ἡ φύσις ἀπὸ ψάλτες· καὶ τοῦ πόνου καὶ τῆς χαρᾶς ἀοιδούς, βάρδους τῆς ἀγάπης. Γεμᾶτες αἱ πόλεις καὶ τὰ χωριὰ ἀπὸ τὶς ὑμνῳδίες τῆς Παναγίας. Κάτι μᾶς ἐρωτᾷ : Ἆρά γε μέσα εἰς τὴν ζέστην τοῦ ἥλιου, κοντὰ εἰς τὰ κογχύλια τῆς θάλασσας, εἰς τὸ χάραγμα τῆς νέας ἡμέρας, εἰς τὴν μαγείαν τῆς βραδυᾶς· εἰς τὸν βόμβον καὶ τὸν ῥόχθον καὶ τὸν ψίθυρο καὶ τὴν σιγαλιά· γνοιαζόμεθα ὅτι ὁ καιρὸς περνᾷ, ὅτι ἡ ζωή μας διαβαίνει ;

† Ὁ Πριγκηποννήσων ΔΩΡΟΘΕΟΣ

ΟΙ ΕΠΙ ΤΗΣ ΠΡΟΠΟΝΤΙΔΟΣ ΛΙΜΕΝΕΣ ΤΩΝ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ

α΄. Ὁ λιμὴν τοῦ Ἰουλιανοῦ.

Ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουλιανὸς (361—363) πρὸ τῆς ἐκστρατείας του κατὰ τῶν Περσῶν διέταξε νὰ κατασκευάσωσι λιμένα πρὸς νότον τῆς πρωτευούσης μὲ εἴσοδον ἡμικυκλικήν. Πλησίον τοῦ λιμένος τούτου ὑπῆρχε τὸ ἀνάκτορον τοῦ Ὁρμίσδα ἐν ᾧ κατώκει βραδύτερον ὁ Ἰουστινιανὸς πρὸ τῆς ἀνόδου του εἰς τὸν αὐτοκρατορικὸν θρόνον, πρὸ δὲ τοῦ λιμένος ὑπῆρχε τὸ ἄγαλμα τοῦ Ἰουστινιανοῦ τὸ ὁποῖον μετὰ τὴν πτῶσίν του κατὰ τὸν σεισμὸν τοῦ 535 ἀντεκατεστάθη δι᾽ ἁπλοῦ σταυροῦ. Ἐπειδὴ ὁ λιμὴν οὗτος εἶχε πληρωθῇ δι᾽ ἄμμου ἤδη ἀπὸ Ἀναστασίου τοῦ Α΄ ὁ αὐτοκράτωρ οὗτος διέταξε τὸν καθαρισμὸν αὐτοῦ, πρὸς προστασίαν δὲ αὐτοῦ κατεσκευάσθησαν πρὸ αὐτοῦ πρόβολοι. Ὁ Ἰουστῖνος ὁ Β΄ τῇ ἐπιμόνῳ παρακλήσει τῆς συζύγου του Σοφίας ἥτις ἀπὸ τὰ πλησίον τοῦ λιμένος ἀνάκτορά της παρηκολούθει πόσον ἐταλαιπωροῦντο τὰ πλοῖα διὰ τὴν εἴσοδόν των ἐντὸς αὐτοῦ λόγῳ τῆς ἄμμου ἐξ ἧς εἶχε πληρωθῇ ἐκ νέου, διέταξε τὸν καθαρισμὸν αὐτοῦ ὀνομάσας αὐτὸν λιμένα τῆς Σοφίας ἢ τῶν Σοφιῶν, τοῦ πληθυντικοῦ δηλοῦντος σὺν τῷ λιμένι καὶ τὴν πρὸ αὐτοῦ συνοικίαν. Εἰς τὸν λιμένα τοῦτον ὁ Ἰουστῖνος ὁ Β΄ μετέφερε τὴν ἀγορὰν τῶν δημητριακῶν ἡ ὁποία προηγουμένως διεξήγετο εἰς τὸ Νεώριον. Ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστῖνος ὁ Β΄ κατεσκεύασε διὰ τὴν σύζυγόν του καὶ ἕτερον ἀνάκτορον ἐν Σκουτάρει, ὡς ἀναφέρει Λέων ὁ Γραμματικός. Ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ Ε΄ (740—775) κατά τινα δριμύτατον χειμῶνα ἐπάγωσεν ὁ Βόσπορος εἰς τρόπον ὥστε «μετέβαινεν ὁ πληθυσμὸς περιπατῶν ἀπὸ τὸ παλάτιον τῆς Σοφίας ἐν Σκουτάρει εἰς τὸν Ἅγιον Μάμαντα (Βεσίκτας)».

β΄. Ὁ λιμὴν τοῦ Ἐλευθερίου.

Κατὰ τὰ Πάτρια ὁ λιμὴν οὗτος κατεσκευάσθη κατὰ τὴν βασιλείαν Κων)τίνου τοῦ Μεγάλου ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ πατρικίου Ἐλευθερίου τοῦ ὁποίου καὶ ἐστήθη τὸ ἄγαλμα πρὸ αὐτοῦ ἐξ εὐγνωμοσύνης. Ὅταν βραδύτερον πρὸ τοῦ λιμένος ἐσχηματίσθη μεγάλη πλατεῖα ἐν ᾗ ἐστήθη τὸ ἄγαλμα Θεοδοσίου τοῦ Α΄ τὰ χώματα τὰ ὁποῖα κατεσκάφησαν διὰ τὴν ἰσοπέδωσιν τοῦ ἐδάφους ἐρρίφθησαν εἰς τὸν λιμένα τοῦτον ὁ ὁποῖος ἐξηφανίσθη καθ᾽ ὁλοκληρίαν ὀνομασθεὶς τ ὰ Β λ ά γ γ α. Ἡ δὲ συνοικία ἡ περὶ τὸν λιμένα τοῦτον ἐκτεινομένη μέχρι τῆς πλατείας τοῦ Βοὸς (Ἀκ-σεράϊ) ἔλαβε τὸ ὄνομα Ἐλευθερίου καὶ εἰς τὴν συνοικίαν ταύτην ἡ αὐτοκράτειρα Εἰρήνη ἔκτισεν ἀνάκτορον ὀνομασθὲν τὸ παλάτιον τοῦ Ἐλευθερίου ἢ οἶκος τοῦ Ἐλευθερίου.

Ὁ Μόρδμαν φρονεῖ ὅτι ἡ ὀνομοσία τῆς συνοικίας Ἄκ-σεράϊ προῆλθεν ἐκ τοῦ παλατίου τούτου. Ὁ Αὐτοκράτωρ Θεοδόσιος Α΄ βλέπων τὴν ἀνάγκην λιμένος κατεσκεύασεν ὀλίγον πρὸς τὰ νοτιοανατολικὰ ἕτερον ἀσφαλέστερον, ὁ ὁποῖος καὶ ὠνομάσθη τοῦ Θεοδοσίου. Ἀλλ᾽ ἡ ὀνομοσία αὕτη δὲν διετηρήθη ἐπὶ πολὺν χρόνον διότι κατὰ τὸν 6ον αἰῶνα ὁ λιμὴν οὗτος ὀνομάζεται λιμὴν τοῦ Καισαρίου ἐκ τῆς συνοικίας ἐν ᾗ εὑρίσκετο. Ἡ δὲ συνοικία ἐλέγετο τοῦ Καισαρίου ἐκ τοῦ μεγάρου τοῦ Καισαρίου, τὸ ὁποῖον ἐκτίσθη ἐκεῖ κατὰ τὸν στ΄ αἰῶνα. Πρώτην φορὰν μνημονεύεται εἰς τὰ πρακτικὰ τῆς Ε΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου (553) ἐξ ἀφορμῆς τῆς εἰς τὸν λιμένα τοῦτον ἀφίξεως ἑνὸς ἐκ τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ Πάπα Βιγιλίου. Ὁ λιμὴν τοῦ Καισαρίου μνημονεύεται ἐπίσης τῷ 610 ὑπὸ Ἰωάννου τοῦ Ἀντιοχέως ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἔριδος μεταξὺ Ἡρακλείου καὶ Φωκᾶ. Βλέπων ὁ αὐτοκράτωρ Φωκᾶς ὅτι ὁ στόλος τοῦ Ἡρακλείου πλησιάζει πρὸς τὸ Βυζάντιον ἀναθέτει εἰς τοὺς Πρασίνους τὴν προστασίαν τῶν λιμένων τοῦ Καισαρίου καὶ τῆς Σοφίας. Τελευταίαν δὲ φορὰν ἀναφέρεται ὁ λιμὴν τοῦ Καισαρίου ἐπὶ αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου τοῦ Πωγωνάτου τῷ 673 ὁπότε βλέπων οὗτος ὅτι στόλος ἀραβικὸς ἑτοιμάζεται νὰ ἐπιτεθῇ κατὰ τοῦ Βυζαντίου συγκεντρώνει τὸν στόλον αὐτοῦ ἐφωδιασμένον διὰ τοῦ ὑγροῦ πυρὸς ἐν τῷ Προκλιανησίῳ τοῦ Καισαρίου λιμένι. Ὠνομάζετο δὲ ὁ λιμὴν οὗτος καὶ Προκλιανήσιος ἐκ τοῦ Προκλιανοῦ, ὅστις ἐπεσκεύασεν αὐτόν. Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ὀγδόου αἰῶνος μ. Χ. ἐπὶ βασιλείας Λέοντος Γ΄ τοῦ Ἰσαύρου (717—740) ὅτε ὁ στόλος τοῦ Σουλεϋμὰν διῆλθε διὰ τῶν στενῶν τοῦ Ἑλλησπόντου κατευθυνόμενος πρὸς τὸν Βόσπορον, παρουσιάσθη ἀνάγκη ἐπισκευῆς τοῦ λιμένος τοῦ Καισαρίου τὸ δὲ ἔργον τοῦτον ἀνετέθη εἰς τὸν τουρμάρχην Ἀγαλλιανὸν Κοντοσκέλην ὀνομαζόμενον οὕτω διὰ τὰ κοντὰ σκέλη του. Ἐκ τοῦ ὀνόματος δὲ τούτου καὶ ὁ λιμὴν τοῦ Καισαρίου μετὰ τῆς ἔναντι Πύλης τῶν τυχῶν ὠνομάσθησαν Κοντοσκέλιον. Ὅταν βραδύτερον τῷ 1261 Μιχὴλ 8ος ὁ Παλαιολόγος εἰσῆλθεν εἰς τὴν Πόλιν ἀπεφάσισε φοβούμενος ἐπίθεσιν τῶν Λατίνων νὰ ἐπισκευάσῃ τὰ τείχη τῆς Πόλεως καὶ τὸν λιμένα τοῦ Κοντοσκελίου δηλ. τοῦ Καισαρίου (ἀνοικοδομῶν αὐτὰ καὶ τὸ πρὸς Βλάγκα Κοντοσκέλιον) 1). Ἡ εἴσοδος τοῦ λιμένος ἐκλείσθη διὰ σιδηρῶν θυρῶν ὁ δὲ ἐν αὐτῷ βυζαντινὸς στόλος ἠδύνατο νὰ ἐπιπέσῃ ἐκ τῶν ὄπισθεν κατὰ τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου. Βραδύτερον ὅμως ἐπὶ Ἀνδρονίκου τοῦ Β΄ ἡ ὀνομασία Κοντοσκέλιον μετατραπεῖσα εἰς Κοντοσκάλιον μετετοπίσθη εἰς τὸν λιμένα τῆς Σοφίας, εἰς τὴν ἔναντι τούτου Πύλην καὶ εἰς ὅλην τὴν περὶ τὸν λιμένα συνοικίαν.

Ἐπὶ τῆς Προποντίδος λοιπὸν πλὴν τοῦ λιμένος τοῦ Βουκολέοντος χρησιμοποιουμένου ὑπὸ μόνον τοῦ αὐτοκρατορικοῦ στόλου ὑπῆρχον δύο λιμένες : τοῦ Ἐλευθερίου καὶ τῆς Σοφίας.

† Ὁ Εἰρηνουπόλεως ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

1) Παχυμέρης 5.355

† ΜΙΛΗΤΟΥ ΑΙΜΙΛΙΑΝΟΥ
ΑΡΧΕΙΟΦΥΛΑΚΟΣ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ

ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΩΝ

ΤΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ (*)

ΤΟΜΟΣ Γ'.

«ΤΜΗΜΑ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΩΝ Ι. ΘΕΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΧΑΛΚΗΣ».

20) (φ. 190 α—194 β) : «Γρηγορίου ἐπισκόπου νεοκαισαρείας πόντου τοῦ θαυματουργοῦ, λόγος εἰς τὸν εὐαγγελισμὸν τῆς ὑπεραγίας δεσποίνης ἡμῶν θεοτόκου».
'Αρχ. : «Σήμερον ἀγγελικῇ παρατάξει.......».

21) (φ. 195—206 α) : «Γερμανοῦ, ἀρχιεπισκόπου κωνσταντινουπόλεως τοῦ ὁμολογητοῦ, λόγος εἰς τὸν εὐαγγελισμὸν τῆς ὑπεραγίας δεσποίνης ἡμῶν θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου μαρίας».
'Αρχ. : «Τῆς παρούσης τιμίας καὶ βασιλικῆς συνάξεως......»

22) (φ. 206 α—216 α) : «Ἐγκώμιον εἰς τὸν ὅσιον πατέρα ἡμῶν Ἰωάννην τὸν τοῦ κλίμακος». 120)
'Αρχ. : «Οὐδὲν τιμιώτερον ἀρετῆς καὶ οὐδὲν μακαριώτερον φόβου Θεοῦ............».
Τὸ φύλ. 216 β : Λευκόν.

23) (φ. 217—240 α) : «Μαρτύριον τοῦ ἁγίου ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος καὶ τροπαιοφόρου γεωργίου» 121)
'Αρχ. : «Διοκλητιανοῦ τοῦ τυράννου τῶν τῆς Ρώμης........».

---

*) Συνέχεια ἐκ τῆς 196ης σελ. τοῦ ἔτους ΛΕ' (1960).

120) Περὶ Ἰωάννου τοῦ κλίμακος καὶ περὶ τῶν λόγων αὐτοῦ, βλ. Χειρόγρ. Παναγίας Καμαριωτίσσης, ὑπ' ἀρ. 83 «Ἰωάννου τοῦ κλίματος λόγοι» (Περιγραφικὸς Κατάλογος Χειρογράφ. Παναγίας Καμαριωτίσσης : Αἰμ. Τσακοπούλου, σελ. 137—140 καὶ αὐτόθι ὑποσημ. 126).

121) Ἀξιόλογα ἔντυπα πονήματα περὶ τοῦ ἁγίου Γεωργίου τοῦ Τροπαιοφόρου, σὺν ἄλλοις :

Karl Krumbacher, «Der heilige Georg in der Griechischen Ueberlieferung. Aus dem Nachlasse des Verfassers harausgegeben von Albert Eberchard. München 1911». — A. V. Rustenko, Ἡ περὶ τοῦ ἁγίου Γεωργίου καὶ τοῦ δράκοντος παράδοσις ἐν τῇ βυζαντινῇ καὶ τῇ

24) (φ. 240 α—253 α) : «Ἀνδρέου Κρίτης (sic) τοῦ ἱεροσολυμίτου ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον μεγαλομάρτυρα γεώργιον».
Ἀρχ. : «Ἀεὶ μὲν λαμπρὰ καὶ πανεύφημος.............».

25) (φ. 253 α—254 β) : «Θαῦμα τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος γεωργίου τὸ ἐν τῇ λασαίων πόλει γενόμενον καὶ περὶ τῆς κόρης καὶ τοῦ δράκοντος».
Ἀρχ. : «Ἀκούσατε ἀδελφοὶ τοῦτο τὸ μέγα............».

26) (φ. 254 β—256 β) : «Ἕτερον θαῦμα τοῦ μάρτυρος περὶ τοῦ δαίμονος».

σλαυο - ρωσσικῇ φιλολογίᾳ (ρωσ.) (Ὀδησσὸς 1909. — Τοῦ αὐτοῦ, Ἡ νεοελληνικὴ ἐπεξεργασία τῆς περὶ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου καὶ τοῦ δράκοντος παραδόσεως. (Ὀδησσὸς 1909. — Joh. B. Aufhauser, «Das drachenwunder des heiligen Georg in der griechischen und lateinischen Ueberlieferung. (Leipzig 1911. — Cornelia Steketee Hulst, St. George of Cappadocia in legend and history (London 1909). Εὐλογίου Κουρίλα : «Ὁ Καβαλλάρης ἅγιος Γεώργιος ἐν τῇ ἁγιογραφίᾳ καὶ λαογραφίᾳ δημώδης τύπος ἐν Θράκῃ, Ἀθῆναι 1957». — Χρ. Λοπάρεφ : «Ἡ νεωτάτη φιλολογία περὶ τοῦ ἁγίου Γεωργίου τοῦ Τροπαιοφόρου», (ἐν Βυζαντ. Χρονικοῖς, τ. 20 (1913), τεῦχος 1ον, σελ. 25—50». Ἐν τῇ ὡς ἄνω μελέτῃ παρουσιάζεται ὁλόκληρος ἡ νεωτέρα περὶ τοῦ ἁγίου Γεωργίου φιλολογία, ἧς ἡ ἀφθονία ἐξηγεῖται ἐκ τούτου, ὅτι οὐδεὶς τῶν ἀρχαίων μαρτύρων ἀπήλαυε τοσοῦτον εὐρείας φήμης καὶ ἦτο τοσοῦτον δημοφιλὴς καὶ ἀγαπητὸς ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ λαοῦ, ὅσον ὁ Τροπαιοφόρος Γεώργιος. Ἡ Ἑλληνική, ἡ Λατινική, ἡ Γεωργιανή, ἡ Ρωσσικὴ Ἐκκλησία, οἱ Κόπται, οἱ Σῦροι, οἱ Γερμανοὶ καὶ οἱ Κέλται μέγαν ζῆλον ἐδείκνυον ἐν τῇ πρὸς αὐτὸν τιμῇ, δι' αὐτὸ δὲ πλεῖσται βιογραφίαι περὶ αὐτοῦ ὑπάρχουσι μετὰ πολυαρίθμων τροπολογιῶν. Τοῦτο δέ, διότι ἐν τοῖς θαύμασι τοῦ ἁγίου ἀπατυποῦται ἡ κοινὴ ἁπάσῃ τῇ ἀνθρωπότητι ἰδέα περὶ τοῦ ἀγῶνος καὶ τῆς νίκης τοῦ ἀγαθοῦ κατὰ τοῦ κακοῦ.

Ἰδιάζουσαν τιμὴν προσέτι ἀπολαμβάνει ὁ ἅγιος Γεώργιος καὶ παρὰ τοῖς Ἀρμενίοις. Ἐν τῇ Δύσει, ἡ λατρεία του εἰσήχθη κατὰ τὸν ΣΤ'. αἰῶνα, τιμᾶται μετὰ πολλῆς εὐλαβείας. Ἀπὸ τοῦ 800 τοπικὴ Σύνοδος τῆς Ὀξφόρδης ἀνεκήρυξεν αὐτὸν προστάτην τῆς Ἀγγλίας, ὡς κατόπιν ἀνεγνωρίσθη τοιοῦτος τῆς Γενούης, τοῦ Μ. Δουκάτου τῆς Μόσχας καὶ συμπάσης ἀκολούθως τῆς Ρωσσικῆς Αὐτοκρατορίας. Ἦτο ἐπώνυμος πολλῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ ἱπποτικῶν ταγμάτων, ὡς τοῦ ρωσσικοῦ, τοῦ σικελικοῦ καὶ τοῦ ἀγγλικοῦ κ.ἄ.

Ἐγκώμια εἰς τὸν ἅγ. Γεώργιον ἔγραψαν : ὁ Ἀνδρέας ὁ Κρήτης,

27) (φ. 256 β—258 α) : «Ἕτερον θαῦμα περὶ τῆς οἰκοδομῆς τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ κίονος».

28) (φ. 268 α—264 α) : «Ἕτερον θαῦμα περὶ τοῦ ἁρπασθέντος νέου ἐν τῷ στρατῷ».

29) (φ. 264 α—264 β) : «Ἕτερον θαῦμα περὶ τῶν σαρακηνῶν».

30) (φ. 264 β—266 α) : «Ἕτερον θαῦμα περὶ τοῦ ἁρπαγέντος νέου ἀπὸ συρίας».

31) (φ. 266 α—270β) : «Ἕτερον θαῦμα περὶ θεοπίστου τοῦ ἀπωλέσαντος (sic) τοὺς αὐτοῦ βόας».

32) (φ. 270 β—272 β) : «Ἕτερον θαῦμα περὶ τοῦ ἀναιρεθέντος στρατιώτου».

Γρηγόριος ὁ Κύπριος, Ἀρκάδιος ὁ Κωνσταντίας τῆς ἐν Κύπρῳ, Ἰωάννης ὁ Μακρόπους, Θεόδωρος ὁ Δαφνοπάτης, Θεόδωρος ὁ Κουαίστωρ, Γεννάδιος ὁ Σχολάριος καὶ ἄλλοι· ἐπιγράμματα δὲ ὁ Φιλῆς, Νικόλαος ὁ Κάλλιστος καὶ ἄλλοι. Ἐκ δὲ τῶν Ὑμνογράφων τῆς Ἐκκλησίας δυὸ μὲν ὕμνους ἐποίησεν εἰς τὸν ἅγ. Γεώργιον ὁ Ρωμανός, κανόνας δὲ ἐκ τῶν παλαιοτέρων ποιητῶν ὁ Κοσμᾶς, ὁ Ἀνδρέας ὁ Κρήτης, Ἰωσὴφ ὁ Ὑμνογράφος, ὁ Θεοφάνης, ὁ Κωνσταντινουπόλεως Φιλόθεος, ἐκ δὲ τῶν νεωτέρων ὁ Παρθένιος Ζωγράφου, Νικόδημος ὁ Ἁγιορείτης, Δαβὶδ ὁ Ἀττικὸς καὶ ἄλλοι. Ἐξυμνεῖται δ' ὑπὸ τῶν ποιητῶν τούτων ὡς «πρωταθλητάρχης καὶ πρωτοστράτηγος καὶ μέγας ταξιάρχης τῶν ἀθλητῶν», ὡς «ἀκαταγώνιστος τῆς πίστεως ὑπέρμαχος καὶ μάρτυς ἀήττητος καὶ νικητὴς θεόστεπτος».

Ἀκολουθία καὶ μαρτύρια τοῦ ἁγ. Γεωργίου τοῦ Τροπαιοφόρου βλ. καὶ Χειρόγραφον Παναγίας Καμαριωτίσσης Χάλκης (ιε', αἰῶνος), ἀρ. 123. Τὸ Χειρόγραφον ἀποτελούμενον ἀπὸ φ. 65 περιέχει :

1) φ. (1—25 β) : «Ἀκολουθία ἑσπερινοῦ καὶ ἀγρυπνία τοῦ ἁγίου Γεωργίου», 2) φ. (25 β—29 α) : «Θαῦμα τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου τοῦ παρ' αὐτοῦ γεγονῶτος εἰς τῶν αἰχμαλωτισθέντων παίδων καὶ δουλείᾳ ὑπαχθέντων ἐν τῇ τῶν Βουλγάρων χώρᾳ καὶ ἐπ' ἐλπίδα διασωθέντων κτλ. 3) φ. (29 α—47 α) : «Ἀκολουθία τοῦ ἁγ. Γεωργίου, 4) φ. (47 α—52 β) : «Θαῦμα τοῦ ἁγίου Μεγαλομάρτυρος Γεωργίου περὶ τῆς κόρης τοῦ δράκοντος, 5) φ. (52 β—61 β) : «Ἀκολουθία τοῦ ἁγ. Γεωργίου» καὶ 6) φ. (62 α—65) «Θαῦμα γενόμενον ὑπὸ τοῦ ἁγίου Γεωργίου περὶ τῆς εἰκόνος». Μαρτύριον περὶ ἁγ. Γεωργίου, βλ. Χειρόγρ. Παναγίας Καμαριωτίσσης, ἀριθ. 62 (φ. 49 β —57 α).

33) (φ. 273—287 β) : «Ἐγκώμιον τοῦ ἁγίου καὶ πανευφήμου ἀποστόλου μάρκου τοῦ Εὐαγγελιστοῦ».

Ἀρχ. : «Ὥσπερ οὐχ ὅμοιαι τῶν σωμάτων πάντων αἱ μορφαί....».

34) (φ. 288—296 β) : «Νικήτα ῥήτορος καὶ σοφωτάτου ἀνδρός· ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον καὶ πανεύφημον ἀπόστολον ἰάκωβον· τὸν τοῦ ζεβεδαίου».

Ἀρχ. : «Πρώην μὲν ἡμᾶς ἡ ζῶσα τῆς ἀληθινῆς θεολογίας πηγή...».

35) (φ. 296 β—304) : «Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν μητροφάνους μητροπολίτου Σμύρνης 122) ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον ἱερομάρτυρα Πολύκαρπον».

Ἀρχ. : «Τῶν ἀθλητικῶν κατορθωμάτων τὰ ἔπαθλα............».

Ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ ἐγκωμίου ἄνωθεν γέγραπται διὰ τῆς αὐτῆς χειρὸς καὶ δι' ἐρυθρᾶς μελάνης : «Ἰστέον οὗτος ὁ λόγος λέγεται ὄπισθεν εἰς τὰς κγ΄. τοῦ Φεβρουαρίου μηνός».

---

122) Ὁ Μητροπολίτης Σμύρνης Μητροφάνης ἐγεννήθη ἐν τῇ Πόλει μας ταύτῃ. Φέρεται ὡς 19ος Ἐπίσκοπος Σμύρνης (ἔτος 850). Συνέγραψε τοὺς Τριαδικοὺς Κανόνας καὶ τὸ παρὸν ἐγκώμιον εἰς τὸν ἱερὸν Πολύκαρπον. Ἦτο φανατικὸς πολέμιος τοῦ Ἰ. Φωτίου, ἐναντίον τοῦ ὁποίου ἔγραψε τὴν «πρὸς πατρίκιον Μανουὴλ ἐπιστολήν». Ἔλαβε μέρος εἰς τὴν Οἰκουμ. Σύνοδον τοῦ 864. Μετὰ ταῦτα ἐξωρίσθη καὶ κατὰ τὸ 874 καθηρέθη. Πρβλ. : Ἀλεξούδη Ἀνθίμου Μ. Ἀμασείας : Χρονολογικὸς Κατάλογος τῶν Μητροπολ. Σμύρνης ἐν «Νεολόγῳ», 10 Ἀπριλ. 1891. —Δράκου Ε. : Σμύρνης Ἱεράρχαι, Ἀθῆναι 1891. — Λοβέρδου Σπ.: Ἱ. Μητρόπολις Σμύρνης, Ἀθῆναι 1929 — Οἰκονόμου Σοφοκλέους : «Χρονολογικὴ σειρὰ τῶν Μητροπ. Σμύρνης» ἐν Φιλολογικοῖς Σωζομένοις, τόμ. Α΄. 1870).— Σολομωνίδη Χρήστου: «Ἡ Ἐκκλησία τῆς Σμύρνης», Ἀθῆναι 1960. — Παπαδοπούλου Α. Κεραμέως : «Κατάλογος τῶν Ἀρχιεπισκόπων Σμύρνης» (Χειρόγραφον ὑπ' ἀρ. 132, φ. 632 τοῦ ἄλλοτε ἐν Σταμποὺλ Ἑλλην. Φιλ. Συλλόγου, ὅπερ εὕρηται σήμερον εἰς τὴν ἐν Ἀγκύρᾳ Βιβλιοθήκην : **Türk Tarih Kurumu**, κ. ἄ. Βλέπε πίνακα τῶν Ἐπισκοπικῶν Καταλόγων τῆς Ἱ. Μητρ. Σμύρνης εἰς τὴν προσεχῆ τύποις ἔκδοσιν ὑπό: **Μιλήτου Αἰμιλιανοῦ, Ἀρχειοφύλακος τοῦ Οἰκ. Πατριαρχείου**, «**Βιβλιογραφικὴ Συμβολὴ εἰς Ἐπισκοπικοὺς Καταλόγους**».

Ἐν τῷ τελευταίῳ φύλλῳ τοῦ κώδικος διὰ χειρὸς τοῦ γραφέως καὶ δι' ἐρυθρῶν γραμμάτων τρεῖς σημειώσεις :

« † τῷ συντελεστῇ τῶν καλῶν θεῷ χάρις :
† Ἐπὶ ἔτους. ζξζ'. μηνὸς αὐγούστου ιε'
† ἡ βίβλος αὕτη ὑπάρχει τῆς σεβασμίας μονῆς τοῦ ὀλύμπου ὄρους, ἥτις ἐπονομάζεται, ἡ ἁγία Τριάς»

(36) ΑΡΙΘΜ. 40.

Ὀνομασία

Πανηγυρικὸν Μαΐου, Ἰουνίου, Ἰουλίου καὶ Αὐγούστου.

Ἐποχή

ΙΣΤ'. αἰῶνος (1558)

Χαρακτηρισμοί

Χάρτης 0·31,5Χ0,22. Φ. 387. Σελίδες μονόστηλοι. Στίχοι σελ. 28. Στάχωσις ἀρκούντως καλή. Γραφὴ εὐανάγνωστος. Μελάνη μαύρη.

Περιεχόμενον

Ἐν ἀρχῇ καὶ ἐν τέλει τοῦ κώδικος ὑπάρχουσιν ἀνὰ δύο φύλλα πρόσθετα μεμβράϊνα· ἐκ σελίδων διστήλων, ἐφ' ὧν γέγραπται σύντομος βιογραφία τῶν ἐλασσόνων Προφητῶν Ἀμὼς καὶ Μιχαίου καὶ μέρος τῆς προφητείας τούτου.

Ὁ κῶδιξ διήρηται εἰς ὀκτάδια τεσσαράκοντα ἐννέα ἀπὸ τοῦ α'.—μθ'. (πλὴν τῶν τεσσάρων ἐκ μεμβράνης φύλλων) σεσημασμένα κάτωθεν. Τούτων τὸ α'. ἑπτάδιον, τὸ ιζ'. καὶ τὸ μθ'. ἑξάδιον.

1) (φ. 1—2 β) : «Πίναξ τοῦ παρόντος βιβλίου». Οἱ ἀριθμοὶ τοῦ Πίνακος δὲν συμφωνοῦσι τοῖς τοῦ κειμένου.

2) (φ. 3—26 α) : «Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν ἀρσενίου τοῦ μεγάλου τοῦ ἐν τῇ σκῖτει (sic) ἀσκήσαντος».

Ἀρχ. : «Ἀλλὰ τῶν σπουδαίων ἄρα καὶ φιλαρέτων ἀνδρῶν αἱ πράξεις............».

3) (φ.26 β—40 β) : «Μαρτύριον τοῦ ἁγίου καὶ ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος Χριστοφόρου, συγγραφὲν παρὰ τοῦ ἁγιωτάτου Ἐπισκόπου Πέτρου Ἰτταλίας (sic) χώρας δάφνης τῆς συρίας».

Ἀρχ. : «Δεκίου τὴν αὐτοκράτορα ρωμαίων παρανόμως διέποντος ἀρχήν............».

4) (φ. 40 β—96 β) : «Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Παχωμίου».

Ἀρχ. : «ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἡ πηγὴ τῆς σοφίας καὶ τῆς ἀθανασίας, τὸ φῶς τῆς ἐπιγνώσεως τὸ ἀληθινόν, ὁ λόγος τοῦ πάντα ποιήσαντος Θεοῦ ἡμῶν............».

5) (φ. 96 β—128 α) : «Βίος καὶ πολιτεία τῶν ἁγίων καὶ ἐνδόξων καὶ φιλευσεβῶν μεγάλων βασιλέων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης καὶ φανέρωσις τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ ἁγίου σταυροῦ τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ».

Ἀρχ. : «Τὸν τοῦ μακαριωτάτου καὶ ἁγιωτάτου καὶ πρώτου τῆς τῶν Χριστιανῶν............».

6) (φ. 128 α—134 β) : «Βίος καὶ πολιτεία καὶ ἄσκησις τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Συμεὼν τοῦ ἐν τῷ θαυμαστῷ ὄρει».

Ἀρχ. : «Ἰουστίνου τοῦ πάλαι τῶν ρωμαίων σκῆπτρα διέποντος......».

7) (φ. 135 α—145 α) : «Εὐθυμίου πρωτασεκρῆτις (sic), ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον μεγαλομάρτυρα τοῦ Χριστοῦ Θεόδωρον τὸν στρατηλάτην».

Ἀρχ. : «Τὸν τοῦ Θεοῦ δώρων ἐπώνυμον μάρτυρα, οὗ τὴν μνήμη πανηγυρίζομεν............».

8) (φ. 145 α—158 β) : «Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν οὐνφίου (sic) τοῦ ἐρημίτου, περὶ ἐρημιτῶν καὶ ἄλλων τινῶν πατέρων ψυχοφελὴ ((sic) διηγήματα».

Ἀρχ. : «Μνήμη δικαίων καὶ τῆς ἀρίστης αὐτῶν διήγησις πολιτείας ἐπίδοσις· ὑπάρχει καὶ αὔξησις ἀρετῆς.........».

9) (φ. 159—168 α) : «Μαρτύριον τῶν ἁγίων καὶ ἐνδόξων τοῦ Χριστοῦ μαρτύρων μανουήλ, σαβὲλ καὶ ἰσμαήλ».

Ἀρχ. : «Οἱ μὲν ἄλλοι διῶκται καὶ τύραννοι............».

10) (φ. 168 α—184 β) : «Μαξίμου τοῦ σοφωτάτου καὶ ῥήτορος τῶν ῥητόρων, 123) λόγος εἰς τὸν τίμιον προφήτην καὶ βαπτιστὴν τοῦ Κυρίου καὶ πρόδρομον».

---

123) Μάξιμος ὁ Ὁμολογητής, ἐκ τῶν διαπρεπεστέρων θεολόγων τοῦ Ζ΄ αἰῶνος ἐγεννήθη ἐν τῇ Πόλει μας ταύτῃ περὶ τὸ 580. Ἐπί τινα χρόνον διετέλεσε γραμματεὺς ἐξ ἀπορρήτων τοῦ αὐτοκράτορος Ἡρακλείου. Περὶ τὸ 630 μνημονεύεται ὡς Ἡγούμενος Μονῆς ἐν Χρυσουπόλει τῆς Πόλεώς μας. Ὅτε ἐξερράγη ἡ μονοθελητικὴ ἔρις, ἐτάχθη μετὰ τῆς Ὀρθοδόξου ἀντιπολιτεύσεως καὶ βλέπων ὅτι ἦτο ἀδύνατον νὰ ὑπερασπίσῃ τὴν γνώμην του ἐν τῇ ἕδρᾳ τοῦ Αὐτοκράτορος, ἀπεφάσισε νὰ ἀποδημήσῃ εἰς Ρώμην. Ἐκεῖσε ἀπερχόμενος συνήντησεν ἐν Ἀφρικῇ, τὸν Πατριάρχην Κων)πόλεως Πύρρον, τὸν ὁποῖον ἔκαμε νὰ μεταβάλῃ φρόνημα (645). Μετ' αὐτοῦ μετέβη εἰς Ρώμην, ἔνθα ἀπέβη ὁ κύριος συνήγορος τῶν ἐν Χαλκηδόνι, ἐνῷ ὁ Πύρρος ἐπανῆλθε καὶ αὖθις εἰς τὸν μονοθελητισμὸν ἐν Ραβέννῃ. Ἀκολούθως ἀπήχθη εἰς τὴν Πόλιν μας ταύτην (653) καὶ ἔπειτα ἐξωρίσθη εἰς Βιζύην τῆς Θράκης καὶ ἐν συνεχείᾳ εἰς τὴν Λαζικήν, ἔνθα τὸ 662 ὑπέκυψεν εἰς τὰς ταλαιπωρίας του.

Β ι ο γ ρ α φ ι κ ά : Ὁ ἀνώνυμος πρὸς Ἐπίσκοπόν τινα Νικόλαον ἀποτεινόμενος «Βίος τοῦ ἁγ. Μαξίμου» (παρὰ Πατρολ. Migne 90, 67—110) ὡς ἔχει νῦν δὲν συνεγράφη ὑπὸ συγχρόνου. Τοὐναντίον αἱ ἀφηγήσεις περὶ τῆς ἀνακρίσεως τοῦ Μαξίμου ἐν τῇ Πόλει μας ταύτῃ, τῆς ἐν Βιζύῃ διαλέξεως καὶ τοῦ θανάτου τοῦ Μαξίμου καὶ τοῦ Μοναχοῦ Ἀναστασίου κατάγονται ἐκ τοῦ συνυποστάντος τὰς τύχας αὐτοῦ Ἀναστασίου ἀποκρισαρίου, ἐτυπώθησαν παρὰ Migne (ἔνθ. ἀνωτ. 110—129, 136—195). Τὰ ἐπίσημα ταῦτα ἔγγραφα ἐχρησιμοποιήθησαν ἐν τῷ Βίῳ.

Ἐ κ δ ό σ ε ι ς — Σ χ ό λ ι α : Ἡ ὑπὸ τοῦ Fr. Scorsus

Ἀρχ. : «Ἐχρῆν τὸν ἐκ γεννητοῖς γυναικῶν μείζονα καὶ τηλικούτου τυχεῖν ἐγκωμιαστοῦ· τὴν περὶ λόγοις τέχνην καὶ δύναμιν...».

11) (φ. 184 β—194 β) : «Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν δαβὶδ τοῦ ἐν τῇ θεοσώστῳ πόλει θεσσαλονίκης». 124)

Ἀρχ. : «Οἱ τῶν ἐν βεβιωκότων τὰς πράξεις ἀναγραφόμενοι ζωγράφων ἀρίστων εὐτεχνίαν μιμούμενοι............».

σχεδιασθεῖσα ἔκδοσις δὲν εἶδε τὸ φῶς. Ὁ Combefis ἀνέλαβε τὴν πραγματοποίησιν τοῦ σχεδίου (ὁ περιληπτικὸς πίναξ, Conspectus, τῆς ἐκδόσεως ἐξεδόθη ἐν Παρισίοις τῷ 1670, ἀλλ' ἐκ τῆς εἰς 3 τόμους ὑπολογισθείσης ἐκδόσεως ἠδυνήθη νὰ καταρτίσῃ μόνον τοὺς 2 πρώτους, ἐν Παρισίοις 1675. Ἡ ἔκδοσις αὕτη ἐπανελήφθη παρὰ Ἑλλ. Πατρολ. Migne 90, 91 (ἐν Παρισίοις 1860), προστεθέντων καὶ τῶν ὑπὸ Fr. Oehler Anecd. gr. 1 (ἐν Halle 1857). Τὴν εἰς Μάξιμον ἀποδιδομένην «Chronologia succinta vitae Christi», ἐξέδωκεν ὁ Bratke ἐν Zeitschrift für Kirchengeschichte 13 (1892) 382—384.— Ἡ ἐξήγησις κεφαλαιώδης περὶ τοῦ Πάσχα παρὰ Ἑλλ. Πατρολ. Migne 19 1217—1280. Μονογραφία δὲν ἀφιερώθη ἀκόμη εἰς τὸν Μάξιμον τὸν Ὁμολογητήν. Fr. Combefis. S. Maximi Conf. vita et acta aliaque prolegomena ad ejus operum editionem, ἐν Παρισίοις 1670. Hefele, Conciliengeschichte 3, II, 189—247. J. Huber, Die Philosophie der Kirchenvater ἐν Μονάχῳ, 1859, σελ. 341—358.— K. F. A. Preuss. Ad. Maximi Confessoris de Deo hominisque deificatione doctrimam adnotationem pars I, au Schneeberg 1897. —Σταυρίδου Σωκράτους : «Ἡ ὁδὸς πρὸς Θεὸν ἢ περὶ τοῦ τέλους τοῦ ἀνθρώπου, κατὰ Μάξιμον τὸν Ὁμολογητήν—Σταμπούλ 1894». κ. ἄ.

Διάφορα συγγράμματα τοῦ Μαξίμου, ἰδίως ἑρμηνευτικά, συνοδεύονται ἐν τοῖς Χειρογράφοις καὶ ἐν τοῖς ἐκδόσεσιν ὑπὸ σχολίων. Μέρος αὐτῶν, ὡς φαίνεται αὐτὸς ὁ Μάξιμος ἀναθεωρῶν τὰ ἔργα του προσέθηκεν, ἀλλὰ τὰ περισσότερα θὰ προσετέθησαν κατόπιν. — Τὸ πρόλογον ὑπομνήματος εἰς τὰς ἑκατοντάδας τῶν περὶ ἀγάπης κεφαλαίων ὑπὸ Νικολάου Μητροπ. Κερκύρας ἐκ τοῦ ΙΒ´ αἰῶνος ἐξέδωκεν ὁ Σπ. Λάμπρου (Κερκυραϊκὰ Ἀνέκδοτα, Ἀθῆναι 1882, σελ. 27 κ. ἑξ.).

124) Δαυΐδ, ἅγιος ἐν Θεσσαλονίκῃ κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Ἰουστινιανοῦ πολλαχῶς ἐργασθεὶς ὑπὲρ τῆς κατὰ Χριστὸν πολιτείας τῶν κατοίκων αὐτῆς. Ἐγένετο ἀναχωρητής. Ἐπὶ τρία ἔτη ἔζησεν ἐπάνω εἰς μίαν ἀμυγδαλῆν «καθάπερ ὄρνις εὐκέλαδος τῷ κρύει πηγνύμενος καὶ τῷ θέρει φλεγόμενος». Κατόπιν

12) (φ. 195—208 α) : «Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν σαμψὼν τοῦ ξενοδόχου».

Ἀρχ. : «Ἅμα μὲν χάριτος ἔργον καὶ θεραπείας τῆς πρὸς τὸν μέγαν σαμψών............».

13) (φ. 208 β—221 β) : «Ὑπόμνημα διαλαμβάνον μερικῶς τοὺς ἀγῶνας καὶ ἆθλα καὶ ἀποδημίας καὶ τελείωσιν τῶν ἁγίων καὶ κορυφαίων ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου».

Ἀρχ. : «Καὶ τῶν τεχνῶν οὐ μόνον τοὺς ἐξ ἀρχῆς πατέρας ἀποδεχόμεθα............».

14) (φ. 221 β—243 β) : «Μαρτύριον τοῦ ἁγίου καὶ ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος τοῦ Χριστοῦ Προκοπίου».

Ἀρχ. : «Διοκλητιανοῦ καὶ Μαξιμιανοῦ τὴν βασίλειον ἰθυνόντων ἀρχὴν............».

15) (φ. 243 β—277 β) : «Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν συμεὼν τοῦ διὰ Χριστὸν σαλοῦ».

Ἀρχ. : «Εἰς τὸ διδασκαλικὸν πρὸς ἀλλήλους σπένδοντες μεταδιώκων ἀξίωμα............».

16) (φ. 278—292 α) : «Μαρτύριον τοῦ ἁγίου καὶ ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος τοῦ Χριστοῦ παντελεήμονος».

ἐστάλη ὑπὸ τῶν Θεσσαλονικέων εἰς τὴν Πόλιν μας ταύτην, ὅπως αἰτήσηται παρὰ τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἀντικατάστασιν τοῦ καταδυναστεύοντος τὴν πόλιν ἐπάρχου. Ἐπανερχόμενος ὅμως εἰς Θεσσαλονίκην ἀπέθανε κατὰ τὸν πλοῦν πιθανῶς τῷ 535. Ἡ μνήμη αὐτοῦ 26 Ἰουνίου. Ὁ βίος αὐτοῦ ἐξεδόθη (ἔκδ. ἀρχική) ὑπὸ **Val Rose,** ἐν Βερολίνῳ τῷ 1887. Κριτικαὶ παρατηρήσεις εἰς τὸ κείμενον ὑπὸ Π. Παπαγεωργίου ἐν Βυζαντ. Δελτίῳ 2 (1893) 288—290. Διαφόρους γραφὰς ἐκ τοῦ Κώδ. Escorial V. II. 3 καὶ ἐκ τοῦ περιγραφομένου ὧδε Χειρογράφου τῆς Ἱ. Θεολ. Σχολῆς, ἀρ. 40, ἐξέδωκεν ὁ Οὐπέσνσκη ἐν τοῖς Χρονικοῖς Ὀδησσοῦ 4, τμήματι βυζαντινῷ (1894) 81—83. Πρβλ. τὰς παρατηρήσεις τοῦ **E. Kurtz** περὶ τῆς συλλογῆς ταύτης τῶν διαφόρων γραφῶν ἐν Βυζαντ. Δελτ. 4 (1895) 3—4 τεύχει.

Ἀρχ. : «Τῆς εἰδωλικῆς ἀχλύος κατὰ πάσης διασκεδασθείσης τῆς οἰκουμένης..........».

17) (φ. 292 α—297 α) : «Μαρτύριον τοῦ ἁγίου καὶ ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος καλλινίκου».

Ἀρχ. : «Τῆς εἰδωλικῆς μανίας ἐπικρατούσης..........».

18) (φ. 297 α—305 α) : «Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ἁγίου καὶ δικαίου Εὐδοκίμου». 125)

Ἀρχ. : «Εὐδοκίμου τοῦ κατὰ Θεὸν φερωνύμως εὐδοκιμήσαντος....»

19) (φ. 305 α—324 α) : «Διήγησις ἰωσίπου (sic) εἰς τὸ μαρτύριον τῶν ἁγίων καὶ ἐνδόξων Μακκαβαίων».

Ἀρχ. : «Φιλοσοφώτατον λόγον ἐπιδείκνυσθαι μέλλων.........».

20) (φ. 324 β—352 β) : «Λόγος διαλαμβάνων ἀπὸ τῆς σεβασμίας γεννήσεως καὶ ἀνατροφῆς τῆς ὑπεραγίας δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου, τῆς θεοπρεποῦς γεννήσεως Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν καὶ ὅσα μέχρι τῆς ζωηφόρου αὐτῆς συνέδραμε τελευτῆς πρὸς ἔτι καὶ περὶ τῆς φανερώσεως τῆς τιμίας αὐτῆς ἐσθῆτος καὶ ὅπως ὁ μέγας οὗτος πλοῦτος Χριστιανοῖς τεθησαύρισται».

Ἀρχ. : «Ἐχρῆν ἀληθῶς τὴν Παρθένον, ὥς περ αὐτὴ Θεοῦ.. ...»

21) (φ. 352 β—367 α) : «Διήγησις πάνυ καὶ θαυμαστὴ καὶ ψυχωφελής, ἀπὸ διαφόρων ἀθροισθεῖσα ἱστοριῶν, περὶ τῆς πρὸς Αὔγαρον ἀποσταλείσης ἀχειροποιήτου θείας εἰκόνος, Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν καὶ ὡς ἐξ Ἐδέσσης μετεκομίσθη, πρὸς τὴν πανευδαίμονα ταύτην καὶ βασιλίδα τῶν πόλεων...........».

Ἀρχ. : «Οὐκ ἄρα μόνος αὐτὸς ἀκατάληπτος ἦν ὁ συναΐδιος τὸ πατρ

125) Ἔκδ. ἀρχικὴ τοῦ βίου τοῦ ἁγ. Εὐδοκίμου, ὅστις διετέλεσε στρατοπεδάρχης τοῦ αὐτοκράτορος Θεοφίλου καὶ ἀπέθανεν εἰς ἡλικίαν 33 ἐτῶν ἐ τοῖς Χαρσιανοῦ, ὑπὸ Χρ. Λοπάρεφ ἐν Πετρουπόλει 1893. Κατὰ τὴν κρίσιν το Κ. Κρουμβάχερ (ἐν Βυζ. Δελτ. 3 (1894), σελ. 427 ἑ. Ὁ βίος ἀνήκει εἰς τ ἀηδέστατα προϊόντα τῶν Συναξαριστῶν

θεῖος λόγος............».

22) (φ. 367 α—369 β) : «Περὶ τῆς ἁγίας καὶ ἀχειροποιήτου θείας εἰκόνος Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἡμῶν, ὅπως ἐτιμᾶτο ἐν Ἐδέσση τῇ πόλει παρὰ τῶν ἐν αὐτῇ κατοικούντων».

Ἀρχ. : «Περὶ τῆς ἐν Ἐδέσση ἀχειροποιήτου καὶ θείας μορφῆς Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἡμῶν............».

23) (φ. 370—387) : «Λόγος διαλαμβάνων τὰ περὶ τῆς γεννήσεως, ἀνατροφῆς καὶ ἀποτομῆς τοῦ ἁγίου καὶ ἐνδόξου προφήτου καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου καὶ περὶ τῆς εὑρέσεως τῆς τιμίας αὐτοῦ κεφαλῆς».

Ἀρχ. : «Ἰωάννην τὸ μέγα κλέος τῆς οἰκουμένης τὸν βαπτιστήν, ἐπαινεῖν μὲν ἅπασιν ἐφετόν............».

Ἐν τῇ ἄνω ὤα τοῦ φ. 381 α δι' ἐρυθρᾶς μελάνης : «** μηνὶ φεβρουαρίῳ κδ', ἡ εὕρεσις τῆς τιμίας κεφαλῆς τοῦ Προδρόμου».

Ἐν τῷ τελευταίῳ φ. 387 β, διὰ μαύρης μελάνης :

«† τὸ παρὸν βιβλίον προσηλώνεται καὶ ἀφιεροῦται ἐν τῇ σεβασμίᾳ μονῇ τῆς ζωαρχικῆς Τριάδος τῆς ἐν Ὀλύμπῳ, παρὰ τοῦ ὁσιωτάτου ἐν ἱερομονάχοις παπᾶ κὺρ κλήμη καὶ πνευματικοῦ ἐπὶ ἔτος, ζξστ'.
† βιβλίον τῆς ἁγίας Τριάδος τῆς ἐν Ὀλύμπῳ ὄρει:».

(37) ΑΡΙΘΜ. 41.

Ὀνομασία

Πανηγυρικὸν Μαΐου, Ἰουνίου, Ἰουλίου καὶ Αὐγούστυυ

Ἐποχή

ΙΣΤ'. αἰῶνος.

Χαρακτηρισμοί

Χάρτ. 0,32X0,22. Φ. 364. Στίχοι σελίδων 28. Σελίδες δίστηλοι. Στάχωσις νεωτέρα. Διατήρησις ἀρίστη. Μελάνη μαύρη. Γραφὴ εὐανάγνωστος. Τὸ ἐρυθρὸν τῶν τίτλων καὶ τῶν τεχνικῶν ἐσχεδιασμένων κεφαλαίων διατηρεῖ τὴν ζωηρότητα αὐτοῦ. Τὸ πρῶτον φύλλον, ἀφ' οὗ ἄρχεται ὁ Πίναξ, ἐστὶν ἐσχισμένος ὑπὲρ τὸ ἥμισυ· ἀντικατέστη δὲ διὰ κοινοῦ χάρτου.

Ὁ Κῶδιξ διήρηται εἰς ὀκτάδια (μὴ συμπεριλαμβανομένων τριῶν φύλλων, ἐφ' ὧν γέγραπται ὁ Πίναξ), ἀπὸ τοῦ δ'—μη', σεσημασμένα κάτωθεν, ὧν τὸ μὲν ιϐ' ἑπτάδιον, τὸ δὲ μ'. ἑξάδιον.

Περιεχόμενον

1) (φ. 1—3 α) : Προτάσσεται τῶν λόγων πεντασέλιδος Πίναξ, ἐξ οὗ ἐξάγεται, ὅτι ἐν τῷ κώδικι ὑπῆρχον ἐν μὲν τῇ ἀρχῇ τοῦ Χειρογράφου δύο ἐγκώμια, τὸ μὲν Πρόκλου Κωνσταντινουπόλεως εἰς τὸν Εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην ἑορταζόμενον τῇ η'. Μαΐου οὗ ἡ ἀρχὴ «οἱ μὲν ἄλλοι Εὐαγγελισταί, τὴν κατά.....», τὸ δὲ τοῦ Ἰ. Χρυσοστόμου εἰς τὸν αὐτὸν Εὐαγγελιστήν, οὗ ἡ ἀρχή : «Τῆς μὲν τῶν ἁγίων εὐκλείας τε καὶ δόξης....». Ἐν δὲ τῷ τέλει τέσσαρα ἐγκώμια, τὸ μὲν τῇ 28η Αὐγούστου εἰς τὸν ὅσιον Μωσῆν τὸν Αἰθίοπα, οὗ ἡ ἀρχή : «Ὥσπερ ἀδύνατον τὸ κατὰ τὴν παροιμίαν....», τὸ δὲ τῇ 29η τοῦ αὐτοῦ, εἰς τὴν ἀποτομὴν τοῦ Προδρόμου ὑπὸ Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου· οὗ ἡ ἡ ἀρχή : «Φαεινὴ καὶ θεοχαρὶς (sic) ἡ συναγείρουσα»· τὸ τρίτον εἰς τὴν αὐτὴν τοῦ Προδρόμου ἑορτήν, ὑπὸ Ἀνδρέου Κρήτης, οὗ ἡ ἀρχή : «Πηδᾷ καὶ γῆρας....» καὶ τελευταῖον εἰς τὴν αὐτὴν ἑορτὴν ὑπὸ Μακαρίου Χρυσίπου· οὗ ἡ ἀρχή : «Ἦχος σάλπιγγος· λύρα πνευματική........». Τὸ φύλ. 3 6 λευκόν.

2) (φ. 4—10 6) : Ὁ Κῶδιξ ἄνευ ἀρχῆς καὶ ἄνευ τέλους. Τὸ σωζόμενον ἄρχεται τῶν λέξεων «........ γονότων· οὐδὲν ὅ μεν θέαμα θεαμάτων...»· καὶ περιλαμβάνει ἐγκώμιον εἰς τὸν μέγαν καὶ ἰσαπόστολον Κωνσταντῖνον τὸν Μέγαν.

3) (φ. 11—14 6) : «Τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν καὶ ὁμολογητοῦ Θεοδώρου ἡγουμένου τοῦ στουδίου· ἐγκώμιον εἰς τὴν εὕρεσιν τῆς ἱερᾶς κεφαλῆς τοῦ τιμίου ἐνδόξου προφήτου Προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ Ἰ-

ωάννου».

Ἀρχ. : «Τρίτον μήνυμα τῆς τοῦ Προδρόμου μνήμης ἡ παροῦσα ἡ-
μέρα φέρουσα............».

4) (φ. 14 α—27 β) : «Ἐγκώμιον τοῦ λογιωτάτου Χαρτοφύλακος Θεσ-
σαλονίκης Ἰωάννου τοῦ σταυρακίου· εἰς τὴν ἁγίαν ὁσιομάρτυρα καὶ
θαυματουργὸν Θεοδοσίαν»

Ἀρχ. : «Ὁ λόγος· Ὀρθοδοξίας στήλη Θεοδοσία τῇ καλλϊμάρτυρϊ.» (sic),

5) (φ. 28—38 β) : «Ἰωάννου μοναχοῦ τοῦ ζωναρᾶ, ὑπόμνημα εἰς τὸν
ὅσιον ἡμῶν πατέρα Κύριλλον τὸν τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας καὶ πόλεως
Ἀλεξανδρείας Ἀρχιεπίσκοπον».

Ἀρχ. : «Ἄρδει μὲν ὁ πολυχεύμων νεῖλος ὁ ποταμὸς ὁ αἰγύπτιος....».

6) (φ. 38 β—55 α) : «Ἀλεξάνδρου μοναχοῦ· 126) ἐγκώμιον εἰς τὸν
ἅγιον βαρνάβαν τὸν ἀπόστολον, προτραπέντος ὑπὸ τοῦ πρεσβυτέρου
καὶ κλειδούχου τοῦ σεβασμίου αὐτοῦ ναοῦ, ἐν ᾧ ἱστορεῖται καὶ ὁ τό-
πος τῆς ἀποκαλύψεως τῶν ἁγίων αὐτοῦ λειψάνων καὶ δηλοῦται ὁ βί-
ος αὐτοῦ καὶ ἡ πολιτεία καὶ ἡ ἄθλησις».

Ἀρχ. : «Μεγίστην λόγων ὑπόθεσιν προσέθετο τοῖς πτωχοτάτοις ἡ-
μῖν ἡ πατρικὴ ἡμῶν φιλομαθία. (sic)».

7) (φ. 55 α—72 α) : «Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου πα-
τρὸς ἡμῶν Πέτρου τοῦ Ἀθωνίτου». 127)

Ἀρχ. : «Τὸ τοὺς τῶν ἁγίων βίους καὶ τὴν αὐτῶν θεοφιλῆ πολιτείαν.».

---

126) Ὁ λόγος οὗτος τοῦ Ἀλεξάνδρου μοναχοῦ ζήσαντος κατὰ τὸν ΣΤ΄. αἰῶνα ἐξεφωνήθη πιθανότατα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ ἁγ. Βαρνάβα ἐν Κύπρῳ. Ἐκ τούτου ὑποτίθεται ὅτι πατρὶς τοῦ Ἀλεξάνδρου ἦτο ἡ Κύπρος. Ὁ λόγος εἰς τὸν ἅγ. Βαρνάβα λατινιστὶ ἐν Πατρολ. Migne τόμ. 87, στήλ. 4087 — 4106.

127) Ὁ βίος ἐγράφη πιθανῶς ὑπὸ Γρηγορίου Παλαμᾶ. Ἀρχικὴ ἔκδοσις τοῦ βίου ἐν Acta Sanctorum, Junii 2 (538—556). Πατρολ. Migne 150 (στήλ. 990—996).

8) (φ. 72 α—77 α) : «Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν ἀντιπάτρου Ἐπι-
σκόπου βοστρῶν. 128) λόγος εἰς τὸ γενέσιον τοῦ ἁγίου ἰωάννου τ
προδρόμου τοῦ βαπτιστοῦ καὶ εἰς τὴν σιγὴν ζαχαρίου καὶ εἰς τὸν
σπασμὸν τῆς ἁγίας ἐνδόξου δεσποίνης ἡμῶν θεοτόκου καὶ ἀειπαρθέ-
νου μαρίας».

Ἀρχ. : «Ἐν γεννητοῖς γυναικῶν οὐδὲν ἰωάννου.............».

9) (φ. 77 α—81 β) : «Ἀετίου πρεσβυτέρου κωνσταντινουπόλεως·
μιλία λεχθεῖσα εἰς τὸ γενέσιον τοῦ ἁγίου ἰωάννου τοῦ προδρόμου κ
βαπτιστοῦ».

Ἀρχ. : «Πολλοὶ μὲν ἤδει πολλάκις ἀγαπητοί.............».

10) (φ. 82 α—97 β) : «Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν σωφρονίου ἀρχ
πισκόπου ἱεροσολύμων· ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον ἰωάννην τὸν πρ
δρομον».

Ἀρχ. : «Δίδου ἡμῖν, ὦ φωνὴ τοῦ λόγου φωνήν.............».

11) (φ. 98—105 α) : «Νικήτα ῥήτορος καὶ φιλοσόφου ἐγκώμιον
τοὺς ἁγίους καὶ κορυφαίους τῶν ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου».

Ἀρχ. : «Τίς ὁ τερπνὸς οὗτος ἦχος.............».

12) (φ. 105 α—108 β) : «Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν ἰωάννου ἀρχιε
σκόπου κωνσταντινουπόλεως τοῦ χρυσοστόμου· ἐγκώμιον εἰς τοὺς
ρυφαίους τῶν ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου».

Ἀρχ. : «Οὐρανοῦ καὶ γῆς ἅμιλλαν ὁρῶ διὰ τὴν παροῦσαν παν
γυριν.............».

13) (φ. 109—115 α) : «Νικήτα ῥήτορος καὶ φιλοσόφου ἐγκώμιον
τοὺς ἁγίους καὶ πανευφήμους ιβ´ ἀποστόλους».

---

128) Ἦτο Ἐπίσκοπος Βόστρων (Βοστρῶν) τῆς ἐν Ἀραβίᾳ κα
τὸ δεύτερον ἥμισυ τοῦ Ε´ αἰῶνος. Ἐκ τῶν ἔργων του διεσώθησαν μόνον
ὁμιλίαι του, ὧν μία, ἡ ὡς ἄνω, Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου καὶ ἑτέρα εἰς τὸν
σγγελισμὸν τῆς Θεοτόκου καί τινα ἀποσπάσματα. Βλ. Ἑλλ. Πατρολ. Mig
τόμ. 85, στήλ. 1755—1796, ἔνθα καὶ τὰ σωζόμενα ἔργα του.

Ἀρχ. : «Τί καλεῖ τῆς Ἐκκλησίας ἡ τάξις.............».

14) (φ. 115 β—117 β) :«Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν ἰωάννου ἀρχιεπισκόπου κωνσταντινουπόλεως τοῦ Χρυσοστόμου· λόγος εἰς τοὺς ἁγίους καὶ πανευφήμους δώδεκα ἀποστόλους».

Ἀρχ. : «Εἰκότως καὶ σήμερον τῇ ἐπιφοιτήσει τοῦ ἁγίου πνεύματος ἡ τῶν ἁλιέων αὕτη πεπλήρωται σαγίνη (sic)...............».

15) (φ. 117 β—130 α) : «Θεοδώρου πρεσβυτέρου τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας· λόγος δηλῶν τὸν τόπον καὶ τὸν χρόνον καὶ τὸν τρόπον· καθ' ὃν ἐφανερώθη ἡ θεία τῆς θεοτόκου ἐσθὴς ἡ ἀποκειμένη ἐν τῇ σεβασμίᾳ σορῷ τῇ ἐν βλαχέρναις προσκυνουμένῃ».

Ἀρχ. : «Θεϊά τινα καὶ μεγάλα μυστήρια............».

16) (φ. 130 α—138 β) : «Τοῦ σοφωτάτου ἀνδρὸς καὶ ῥήτορος νικήτα τοῦ παφλαγόνος· ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον μεγαλομάρτυρα Ὑάκινθον».

Ἀρχ. : «Ἔπρεπεν ἄρα πολλῶν καὶ τιμίων λίθων............».

17) (φ. 138 β—144 β) : «Βίος τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν ἀνδρέου τοῦ ἱεροσολυμίτου ἀρχιεπισκόπου γενομένου κρήτης, συγγραφεὶς παρὰ νικήτα τοῦ Πατρικίου καὶ κοιαίστωρος καὶ πανευφήμου».

Ἀρχ. : «Οὐ θεμιτὸν ἐστίν· οὔτε μὴν ὅσιον ταῖς τῶν δικαίων καὶ ἁγίων ἀνδρῶν.............».

18) (φ. 144 β—153 β) : «Κωνσταντίνου τοῦ ἁγιωτάτου ἐπισκόπου Τίου· λόγος εἰς τὴν εὕρεσιν τοῦ λειψάνου τῆς ἁγίας καὶ πανευφήμου μάρτυρος εὐφημίας προτραπέντος παρὰ γεωργίου τοῦ ἁγιωτάτου ἐπισκόπου ἀμάστρης».

Ἀρχ. : «Ἥκω τὸ ἐπίταγμα φέρων ὦ παναγιώτατε πάτερ καὶ πάσης ἀγαθῆς ἐφέσεως ἐραστά...........».

19) (φ. 154—169 α) : «Βίος καὶ πολιτεία καὶ ἄσκησις τοῦ ὁσίου πατρὸς

ἡμῶν Μιχαὴλ τοῦ Μαλεΐνου· 129) συγγραφεὶς ὑπὸ θεοφάνους μοναχοῦ, μαθητοῦ αὐτοῦ».

Ἀρχ. : «Οὐκ ἔργοις χρὴ μόνον θαυμάζειν τὴν ἀρετὴν καὶ λοιποῖς προτερήμασιν· ἀλλὰ καὶ λόγοις ὡς οἷόν τε γεραίρειν καὶ εὐφημεῖν............».

20) (φ. 169—175 α) : «Νικήτα φιλοσόφου δούλου τοῦ Χριστοῦ· ἐγκώμιον εἰς τοὺς ἅγ. καὶ καλλινίκους μάρτυρας κήρυκον καὶ ἰουλίτταν».

Ἀρχ. : «Ὥσπερ οὐκ ἔστι συνεχιζόμενον τῷ Κυρίῳ, ἰουδαῖον ἢ ἕλληνα καὶ δοῦλον σώζειν ἢ ἐλεύθερον· ἐν πᾶσι γὰρ τούτοις ἡ πίστις καὶ ὁ τῆς ψυχῆς τρόπος............».

21) (φ. 175 α—180 α) : «Κυρίλλου ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας, εἰς τὴν ἁγίαν Θεοτόκον καὶ τοὺς ἁγίους πατέρας τῆς ἐν Ἐφέσῳ ἐπὶ τῆς συνόδου κατὰ νεστορίου τοῦ δυσσεβοῦς καὶ ἀθεωτάτου».

Ἀρχ. : «Φαιδρὸς ἡμῖν ὁ λόγος καὶ χάριτος ἐμπεπλησμένος......».

22) (φ. 180 α—196 β) : «Γρηγορίου ἀρχιεπισκόπου κωνσταντινουπόλεως τοῦ Κυπρίου· 130) ἐγκώμιον εἰς τὴν ἁγίαν μεγαλομάρτυρα τοῦ Χριστοῦ μαρίναν».

---

129) Ὁ βίος τοῦ Μιχαὴλ Μαλεΐνου εὕρηται καὶ ἐν δημώδει ἑλληνικῇ παρὰ Ἀγαπίῳ Λάνδῳ· Εἶναι σπουδαῖος διὰ τὰς πολλὰς ἱστορικὰς χρονολογίας πρβλ. Ph. Meyer. Die Haupturkunden des Athos, pag. 23.

130) Γρηγόριος ὁ Κύπριος ἀνυψώθη (1283) εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον ὑπὸ Ἀνδρονίκου Β΄. Διεκρίθη κυρίως ὡς ἐκκλησιαστικὸς ῥήτωρ.

Τὰ μέχρι τοῦδε δημοσιευθέντα θεολογικὰ συγγράμματά του : ὁ Τόμος Πίστεως, ἡ Ἀπολογία καὶ ἡ Ὁμολογία, τὸ Περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγ. Πνεύματος, τὸ ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον Γεώργιον ὁμοῦ εὑρίσκονται ἐν τῇ Ἑλλ. Πατρολ. Migne τόμ. 142, στήλ. 233—345. Τὸ ἐγκώμιον τοῦ ἁγίου Εὐθυμίου Ἐπισκόπου Μαδύτου ἐξέδωκεν ὁ Ἀρσένιος (ἔκ. ἀρχική) ἐν Ἀναγνώσματι τῆς ἑταιρίας τῶν φίλ. Θρησκείας Παιδείας (ρωσσ.), ἐν Μόσχᾳ, 1889, σελ. 1—70. Βελτιωμένην ἔκδοσιν ὁ Β. Ἀντωνιάδης. (Δελτ. Ἱστορικ. Ἐθνολ. Ἑτ. 4 (1892—94) 387—422. Πρ. Βυζαντ. Δελτ. 4 (1895) 387 ἑξ. Ἐγκώμια εἰς ἁγίους ἐν Κώδιξι Paris 831, 1541, Paris 2629 saec. 16, Vatic. Palat. 59 anno 1541. Vat. Palat 374 saec. 14.

Ἀρχ. : «Καὶ τὴν Ἐκκλησίαν ἄρα ἧς ὁ Χριστὸς κεφαλή........».

23) (φ. 196 β—214 α) : «Ὑπόμνημα εἰς τὸν ἅγιον καὶ ἐν προφήταις μέγαν Ἡλιοὺ (sic) καὶ εἰς τὸν ὀπαδὸν αὐτοῦ καὶ φοιτητὴν Ἐλισσαιὲ τὸν προφήτην καὶ μερικὴ διήγησις τῶν τερατουργιῶν αὐτῶν καὶ θαυμάτων».

Ἀρχ. : «Τὸ μὲν λόγοις ἐγκωμίων καὶ συγγραφαῖς ἐπαινῶ τὴν παροῦσαν τοῦ μεγίστου ἐν προφήταις ἡλιοὺ φαιδρὰν πανήγυριν...........».

24) (φ. 214 β—218 β) : «Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον προφήτην ἠλίαν».

Ἀρχ. : «Πρότερον μὲν τῶν Ἰουδαίων ὁ δῆμος, τῇ τῶν προφητῶν....».

25) (φ 218 β—234 β) : «Βίος καὶ πολιτεία τῆς ὁσίας μητρὸς ἡμῶν Εὐπραξίας· συγγραφεὶς παρὰ ἰωάννου μοναχοῦ τοῦ ζωναρᾶ».

Ἀρχ. : «Γυναῖκα ἀνδρείαν, τὶς εὑρήσει φησὶν ὁ σοφὸς σολομὼν καὶ καὶ λίθων πολυτελῶν αὐτὴν ὑπερτίσθησιν...........»

26) (φ. 235—246 β) : «Τοῦ σοφωτάτου ῥήτορος νικήτα τοῦ παφλαγόνος· ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον μεγαλομάρτυρα παντελεήμονα».

Ἀρχ. : «Θαυμαστὸς ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ...........».

27) (φ. 247—251 β) : «Τιμοθέου πρεσβυτέρου ἀντιοχείας· λόγος εἰς τὴν μεταμόρφωσιν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ».

Ἀρχ. : «Πολλοῖς καὶ διαφόροις ὅπλοις ὁ γεγυμνασμένος ὀχυροῦται..».

28) (φ. 252—265 β) : «Τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν ἰωάννου τοῦ δαμασκηνοῦ λόγος εἰς ἁγίαν μεταμόρφωσιν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ».

Ἀρχ. : «Δεῦτε πανηγυρίσωμεν σήμερον ὦ φιλόθεον σύστημα· δεῦτε συνεορτάσωμεν ταῖς φιλεόρτοις δυνάμεσιν...........».

29) (φ. 266—277 β) : «Ἀνδρέου Κρήτης τοῦ ἱεροσολυμίτου λόγος εἰς τὴν μεταμόρφωσιν τοῦ Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ».

Ἀρχ. : «Ὅσοι τῇ κενώσει τοῦ λόγου τῆς ἀλογίας..........».

30) (φ. 278—281 β) : «Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου· λόγος εἰς τὴν μεταμόρφωσιν τοῦ κυρίου καὶ θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ».

Ἀρχ. : «Ἀμήν· ἀμήν· λέγω ὑμῖν, ὅτι εἰσί τινες τῶν ὧδε ἑστηκότων οἵτινες οὐ μὴ γεύσωνται θανάτου..........».

31) (φ. 282—285 α) : «Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου· λόγος εἰς τὴν ἁγίαν Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν μεταμόρφωσιν».

Ἀρχ. : «Δεῦτε· φίλοι, καὶ τήμερον τῶν εὐαγγελικῶν ἀόκνως ἐφαψώμεθα θησαυρῶν..........».

32) (φ. 285 β—294 β) : «Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν ἀναστασίου μοναχοῦ τοῦ ἁγίου ὄρους σινᾶ· λόγος εἰς τὴν ἁγίαν μεταμόρφωσιν Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, ρηθεὶς ἐν τῷ αὐτῷ ἁγίῳ ὄρει θαβορίῳ ἐν τῇ αὐτῇ ἑορτῇ, ἀνάγκης τινῶν μοναχῶν εἰς αὐτὸν γενομένης».

Ἀρχ. : «Ὡς φοβερὸς ὁ τόπος οὗτος..........».

33) (φ. 294 β—300 α) : «Τοῦ μακαρίου ἐφραὶμ λόγος εἰς τὴν μεταμόρφωσιν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ».

Ἀρχ. : «Ἐκ τῆς χώρας θέρους χαρμοναὶ καὶ ἐκ τοῦ ἀμπελῶνος τρυγητός..........».

Ἐν τῇ κάτω ὤᾳ τοῦ φ. 294 β σεσημείωται δι' ἄλλης χειρὸς καὶ δι' ἐρυθρῶν γραμμάτων : «οὗτος ὁ λόγος λέγεται ἐν τῇ τραπέζῃ».

34) (φ. 300—309 β) : «Τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν ἰωάννου τοῦ δαμασκηνοῦ· λόγος εἰς τὴν κοίμησιν τῆς παναχράντου δεσποίνης ἡμῶν θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου μαρίας».

Ἀρχ. : «Μνήμη δικαίων μετ' ἐγκωμίων γίνεται φησὶν ὁ σοφώτατος σολομῶν, τίμιος γὰρ ἐναντίον κυρίου ὁ θάνατος τῶν ὁσίων αὐτοῦ..........».

35) (φ. 310—323 α) : «Τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν ἰωάννου τοῦ δαμασκηνοῦ, εἰς τὴν αὐτὴν ἑορτὴν τῆς κοιμήσεως τῆς πανυμνήτου θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου μαρίας».

Ἀρχ. : «Ἔστι μὲν ἀνθρώπων οὐδείς, ὅς, κατ' ἀξίαν τῆς θεομήτορος τὴν ἱερὰν ἐκδημίαν εὐφημῆσαι δυνήσεται».

36) (φ. 323 β—327 β) : «Τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν ἰωάννου τοῦ δαμασκηνοῦ, λόγος εἰς τὴν κοίμησιν τῆς παναχράντου δεσποίνης ἡμῶν θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου μαρίας..........».

Ἀρχ. : «Ἔθος ἐστὶ τοῖς ἐρωτικῶς πρός τι διακειμένοις.... ...».

37) (φ. 328—337 β) : «Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν ἀνδρέου κρήτης τοῦ ἱεροσολυμίτου, ἐγκώμιον εἰς τὴν πάνσεπτον κοίμησιν τῆς ὑπερενδόξου δεσποίνης ἡμῶν θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου μαρίας».

Ἀρχ. : «Ὅσοι τὸ σεπτὸν τοῦτο τῆς θεοτόκου κατειλήφατε τέμενος..».

38) (φ. 337 β—345 β) : «Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν ἀνδρέου κρήτης τοῦ ἱεροσολυμίτου ἐγκώμιον εἰς τὴν πάνσεπτον κοίμησιν τῆς ὑπερενδόξου δεσποίνης ἡμῶν θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου μαρίας».

Ἀρχ. : «Καλεῖ πάλιν ἡμᾶς τὸ συνεχὲς τοῦ λόγου..........».

39) (φ. 345 β—352 α) : «Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Γερμανοῦ ἀρχιεπισκόπου κωνσταντίνου πόλεως εὐχαριστήριος εἰς τὴν κοίμησιν τῆς ἁγίας δεσποίνης ἡμῶν θεοτόκου».

Ἀρχ. : «Πᾶσα μὲν ἀνθρώπων γλῶσσά τε καὶ διάνοια...........».

40) (φ. 352 β—364 β) : «Νικήτα ῥήτορος καὶ σοφωτάτου ἀνδρός, ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον καὶ πανεύφημον ἀπόστολον βαρθολομαῖον».

Ἀρχ. : «Θερμὸς ὁ πόθος ἀλλ' αὐδρανὴς (sic) ὁ νοῦς, ζέων ὁ ἔρως, ἀλλ' ἀτελὴς ὁ λόγος...........».

(38) ΑΡΙΘΜ. 42.

Ὀνομασία

«Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου ἀρχιεπισκόπου κωνσταντινουπόλεως τοῦ Χρυσοστόμου, ὁμιλίαι.»

Ἐποχή

ΙΕ'. — ΙΣΤ'. αἰῶνος.

Χαρακτηρισμοὶ

Μεμβρ. 0·32·50Χ0·22. Φύλλα 216. Σελίδες δίστηλοι. Στίχοι σελ. 35. Μελάνη ὑπόξανθος. Γραφὴ εὐανάγνωστος. Τὰ ἀρκτικὰ ἑκάστης ὁμιλίας γράμματα κεχρωματισμένα ἀτέχνως ὑπὸ μεταγενεστέρας χειρός. Τὸ ϋ δὶς ἐστιγμένον. Τὸ τελικὸν ς=σ. Στάχωσις νεωτέρα. Πλείστων φύλλων τὰ περιθώρια εἰσὶ κεκομμένα μέχρι καὶ αὐτῶν τῶν γραμμάτων τοῦ Κώδικος.

Χειρόγραφον κολωβὸν τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ τέλος. Τὸ σωζόμενον ἄρχεται τῶν λέξεων : «............ πων ἀρετὴ τὰς ἐλπίδας τῆς σωτηρίας............» καὶ λήγει εἰς τὰς λέξεις «............ ἄκουσε τί φησιν τῷ Πέτρῳ».

Περιεχόμενον

1) Τὸ τέλος τῆς Δ'. Ὁμιλίας τῆς ἐπιγραφομένης «Παράκλησις πρὸς τὸν λαὸν περὶ καρτερίας καὶ ὑπομονῆς............».

Ἄρχεται δέ, ἀφ' ἧς καὶ τὸ χειρόγραφον.

2) Ὁμιλία Ε'. «Ἔτι παράκλησις πρὸς τὸν λαόν· περὶ τοῦ φέρειν γενναίως τὴν ἐπικειμένην ἀπειλήν· ἔχοντας ἱκανὰ παραδείγματα ἐκ τῶν συμ-

βάντων τῶν τε ἰὼβ καὶ τοῖς νηνευΐταις καὶ ὅτι οὐ χρὴ δεδεκέναι (sic) τὸν θάνατον· ἀλλὰ τὴν ἁμαρτίαν καὶ τί τὸ κακῶς ἀποθανεῖν καὶ περὶ τοῦ μετὰ πάσης σπουδῆς φτύγειν τοὺς ὅρκους καὶ εἰς τὸν σεισμόν».

Ἀρχ. : «Τῶν τριῶν παίδων καὶ τῆς καμίνου τῆς βαβυλωνίας».— Ἐν τῷ μεταξὺ ἐλλείπουσί τινα φύλλα, πρὸς δὲ ἡ Ὁμιλία καὶ ἐν τῷ τέλει ἐλλιπής· λήγουσα εἰς τὰς λέξεις : «........ ἀλλὰ μετὰ πολλὴν αὐτῶν ἀνάγκην προΰδωκάν· καὶ ἡ........».

3) Ὁμιλία ΣΤ΄. : «Παράκλησις πρὸς τοὺς αὐτοὺς τὸν τῶν ἀρχόντων φόβον ἀγωνιάσαντας καὶ ὅτι χρήσιμος καὶ ὁ τῶν ἀρχόντων φόβος· καὶ ἡ τῶν ἱερέων παράκλησις καὶ ὅτι χρὴ αἴσια προσδοκᾶν, διὰ τρία ταῦτα, διά τε τὸ συμποδισθῆναι τοὺς μηνύοντας τὰ γεγενημένα, καὶ τὴν ἀποδημίαν τοῦ ἐπισκόπου φλαβιανοῦ· καὶ διὰ τὴν παροῦσαν τεσσαρακοστὴν καὶ ὅτι ἀδίκως πάσχων καὶ εὐχαριστῶν τῷ συγχωροῦντι θεῷ· ἴσος ἐστὶν τοῦ διὰ τὸν θεὸν ταῦτα πάσχοντος καὶ τὰ παραδείγματα τῶν τριῶν παίδων καὶ τῆς βαβυλωνίας καμίνου. Καὶ πάλιν προτροπὴ περὶ τοῦ ὀμνύειν».

Ἀρχ. : «Πολλὰς μὲν ἀναλώσαμεν ἡμέρας............».

4) Ὁμιλία Ζ΄. : «Ὅτι τὸ τῆς λύπης πάθος εἰς ἁμαρτίας ἀναίρεσιν χρήσιμον μόνον. Καὶ εἰς τὸ ἐν ἀρχὴ (sic) ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. Καὶ ὅτι μεγίστης παρακλήσεως ὑπόθεσις, ἡ τῆς δημιουργίας κατασκευή, ἐν ὧ καὶ περὶ τοῦ ἀδὰμ ποῦ εἶ. Καὶ περὶ τοῦ μὴ ὀμνύειν».

Ἀρχ. : «Πολλὰ μὲν καὶ περὶ πολλῶν χθές............».
Ἡ ἀρχὴ κεκολοβωμένη.

5) Τεμάχιον τῆς Θ΄ ὁμιλίας· ἀρχομένης διὰ τῆς : «.......... τοῦ διὰ ταῦτα οὐκ αἰσθάνομαι καὶ ληγούσης εἰς τὰς λέξεις : «........ τὰ ὕδατα τῶν ὑπεράνω τῶν οὐρανῶν».

6) Τεμάχιον τῆς Ι ὁμιλίας· ἀρχομένης : «τὴν γῆν οἰκοῦσιν..........» καὶ ληγούσης : «............ εἶναι δοκῶ λοιπόν».

7) Τεμάχιον τῆς ΙΑ'. ὁμιλίας ἀρχομένης : «ἐπειδὴ τὴν ἀθυμίαν ἀπετινάξασθε» καὶ ληγούσης εἰς τὰς λέξεις : «............ ἐπειδὴ καθ' ἑαυτὸν ἕκαστος οὐκ ἂν εὐκόλως αὐ.............».

8) Ὁμιλία ΙΒ'. Ἐλλιπὴς τὴν ἀρχήν. Ἄρχεται : «............ βάλλω τῶν ἁμαρτημάτων, αὐτοῦ δεσπότου δέ...........».

9) Ὁμιλία ΙΓ'. : «Ἔτι εὐχαριστία πρὸς τὸν Θεὸν περὶ τῆς μεταβολῆς τῶν σκυθρωπῶν καὶ ἀνάμνησις τῶν διὰ τὴν ἐπανάστασιν κατασυρέντων τε καὶ τιμωρηθέντων· ὁμοίως δὲ πάλιν περὶ τῆς τοῦ ἀνθρώπου δημιουργίας καὶ ὅτι φυσικὸν νόμον ἐδέξατο διὰ τῆς γνώσεως τῶν πρακτέων καὶ περὶ τοῦ τελείως κατορθῶσαι καὶ τὸ μὴ ὀμνύειν». Ἀτελής.

Ἀρχ. : «Ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἀρχῆς καὶ τῶν αὐτῶν προοιμίων........».

10) Ὁμιλία ΙΔ'. ἐλλιπὴς τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ τέλος.

Ἀρχ. : «το τὸν Ἰωνάθαν ἐπὶ τὴν παράβασιν ὤθησεν...........».

11) Ὁμιλία ΙΕ'. : «Εἰς τὴν συμφορὰν τῆς πόλεως ἀντιοχείας καὶ ὅτι χρήσιμον πανταχοῦ φόβος καὶ ὅτι πένθος γέλωτος λυσιτελέστερον, καὶ εἰς τὴν ῥῆσιν τὴν λέγουσαν : «Ἐπίγνωθι ὅτι ἐν μέσῳ παγίδων διαβαίνεις καὶ ὅτι τοῦ φονεύειν τὸ ὁρκίζειν χεῖρον».

Ἀρχ. : «Ἔδει καὶ τήμερον καὶ τῷ προτέρῳ σαββάτῳ..........».

12) Ὁμιλία ΙΣΤ'. : «Φημισθείσης εἰς τὸν ἄρχοντα πραΐδας καὶ πάντων τῶν βουλευομένων ἀκολούθως περὶ φυγῆς· τοῦ κώμητος εἰσελθόντος εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ παρακαλέσαντος ταῦτα ἐλέχθη καὶ εἰς τὸ ἀποστολικὸν ρητόν· «Παῦλος δέσμιος Ἰησοῦ Χριστοῦ».

Ἀρχ. : «Τὸν ἄρχοντα μὲν ἐπήνεσα τῆς κηδεμονίας...........»

Ὁμιλία ἀτελής, λήγει εἰς τὰς λέξεις : «μνήσθητι Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου».

13) Ὁμιλία ΙΖ΄. Ἐλιπὴς τὴν ἀρχήν· ἡ σωζομένη ἄρχεται τῶν λέξεων : «Μνήσθητι, κύριε τοῦ θεοῦ σου............».

14) Ὁμιλία ΙΗ΄. : «Εἰς τὴν προειρημένην ὑπόθεσιν τῆς στάσεως καὶ περὶ νηστείας· καὶ εἰς τὸ ἀποστολικὸν ρητόν, χαίρετε ἐν κυρίῳ πάντοτε».

Ἀρχ. : «Πολλοὺς εἶδον χαίροντας καὶ πρὸς ἀλλήλους λέγοντας....».

15) Ὁμιλία ΙΘ΄. : «Τῇ Κυριακῇ τῆς ἐπισωζομένης πρὸς τοὺς ἀπὸ τὰς χώρας καὶ περὶ τοῦ μὴ ὀμνύειν».

Ἀρχ. : «Κατετρυφήσατε τῶν ἁγίων μαρτύρων ἐν ταῖς ἔμπροσθεν ταύταις ἡμέραις».

16) Ὁμιλία Κ΄. : «Εἰς τὴν διαλλαγὴν τοῦ βασιλέως πρὸς τὴν πόλιν καὶ εἰς τοὺς πλημμελήσαντας εἰς τὴν τῶν ἀδριάντων καταστροφὴν καὶ εἰς τὴν ἐπάνοδον τοῦ ἐπισκόπου».

Ἀρχ. : «Ἀπὸ τῆς ρήσεως ἀφ' ἧς ἀεὶ παρὰ τὸν καιρὸν τῶν κινδύνων............».

Ἀτελής : Ἡ σωζομένη λήγει εἰς τὰς λέξεις : «........ ἡ διὰ τὴν σὴν ἐφθόνησαν φιλίαν οἱ δαίμονες............».

17) «Τοῦ αὐτοῦ· εἰς τὸ ρητὸν τοῦ ἀποστόλου, ὥστε εἴ τις ἐν Χριστῷ καινὴ κτίσις, τὰ ἀρχαῖα παρῆλθον· ἰδοὺ γέγονεν τὰ πάντα καινά».

Ἀρχ. : «Πολλὴ μὲν γηπόνῳ προθυμία............».

Ἄνευ τέλους, τοῦ σωζομένου λήγοντος εἰς τὰς λέξεις : «ταπεινοφροσύνην τὴν αὐτὴν εὐ............».

18) Εἰς τό «Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν ἀγαλλιάσθω ἡ γῆ» καὶ εἰς τό, «Ὅταν παραδῷ τὴν βασιλείαν τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ» καὶ εἰς τὸ «μυστήριον τοῦ βαπτίσματος». Ἄνευ ἀρχῆς καὶ ἄνευ τέλους.

Τὸ σωζόμενον ἄρχεται τῶν λέξεων (φ. 134 α) «.......... οι συνίσταται. Ὁ Θεὸς τοίνυν καὶ σήμερον διδάσκει καὶ λήγει : «τεκμήριον πίστεως, φιλανθρωπίας καὶ ἐλεημοσύνης ὤνησον».
Ἐλλείπουσιν ἐνδιάμεσα φύλλα.

19) «Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν ἰωάννου ἀρχιεπισκόπου κωνσταντίνου πόλεως τοῦ Χρυσοστόμου εἰς τὸν 16 τοῦ ἀβραὰμ ρητὸν τὸ λέγον, θὲς τὴν χεῖρα σου ὑπὸ τὸν μηρόν μου· καὶ εἰς διαφόρους μαρτυρίας».

Ἀρχ. : «Ἐθαύμασα μεθ' ὑμῶν ὦ φιλόχριστοι τὰ νέα τῆς εὐαγγελικῆς χάριτος............».
Ἐλλιπὲς τὸ τέλος : «ἀντὶ τοῦ ὁ δαιμονιζόμενος».

20) (Φ. 150 α—165 α) : Ὑπάρχουσι διάφορα ἀποσπάσματα ἐκ διαφόρων ὁμιλιῶν, ὧν ἐλλείπει ἥ τε ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος.

21) Τοῦ αὐτοῦ : «Ὅτι παλαιᾶ» καὶ καινῆς Διαθήκης· εἷς ὁ νομοθέτης καὶ εἰς τὸ ἔνδυμα τοῦ ἱερέως καὶ περὶ μετανοίας».

Ἀρχ. : «Τῆς Χριστοῦ βασιλείας τὸ εὐαγγέλιον». Ἐλλείπουσιν ἐνδιάμεσα φύλλα.

22) (Φ. 177—183 α) : Διάφορα ἀποσπάσματα ὁμιλιῶν, ἄνευ ἀρχῆς καὶ ἄνευ τέλους.

23) «Λόγος εἰς τὴν ἐνανθρώπησιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ὅτι ἑκάστῳ κλίματι ἐφεστήκασιν ἄγγελοι».

Ἀρχ. : Ὄντως ἐπεφάνη ἡμῖν ἡ τοῦ Χριστοῦ χάρις............».
Ἀτελής, τοῦ σωζομένου λήγοντος : «............ ἀλλ' ἁμαρτάνει ὁ ἀδάμ».

24) Τεμάχια ὁμιλιῶν, ἄνευ ἀρχῆς καὶ ἄνευ τέλους· μέχρι τέλους τοῦ Κώδικος. (φ. 216).

(Συνεχίζεται).

ΚΑΤΟΨΕΙΣ

ΙΔΕΩΝ ΔΙΑΠΛΑΤΥΝΣΙΣ

ΕΝΩΣΙΣ ΚΑΙ ΕΝΟΤΗΣ

1.— ΣΥΝΟΨΙΣ

Ο ΤΙΤΛΟΣ τῆς παρούσης σειρᾶς τῶν ἡμετέρων «Κατόψεων» εἶναι, νομίζομεν· ἐκφραστικὸς τοῦ περιεχομένου τῶν ἐφ' ἑξῆς σελίδων.

Πρόκειται περὶ τῆς, κατὰ τὸ δυνατόν, διαπλατύνσεως τῶν ἰδεῶν ἐκείνων· αἱ ὁποῖαι διετυπώθησαν ἐντεῦθεν κατὰ καιρούς, εἴτε ἐν ἰδιαζούσαις εὐκαιρίαις καὶ πρὸς εὐρύτερον διορθόδοξον καὶ διαχριστιανικὸν περιβάλλον ἢ ἀκροατήριον· εἴτε καὶ ἐν περιωρισμέναις συνομιλίαις· πάντως ὅμως ἐν κατανοήσει τῆς σημασίας καὶ τοῦ βάθους τῶν ἐκφραζομένων ἐννοιῶν καὶ ἐν συνειδήσει, ὅτι αἱ εὐκαίρως διατυπούμεναι ἀπόψεις αὗται ἐκφράζουσι τὰ σκιρτήματα καὶ τὰς ἐφέσεις καὶ τὴν εἰρηνόφιλον διάθεσιν πάσης Ὀρθοδόξου ψυχῆς, ἥτις περὶ πολλοῦ ἐχομένη τοῦ θέματος τῆς συναντήσεως καὶ συνεργασίας πασῶν τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ἀνὰ τὸν κόσμον δυνάμεων, εὐχαρίστως βλέπει μετουσιούμενα τὰ αἰσθήματα αὐτῆς ταῦτα εἰς σαφεῖς καὶ θεμελιώδεις διατυπώσεις, στοχαζομένας τοῦ συγκεκριμένου ἔργου τῆς ἑνότητος· ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην συζήτησιν, περιφερειακὴν ἐν πολλοῖς, περὶ ἑνώσεως·

Ἐντὸς τῆς γενικῆς ἀτμοσφαίρας τοῦ διαχριστιανικοῦ εἰρηνικοῦ πνεύματος· καὶ ἐν τῷ πλαισίῳ τῶν πολλαχόθεν σημειουμένων φιλενωτικῶν ζυμώσεων καὶ προσπαθειῶν· κυρίως δ' ἐν ἀναποδράστῳ συναφείᾳ πρὸς τὴν ἀπὸ ἐτῶν ἤδη ἐπιμεμαρτυρημένην οἰκουμενιστικὴν καὶ εἰρηνιστικὴν διάθεσιν καὶ προσπάθειαν, ἧς τελεσφόρως ἡγεῖται ὁ Πανίερος οὗτος Οἰκουμενικὸς Θρόνος, σκέψεις τινὲς καὶ ἀπόψεις ἐπὶ ὅλων τούτων, μὲ τὴν ἀδέκαστον γλῶσσαν τῆς ἁπλότητος καὶ τῆς σαφηνείας διατυπούμεναι· εἶναι πολὺ φυσικὸν νὰ εὑρίσκωσιν ἀπήχησιν πολλὴν ἑκασταχοῦ, καὶ νὰ δημιουργῶσιν ἐνδιαφέρον σοβαρὸν καὶ ἀμετάπτωτον, εὐρείας ἀπηχήσεις τοῦ ὁποίου καὶ συναντῶμεν εἰς ὁλόκληρον σχεδὸν τὸν τύπον· τὸν ἀμέσως ἢ ἐμμέσως ἀσχολούμενον μὲ τὸ ἐπίμαχον θέμα τῆς ἑνότητος ἐντὸς τοῦ διαμεμελισμένου Χριστιανισμοῦ, τοῦθ' ὅπερ καὶ δὲν δυνάμεθα εἰμὴ ἰδιαιτέρως νὰ ἐξάρωμεν ἐνταῦθα.

«Ἕνωσιν δὲν ζητοῦμεν. Ἑνότητα ἐπαγγελλόμεθα. Καὶ εἰς ται την καλοῦμεν τὰς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ. Τὴν ἕνωσιν, ὡς μίαν θεολογ κὴν πραγματικότητα, ἂς τὴν μελετήσωσι καὶ προωθήσωσιν οἱ Θεολόγο Αἱ Ἐκκλησίαι, ὡς σύνολον, ὀφείλουσι νὰ καλλιεργήσωσι τὴν ἐλλείπουσα ἢ διαφεύγουσαν ἑνότητα, αὐτὴν ἡ ὁποία θὰ καταστήσῃ τὰς μὲν Ἐκκλησίο δύναμιν συμπαγῆ ἐν τῷ κόσμῳ, τὸν δὲ Χριστιανισμόν, ἐν τῷ συνόλῳ του σ στημα καὶ θρησκείαν, δυναμένην νὰ ἀπευθυνθῇ, τελεσφόρως καὶ σωσπ κῶς, πρὸς τὰς μάζας τῶν ἔξω ἱσταμένων...».

Τὰς ἀπόψεις ταύτας ἐκφράζουσι, κατ' ἔμμεσον τρόπον, καὶ ἄ λα μὲν πρότερον ἐπίσημα Κείμενα τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας, μάλιστα δ καὶ προσφάτως, καὶ αὐτὴ ἡ Σεπτὴ Πατριαρχικὴ ἐπὶ τῷ διαγεναμένῳ Πο σχα Ἀπόδειξις, ἐν ᾗ μετὰ περιπαθοῦς ὄντως καὶ εἰλικρινοῦς στροφῆ καὶ ἀφοσιώσεως εἰς τὴν ἰδέαν τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἑνότητος τῶν Ἐκκλη σιῶν λέγονται ἐπὶ λέξει τὰ ἑξῆς :

«... Ἐξίκετο εἰς τὰ βάθη τῆς καρδίας ἡμῶν καὶ ἕτερον μήνι μα, τὸ μήνυμα τῆς εἰρήνης, τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἑνότητος, ἥτις ὤφειλε ἵνα ἀποτελῇ τὸ διακριτικὸν γνώρισμα τῶν ὀπαδῶν τοῦ θυσιασθέντος Χρ στοῦ. Ὁμολογοῦμεν, ὅτι ἐν τῇ Ἁγίᾳ Πόλει καὶ παρὰ τὸν Τάφον τοῦ Σο τῆρος, ᾐσθάνθημεν πλέον ἀλγεινὴν καὶ συνθλίβουσαν τὴν διαίρεσιν τῆ Ἐκκλησίας... Ἐσχίσθη ὁ χιτὼν τοῦ Χριστοῦ καὶ διῃρέθη ἡ Ἐκκλησί Αὐτοῦ, ἡ διαίρεσις δὲ αὕτη συνεχίζεται, ἐναντίως πρὸς τὸ θέλημα τοῦ δρυτοῦ αὐτῆς καὶ τὴν Ἀρχιερατικὴν Αὐτοῦ προσευχήν, ἐν ᾗ παρεκάλ τὸν Οὐράνιον Πατέρα, ἵνα τηρήσῃ τοὺς Μαθητάς, ἀλλὰ καὶ τοὺς πιστε οντας διὰ τοῦ λόγου αὐτῶν, ἵνα πάντες ἓν ὦσιν (Ἰωάν. 17, 11, 21-22) Οὐκ ἔστιν ὅμως δυνατόν, ἵνα ἡ διαίρεσις αὕτη συνεχίζηται καὶ διαιωνίζ ται, ἐπὶ βλάβῃ τοῦ ἔργου, δι' ὃ ἐνηνθρώπησε καὶ ἐτύθη ὁ Χριστός. Ἀ νάγκη, ὅπως ἐπαναρραφῇ ὁ διαρραγεὶς χιτὼν τοῦ Χριστοῦ καὶ ἐπανακα λύψῃ τὸ γυμνὸν Αὐτοῦ σῶμα, ἡ δὲ ἁγία καὶ ἄμωμος τοῦ Χριστοῦ νύμφ Ἐκκλησία ἐπανεύρῃ τὴν ἑνότητα αὐτῆς. Τὸ μεσότοιχον, ὅπερ οἱ αἰῶνες ψωσαν μεταξὺ τῶν Χριστιανικῶν Ὁμολογιῶν, δὲν καθιστᾷ ἀδύνατον τὴ ἀμοιβαίαν κατανόησιν καὶ προσέγγισιν καὶ ἐπανασύνδεσιν αὐτῶν, καὶ προκειμένῳ ἐστὶ παρήγορος καὶ φωτεινὴ ἡ κατὰ τοὺς τελευταίους τούτο χρόνους ἐκδηλουμένη ἀγαθὴ διάθεσις ἀπὸ μέρους τῶν Ἐκκλησιαστικῶ Ἡγετῶν. Οἱ Θεολόγοι ἂς κληθῶσιν εἰς προεργασίαν καὶ προετοιμασίο τῆς ὁδοῦ. Ἡμεῖς δέ, οἱ ἐντεταλμένοι τὴν θρησκευτικὴν χειραγωγίαν τῶ πιστῶν, δυνάμεθα ἀπὸ τοῦδε, ἵνα χωρήσωμεν, ἐν πνεύματι ἀγάπης καὶ ε λικρινεῖ διαθέσει, εἰς τὴν πολλαχῶς ἐπιβαλλομένην συνεργασίαν τῶν Ἐ

κλησιῶν· οὐδὲν παραλείποντες τῶν δυναμένων, ἵνα προωθήσωσι καὶ προαγάγωσιν αὐτήν» (1).

Ἰδοὺ ποίων ἰδεῶν τὴν διαπλάτυνσιν ἀποσκοποῦσιν αἱ κατωτέρω σελίδες. Δὲν ἀποτελοῦσιν, ὡς εἰκός, ὑπεύθυνον τῆς Ἐκκλησίας διαπλάτυνσιν. Τοῦτο εἶναι αὐτονόητον. Ἐν δοθησομένῃ εὐκαιρίᾳ, ὁ Πανίερος οὗτος Θρόνος θὰ χαράξῃ καὶ τὰς ἐπὶ τοῦ προκειμένου γραμμὰς καὶ κατευθύνσεις αὐτοῦ, ὡς δὲν ἀπέφυγε, πράττων τοῦτο εἰς πᾶσαν παρουσιαζομένην περίπτωσιν.

Ἐνταῦθα διαπλατύνομεν τὰς ἰδέας ταύτας ἐκ καθαρῶς ὑποκειμενικῆς πλευρᾶς. Καὶ θέλομεν νὰ ἐλπίζωμεν, ὅτι ἡ ἑρμηνεία τῶν ἰδεῶν, ἣν παρέχομεν, δὲν ἀφίσταται ἐκ τοῦ βαθυτέρου νοήματος αὐτῶν.

Ἄλλωστε καὶ ἐκ παρουσιασθείσης ὑποχρεώσεώς τινος προβαίνομεν εἰς τὴν διαπλάτυνσιν ταύτην, διότι οἱ ἐκ τῶν ἔξω εὐμενῶς ἀσχοληθέντες μὲ προτέρας ἡμῶν «Κατόψεις», ἐν τῷ θέματι : «Ἡ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος τῆς Ρώμης καὶ ἡμεῖς» (2), ὅλως δὲ ἰδιαιτέρως ὁ Αἰδεσιμ. π. C. J. Dumont (3), ἀφήνει νὰ νοηθῇ, ὅτι εὐρυτέρα τις ἀνάλυσις σκέψεών τινων ἀπὸ ἡμετέρας πλευρᾶς θὰ ἀπέβαινεν οἰκοδομητικὴ τοῦ ὅλου οἰκουμενιστικοῦ διαλόγου.

Ἐννοεῖται, ὅτι αἱ κύριαι ἰδέαι, ἃς θέλομεν ἀναλύσῃ ἐν τοῖς ἐφ' ἑξῆς, εἶναι αἱ τῆς «Ἑνώσεως» καὶ «Ἑνότητος», τῶν δύο τούτων ὅρων, οἱ ὁποῖοι τόσον παραλλήλως βαίνουσιν ἐν τῇ ἱστορικῇ ὅσον καὶ τῇ συγχρόνῳ εἰρηνικῇ ἢ πολεμικῇ φιλολογίᾳ τῶν Ἐκκλησιῶν, καὶ οἱ ὁποῖοι ἐν τούτοις εἶναι ὅροι εἰς δύο διαφόρους μορφὰς συναντήσεως Χριστιανικῆς ἀναγόμενοι. Ἕνωσις καὶ Ἑνότης. Δύο ὅροι περὶ τοὺς ὁποίους ἐλέχθησαν καὶ ἐγράφησαν ἴσως περισσότερα καὶ ἀπὸ πᾶσαν ἄλλην διαμφισβητηθεῖσαν πραγματικότητα ἐντὸς τοῦ Χριστιανισμοῦ. Δύο ὅροι, οἵτινες ἡρμηνεύθησαν καὶ παρηρμηνεύθησαν κατὰ τὸν πλέον ἀντιφερόμενον τρόπον ἀπὸ τὰς διαφόρους μερίδας τοῦ διαμεμελισμένου Χριστιανισμοῦ. Δύο ὅροι, οἱ ὁ-

(1) Ἴδε ἐν Ἀπόστολος Ἀνδρέας, 9 (1960), φύλ. 457, καὶ Ὀρθοδοξία, 35 (1960), σελ. 132-133). Πρβλ. σχετικῶς καὶ τὸ ἄρθρον «Der Patriarch von Konstantinopel bekundet erneut den Willen zur Einheit», ἐν Herder Korrespondenz, 14 (1960), Heft. 12, September σ. 561—562.

(2) Ἴδε τὰς «Κατόψεις» ταύτας ἐν Ἀπόστολος Ἀνδρέας, 9 (1959) φύλ. 419 κ. ἑξ.

(3) Vers l'Unitè Chrétienne, τεῦχ. Ἰανουαρίου—Φεβρουαρίου 1960, σελ. 13 κ. ἑξ.

ποῖοι ἐμπλέκουσιν, ὅσον οὐδεὶς ἄλλος, εἰς συζήτησιν τὰς βασικωτέρας θεολογικὰς ἀληθείας τοῦ Χριστιανισμοῦ μὲ τὰ ἁπλούστερα καθημερινὰ βιώματα τοῦ Χριστιανοῦ ἀτόμου. Δύο ὅροι, οἱ ὁποῖοι φέρουσι μεθ' ἑαυτῶν τὴν βαρεῖαν κληρονομίαν τῶν αἰώνων, τὸ ἀναπόδραστον αὐτὸ «παρελθὸν» τῶν θύραθεν καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν στοχασμῶν καὶ θεωρήσεων, ἀλλὰ καὶ τὴν πολύπλοκον ἀτμόσφαιραν τῶν συζητήσεων τῆς σήμερον, ὡς καὶ τὰς ποικίλλας προσδοκίας τῆς αὔριον.

Τῶν δύο τούτων ὅρων λοιπὸν τὴν ἀνάλυσιν θὰ ἐπιχειρήσωμεν ἐν τοῖς ἐφ' ἑξῆς.

*
* *

2.— ΤΟ ΕΙΝΑΙ «ΜΙΑΝ» ΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΝ.

Ἐν τῇ συζητήσει ταύτῃ περὶ «Ἑνώσεως» καὶ «Ἑνότητος», δέον εὐθὺς ἀπ' ἀρχῆς νὰ διακρίνωμεν τοῦτο κυρίως, ὅτι ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Χριστοῦ ὑπάρχει δεδομένον ἄνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς, ὡς μόνιμον, ἀναφαίρετον, στατικὸν καὶ οὐσιῶδες στοιχεῖον αὐτῆς, τὸ εἶναι αὐτὴν «Μίαν», τὸ παρίστασθαι δηλονότι καὶ ὑπάρχειν τὴν Ἐκκλησίαν ὡς σύνολον ὀντολογικῶς καὶ οὐσιωδῶς ἑνιαῖον καὶ μοναδικόν, Θείας, ὡς εἰκός, καταγωγῆς, καὶ Θεανθρωπικῆς συνθέσεως, τὴν Ἐκκλησίαν, ἄλλαις λέξεσιν, ὡς ἑνιαίαν ἐν τῇ οὐσίᾳ αὐτῆς καὶ ἐν τοῖς σκοποῖς αὐτῆς, ὡς καθιδρύματος Θεοσυστάτου, προτιθεμένου τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων.

Εἶναι δὲ «Μία» ἡ Ἐκκλησία, ἣν ἵδρυσεν ὁ Κύριος. Καὶ ὡς «Μίαν, Ἁγίαν, Καθολικὴν καὶ Ἀποστολικὴν» ἀνομολογεῖ καὶ ἀνακηρύττει ταύτην πᾶσα πιστεύουσα ψυχὴ ἐν τῷ μεγαλειώδει ἄρθρῳ τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως. Διαφαίνεται δὲ καὶ διαπιστοῦται τὸ «ἑνιαῖον» τοῦτο τῆς Ἐκκλησίας εἰς πάντα ἐκεῖνα, ἅτινα ἀποτελοῦσι τὰ ἀνακεφαλαιωτικὰ τῆς ἑνότητος καὶ ὁλότητος τῆς Ἐκκλησίας στοιχεῖα, ἤτοι ἐν τῇ μιᾷ κεφαλῇ, ἣν κέκτηται, ἐν τῷ ἑνὶ δηλονότι Χριστῷ, καὶ ἐν τῷ ἑνὶ Πνεύματι, τῷ ἐμψυχοῦντι αὐτήν, καὶ ἐν τῇ μιᾷ πίστει, καὶ τῷ ἑνὶ βαπτίσματι, καὶ τῇ μιᾷ τραπέζῃ, καὶ τῷ ἑνὶ ἄρτῳ, καὶ τῇ μιᾷ διαθέσει, καὶ τῷ ἑνὶ καὶ μονίμῳ σκοπῷ αὐτῆς, ὅστις εἶναι ἡ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου· «Καὶ γὰρ ἐν ἑνὶ πνεύματι ἡμεῖς πάντες εἰς ἓν σῶμα ἐβαπτίσθημεν...» (Α' Κορ. 12, 13). Καὶ «εἷς ἄρτος, ἓν σῶμα οἱ πολλοί ἐσμεν, οἱ γὰρ πάντες ἐκ τοῦ ἑνὸς ἄρτου μετέχομεν» (Α' Κορ. 10, 16—17). Ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις εἷς Χριστός, ἡ κε-

φαλὴ τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας, ἐξ Οὗ «πᾶν τὸ σῶμα συναρμολογούμενον καὶ συμβιβαζόμενον διὰ πάσης ἁφῆς καὶ ἐπιχορηγίας κατ' ἐνέργειαν, ἐν μέτρῳ ἑνὸς ἑκάστου μέρους τὴν αὔξησιν τοῦ σώματος ποιεῖται εἰς οἰκοδομὴν ἑαυτοῦ ἐν ἀγάπῃ», καὶ οὕτως «αὔξει τὴν αὔξησιν τοῦ Θεοῦ...» (Ἐφεσ. 4, 16 καὶ Κολασ. 2, 19).

Ὑπάρχει ὅθεν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Χριστοῦ τὸ ὀργανικῶς καὶ ἀπολύτως ἐσωτερικῶς διαπιστούμενον στοιχεῖον τῆς ἑνότητος ἡ στατικῶς προϋποτιθεμένη ἕνωσις αὐτῆς, τὸ ὀντολογικῶς ἄρα «ἑνιαῖον» αὐτῆς ὅπερ προβάλλει ἀπὸ τὴν ἐκ τοῦ ἑνὸς Κυρίου ἀπόρροιαν τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἀπὸ τὴν ἑνιαίαν ἐπιχορηγίαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καὶ ἀπὸ τὴν ταὐτότητα τῆς πίστεως τῆς λατρείας καὶ τῆς ἱεραρχικῆς διαρθρώσεως αὐτῆς, ἐν τοῖς θέμασι τῆς ἀναφορᾶς τῶν μελῶν αὐτῆς πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πρὸς ἄλληλα. Τοῦτο δ' ἀκριβῶς ἐκφράζει κατ' ἀπωτέραν ἀνάλυσιν τὸ «Μία Ἐκκλησία» τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως.

Δυνάμεθα ἑπομένως νὰ κάμωμεν ἐνταῦθα βασικὴν ἀντιδιαστολὴν μεταξὺ τούτου, ὅπερ ἀποκαλοῦμεν ἀνωτέρω τὸ «ἑνιαῖον» τῆς Μιᾶς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἐκεῖνο ὅπερ νοεῖται καὶ ἐκφράζεται ὑπὸ τοὺς ἐν εὐρυτέρᾳ διαχριστιανικῇ σήμερον χρήσει καὶ ἐννοίᾳ συναντωμένους ὅρους «Ἕνωσις» καὶ «Ἑνότης». Εὐχαρίστως δὲ ποιούμεθα τὴν ἀντιδιαστολὴν ταύτην τῶν ὅρων τόσῳ μᾶλλον ἐφ' ὅσον οἱ καθ' ἑαυτοὺς θεολογικῶς ἄμεμπτοι ὅροι «ἕνωσις» καὶ «ἑνότης» οἵτινες τόσον καλῶς ἐκφράζουσι τὴν ἔννοιαν τῆς Μιᾶς Ἐκκλησίας, ἐν τῇ εὐρυτέρᾳ νῦν συζητήσει πρὸς ἐπανοικοδομὴν τῆς φυγαδευθείσης ἑνότητος τῆς Ἐκκλησίας, ἀπέκτησε τὴν ἔννοιαν τῆς φορᾶς, τῆς προσπαθείας τῆς τάσεως καὶ τῆς διαθέσεως καὶ ἐκ στατικῶν χαρακτήρων τῆς Μιᾶς Ἐκκλησίας ποὺ ἦσαν, κατήντησαν εἰς δυναμικὰ γνωρίσματα τῶν «πολλῶν Ἐκκλησιῶν» ἀποβάντες ὅροι ἀναγόμενοι οἱονεὶ οὐχὶ εἰς τὸ εἶναι τῆς Ἐκκλησίας ἀλλ' εἰς τοὺς σκοποὺς τῶν Ἐκκλησιῶν.

Διὸ καὶ ἡ ἀντιδιαστολὴ αὕτη μεταξὺ «ἑνιαίου» τῆς Ἐκκλησίας καὶ «ἑνώσεως καὶ ἑνότητος ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις» δέον νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀπολύτως δεδικαιολογημένη.

Ὅ,τι ἐνδιαφέρει ἡμᾶς ὧδε δὲν εἶναι ἀσφαλῶς οὔτε τὸ ἑνιαῖον τῆς Ἐκκλησίας ὅπερ δὲν διαμφισβητεῖται ἀντικειμενικῶς ἐν τῇ Μιᾷ, Ἁγίᾳ Ἀποστολικῇ καὶ Καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ οὔτε δὲ καὶ ἡ ἀναφορὰ καὶ σχέσις τοῦ ἑνιαίου τούτου πρὸς τὴν πραγματικότητα τῆς διαιρέσεως — τῶν διαιρέσεων μᾶλλον — τῶν αἱρέσεων τῶν σχισμάτων, τῶν ἀποκλίσε-

ων· τῶν ἐκπτώσεων, τῶν ἀποκόψεων ἐκ τῆς Μιᾶς Ἐκκλησίας· Ὅ,τι ἐνδιαφέρει ἡμᾶς εἶναι ἡ Ἕνωσις καὶ ἡ Ἑνότης, ὡς συγκεκριμέναι μορφαὶ ἱστορικῶν καὶ θεολογικῶν ἐπιδιώξεων ἐκκλησιαστικῶν.

* * *

3.— ΕΝΩΣΙΣ ΚΑΙ ΕΝΟΤΗΣ ΔΙΑΚΡΙΝΟΜΕΝΑΙ.

Καὶ εἶναι ὄντως δύο διάφοροι ἀπ' ἀλλήλων ἐπιδιώξεις ἡ «Ἕνωσις» καὶ ἡ «Ἑνότης». Διαφέρουν δὲ ὄχι μόνον καθ' ἑαυτὰς καὶ κατὰ τὸ θεολογικὸν βάθος αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ κατὰ Ἐκκλησίας καὶ Ὁμολογίας· κατὰ τόπους, καὶ κατὰ καιρούς· καὶ κατὰ τὰ πρόσωπα· καὶ κατὰ τὰς περιπτώσεις. Καὶ ἐξηγούμεθα·

Ἀσφαλῶς ὅ,τι ἦτο ἡ ἑνότης· ἐπὶ παραδείγματι, ὡς ἐπιδίωξις διὰ τὴν πρωτογενῆ Ἐκκλησίαν τῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν πρώτων Πατέρων καὶ Ἐκκλησιαστικῶν Συγγραφέων, ἡ ἑνότης· ὡς ἐκφράζεται· π.χ.· ὑπὸ τὰς πικρὰς διαπιστώσεις τοῦ Ἀποστόλου Παύλου· περὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κορίνθου προκειμένου, ἢ ὑπὸ τὰ διάπυρα εἰς ἐκκλήσεις καὶ ἀγάπην κείμενα ἑνὸς Ἰγνατίου Ἀντιοχείας, ἢ ἑνὸς Κλήμεντος Ρώμης· ἢ ὑπὸ τὴν θεολογικὴν ἀντίληψιν τῆς ἑνότητος ἑνὸς ἱ. Κυπριανοῦ· εἰς τὸ περίφημον αὐτοῦ «De unitate Ecclesiae Catholicae», ἀσφαλῶς τοῦτο δὲν ἴσχυε καὶ διὰ τὰς μεταγενεστέρας ἐποχάς.

Ὑπῆρχε βεβαίως πάντοτε τὸ «ἑνιαῖον» τῆς Μιᾶς Ἐκκλησίας· ὡς ἐκφράζεται· ἐπὶ παραδείγματι, τοῦτο ὑπὸ τοῦ ἱ. Εἰρηναίου, λέγοντος· ὅτι «τοῦτο τὸ κήρυγμα παρειληφυῖα· καὶ ταύτην τὴν πίστιν, ἡ Ἐκκλησία· καίπερ ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ διεσπαρμένη· ἐπιμελῶς φυλάσσει, ὡς ἕνα οἶκον οἰκοῦσα· καὶ ὁμοίως πιστεύει τούτοις, ὡς μίαν ψυχὴν καὶ τὴν αὐτὴν ἔχουσα καρδίαν· καὶ συμφώνως ταῦτα κηρύσσει καὶ διδάσκει· καὶ παραδίδωσιν· ὡς ἓν στόμα κεκτημένη. Καὶ γὰρ αἱ κατὰ τὸν κόσμον διάλεκτοι ἀνόμοιοι, ἀλλ' ἡ δύναμις τῆς παραδόσεως μία καὶ ἡ αὐτή» (4).

Ἐὰν δὲ παρὰ τὸ ἑνιαῖον τοῦτο ὑπῆρχον καὶ αἱ αἱρέσεις καὶ τὰ σχίσματα, ὡς τόσαι ἀναντίρρητοι ἱστορικαὶ πραγματικότητες, ἐν τούτοις ἡ μία καὶ ἀδιαίρετος Ἐκκλησία· ὡς ταμιοῦχος τῆς Ἀποκεκαλυμμένης Ἀληθείας, ἐξελάμβανε καὶ ἐδίδασκε τὴν μὲν ἕνωσιν· ὡς διασωζομένην καὶ ἐ-

---

(4) ΕΙΡΗΝΑΙΟΥ. Ἔλεγχος ψευδωνύμου γνώσεως. 10. 2. ΒΕΠ 5, 115—116.

πεκτεινομένην ἐν τῇ ἀλωβήτῳ περιφρουρήσει τῆς παραδεδομένης διδασκαλίας, ἀνεξαρτήτως μάλιστα τοῦ ἀριθμητικοῦ, ἢ τοπικοῦ, ἢ τροπικοῦ στοιχείου ἐν τῇ ἐκτιμήσει τοῦ μεγέθους καὶ τῆς ἰσχύος τῆς ἀληθοῦς Ἐκκλησίας· τὴν δὲ ἑνότητα, ἐν τῇ συναντήσει καὶ συντονίσει πασῶν τῶν πνευματικῶν δυνάμεων ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν μεγάλων ἐχθρῶν τῆς πίστεως. «Καὶ ἔσται ἓν σῶμα τῶν κεκαθαρμένων... Οὕτως ἔσται ἡ Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ μετὰ τὸ καθαρισθῆναι αὐτὴν καὶ ἀποβληθῆναι τοὺς πονηροὺς καί... διψύχους καὶ πονηρευομένους... Ἔσται ἡ Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ ἓν σῶμα, μία φρόνησις, εἷς νοῦς, μία πίστις, μία ἀγάπη· Καὶ τότε ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἀγαλλιάσεται καὶ εὐφρανθήσεται ἐν αὐταῖς, ἀπειληφὼς τὸν λαὸν αὐτοῦ καθαρόν» (5).

Ἰδοὺ ποία ὑπῆρξεν ἡ βασικὴ διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῷ θέματι τούτῳ, ἐν ᾗ καὶ διαφαίνονται αἱ δύο διακεκριμέναι, ὡς εἴπομεν, μορφαὶ ἐπιδιώξεων τῆς Ἐκκλησίας, ὑπὸ τὴν Ἕνωσιν καὶ τὴν Ἑνότητα.

Ἀλλ' ἀναντιρρήτως αἱ ὑγιεῖς αὗται μορφαὶ ἐπιδιώξεων δὲν ἐτηρήθησαν ταυτοσήμως καὶ ἐν τοῖς μετέπειτα χρόνοις, καὶ δὴ συγκεκριμένως, ὅταν διεμορφώθησαν, ὡς γνωστόν, νέαι ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καταστάσεις, καὶ ἐνεφανίσθησαν νέα σχίσματα καὶ νέα ῥήγματα ἐν τῷ σώματι τῆς Ἐκκλησίας. Οὕτω π.χ., ἀσφαλῶς αἱ ἔννοιαι τῆς Ἑνώσεως καὶ τῆς Ἑνότητος δὲν ὑπῆρξαν ταυτόσημοι πρὸς τὰς τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας παρὰ τοῖς Δυτικοῖς, ἀπὸ τοῦ Θ΄ καὶ ὅλως ἰδιαιτέρως, ἀπὸ τοῦ ΙΑ΄ αἰῶνος κ. ἑξ., ἀλλὰ καὶ ἀργότερον, ὑπὸ τὰς γνωστὰς φιλενωτικὰς τάσεις καὶ ψευδενωτικὰς συνόδους τοῦ ΙΓ΄ καὶ ΙΕ΄ αἰῶνος, καὶ οὔτε ὑπῆρξαν ταυτόσημοι πρὸς ἐκείνας καὶ αἱ τῶν μεταγενεστέρων αἰώνων, ὅτε ἐδημιουργήθη τρίτη συμβάλλουσα Χριστιανικὴ ὁλότης, ἡ Μεταρρύθμισις· ὅπως δὲν εἶναι ταυτόσημοι πρὸς ἐκείνας καὶ αἱ σύγχρονοι ἐν πολλοῖς ἀντιλήψεις καὶ ἑρμηνεῖαι τῶν ὅρων ἐν τῇ γνωστῇ οἰκουμενιστικῇ γλώσσῃ καὶ φιλολογίᾳ τῶν τελευταίων τούτων δεκαετηρίδων.

Καὶ τὸ πρᾶγμα εἶναι ἐμφανές. Διάφορος τῆς Ἑνότητος εἶναι ἡ Ἕνωσις. Ἐλέχθη τοῦτο ἐν τοῖς ἀνωτέρω. Διαπιστοῦται δ' ἄλλωστε ἡ ἀλήθεια αὕτη καὶ κατ' αὐτοὺς τοὺς διδομένους συνηθέστερον, παρὰ διαφόροις, ὁρισμοὺς εἰς ἑκατέραν τῶν ἐννοιῶν τούτων.

---

(5) ΕΡΜΑ, Ποιμήν, Παραβολὴ Θ΄ 18. ΒΕΠ 3, 97.

4.— Η ΕΝΩΣΙΣ ΕΝ ΤΑΙΣ ΠΑΡΕΡΜΗΝΕΙΑΙΣ ΑΥΤΗΣ.

Ἕνωσις, ἐντὸς τῶν πλαισίων τῆς εὐρυτέρας σήμερον διεκκλησιαστικῆς γλώσσης, καὶ κατὰ τὴν ὑπάρχουσαν ἐμπειρίαν, τοὐλάχιστον κατὰ τὴν ἀντίληψιν μιᾶς μεγάλης μερίδος τοῦ Χριστιανισμοῦ, εἶναι ἡ κατάστασις ἐκείνη, ἡ ἐκκινοῦσα μὲν ἀπὸ τὴν προϋπόθεσιν τῆς κατ' ἀρχὴν ὑπάρξεως δύο ἀφισταμένων ἀπ' ἀλλήλων Χριστιανικῶν ὁλοτήτων, ἀπολήγουσα δέ, κατόπιν τῆς ἑκατέρωθεν προσπαθείας καὶ καπεργασίας τῆς ἰδέας τῆς πρὸς ἀλλήλας συμφυΐας τούτων, εἰς τὴν μόνιμον καὶ στατικὴν σύγκρασιν ἀμφοτέρων, σύγκρασιν ὅμως καθ' ἣν τὸ ἕτερον τῶν συμβαλλομένων μερῶν ὀφείλει νὰ ἀφομοιωθῇ πρὸς τὸ ἄλλο, τὸ ὡς μεῖζον συνήθως φερόμενον, καὶ τοῦτο ἐπὶ τῇ βάσει κριτηρίων, εἴτε ἀντικειμενικῶς ἰσχυόντων, εἴτε καὶ ὑποκειμενικῶς ὑπὸ μὲν τῆς ἑνούσης μερίδος προβαλλομένων, ὑπὸ δὲ τῆς ἑνουμένης ἀποδεκτῶν γενομένων.

Κατὰ ταῦτα Ἕνωσις, ἐν τῇ σημερινῇ διαρθρώσει τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων, εἶναι ἡ συγχώνευσις, ἡ σύγκρασις, ἡ ἀφομοίωσις, ἡ ἀπορρόφησις, θὰ ἐλέγομεν ἐπὶ τὸ ρεαλιστικώτερον, ἐντὸς τῆς ὁποίας δὲν διαμφισβητεῖται, ὅτι ὑπάρχει ἡ μερὶς τοῦ ἀπορροφουμένου καὶ ἀφομοιουμένου παράγοντος.

Καὶ διὰ νὰ καταστήσωμεν περισσότερον κατανοητὸν τὸ περιεχόμενον τῆς τοιαύτης ἡμῶν περιγραφῆς τῆς ἐπιζητουμένης συνηθέστερον «ἑνώσεως», δυνάμεθα νὰ δώσωμεν καὶ περισσότερον συγκεκριμένον πως παράδειγμά τι.

Ὡς γνωστόν, ἐν τῇ Ρωμαιοκαθολικῇ Ἐκκλησίᾳ ὑπάρχουσιν αἱ Χριστιανικοὶ ἐκεῖναι ὁλότητες, αἱ ἐκ τῆς Ἀνατολῆς ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, προερχόμεναι, αἵτινες ἐπὶ τὸ ἐπισημότερον μὲν καὶ ἐν τῇ γλώσσῃ τῶν Παπικῶν κειμένων καὶ προσφωνήσεων χαρακτηρίζονται ὡς «unionem habentes» μετὰ τῆς Ρώμης, κατὰ τὴν ἀδέκαστον ὅμως γλῶσσαν τῆς ἱστορίας καὶ τῶν πραγμάτων εἶναι οἱ ὡς Οὐνῖται γνωριζόμενοι Χριστιανοί. Οὗτοι διαβιοῦσιν ἐν τοῖς κόλποις τῆς Λατινικῆς Ἐκκλησίας, ἔχοντες συνάψῃ «ἕνωσιν» μετ' αὐτῆς, ἕνωσιν δογματικήν, ἕνωσιν περὶ τὴν πίστιν καὶ τὰ δόγματα, μεθ' ὅλων τῶν συνεπειῶν τοῦ πράγματος, ἀλλ' ἕνωσιν καὶ περὶ τὴν δικαιοδοσίαν καὶ ἐξάρτησιν — μετὰ καί τινων ἐπὶ μέρους προνομιῶν περὶ τὰ ἤθη καὶ ἔθιμα, τὸν ρυθμὸν καὶ τὰς κατὰ τόπους παραδόσεις αὐτῶν — ἕνωσιν, ἥτις ἐξωτερικῶς μὲν ἐντοπίζεται εἰς τὴν «unio in fide» καὶ «communio in sacris», ἐν τῇ πραγματικότητι ὅμως προχωρεῖ μέχρι καὶ αὐτῶν τῶν ἁρμῶν καὶ μυελῶν τῆς συνθέσεως αὐτῶν.

Εἶναι γνωστὰ τὰ πλαίσια· ἐντὸς τῶν ὁποίων κινεῖται ἡ «ἕνωσις» αὕτη, τὰ πλαίσια· ἐντὸς τῶν ὁποίων κινοῦνται καὶ οἱ οὕτω ἐν ἑνώσει διατελοῦντες Χριστιανοί· γνωσταὶ δὲ εἶναι καὶ αἱ ἐκ τῶν πραγμάτων συνέπειαι καὶ ἀκολουθίαι τῆς «ἑνώσεως» ταύτης· ὥστε νὰ περιττεύῃ πᾶσα περαιτέρω ἀνάλυσις τῶν πραγμάτων (6).

Πάντως τοῦτο λεκτέον ἐνταῦθα, ὅτι αὐτὴ εἶναι ἡ «ἕνωσις», ἣν δὲν δυνάμεθα νὰ κατανοήσωμεν ἡμεῖς οἱ Ὀρθόδοξοι· καὶ αὐτὸ εἶναι τὸ σημεῖον· ἐπὶ τοῦ ὁποίου νομίζομεν, ὅτι ὑπάρχει καὶ ἐπεκράτησεν ἡ βαρυτέρα παρερμηνεία τοῦ ὅρου «ἕνωσις» καὶ αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος, διὰ τὸν ὁποῖον τόσον ἀρνητικῶς ἤχουν μέχρι τῆς χθές, καὶ θὰ ἠχῶσι πάντοτε, αἱ γνωσταὶ περὶ «ἐπιστροφῆς» καὶ «ἑνώσεως» ἐκκλήσεις καὶ ἀποστροφαί· αἱ ἐκεῖθεν προερχόμεναι. Μία τοιαύτη ἀντίληψις· ἑρμηνεία καὶ ἐφαρμογὴ τῆς ἰδέας τῆς «ἑνώσεως» παρουσιάζει ἀσφαλῶς θεολογικά τινα καὶ ἄλλα ἄτοπα.

***

5.— Η ΠΑΡΕΡΜΗΝΕΥΟΜΕΝΗ ΕΝΩΣΙΣ ΚΑΙ ΑΙ ΣΥΝΕΠΕΙΑΙ ΑΥΤΗΣ.

Ἡ Ἕνωσις· ὡς γίνεται ἀντιληπτὴ ὑπὸ μεγάλης τινὸς ἐντὸς τοῦ Χριστιανισμοῦ μερίδος, καὶ ὡς διαφαίνεται ἀπὸ τὸν ὁρισμὸν καὶ τὸ παράδειγμα, ἅτινα ἐδώκαμεν εὐθὺς ἀνωτέρω· εἶναι κατάστασις· ἢ ἔστω καὶ ἁπλῆ τις ἐπιδίωξις συγχωνεύσεως, ἂν μὴ καὶ ἀνδραποδισμοῦ ἐκκλησιαστικοῦ· περιέργου ὑφῆς καὶ πολυπλόκων συνεπειῶν. Καὶ τοῦτο διαφαίνεται· νομίζομεν, ἐν τῇ περαιτέρω ἀναλύσει τοῦ πράγματος.

Ὄντως ἡ Ἕνωσις· κατὰ τὴν διὰ μέσου τῶν αἰώνων διαμορφωθεῖσαν γλῶσσαν καὶ ἀντίληψιν ὡρισμένων τοὐλάχιστον κύκλων, καὶ κατὰ τὴν ἣν ἡ καθ' ἡμᾶς Ὀρθόδοξος Ἀνατολὴ ἔχει ἐμπειρίαν, πικρὰν μάλιστα ἐμπειρίαν· παρουσιάζει ὡρισμένους τινὰς χαρακτῆρας, ὡρισμένα τινὰ ἀσθενῆ, θὰ ἐλέγομεν, στοιχεῖα, ἅτινα καὶ καθιστῶσι τὴν οὕτω νοουμένην καὶ ἐπιδιωκομένην ἕνωσιν, «παραφθορὰν» τῆς πραγματικῆς καὶ ὄντως κατὰ Χριστὸν ἑνώσεως. Καὶ ἐξηγούμεθα.

α) Οὐδεὶς δύναται νὰ διαμφισβητήσῃ· ὅτι ἡ ἕνωσις, οὕτως ὡς ἐπιδιώκεται συνηθέστερον· ἅπτεται τῆς ὀντολογικῆς ὑφῆς καὶ ὑποστάσε

---

(6) Ἴδε σχετικῶς KERAME O., Unionisme, Uniatisme, Arabisme Chrétien (Beyrouth, 1957), passim.

ως τῶν δύο συμβαλλομένων μερῶν, διότι, ἀναπαφεύκτως, τοὐλάχιστον τὸ ἕτερον τῶν συμβαλλομένων μερῶν παύει νὰ εἶναι ὅ,τι πρότερον ἦτο, καὶ συμφυόμενον μὲ τὸ ἕτερον τῶν μερῶν συνταυτίζεται καὶ ἀφομοιοῦται καὶ ἀπορροφᾶται καὶ συγχωνεύεται ἐν τῷ ἑτέρῳ, δημιουργουμένης οὕτω μιᾶς πλέον μονάδος, κατά τε τὴν φύσιν καὶ τὴν ὄψιν, κατά τε τὸ βαθύτερον εἶναι καὶ τὴν ἐπιφάνειαν, τοῦθ' ὅπερ ἰσοδυναμεῖ πρὸς ὀντολογικὴν ἀλλοίωσιν τῶν συμβαλλομένων μερῶν.

β) Ἀποτελεῖ οὐσιώδη μεταβολὴν καὶ εἰσάγει ἀφύσικον διόγκωσιν εἰς τὸ εἶναι τῶν Ἐκκλησιῶν, ὄχι μόνον διότι ἐξουδετεροῖ, καθ' ἃ ἀνωτέρω εἴπομεν, τὴν ἑνουμένην μονάδα, ἀλλὰ καὶ διότι κυρίως διογκοῖ τὴν ἑνοῦσαν εἰς ἑαυτὴν «μείζονα», οὕτως εἰπεῖν, δύναμιν, δημιουργουμένης — καὶ τοῦτο εἶναι ἐκ τῆς ἱστορίας καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν πραγμάτων ἀποδεδειγμένον — πραγματικῆς ὅσον καὶ περιέργου κατὰ πάντα «πανσπερμίας» ἐκκλησιαστικῆς, τῆς ὁποίας δείγματα καὶ ἐκδηλώσεις, πάλαι τε καὶ νεωτέρως, εἴδομεν οὐκ ὀλίγα.

γ) Δημιουργεῖ κατάστασιν, ἡ ὁποία εὐθὺς ἀπ' ἀρχῆς προϋποθέτει, ὄχι μόνον δύο, ὡς εἴπομεν, συμβαλλόμενα μέρη, ἀλλὰ καὶ ἐκ τούτων τὸ ἕτερον μὲν μεῖζον καὶ τὸ ἕτερον ἔλαττον, πρῶτον καὶ δεύτερον, συγχωνεῦον καὶ συγχωνευόμενον, περικλεῖον καὶ περικλειόμενον, ἀφομοιοῦν καὶ ἀφομοιούμενον, πάντα δὲ ταῦτα οὐχὶ ἐν ὀνόματι καὶ ἐπὶ τῇ ἀρχῇ τῆς ἀδεκάστου ἀποκεκαλυμμένης καὶ ἐκκλησιαστικῆς ἀληθείας, ἀλλ' ἐπὶ τῇ βάσει συμφωνουμένων συμβατικοτήτων, ἐντὸς τῶν ὁποίων τὰ κατ' ἄνθρωπον στοιχεῖα, δυστυχῶς, εἶναι τὰ περισσοτέρως καὶ συνηθέστερον βαρύνοντα, ὡς μὴ ὤφελε.

δ) Ἡ ἕνωσις, οὕτω νοουμένη καὶ οὕτως ἐπιδιωκομένη, ὁδηγεῖ εἰς καταστάσεις πολλάκις περιέργους καὶ ποικίλας, διαφερούσας κατὰ τὰς περιπτώσεις καὶ κατὰ τὴν φύσιν, τὴν ἰσχύν, τὴν ἔκτασιν, τὴν ἱστορίαν, τὴν ἀντοχὴν εἰς τὰς πιέσεις καὶ φυσικὰ καὶ κατὰ τὴν εἰς τὴν διακατεχομένην ἀλήθειαν ἐμμονὴν καὶ προσήλωσιν τῆς πολιορκουμένης μονάδος. Ἀπαράλλακτα ὡς διαζωγραφίζει τὰς περιπτώσεις ταύτας τῶν ποικιλιῶν ἐν ταῖς ἑνώσεσι ὁ ἱερὸς Δαμασκηνός, ὁμιλῶν περὶ τῶν μορφῶν τῆς ἑνώσεως εἰς τὴν ζωήν :

«Ἕνωσις δὲ γίνεται κατὰ διαφόρους τρόπους. Ἢ γὰρ κατὰ φυρμὸν γίνεται, ὡς ἐπὶ διαφόρων ἀλεύρων ἀναφυρομένων καὶ μιγνυμένων· ἢ κατὰ κόλλησιν, ὡς ἐπὶ χαλκοῦ καὶ μολύβδου· ἢ κατὰ ἁρμονίαν, ὡς ἐπὶ λίθων καὶ ξύλων· ἢ κατὰ σύγχυσιν, ὡς ἐπὶ τηκτῶν μετάλλων, τηκτῶν μέν, ὡς κηροῦ καὶ πίσσης καὶ τῶν τοιούτων, μεταλλικῶν δέ, χρυσοῦ καὶ ἀργύ-

ρου καὶ τῶν τοιούτων· ἢ κατὰ ἀνάκρασιν, ὡς ἐπὶ ὑγρῶν, οἴνου τυχὸν καὶ ὕδατος, ἢ οἴνου καὶ μέλιτος· ἢ κατὰ συναλοιφήν, ὡς ἐπὶ τῶν ἀποσπωμένων καὶ αὖθις ἀποκαθισταμένων, οἷον λαμπάδος ἐκ πυρὸς προερχομένης καὶ πάλιν ἀποκαθισταμένης» (7).

Πρὸ τοῦ χωρίου τούτου, νομίζομεν, ὅτι ἡ ἀσφαλεστέρα σκέψις, τὴν ὁποίαν δυνάμεθα νὰ κάμωμεν, εἶναι ὅτι ἡ μεγαλυτέρα παρερμηνεία καὶ παραφθορὰ τῆς ἐννοίας τῆς ἑνώσεως προέρχεται ἀπὸ αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν ἐπιδιωκομένην καὶ ἐπιζητουμένην «φθορὰν» τῆς ἑτέρας ἐν ἑκάστῃ περιπτώσει δυνάμεως, ἀπὸ αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν λελανθασμένην ἀξιολόγησιν τῶν συμβαλλομένων μερῶν δυναμένων δῆθεν νὰ θεωρηθῶσιν ἢ κριθῶσιν ὡς εὐτελῶν σωμάτων ἢ ὑλικῶν, τὰ ὁποῖα, κατὰ ἕνα οἱονδήποτε τρόπον, θὰ ἠδύναντο νὰ συγχωνευθῶσιν, ἀφομοιωθῶσι καὶ ἐξουθενωθῶσιν. Ποσάκις δὲν εἶδεν ἡ ἱστορία τὸν διαχωρισμὸν τοῦτον γινόμενον μεταξὺ Ἐκκλησιῶν, κατὰ ποικιλίαν καὶ βαθμοὺς ἀξίας ἢ ἰσχύος κλπ., καὶ τὰ ξύλα οἱονεὶ ὀφείλοντα νὰ καμφθῶσι πρὸ τῶν λίθων καὶ τὸν κηρὸν νὰ τακῇ πρὸ τῆς πίσσης, καὶ τὸν ἄργυρον πρὸ τοῦ χρυσοῦ καὶ τὴν λαμπάδα πρὸ τοῦ πυρός κλπ., ἐπὶ καταπατήσει τοῦ χρυσοῦ ὄντως κανόνος ἐν ταῖς σχέσεσιν ἀδελφῶν - μελῶν τοῦ αὐτοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας, κανόνος ὃν εἰσηγήθη ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἐν τῇ Α' πρὸς Κορινθίους ἐπιστολῇ αὐτοῦ, διδάξας, ὅτι «θεμέλιον ἄλλον οὐδεὶς δύναται θεῖναι παρὰ τὸν κείμενον, ὅς ἐστιν Ἰησοῦς ὁ Χριστός. Εἰ δέ τις ἐποικοδομεῖ ἐπὶ τὸν θεμέλιον τοῦτον, χρυσόν, ἄργυρον, λίθους τιμίους, ξύλα, χόρτον, καλάμην, ἑκάστου τὸ ἔργον φανερὸν γενήσεται» (Α' Κορ. 3, 12—13); Ἀλλ' ἤδη ἡ σκέψις αὕτη καὶ διδασκαλία τοῦ Ἀποστόλου Παύλου ὁδηγεῖ ἡμᾶς ἐπὶ τὰς εὐρυτέρας ἀντιλήψεις τῆς ἐννοίας τῆς «ἑνότητος», ἣν καὶ θὰ ἀναλύσωμεν ἐν τοῖς εὐθὺς κατωτέρω.

Ἐνταῦθα τοῦτο μόνον θέλομεν, ἵνα τονίσωμεν καὶ ὑπογραμμίσωμεν, ὅτι, ἐν τῇ οὕτω νοουμένῃ καὶ ἐπιδιωκομένῃ ὡς ἄνω Ἑνώσει, ὅ,τι ἐπιζητεῖται εἶναι ἡ δογματικὴ συγχώνευσις, ὁ δογματικὸς ἀνδραποδισμός, καὶ μετ' αὐτοῦ καὶ ὅλαι αἱ παρομαρτοῦσαι συνέπειαι, αἱ ἐπεκτεινόμεναι ἐπὶ ὅλων τῶν μορφῶν τῆς ζωῆς καὶ διαβιώσεως τῆς Ἐκκλησίας, καὶ παρὰ τὴν φαινομενικὴν ἔν τισι διατήρησιν ἐνίων στοιχείων ἐξωτερικῶν, προσιδιαζόντων εἰς τὰς συγχωνευομένας Ἐκκλησίας. Ὁ συμβατισμὸς οὐδέποτε ἐκάλυψεν ἢ δύναται νὰ καλύψῃ τὰς πραγματικότητας. Διὸ καὶ ὁσάκις «ἑνώσεις» παρομοίας ὑφῆς καὶ πλοκῆς προὐτάθησαν, ἢ ἀπηυθύνθησαν, ἢ ἐξη-

(7) ΙΩΑΝΝΟΥ ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ. Πηγὴ Γνώσεως, 25, PG 94, 664.

τήθησαν νὰ ἐπιβληθῶσιν ἐπὶ τῆς Ὀρθοδοξίας, προσέκρουσαν εἰς τὸ ἀδύνατον τοῦ ἀνδραποδισμοῦ τῆς ἐν τῇ Ὀρθοδοξίᾳ ἀληθείας καὶ τῶν ἐν τῇ Ὀρθοδοξίᾳ καθεστηκότων βιωμάτων εἰς ἔξωθεν προερχομένας ὀθνείας ἐπιδιώξεις. Καὶ τοῦτο, διότι ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην ἀντίληψιν τῶν πραγμάτων, ὑπάρχει ἐν τῇ Ὀρθοδοξίᾳ εἰς τὸ θέμα τοῦτο τῆς Ἑνώσεως μία καθαρῶς μεταφυσικὴ καὶ δὴ καὶ ὑπερφυσικὴ γνωσιολογικὴ ἀντίληψις τοῦ τί ἐστιν Ἀλήθεια, ὡς ἄλλωστε ὑπάρχει καὶ μία καθαρῶς ἐκκλησιολογικὴ κάτοψις τοῦ τί ἐστιν Ἀληθὴς Ἐκκλησία. Ἀλλ' οὐ τοῦ παρόντος ἡ ἐπέκτασις τοῦ λόγου ἐπὶ ὅλων τούτων τῶν σημείων.

Πάντως δι' ὅσων λέγομεν ἐνταῦθα δὲν σημαίνει ὅτι δὲν ἀποδεχόμεθα τὴν ἀντίληψιν ὅτι οἱαδήτις μερὶς ἐν τῷ Χριστιανισμῷ, ἐν πλάνῃ εὑρισκομένη, ἠμπορεῖ τυχὸν καὶ νὰ μὴ ἐνδώσῃ ἢ νὰ μὴ προσχωρήσῃ πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἣν ἐκπροσωπεῖ ἡ Μία ἀληθὴς Ἐκκλησία. Ἕνωσις καὶ Ἀλήθεια εἶναι ἰδέαι, ὄχι ἁπλῶς ἀδελφαί ἀλλὰ καὶ ἀμοιβαίως προϋποθέτουσαι ἀλλήλας. Ἀλλ' ἀπὸ τοῦ σημείου τούτου μέχρι τοῦ κατὰ σύμβασιν ἀνδραποδισμοῦ ὑπάρχει τεραστία καὶ ἀπροσπέλαστος διαφορά. Καὶ αὐτὴ ἀκριβῶς ἡ διαφορὰ δὲν ἀξιολογεῖται συνήθως ὡς δεῖ.

Ἀλλ' ἐπὶ ὅλων τούτων θὰ ἐπανέλθωμεν.

Ἴδωμεν νῦν καὶ καθορίσωμεν ἐν ἀντιμολίᾳ πρὸς τὴν παρὰ τοῖς ἑτέροις ἔννοιαν τῆς Ἑνώσεως, τὸ νόημα καὶ περιεχόμενον τῆς Ἑνότητος, ὡς αὕτη προβάλλεται ἐξ ἡμετέρας πλευρᾶς.

*
* *

6.— Η ΕΝΟΤΗΣ ΟΡΙΖΟΜΕΝΗ.

Δὲν θὰ μακρηγορήσωμεν περὶ τὴν διατύπωσιν τοῦ ὁρισμοῦ τοῦ τί νοοῦμεν ὑπὸ τὴν Ἑνότητα. Ὀλίγαι ἁπλαῖ Θεολογικαὶ ἐκφράσεις εἰλημμέναι καὶ τὴν φορὰν ταύτην, ἐκ τοῦ πλούτου τῆς Πατερικῆς παραδόσεως τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν, θὰ ἀρκέσωσιν ἵνα ἀποδώσωσι κατὰ τὸν καλλίτερον, συνάμα δὲ καὶ περιεκτικώτερον καὶ λακωνικώτερον τρόπον, τὴν ἔννοιαν τῆς Ἑνότητος ἐντὸς μιᾶς προοπτικῆς καθαρῶς θεολογικῆς ἀλλὰ καὶ ἀπολύτως ρεαλιστικῆς.

Ἡ Ἑνότης ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ὡς ἐπιδίωξις καὶ ἐπίτευγμα γνησίως Χριστιανικόν, παρουσιάζει ἀσφαλῶς πολλὴν ὁμοιότητα πρὸς ὅ,τι ἐν ἄλλῃ εὐκαιρίᾳ λέγει Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός κυριολεκτῶν τὰς ἐννοίας ἐπὶ παραδειγμάτων καὶ περιπτώσεων, ἐξ αὐτῆς τῆς ζωῆς καὶ τῆς παρατη-

ρήσεως εἰλημμένων. Ὁμιλῶν περὶ τῆς «κατὰ σύνθεσιν» ἑνώσεως ἢ ἑνότητος ἐν τῇ ζωῇ, λέγει, ὅτι αὕτη εἶναι «ἡ **εἰς ἄλληλα τῶν μερῶν, ἄνευ ἀφανισμοῦ, περιχώρησις**» καὶ ἐπισφραγίζει τὸν ὁρισμὸν διὰ τοῦ κλασσικοῦ παραδείγματος τῆς ἐπὶ ἀνθρώπου συναντωμένης ἑνότητος ψυχῆς καὶ σώματος (8).

Σαφὴς λοιπὸν ὁ ὁρισμὸς τῆς Ἑνότητος. Τὸν ἐπαναλαμβάνομεν: «Ἡ εἰς ἄλληλα τῶν μερῶν, ἄνευ ἀφανισμοῦ, περιχώρησις». Εἰς τὸν ὁρισμὸν τοῦτον ὑπάρχουσι νομίζομεν ὅλα τὰ στοιχεῖα, ὅσα δύνανται νὰ ἀπαιτηθῶσιν ἀπὸ μίαν κατάστασιν διεκκλησιαστικήν μὴ ὁδηγοῦσαν πάντως εἰς θεολογικὰς καὶ πρακτικὰς ἀσυνεπείας.

Εἰς τὴν Ἑνότητα, ὡς ἐπιδίωξιν διαχριστιανικήν, τρία εἶναι νομίζομεν, τὰ κύρια στοιχεῖα ἅτινα a priori δύνανται νὰ προβληθῶσι :

α) ἡ ἀναγνώρισις τῆς πραγματικότητος ὅτι ὑπάρχουσι συμβαλλόμενα ἐν τῇ ἑνότητι «μέρη» ἑκατέρωθεν

β) ἡ εἰλικρινὴς διάθεσις, ὅπως μὴ κατατείνῃ ἡ ἑνότης εἰς «ἀφανισμὸν» τῶν μερῶν ἀμοιβαίως, καὶ

γ) ἡ προσπάθεια τοῦ ἀνευρίσκειν ἑκάστοτε τὸν καταλληλότερον τρόπον, ὅπως ἀχθῶσιν ἢ ἄγωνται τὰ μέρη ἐπὶ τὸ αὐτό, καὶ δὴ περισσότερον συγκεκριμένως κατὰ τὸν ἐκφραζόμενον τύπον τῆς «περιχωρήσεως» ὃν καὶ θὰ ἑρμηνεύσωμεν ἐν τοῖς κατωτέρω.

Ἐὰν τόρα εἰς τὰ τρία ταῦτα κύρια στοιχεῖα τὰ περιλαμβανόμενα ἀναμφιλέκτως εἰς τὴν Ἑνότητα τόσον δὲ σαφῶς περιγραφόμενα εἰς τὸν ὡς ἄνω ὁρισμόν, προστεθῇ ἀφ' ἑνὸς μὲν ὁ ἄμεσος σκοπὸς πάσης διεκκλησιαστικῆς ἑνότητος ὅστις εἶναι ἡ συνεργασία καὶ ἡ συνταύτισις τῶν δυνάμεων τῶν συμβαλλομένων μερῶν, πρὸς ἀπὸ κοινοῦ προβολὴν τοῦ Χριστιανικοῦ πνεύματος καὶ τῆς Χριστιανικῆς διδασκαλίας ἐν τῇ ἀντιμετωπίσει κοινοῦ, ἢ κάλλιον εἰπεῖν, κοινῶν ἐχθρῶν ἀφ' ἑτέρου δὲ καὶ ὁ ἀπώτερος σκοπὸς ταύτης ὁ τῆς οἰκοδομῆς δηλονότι τοῦ ἑνὸς Σώματος τῆς Μιᾶς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, ὅπερ εἶναι ἡ κοινὴ κατεύθυνσις τοῦ ἀεὶ ζῶντος Χριστιανισμοῦ ὅσον καὶ ἡ ἀπαράβατος ἐντολὴ τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ ἡ ἔννοια τῆς Ἑνότητος, ὡς ἀπὸ ἡμετέρας πλευρᾶς προβαλλομένης ἐκκλησιαστικῆς ἐπιδιώξεως καὶ ἐπιτεύγματος μεγάλης πνοῆς καὶ εὐρυτέρου ὁρίζοντος, ὁλοκληροῦται νομίζομεν, πλήρως.

Ἀλλ' ἂς ἀναλύσωμεν τὰ σημεῖα ταῦτα διεξοδικώτερον.

(8) ΙΩΑΝΝΟΥ ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ Πηγὴ Γνώσεως 25, PG 94, 665.

Εὐθὺς ἀπ' ἀρχῆς δέον νὰ τονίσωμεν, ὅτι ἡ Ἑνότης αὕτη, ὡς περιγράφεται ἐνταῦθα ὑφ' ἡμῶν, δὲν εἶναι οὔτε ἁπλοῦν τι «modus vivendi» τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν, οὔτε ἁπλῆ τις «συνύπαρξις».

Καὶ δὲν εἶναι ἓν ἁπλοῦν «modus vivendi», διότι συνήθως καὶ κατὰ λογικὴν συνέπειαν τὰ «modus vivendi» ἐφαρμόζονται καὶ ἐπιβάλλονται εἰς καταστάσεις, εἰς ἃς ἐδοκιμάσθησαν ὅλα τὰ λοιπὰ μέσα, ὅλοι οἱ ἄλλοι τρόποι ἀπὸ κοινοῦ διαβιώσεως καὶ συμπροαγωγῆς τῶν πραγμάτων. Ἂς ἐπιτραπῇ ὅμως εἰς ἡμᾶς νὰ πιστεύωμεν, ὅτι καὶ παρὰ τοὺς διαρρεύσαντας 19 ὁλοκλήρους αἰῶνας Χριστιανικῆς διασπάσεως καὶ διχογνωμίας, δὲν ἐφηρμόσθησαν καὶ δὲν ἐδοκιμάσθησαν πάντες οἱ δυνατοὶ τρόποι προαγωγῆς τοῦ πνεύματος τῆς ἑνότητος, ὥστε νὰ καταλήξωμεν εἰς τὰ κατὰ συνθήκην «modus vivendi». Ὑπάρχει ἀσφαλῶς μία γενικωτέρα εὐθύνη τῶν Ἐκκλησιῶν ἐν τῇ ἐφαρμογῇ τῆς ἐντολῆς τοῦ Κυρίου, καὶ ἡ εὐθύνη αὕτη ὄχι μόνον δὲν αἴρεται, ἀλλὰ καὶ βαρύνει περισσοτέρως ἐπὶ τῶν συνειδήσεων, ὅταν ὑποκαθίσταται μὲ τὰς ἀβαθεῖς ψευδενωτικὰς συμβατικότητας.

Δὲν εἶναι δὲ ἡ Ἑνότης οὐδὲ ἁπλῆ, ὡς εἴπομεν, μορφὴ «συνυπάρξεως». Ἡ τελευταία αὕτη εἶναι κατάστασις παθητικῆς καὶ σιωπηρᾶς ἀναγνωρίσεως ἴσων δικαιωμάτων ὑπάρξεως ἐπὶ τὸ αὐτὸ παραλλήλων δυνάμεων ἐν πνεύματι ἀνοχῆς καὶ ἀμοιβαιότητος. Καὶ ὡς τοιαύτην ἡμεῖς οὐχὶ σπανίως τὴν παρουσιάσαμεν καὶ τὴν ἐκρίναμεν συμπαθῶς. Ἀλλ' ὅταν ὁ λόγος εἶναι περὶ Ἑνότητος, ὡς συγκεκριμένης, δι' ἡμᾶς τοὺς Ὀρθοδόξους, ἐπιδιώξεως, ἡ συνύπαρξις εἶναι ἀσφαλῶς τὸ minimum τῶν ὅσων δύνανται νὰ ἀπαιτηθῶσιν ἀπὸ τὰς Ἐκκλησίας. Καὶ ὁ λόγος εἶναι ἐμφανής.

Ἐνῷ εἰς τὴν συνύπαρξιν πολλὰ εἶναι τὰ παθητικὰ στοιχεῖα, εἰς τὴν ἑνότητα τὰ πάντα γίνονται καὶ εἶναι ἐνεργητικά, ἤτοι στοιχεῖα ἐνεργὰ καὶ δραστικά. Καὶ καλλίτερον εἰπεῖν : ἡ ἑνότης ἔχει μὲν κοινὴν ἴσως τὴν ἐκκίνησιν καὶ ἀρχικὴν πορείαν μὲ τὴν συνύπαρξιν, ἐφόσον βάσις εἰς ἀμφοτέρας εἶναι ἡ ἀναγνώρισις τῆς πραγματικότητος, ὅτι ὑπάρχουσι καὶ ἕτεροι ἐκτὸς ἡμῶν καὶ παραλλήλως πρὸς ἡμᾶς ὑφιστάμενοι, τὰ αὐτὰ ἔχοντες μεθ' ἡμῶν δικαιώματα ὑπάρξεως. Ἀλλ' ἡ ἑνότης βαίνει πέραν τῆς ἁπλῆς ταύτης ἀρχῆς καὶ εἶναι ἡ συνέχεια καὶ ἐπέκτασις τῆς συνυπάρξεως. Τὸ περιεχόμενον τῆς ἑνότητος, σαφῶς ἐνεργητικόν, προϋποθέτον ἐνσυνείδητον δρᾶσιν καὶ ἐνέργειαν τῶν συμβαλλομένων μερῶν, καὶ ἀνελισσόμενον ὑπὸ ὡρισμένας συνθήκας καὶ προϋποθέσεις, περιγράφεται πλήρως εἰς τὸν ὡς ἄνω θεολογικὸν ὁρισμόν.

Κατ' αὐτὸν τὰ στοιχεῖα, καθ' ἃ εἴπομεν, τῆς ἑνότητος ταύτης εἰ-

ται κατὰ σειρὰν τὰ ἑξῆς. Θεωροῦμεν σκόπιμον νὰ ἐπαναλάβωμεν αὐτά:

α) ἡ ἀναγνώρισις τῆς πραγματικότητος, ὅτι ἀναμφιρρήστως ὑπάρχουσιν ἐν τῷ Χριστιανισμῷ τὰ συμβαλλόμενα εἰς τὴν ἑνότητα «μέρη» τῶν λοιπῶν Χριστιανικῶν ὁλοτήτων.

β) ἡ ἀπομάκρυνσις καὶ ἐξουδετέρωσις πάσης ἐννοίας «ἀφανισμοῦ» ἀπὸ τὴν ἐπιζητουμένην καὶ ἐπιδιωκομένην ἑνότητα, καὶ

γ) ἡ «περιχώρησις», ὡς μία κατάστασις δεσμοῦ καὶ κοινωνίας ἐσωτέρας μεταξὺ τῶν συμβαλλομένων μερῶν, ἥτις καὶ ἀποτελεῖ τὴν **οὐσίαν τῆς ἑνότητος, καθ' ἡμᾶς.**

*
* *

7.— ΤΑ ΣΥΜΒΑΛΛΟΜΕΝΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΝΟΤΗΤΑ «ΜΕΡΗ»

Καὶ πρωτίστως ὁ λόγος περὶ τῆς ἀναγνωρίσεως τῆς πραγματικότητος, ὅτι ὑπάρχουσι καὶ ἄλλα, περὶ ἕνα ἕκαστον ἐξ ἡμῶν, «μέρη» ἀδελφῶν ὁλοτήτων, αἱ ὁποῖαι δὲν ἠμποροῦν νὰ ἀγνοηθῶσιν ἢ παροραθῶσιν. Πρόκειται περὶ τῆς ρεαλιστικωτέρας ἐντὸς τοῦ Χριστιανισμοῦ πραγματικότητος. Ἀλλὰ ταὐτοχρόνως καὶ περὶ τοῦ ὑψηλοτέρου καὶ εὐγενεστέρου ἐκκλησιολογικοῦ ρεαλισμοῦ, ὅστις ἀπαιτεῖται ἀπὸ τὴν καλῶς νοουμένην ἠθικὴν καὶ ἐκκλησιολογικὴν δεοντολογίαν τῶν Ἐκκλησιῶν. Ἀνεξαρτήτως τοῦ βαθμοῦ ἀληθείας, πρὸς ὃν ἀνταποκρίνονται αἱ ἐπὶ μέρους αὗται ὁλότητες, αἱ περὶ ἡμᾶς ὑπάρχουσαι, καὶ ἀνεξαρτήτως πρὸς τὸ ἐκκλησιολογικὸν βάθος ἑκάστης ἐξ αὐτῶν, αὗται ὑπάρχουσι, καὶ δὲν δύνανται νὰ ἀγνοηθῶσιν. Ἄγνοια αὐτῶν θὰ ἐσήμαινεν ἄρνησιν αὐτῆς τῆς ἱστορικῆς πορείας τοῦ Χριστιανισμοῦ, αὐτῆς τῆς ὑποστάσεως ἑκάστου ἐξ ἡμῶν, αὐτῆς ταύτης τῆς δυνάμεως καὶ παρουσίας τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐν τῷ κόσμῳ. Ἐνθυμηθῶμεν πρὸς στιγμὴν ὅτι ἡ μαρτυρία τοῦ Χριστοῦ παρέχεται πρὸς τοὺς μήπω ἀκροασαμένους τοῦ λόγου Αὐτοῦ, ἐν τῇ σημερινῇ διαρθρώσει τῶν Χριστιανικῶν πραγμάτων, ὑπὸ ὅλων τούτων τῶν «μερῶν» τοῦ Χριστιανισμοῦ, καὶ παρὰ τὸ ἔντονον σκάνδαλον, ὅπερ δημιουργεῖται εἰς τὰς συνειδήσεις διὰ τὸν οἱονεὶ «μεριζόμενον» Χριστόν, κατὰ τὴν διατύπωσιν αὐτοῦ τούτου τοῦ Ἀποστόλου Παύλου (Α' Κορ. 1 13). Ἂς μὴ λησμονῶμεν δέ, ὅτι, ἐὰν ὁμιλῶμεν ἀκριβῶς περὶ ἑνότητος, τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν πραγματικότητα ταύτην, τὴν ἀναμφίρρηστον ἐν ἡμῖν, ὅτι ὑπάρχομεν εἰς «μέρη», εἰς ἐπὶ μέρους ὁλότητας, αἱ ὁποῖαι τὸ ὀλιγώτερον ὀφείλουσι νὰ σέβωνται ἀλλήλας.

Δὲν δύνανται λοιπὸν νὰ ἀγνοηθῶσι τὰ «ἄλληλα τῶν μερῶν» ἐν

τῇ συγχρόνῳ διαρθρώσει τῶν πραγμάτων. Καὶ δὲν ἀγνοοῦνται ἄλλωστε, καὶ παρὰ τὴν φαινομενικότητα τῆς κατὰ θεωρίαν παρά τισιν ἀγνοίας τούτων.

Δὲν πρόκειται ἐνταῦθα διὰ τὰς ὁλότητας ἐκείνας τῆς Χριστιανικῆς Δύσεως, τὰς διακρινομένας διὰ τὰς εὐρυτέρας ἐκκλησιολογικάς των ἀρχάς, ὅπως εἶναι αἱ διάφοροι Ἐκκλησίαι καὶ Ὁμολογίαι τῆς Προτεσταντικῆς παρατάξεως. Αὗται ὄχι μόνον ἀναγνωρίζουσιν ἐντὸς τῆς ἐκκλησιολογικῆς των θεωρήσεως, τὴν ὕπαρξιν Ἐκκλησιῶν, ἀλλὰ καὶ στρέφονται καὶ προσανατολίζονται πρὸς αὐτάς, μὲ ἀδιαμφισβήτητον οἰκουμενιστικὴν τάσιν καὶ διάθεσιν. Δὲν πρόκειται δὲ οὐδὲ καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν, ἡ ὁποία, καὶ παρὰ τὴν συγκεκροτημένην θεολογικὴν ἀντίληψιν καὶ διδασκαλίαν αὐτῆς, ἔχει διαχαράξῃ, ἐν τούτοις, εἰς ἑαυτὴν τὴν εὐρυτέραν καὶ οἰκοδομητικωτέραν διὰ τοὺς ἄλλους διεκκλησιαστικὴν τακτικὴν καὶ γραμμήν της.

Ἐπιθυμοῦμεν νὰ σταματήσωμεν εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτῆς ταύτης τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς, ἐπὶ παραδείγματι, Ἐκκλησίας, μὲ τὴν γνωστὴν ἐκκλησιολογίαν της, ἐντὸς τῆς ὁποίας δὲν ἀναγνωρίζονται οἱ χαρακτῆρες Ἐκκλησίας εἰς οὐδεμίαν ἑτερόδοξον ὁλότητα ἀπολύτως. Τί σημαίνει ὅμως παρ' αὐτῇ ἡ ἀπὸ αἰώνων ἰσχύουσα καὶ ὠργανωμένη εἰδικὴ «Ὑπηρεσία Σχέσεων» πρὸς τὰς λοιπὰς Χριστιανικὰς ὁλότητας, εἴτε «Propaganda Fide» καλεῖται αὕτη, εἴτε εἰδικῶς ἱδρυμένη διὰ τὴν καθ' ἡμᾶς Ἀνατολὴν ὑπηρεσία εἶναι αὕτη, ὡς συμβαίνει μὲ τὴν γνωστὴν «Congregatio pro Ecclesia Orientali», εἴτε καὶ ὡς νεωστὶ ἱδρυθεῖσα εὐρεῖα, μάλιστα, Ὑπηρεσία Σχέσεων μετὰ τῶν Ἑτεροδόξων ἐμφανίζεται αὕτη, ὡς συμβαίνει μὲ τὴν ὑπὸ τῆς Α. Ἁγιότητος, τοῦ νῦν Πάπα, διὰ τοῦ γνωστοῦ Motu proprio τῆς 5ης Ἰουνίου ἐ. ἔ. καὶ ἐν ὄψει τῆς ὑπὸ μελέτην Συνόδου τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας συσταθεῖσαν Ἐπιτροπήν, ὑπὸ τὸν Γερμανὸν Βιβλιστὴν Καρδινάλιον Σεβ. Bea, ἥτις καὶ θὰ ἀποβλέψῃ εἰς τὸν ἀντικειμενικὸν σκοπὸν τῆς καλλιεργείας σχέσεων πρὸς ἑκάτερα τῶν «μερῶν», πρός τε τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν δηλονότι καὶ τὸν Προτεσταντισμόν, παραλλήλως καὶ ἀπὸ κοινοῦ μεθ' ὅλων τῶν προϋπαρχόντων Θεσμῶν καὶ τῶν Ὀργανώσεων τῆς Ἐκκλησίας ταύτης ; Πάντα ταῦτα ἀποδεικνύουσιν, ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀγνοηθῇ ἡ πραγματικότης τῆς ὑπάρξεως ἑτέρων «μερῶν» καὶ διὰ τὴν Ρωμαιοκαθολικὴν Ἐκκλησίαν. Ἀλλὰ καὶ κάτι ἄλλο. Ὅτι ὅσον περισσοτέρως μονολιθικὴ καὶ ὁλοκληρωτικὴ εἶναι ἡ ἐκκλησιολογικὴ ἀκαμψία Ἐκκλησίας τινός, τόσον περισσοτέρως δύσκολος ἀποβαίνει ἡ ἀναγνώρισις τῶν ἑτέρων τούτων «μερῶν», ὡς τοιού-

των. Ἡ δὲ συγκάλυψις τῆς ἀναγνωρίσεως ὑπὸ τὴν συνήθη φιλολογίαν τῆς «ἐπιστροφῆς» κλπ., δὲν μειοῖ πάντως τὴν σημασίαν τῆς πραγματικότητος· ὅτι ὑπάρχουσι τὰ ἕτερα μέρη· Ἡ ἑνότης καὶ τὰ «ἄλληλα τῶν μερῶν», τοῦ ἡμετέρου ὁρισμοῦ εἶναι ἔννοιαι, προϋποθέτουσαι ἀλλήλας. Καὶ μὴ δικαιολογοῦσαι πάντως τὸν «ἀφανισμόν»· τὸ δεύτερον τοῦτο σημεῖον, τὸ προβλεπόμενον ὑπὸ τοῦ κυρίου τούτου ὁρισμοῦ τῆς Ἑνότητος.

* * *

8.— ΕΝΟΤΗΣ ΚΑΙ «ΑΦΑΝΙΣΜΟΣ»

Ὁ δεύτερος ἐκ τῶν ὡς ἄνω βασικῶν ὅρων τῆς Ἑνότητος, ὡς αὕτη προβάλλεται ἀπὸ ἡμετέρας πλευρᾶς, εἶναι, ὡς ἐλέχθη, ἡ ἄρσις πάσης σκέψεως καὶ πιθανότητος «ἀφανισμοῦ» τῶν συμβαλλομένων μερῶν. Τὸ «ἄνευ ἀφανισμοῦ» τοῦ Δαμασκηνικοῦ ὁρισμοῦ τῆς Ἑνότητος.

Ὄντως, ὁ λόγος περὶ Ἑνότητος φέρει ἀναποφεύκτως τὴν σκέψιν ἡμῶν καὶ πρὸς τὴν δυναμένην νὰ ὑπάρξῃ ἢ ἐμφιλοχωρήσῃ πιθανότητα ἀφανισμοῦ τῶν μερῶν· ἀφανισμοῦ ἐκλαμβανομένου εἴτε ὑπὸ τὴν ὅλως αὐστηροτέραν σημασίαν τοῦ ὅρου, ὡς πλήρους δηλονότι ἀνδραποδισμοῦ καὶ ἐξουθενώσεως τῆς ἑτέρας ἐκ τῶν δύο συμβαλλομένων Ἐκκλησιῶν ἢ Ὁμολογιῶν, εἴτε καὶ ὑπὸ τὴν χαλαρωτέραν ἔννοιαν αὐτοῦ, ὡς ἐνδόσεως ἢ παραχωρήσεως, μερικῆς ἢ ὁλοκληρωτικωτέρας εἰς τὰς ἰδέας, τὰς διδασκαλίας, τὰ δόγματα καὶ τὴν διοίκησιν τῆς μιᾶς εἰς τὴν ἑτέραν καὶ τἀνάπαλιν.

Ἐν τῇ Ἑνότητι, κατ' ἀρχὴν καὶ κατὰ πεποίθησιν, ἀποκλείεται πᾶσα ἔννοια περὶ τοιούτου «ἀφανισμοῦ». Δὲν εἶναι ποσῶς δυνατὸν ἑνότης ἢ καὶ ἁπλῆ τις ἔστω διάθεσις καὶ τάσις, πρὸς ἑνότητα κατατείνουσα, νὰ ἔχῃ ἄμεσον ἢ ἔμμεσον σχέσιν πρὸς οἱανδήποτε μορφὴν ἢ ἐκδήλωσιν ἀφανισμοῦ τοῦ ἑτέρου.

Εἴπομεν ἐν τοῖς ἀνωτέρω, ὅτι ἡ διάθεσις πρὸς ἀφομοίωσιν, συγχώνευσιν, ἐξουδετέρωσιν ἢ ἀφανισμόν, ὡδήγησαν ἱστορικῶς ἀλλὰ καὶ ὁδηγοῦσιν ἴσως καὶ νῦν, παροδικῶς τὰς Ἐκκλησίας πρὸς καταστάσεις τινὰς συναντήσεως καὶ συμπτώσεως τούτων, τὰς ὁποίας ὠνόμασαν καὶ ὀνομάζουσιν οἱ ἐνδιαφερόμενοι «Ἑνώσεις». Ἀλλὰ πάντες γνωρίζουσιν, ἡ δὲ ἀδέκαστος κρίσις τῆς ἱστορίας κάλλιον παντὸς ἄλλου διδάσκει, ὅτι πᾶσαι αἱ περίεργοι αὗται μορφαὶ «Ἑνώσεως» φέρουσιν ἐν ἑαυταῖς τὴν σφραγῖδα τῆς ἀποδοκιμασίας καὶ ἀποτυχίας. Ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις ἡ ἀνησυχία, ἑκατέρωθεν, ἡ πολλαχῶς ἐπιμεμαρτυρημένη θεολογική, ἰδεολογική, ἐκκλησια-

στική, ἢ καὶ ἐθνικὴ ἔτι ἀνησυχία τῶν συμβαλλομένων μερῶν, τῆς τε «ἀφανιζούσης» δηλονότι μερίδος καὶ τῆς ὑφισταμένης τὸν «ἀφανισμόν», εἶναι ἡ μόνη συνοδεύουσα τὰς ψευδενώσεις ταύτας κατάστασις.

Πεῖραν τοῦ πράγματος ἱστορικὴν ἔχει ἀσφαλῶς ἡ ἡμετέρα Ὀρθόδοξος Ἀνατολή, ἡ ζήσασα τὰς ὑπερβολὰς καὶ ἀκρότητας ἐν τῷ θέματι τούτῳ, καθ' ὅλον τὸν ΙΓ' αἰῶνα καὶ μεσοῦντος τοῦ ΙΕ' αἰῶνος, ἀλλὰ καὶ μεταγενεστέρως, πολυπλοκώτερον δὲ καὶ κατὰ πολὺ πολυμερέστερον τρόπον, καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῶν Κάτω Χρόνων. Ἔχουσι δὲ πικρὰν ἐμπειρίαν τοῦ πράγματος τούτου καὶ πᾶσαι αἱ Ἐλάσσονες Χριστιανικαὶ Ὁμολογίαι τῆς Μέσης καὶ Ἐγγὺς Ἀνατολῆς, ὅσαι εὑρέθησαν ἐμπεπλεγμέναι εἰς τὰς μορφὰς ταύτας «Ἑνώσεως» μετὰ τῆς Δύσεως.

Ἀλλ' ἀποβῶμεν ἔτι σαφέστεροι. Ἀφήσωμεν πρὸς στιγμὴν τὰ παραδείγματα τὰ ἐκ τῆς Λατινικῆς Δύσεως, καὶ ἔλθωμεν πρὸς αὐτὰς τὰς περισσότερον συγκεκριμένας περιπτώσεις τῶν διομολογιακῶν ἐπαφῶν καὶ συνομιλιῶν μεταξὺ τῶν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον ὁμοιογενῶν μερίδων τοῦ συγχρόνου Προτεσταντισμοῦ.

Αἱ ἀπὸ ἀρκετῶν ἤδη ἐτῶν, καὶ κατ' ἰδίαν μέν, μάλιστα δὲ ἐντὸς τοῦ Π. Σ. Ἐκκλησιῶν, καλλιεργηθεῖσαι διομολογιακαὶ ἐπαφαί, πρότερον μὲν ὑπὸ τὸ ὄνομα «Συνομιλίαι περὶ Ἑνώσεως» («Consultations on Union»), ἐπ' ἐσχάτων δὲ καὶ ὑπὸ τὸν ad hoc τίτλον «Διαπραγματεύσεις Ἑνότητος» («Unity Negolations»), ἀπέδειξαν ὅτι δυσκόλως, ἢ καὶ ἥκιστα, οἱαδήτις μερὶς τοῦ συγχρόνου Προτεσταντισμοῦ παραχωρεῖ καὶ μέρος ἔτι τῶν ἑαυτῆς «θέσεων», ἵνα ἐνδώσῃ ἀμέσως ἢ ἐμμέσως πρὸς οἵανδήποτε μορφὴν ἀφομοιώσεως ἢ καὶ ἁπλῆς συγχωνεύσεως. Ἐπὶ πλέον δὲ αἱ δημιουργούμεναι πολύπλοκοι καταστάσεις ἐπαφῶν καὶ συνεπαφῶν μεταξὺ τῶν πρώτως συμβαλλομένων μερῶν, καὶ εἶτα μεταξὺ τῶν πρὸς τὰ μέρη ταῦτα ἀπωτέρως συμβαλλομένων λοιπῶν μερῶν, κ. οὕ. κ. (ἴδε, ἐπὶ παραδείγματι, τὴν περίπτωσιν τῶν συνομιλιῶν μεταξὺ Παλαιοκαθολικῶν καὶ Ἀγγλικανῶν ἐν τῷ θέματι τῆς Intercommunion καὶ τὰς «παγοποιηθείσας» περαιτέρω ἐπαφὰς μεταξὺ τούτων ὡς ἐκ τῆς συμφωνηθείσης Intercommunion τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας μετὰ τῆς Ἐκκλησίας τῶν Νοτίων Ἰνδιῶν· ἢ τὴν περίπτωσιν τῶν συνομιλιῶν μεταξὺ Ἀγγλικανῶν καὶ Πρεσβυτεριανῶν καὶ Μεθοδιστῶν· ἢ τὰς εὐρυτέρας διαπροτεσταντικὰς συνομιλίας τῆς Μαδαγασκάρης τῶν δύο τελευταίων τούτων ἐτῶν κλπ., κατὰ τὰ ὑπάρχοντα ἀκριβῆ πληροφοριακὰ δεδομένα ἐντὸς τῆς Ἐπιτροπῆς Περὶ Πίστεως καὶ Τάξεως τοῦ Π.Σ.Ε.), πάντα ταῦτα ἀποκαλύπτουσιν, ὅτι ὅ,τι σήμερον μειζόνως φοβίζει τὰς Ἐκκλησίας καὶ Ὁμολογίας

τῆς Δύσεως εἶναι αὐτὴ ἀκριβῶς ἡ κατάστασις συγκράσεως ἢ ἀφομοιώσεως, ἡ ὁποία ἠμπορεῖ νὰ δημουργηθῇ ἢ προέλθῃ ἀπὸ μίαν κακῶς νοουμένην ἢ ἐφαρμοζομένην διάθεσιν πρὸς ἕνωσιν καὶ οὐχὶ ἀπὸ μίαν καλῶς ἐσταθμισμένην καὶ προσανατολισμένην πορείαν πρὸς ἑνότητα. Καὶ ὁ «ἀφανισμὸς» οὗτος, ἢ μᾶλλον ὁ βαθμὸς τῆς φορᾶς καὶ προσκλίσεως πρὸς τὸν «ἀφανισμόν» ἀποβαίνει, δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, τὸ κριτήριον, τὸ διαχωρίζον μεταξὺ τῆς κακῶς νοουμένης ἢ ὑποβαλλομένης Ἑνώσεως καὶ τῆς καλῶς ἑρμηνευομένης ἐννοίας τῆς Ἑνότητος. Δὲν ἀποτελεῖ δὲ ὑπερβολήν, ἐὰν λεχθῇ ἐνταῦθα, ὅτι ὁ γνώμων εἰλικρινείας, ἀλλ' ἐν ταὐτῷ καὶ τὸ σημεῖον διαχωρισμοῦ μεταξὺ Ἑνώσεως καὶ Ἑνότητος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου τόσον ἐπιμένομεν, εὑρίσκεται ἐν τῇ ἐννοίᾳ ταύτῃ τοῦ ὑπολανθάνοντος τυχὸν «ἀφανισμοῦ» ἐν ταῖς σχέσεσι τῶν Ἐκκλησιῶν πρὸς ἀλλήλας.

∴

9.— ΕΝΟΤΗΣ, ΑΛΗΘΕΙΑ ΚΑΙ «ΑΦΑΝΙΣΜΟΣ».

Εἴπομεν ἐν τοῖς ἀνωτέρω ποία εἶναι ἡ θέσις τῆς ἡμετέρας Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐν τῷ θέματι τούτῳ τῆς συγκράσεως καὶ ἀφανισμοῦ, τοῦ ὑπολανθάνοντος τούτου πνεύματος, ὅπερ βαίνει ἴσως πολλάκις μέχρι τοῦ ἀνδραποδισμοῦ καὶ τῆς ἐξουθενώσεως τῶν μερῶν.

Βεβαίως, τῆς βάσεως ταύτης τεθείσης, ἤτοι τῆς μὲν κατὰ συμβατικότητα ἢ συναλλαγὴν ἢ συμφέρον Ἑνώσεως θεωρουμένης ὡς ἀπολήγούσης εἰς σύγκρασιν καὶ ἀφανισμόν ἀπόβλητον θεολογικῶς καὶ ἐκκλησιολογικῶς, τῆς δὲ Ἑνότητος κρινομένης ὡς ἐπιδιώξεως καὶ καταστάσεως, ἐντὸς τῆς ὁποίας οὐδέτερον ἐκ τῶν συμβαλλομένων μερῶν μετακινεῖται ἢ ἀποκλίνει πρὸς οἱανδήποτε μορφὴν συγκράσεως ἢ ἀλλαγῆς, ὀντολογικῆς σημασίας καὶ συνεπειῶν διὰ τὸ status quo αὐτοῦ, γεννᾶται αὐτομάτως ἡ ἀπορία: Καὶ τίς λοιπὸν ὁ ρόλος τῆς ἀληθείας, τῆς Ἀληθείας (μετὰ κεφαλαίου Α), τῆς συναντωμένης καὶ στατικῶς προβαλλούσης ἐν τῇ Μιᾷ Ἐκκλησίᾳ, ἢ καὶ εἰδικώτερον εἰπεῖν, ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ; Εἰς τὴν οὕτω νοουμένην Ἑνότητα, ἀπὸ ἡμετέρας πάντοτε πλευρᾶς, δὲν δημιουργεῖται μήπως κατάστασις, καθ' ἣν συγχνωτίζεται ἡ Ἀλήθεια μετὰ τῆς πλάνης, καὶ συστεγάζεται αὕτη μετὰ τοῦ ἀποκλίναντος καὶ κατ' ἐπίφασιν μόνον ἀληθοῦς ἐντὸς τοῦ ἰδιοτύπου ἐκκλησιαστικοῦ οἰκοδομήματος τῶν ἐν ἑνότητι, κατά τινα τρόπον, διατελουσῶν ὁλοτήτων τοῦ Χριστιανισμοῦ; Οὕτω δ' ἐχόντων τῶν πραγμάτων, ἡ Ἀλήθεια, τὸ «ἅλας τοῦτο τῆς γῆς» (Ματθ. 5, 13), τὸ

μὴ δυνάμενον πάντως νὰ μωρανθῇ· δὲν ἀποβαίνει ἀλυσιτελὲς καὶ δὲν παύ[ουσιν] ἐκπληροῦν τὸ ἔργον αὐτοῦ, ὅπερ εἶναι τὸ καθιστᾶν ἑαυτὸ στοιχεῖον· ἐν [...] ὀφείλουσιν ὅπως «ἁλισθῶσιν» — ὁπωσδήποτε καὶ ἐὰν ἤθελεν ἐκληφθῇ [ἡ] ἔννοια αὕτη τοῦ «ἁλισθήσεσθαι» ἐν ταῖς διαχριστιανικαῖς σχέσεσιν — [αἱ] λοιπαὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ μερίδες ; Καὶ πῶς γίνεται τοῦτο, ἀντικειμεν[ι]κῶς ὅσον καὶ ὑποκειμενικῶς, ὥστε ἀλήθεια καὶ πλάνη νὰ μὴ ἐξουδετερώ[ση]σιν ἀλλήλας ; Καὶ ὁ κίνδυνος τῶν ψευδοπροφητῶν, καὶ κυρίως τῶν ἔξ[ω]θεν τῶν ἐχθρῶν τῆς ἐν Χριστῷ ἀληθείας ; Καὶ τὸ ἀποσυνθετικὸν ἔργον, ὅπε[ρ] ἠμπορεῖ νὰ ἐμφιλοχωρήσῃ ἐκεῖ, ἔνθα δὲν ἐξουδετεροῦται τοῦτο μὲ τὰ φ[υ]σικὰ καὶ κανονικὰ μέσα, τὰ εἰς τὴν διάθεσιν τῆς ἀληθείας ; Καὶ ἡ Παυλ[ει]κὴ ὑπόδειξις «αἱρετικὸν ἄνθρωπον... παραιτοῦ» (Τίτ. 3, 10) ;

Ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις προσθετέον καὶ τοῦτο· ὅτι ἐν ταῖς σκέψεσ[ιν] ἡμῶν ταύταις, ταῖς ἀναφερομέναις τόσον ἀπ' εὐθείας εἰς τὴν βασικὴν ἔ[ν]νοιαν τῆς Ἑνότητος μεταξὺ τῶν ποικίλων μορφῶν τοῦ διαμεμελισμένο[υ] Χριστιανισμοῦ, δὲν δυνάμεθα νὰ ἀγνοήσωμεν φυσικὰ καὶ ὁλόκληρον τὴ[ν] σειρὰν ἐκείνην τῶν ἀπαγορευτικῶν διὰ τὴν Ὀρθοδοξίαν διατάξεων, ὡ[ς] καὶ τῶν σχετικῶν ὅρων καὶ κανόνων, καθ' οὓς δὲν ἐπιτρέπεται κοινωνί[α] λατρευτικὴ καὶ μετοχὴ ἐν τοῖς Μυστηρίοις τῶν αἱρετικῶν καὶ ἀπεσχισμ[έ]νων, ὡς καὶ οἱαδήτις εἰδικωτέρα συνάφεια πρὸς τούτους· τοὐλάχιστον κ[α]τὰ τὸ αὐστηρὸν γράμμα τῶν διατάξεων τούτων. Πάντα δὲ ταῦτα ἀποδεικν[ύ]ουσιν, ὅτι τὸ ὅλον θέμα τῆς Ἑνότητος καὶ τῆς σχέσεως ταύτης πρὸς τὸν «ἀ[φα]νισμόν», περὶ οὗ ὁ λόγος ἐνταῦθα, εἶνε πάντως πολλῷ εὐρύτερον τοῦ ὅσο[ν] ἤθελεν ἐμφανισθῇ ἐκ πρώτης ὄψεως.

Δὲν παρορῶμεν πάντα ταῦτα. Καὶ εἶναι ὄντως εὐρύτερον τὸ θ[έ]μα. Ἡ Ἀλήθεια, ἡ πλάνη, καὶ ὁ προβαλλόμενος ἀφανισμὸς τῆς δευτέρα[ς] ἐν ὀνόματι τῆς πρώτης, τὰ τρία ταῦτα, εἰς κλίμακα καὶ προοπτικὴν ἐ[κ]κλησιολογικὴν ἐκλαμβανόμενα, ὁδηγοῦσι τὴν σκέψιν εἰς ὡρισμένους τινὰ[ς] στοχασμούς, οἱ ὁποῖοι ὅμως ἐξηγοῦσι τὸ φαινόμενον τῆς «ἄνευ ἀφανισμο[ῦ] συνυπάρξεως καὶ δικαιολογοῦσιν ἀσφαλῶς τὴν «ἄνευ ἀφανισμοῦ» Ἑνότ[η]τα τῶν μερῶν, ὡς προβάλλεται αὕτη ἀπὸ ἡμετέρας πλευρᾶς.

Ἐν πρώτοις, οὐδεὶς νόμος, φυσικὸς ἢ ἠθικός, δύναται νὰ ὑπά[ρ]ξῃ, καθ' ὃν ἀπαγορεύεται ἡ συνύπαρξις τῆς πλάνης μετὰ τῆς ἀληθείας. Ἡ ὑφὴ τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς εἶναι τοιαύτη, ὥστε τὰ δύο ταῦτα νὰ συν[υ]πάρχωσι. Δὲν θὰ ἐξήρκει ὁ χῶρος ἐν τῇ ἀπαριθμήσει τῶν παραδειγμάτω[ν] τοῦ πράγματος ἐντὸς αὐτοῦ τούτου τοῦ Χριστιανισμοῦ. Συμπορεύεται [ἡ] ἀλήθεια μετὰ τῆς πλάνης, καὶ ἐν τούτῳ διακρίνεται καὶ λάμπει ἡ πρώτ[η] ὑπὲρ τὴν δευτέραν, καὶ λαμβάνει συνείδησιν τῆς ἀληθείας ὁ κατέχων τα[ύτην]

την· ἀλλὰ καὶ ἡ ἀλήθεια ἀποβαίνει δύναμις ἐλευθεροῦσα τὸν πλανώμενον. «Καὶ ἡ ἀλήθεια ἐλευθερώσει ὑμᾶς» (Ἰωάν· 8, 32). Τοῦτο σημαίνει· ὅτι ὑπάρχει κατάστασις δεσμευτικὴ διὰ τὸν ἄνθρωπον, ἥτις καὶ εἶναι ἡ πλάνη. Ὁ βασικὸς δὲ καὶ ἀναφαίρετος ῥόλος τῆς ἀληθείας, ὁ ὁποῖος πάντως δὲν ὁρίζεται ὡς «ἀφανιστικός»· οὔτε ἐν τῷ πνεύματι· οὔτε καὶ ἐν τῷ γράμματι τῆς Ἁγίας Γραφῆς, εἶναι αὐτός, τὸν ὁποῖον περιγράφει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, εἰς δύο κύρια χωρία αὐτοῦ : Πρῶτον· «κήρυξον τὸν λόγον· ἐπίστηθι εὐκαίρως ἀκαίρως, ἔλεγξον, ἐπιτίμησον· παρακάλεσον ἐν πάσῃ μακροθυμίᾳ καὶ διδασκαλίᾳ» (Β΄ Τιμ. 4, 2), καὶ δεύτερον, «αἱρετικὸν ἄνθρωπον μετὰ πρώτην καὶ δευτέραν νουθεσίαν παραιτοῦ» (Τίτ. 3, 10). Εἰς ἀμφότερα τὰ χωρία ταῦτα, τὸ ἔργον τῆς ἀληθείας καὶ τοῦ κατέχοντος τὴν ἀλήθειαν εἶναι πρωτίστως ἔργον ἀναστροφῆς· κατεργασίας καὶ ἐγκύψεως ἐπὶ τῆς πλάνης καὶ τοῦ πλανωμένου. Αἱ ὀξύτητες τοῦ Ἱερεξεταστικοῦ Μεσαίωνος καὶ τὰ αἰσθήματα μισαλλοδοξίας καὶ φανατισμοῦ τῶν τελευταίων αἰώνων· εἶναι ἐκδηλώσεις ἀρνητικαί· οὐδεμίαν σχέσιν ἔχουσαι πρὸς τὴν Ἑνότητα. Ἡ ἀλήθεια δὲν ἀφανίζει. Ἀλλὰ διαφωτίζει, ἐξηγεῖ· ἑρμηνεύει· ἀποκαλύπτει ἑαυτήν. Καὶ ἐνθρονίζεται ἐν τῇ Μιᾷ καὶ Ἀδιαιρέτῳ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Χριστοῦ· ἡ ὁποία εἶναι οἰκοδομή· «μὴ ἔχουσα σπίλον ἢ ῥυτίδα ἤ τι τῶν τοιούτων» (Ἐφεσ· 5, 27).

* * *

10.— ΕΝΟΤΗΣ—ΠΕΡΙΧΩΡΗΣΙΣ.

Ἐννοεῖται· ὅτι ἡ ὅλη βαρύτης· ἐν τῇ παρούσῃ συζητήσει ἡμῶν, περὶ Ἑνώσεως καὶ Ἑνότητος, εὑρίσκεται ἀσφαλῶς εἰς τὸν τελευταῖον καὶ βασικώτερον ὅρον τοῦ Δαμασκηνικοῦ· περὶ Ἑνότητος· ὁρισμοῦ, εἰς τὸν ὅρον «π ε ρ ι χ ώ ρ η σ ι ς». Αἱ Ἐκκλησίαι· περιχωροῦσαι ἀλλήλας· παρέχουσι τὴν ἀρτιωτέραν σύνθεσιν τῆς ἑαυτῶν ἑνότητος ἐν Χριστῷ· πρὸς ἐπιτέλεσιν τῆς κοινῆς ἐν τῷ κόσμῳ ἀποστολῆς αὐτῶν.

Ὁ ὅρος «περιχώρησις» εἶναι καθαρῶς Θεολογικός· ὡς γνωστόν, εὑρὼν τὴν ἀποκορύφωσιν τῆς χρήσεως καὶ ἐννοίας αὐτοῦ ἐν τῇ Δαμασκηνικῇ Θεολογίᾳ καὶ κυριολεκτηθεὶς εἰς τὰς δύο Φύσεις τοῦ Κυρίου, τὰς «ἀτρέπτως· ἀναλλοιώτως, ἀσυγχύτως καὶ ἀδιαιρέτως» ἡνωμένας· καὶ ἄρα περιχωρούσας ἀλλήλας·

Ἡ ἔννοια τοῦ ὅρου εἶναι κατὰ ταῦτα σαφής. Οὐδὲν ἑτερότερον τῆς Θείας ἀπὸ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως καὶ τἀνάπαλιν. Ἀλλὰ καὶ οὐδὲν

ἁρμονικώτερον ἡρμοσμένον καὶ περιχωρούμενον ἀπὸ τὰς δύο ταύτας φύσεις ἐν τῷ ἑνὶ προσώπῳ τοῦ Κυρίου.

Ἐφιστῶμεν τὴν προσοχὴν ἐπὶ ἑνὸς ὁρισμοῦ τῆς «περιχωρήσεως», ὃν δίδει ὁ αὐτὸς καὶ πάλιν ἱερὸς Δαμασκηνός : «Ἡ περιχώρησις, λέγει, καὶ τῶν συνελθουσῶν οὐσιῶν φυλάττει τὴν διαφοράν, καὶ τοῦ προσώπου τηρεῖν οἶδε τὴν ἑνότητα» (9).

Τηρουμένων λοιπὸν τῶν ἀναλογιῶν, καὶ ἐκ τῆς Χριστολογίας διαβιβαζομένου τοῦ λόγου εἰς τὴν Ἐκκλησιολογίαν, ὁ ὁρισμὸς οὗτος ἐκφράζει ὡς ἄριστα τὴν ἔννοιαν τῶν περιχωρουσῶν ἐν τῇ ἑνότητι ἀλλήλας Ἐκκλησιῶν. Ἡ Ἐκκλησιολογικὴ αὕτη «περιχώρησις», καθ' ἡμᾶς, εἶναι ἐκείνη, ἥτις «καὶ τῶν συνελθουσῶν Ἐκκλησιῶν φυλάττει τὴν διαφορὰν καὶ τοῦ ἑνὸς Χριστιανισμοῦ τηρεῖν οἶδε τὴν ἑνότητα».

Τούτου λεγομένου δὲν πρέπει κατ' ἀρχὴν νὰ θεωρηθῇ ὡς ὑπερβολικὴ ἡ παρομοίωσις τῆς ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις ἑνότητος πρὸς τὸ ὑπερφυὲς μυστήριον τῆς Ὑποστατικῆς Ἑνώσεως τοῦ Κυρίου, οὔτε ἐξεζητημένη ἡ μεταπήδησις ἐκ τοῦ Χριστολογικοῦ πεδίου εἰς τὸ Ἐκκλησιολογικόν. Ὁ νόμος τῆς «ἀναλογίας» εἶναι ἰσχυρότατος ἐν τῇ Θεολογίᾳ καὶ ἐν εὐρυτάτῃ χρήσει παρ' ἅπασι τοῖς Πατράσι καὶ Συγγραφεῦσι τῆς Ὀρθοδόξου ἡμῶν Παραδόσεως.

Εἶναι δὲ ἡ περιχώρησις αὕτη, ἡ ἐκφράζουσα τὴν Ἑνότητα, καθ' ἡμᾶς, ἡ κατάστασις ἐκείνη, καθ' ἣν πᾶσα ἐπὶ μέρους Ἐκκλησία καὶ Ὁμολογία, ἐκκινοῦσα ἀπὸ τὴν βασικὴν ἀλήθειαν, ὅτι μετέχει πάντως, κατά τινα τρόπον ἄμεσον ἢ ἔμμεσον, τοῦ ἑνὸς Σώματος τοῦ Κυρίου, ὅπερ περιεποιήσατο Ἐκεῖνος τῷ ἰδίῳ Αὐτοῦ αἵματι, καὶ συνειδυῖα τὸν τελικὸν σκοπόν, εἰς ὅν, ὡς μέλος διαμεμελισμένου συνόλου, ὀφείλει νὰ κατατείνῃ—σκοπόν, ὅστις δὲν εἶναι ἄλλος εἰμὴ ἡ ἐποικοδομὴ τῆς μιᾶς ποίμνης ὑπὸ τὸν ἕνα Ποιμένα, τὸν Χριστὸν—θλίβεται ἐπὶ τῇ κυριαρχούσῃ ἐκκλησιαστικῇ διχοστασίᾳ, ὁμολογεῖ τὴν ἑαυτῆς εὐθύνην ἐπὶ τῇ καταστάσει ταύτῃ, σταθμίζει τοὺς ἐν τῇ διασπάσει ταύτῃ συντρέχοντας πολλοὺς καὶ βαρεῖς ἐξωεκκλησιαστικούς, ἢ ὡς εἴθισται νὰ λέγηται, «μὴ - θεολογικοὺς» παράγοντας, οἵτινες καὶ εἰσάγουσιν ὅ,τι ἀνθρώπινον καὶ κοσμικὸν ὑπάρχει ἐν τῇ ζωῇ καὶ διαρθρώσει τῶν Ἐκκλησιῶν, καὶ ἐν πλήρει συναισθήσει καὶ ὅλων τῶν παραλλήλων θεολογικῶς καὶ ἐκκλησιολογικῶς ἀρνητικῶν παραγόντων, ὅσους ἡ ἀνθρωπίνη γνῶσις καὶ

(9) ΙΩΑΝΝΟΥ ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ, Τόμος πρὸς Ἐπίσκοπον δῆθεν τῆς Δαροίας, τὸν Ἰακωβίτην, 79, PG 94, 1476.

σοφία καὶ διαλεκτικὴ ἐπεσώρευσαν ἐπὶ αἰῶνας ὁλοκλήρους, ἐπὶ τῆς ἀληθείας ἐπὶ τοῦ δόγματος ἐπὶ τῆς διδασκαλίας καὶ ἐπὶ τῆς ζωῆς τῆς Μιᾶς Ἐκκλησίας, τείνει εἰς τὴν ἀποκατάστασιν καινῆς ἅμα καὶ κοινῆς τάξεως πραγμάτων ἐν τῇ Διαχριστιανικῇ ζωῇ τῶν Ἐκκλησιῶν, καθ' ἣν αἱ ἐνυπάρχουσαι ἐν τῷ Χριστιανισμῷ δυνάμεις συναντῶνται καὶ συνταυτίζονται· αἱ διαθέσεις καὶ οἱ σκοποὶ συμπίπτουσιν· αἱ διαφοραὶ καὶ ὀξύτητες ἐξουδετεροῦνται· ἡ ἀλληλογνωριμία, ἡ ἐπαφὴ καὶ ἡ κατανόησις ἀντικαθιστῶσι τὴν διάστασιν καὶ τὰς παρεξηγήσεις· ὁ ἀφανισμὸς τοῦ ἑτέρου καὶ ἡ ὑπόβλεψις μεταξὺ ἀδελφῶν ὁλοτήτων ἐξουδετεροῦνται πρὸ τῆς ἀμοιβαίας βοηθείας καὶ στηρίξεως· αἱ θεολογικαὶ διαφοραὶ καὶ ἀντεγκλήσεις, ἀπεκδυόμεναι τοῦ χαρακτῆρος τῆς ὀξύτητος αὐτῶν, ἐπενδύονται τὴν κοσμίαν, οἰκοδομητικὴν καὶ ἀλληλοφωτιστικὴν συζήτησιν πρὸς εὕρεσιν, ἀποδοχὴν καὶ ἐνστερνισμὸν τῆς μιᾶς παραδεδομένης Ἀληθείας· εὐκαιρίαι καὶ ἐκδηλώσεις κοινῆς λατρείας τοῦ αὐτοῦ ἐν Τριάδι ὑμνουμένου Θεοῦ ἐκφράζουσι καὶ δημοσίως καὶ πασιφανῶς τὴν ἐσωτέραν ἐν Κυρίῳ ἐπαφὴν τῶν ὡς διϊσταμένων γνωριζομένων Ἐκκλησιῶν καὶ Ὁμολογιῶν· καὶ ἐν κοινῇ μελέτῃ τῶν προβλημάτων, ἀναγκῶν καὶ ποικίλων ἀντιξοοτήτων καὶ ἐπιβουλῶν κατὰ τοῦ Χριστιανισμοῦ, χαράσσεται κοινὴ Διαχριστιανικὴ τακτικὴ καὶ κοινὸν μέτωπον, πρὸς ἀπὸ κοινοῦ, μετὰ κοινῶν μέσων καὶ ἐπιδιώξεων καὶ δυνάμεων, ἀντιμετώπισιν τῶν κοινῶν ἐχθρῶν τῆς πίστεως.

Ἰδοὺ τί εἶναι περιχώρησις τῶν Ἐκκλησιῶν ἐν τῇ Ἑνότητι.

***

11— ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΧΩΡΗΤΙΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΟΣ

Ἐν τῇ οὕτω νοουμένῃ περιχωρητικῇ Ἑνότητι ὑπάρχουσιν ἀσφαλῶς ἁπλαῖ τινες προϋποθέσεις, τὰς ὁποίας δυνάμεθα νὰ συνοψίσωμεν εἰς τὰ ἑξῆς κύρια σημεῖα :

α) συνείδησις μετοχῆς ἐν τῷ σώματι τοῦ Κυρίου, συνοψιζομένη εἰς ἓν **minimum** κοινῆς πίστεως καὶ κοινῆς διδασκαλίας,

β) ἓν **maximum** κοινῆς ἀγαθῆς διαθέσεως καὶ φορᾶς καὶ προσκλίσεως πρὸς ἀπωτέραν ἀποκατάστασιν τῆς Μιᾶς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ·

γ) ταυτότης σκοπῶν, τάσεων, βλέψεων καὶ ἐπιδιώξεων, εἰς τὸ ἐπίκεντρον τῶν ὁποίων θὰ ἵστανται ἡ ἀπὸ κοινοῦ ἀντιμετώπισις τῶν κοινῶν ἐχθρῶν τῆς μιᾶς πίστεως τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἡ ἀπὸ κοινοῦ μετάδοσις

τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ, ἵνα τὸ Εὐαγγέλιον αὐτοῦ κηρυχθῇ «ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ»·

δ) σύντονος κατεργασία τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ· ἐν ταυτότητι αἰσθημάτων καὶ ἐν κοινότητι ζωῆς καὶ ἐσχατολογικῆς ἐλπίδος· καὶ ἀπὸ κοινοῦ συμβολὴ εἰς τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ· «ἵνα καὶ διὰ ὁρωμένων καὶ διὰ ἀοράτων δοξάζηται τὸ Πανάγιον Αὐτοῦ Ὄνομα».

ε) ἀπόδειξις δι' ἁπτῶν σημείων καὶ πράξεων, ἀπὸ τῆς κοινῆς προσευχῆς καὶ λατρείας· ἐπὶ παραδείγματι· μέχρι καὶ τῶν ἐκδηλώσεων τῆς Διεκκλησιαστικῆς βοηθείας κλπ., τῆς ἐν τῇ πράξει ἑνότητος τῶν ἐπὶ μέρους σωμάτων τοῦ Χριστιανισμοῦ· καὶ

στ) διατηρουμένης τῆς πολυμορφίας τῶν συμβαλλομένων μερῶν ἐν ταῖς παραδόσεσι· ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ζωῇ καὶ διοικήσει ἐν τῇ λατρευτικῇ πράξει· ἐν τοῖς θησαυροῖς τῆς Θεολογικῆς σοφίας καὶ γνώσεως·ἐν τῇ ἑτερότητι τῶν ἀντιλήψεων καὶ δοξασιῶν·ὡς πρὸς τὴν ἑρμηνείαν καὶ κατάληψιν τῆς μιᾶς Ἀποκεκαλυμμένης καὶ Παραδεδομένης Ἀληθείας, καὶ ἐν τῇ Θεολ.συζητήσει καὶ ἐρεύνῃ περὶ ταύτην· παγίωσις κοινῆς δυνάμεως καὶ κοινοῦ μετώπου, ἢ ἐν μιᾷ καὶ μόνῃ λέξει εἰπεῖν· παγίωσις κοινοῦ Χριστιανισμοῦ· ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἑκάστη συμβαλλομένη μερὶς θὰ ἔχῃ συνείδησιν· ὅτι εἶναι πρῶτον «Σῶμα Χριστοῦ» καὶ εἶτα «μέλος ἐκ μέλους».

Δὲν νομίζομεν, ὅτι χρήζουσι περαιτέρω ἀναπτύξεως τὰ σημεῖα ταῦτα. Μᾶλλον νομίζομεν, ὅτι δέον νὰ σταματήσωμεν ἐπὶ τῶν κάτωθι τριῶν ἀποριῶν· αἵτινες προβάλλουσιν ἐκ τῆς τοιουτοτρόπου θέσεως τῶν πραγμάτων. Καὶ δή :

1— Μήπως ἡ περιχωρητικὴ αὕτη Ἑνότης δὲν εἶναι κατ' ἀρχὴν ἄλλο τι ἀπὸ τὸν ἤδη δοκιμαζόμενον τρόπον συνεργασίας τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ Ὁμολογιῶν ἐντὸς τοῦ Π. Σ. Ἐκκλησιῶν ;

2— Πῶς· παρὰ τὴν ἑτερότητα τῶν συμβαλλομένων μερῶν, ἠμπορεῖ νὰ ὑπάρχῃ ἑνότης ; Καὶ

3— ἡ κοινότης τῶν σκοπῶν καὶ ἡ συνταύτισις τῶν δυνάμεων πρὸς ὁλοκλήρωσιν τῆς δυνάμεως τοῦ Χριστιανισμοῦ, εἶναι λόγος ἀρκετὸς πρὸς Ἑνότητα ;

Θὰ προσπαθήσωμεν νὰ ἀπαντήσωμεν συντόμως ἐπὶ τῶν σημείων τούτων.

Ὡς πρὸς τὸ 1ον σημεῖον ὀφείλομεν σαφῶς νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι ὑπάρχει διαφορὰ μεταξὺ τῆς ἐν τῷ Π. Σ. Ἐκκλησιῶν συνεργασίας τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ Ὁμολογιῶν καὶ τῆς ἐν τῇ ὑφ' ἡμῶν νῦν προβαλλομένῃ Ἑνότητι συναντήσεως τῶν ἐπὶ μέρους δυνάμεων τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Ἀσφαλῶς μεταξὺ τῶν δύο ὑπάρχει κοινότης ἐδάφους καὶ τρόπου συμπτώσεως καὶ συνεργασίας. Ἀλλὰ τὸν μὲν τρόπον συνεργασίας ἐντὸς τῆς Οἰκουμενιστικῆς προσπαθείας τῶν τελευταίων δεκαετηρίδων περιέγραψε σαφῶς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἐν τῇ ἀπὸ τοῦ 1920 περισπουδάστῳ Ἐγκυκλίῳ αὐτοῦ περὶ Κοινωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν· καὶ προσέθησεν ἔκτοτε de facto τὰς σκέψεις καὶ ἐφέσεις αὐτοῦ εἰς τρόπον ὅλως ἀξιοζήλευτον. Τὰς δὲ προϋποθέσεις τῆς Ἑνότητος, εἰς ἣν καλεῖ νῦν τὰς Ἐκκλησίας, ἐκφράζει καὶ ἑρμηνεύει ὁλόκληρος ἡ σειρὰ τῶν ὡς ἄνω θεολογικῶν καὶ ἐκκλησιολογικῶν σκέψεων καὶ ἀπόψεων, εἰς τὸ κέντρον τῶν ὁποίων ὑπάρχουσιν αἱ τόσον τονισθεῖσαι ὑφ᾽ ἡμῶν τρεῖς μέγισται ἀλήθειαι, τῆς ἀναγνωρίσεως καὶ συνυπάρξεως τῶν «μερῶν» ἐν τῷ συγχρόνῳ Χριστιανισμῷ· τῆς ἐξουδετερώσεως πάσης σκέψεως καὶ διαθέσεως «ἀφορισμοῦ» τῶν ἑτέρων, καὶ τῆς τόσον οἰκοδομητικῆς καθ᾽ ἑαυτὴν ἀρχῆς τῆς «περιχωρήσεως». Ἡ ἐντὸς τοῦ Π. Σ. Ἐκκλησιῶν συνεργασία εἶναι ἡ εὐτυχὴς ἀπαρχή· ἐνῷ ἡ Ἑνότης εἶναι ἡ εὐκταία πραγματικότης τῆς σήμερον καὶ τῆς αὔριον. Ἐξ ἀμφοτέρων δὲ τῶν τρόπων διέρχεται ἡ καλῶς νοουμένη καὶ προσανατολισμένη κατὰ Χριστὸν ἀπωτέρα Ἕνωσις, πρὸς ἣν δυνάμεθα τότε μόνον νὰ ἀτενίσωμεν, ὅταν ζήσωμεν ὁλοκλήρως τὴν πραγματικότητα τῆς τόσον εὐσταθούσης καθ᾽ ἡμᾶς ἰδέας τῆς Ἑνότητος.

Ὡς πρὸς τὸ 2ον σημεῖον, ἔχομεν νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι ἡ ἑνότης δὲν ἀναιρεῖται διὰ τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος ἐνταῦθα ἑτερότητος. Εἴπομεν ἐν τοῖς ἀνωτέρω ποῖος εἶναι ὁ ρόλος τῆς ἀληθείας εἰς τὰς εἰς ἑνότητα κατατεινούσας μερίδας. Εἶναι ρόλος ἑλκυστῆρος, ρόλος ἐλευθερωτοῦ. Ἀλλ᾽ ἕως ὅτου ἡ ἀλήθεια ἐλευθερώσῃ τοὺς προσερχομένους εἰς αὐτήν, ἡ συνάντησις καὶ συνταύτισις καὶ συνύπαρξις τῶν μερῶν εἶναι ἀπαραίτητος. Ἡ ἑτερότης ἐπιβάλλει τὴν μίαν ἀλήθειαν, καὶ διὰ τῆς ἐπὶ τῆς ἑτερότητος ἐπιβαλλομένης ἀληθείας οἰκοδομεῖται ἡ ἑνότης.

Ὡς πρὸς τὸ 3ον σημεῖον, τὸ περὶ τῆς κοινότητος τῶν σκοπῶν ἐν τῇ Ἑνότητι, ἔχομεν νὰ παρατηρήσωμεν τὰ ἑξῆς : Ἐκκλησιολογικῶς ἢ θεολογικῶς, ἴσως δὲν εἶναι ἡ κοινότης τῶν σκοπῶν καὶ ἐπιδιώξεων λόγος ἀρκετὸς διὰ τὴν ἑνότητα, ὅταν αὕτη δὲν ὑπαγορεύεται ὑπὸ σαφῶς περιχαρασσομένων ἐκκλησιολογικῶν προϋποθέσεων καὶ ἀρχῶν. Ἀλλ᾽ ἄλλη εἶναι ἡ φωνή, ἡ ἐπείγουσα φωνή, τοῦ Διεκκλησιαστικοῦ ρεαλισμοῦ. Εἶναι περιττὸν νὰ διαπλατύνωμεν τὰς σκέψεις ἡμῶν ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου καὶ νὰ ἐξονομάσωμεν καταλεπτῶς ποῖαι εἶναι αἱ πολλαί, αἱ φρικταὶ ἐν πολλοῖς, ἀπαιτήσεις τοῦ ρεαλισμοῦ τούτου. Τὰ νοούμενα εἶναι σαφῆ καὶ πειστικά. Δὲν ὑπάρχει ἄνθρωπος μὴ γνωρίζων ποῦ ἀποβλέπει καὶ εἰς τί ἀφορᾷ ἡ

κοινότης αὕτη τῶν σκοπῶν ἐν τῇ Ἑνότητι. Ὁ ταλαιπωρούμενος ἐκ τῶν ρευμάτων τῆς συγχρόνου ζωῆς δὲν εἶναι ἁπλῶς ὁ Χριστιανισμός, ἀλλ' αὐτὸς ὁ Χριστός. Καὶ ἡ Ἑνότης, εἰς ἣν καλοῦνται αἱ Ἐκκλησίαι, εἶναι ἡ περὶ τὸν Χριστὸν καὶ ἡ ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ.

Ἄλλωστε ἡ κοινότης τῶν σκοπῶν δὲν σταματᾷ εἰς μόνην τὴν συνάντησιν καὶ συνταύτισιν τῶν δυνάμεων ἐξωτερικῶς. Εἴπομεν, ὅτε ἐδίδομεν τὸν ὁρισμὸν τῆς Ἑνότητος, ὅτι ἡ Ἑνότης ἀποβλέπει ἀπωτέρως καὶ εἰς τὴν οἰκοδομήν, ἐν Μιᾷ Ἐκκλησίᾳ, τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ, ὑπὸ ὅλας τὰς προϋποθέσεις καὶ ἐπὶ ὅλων τῶν ἐκκλησιολογικῶν καὶ θεολογικῶν ἀρχῶν καὶ βάσεων τῆς καλῶς νοουμένης καὶ ἑρμηνευομένης κατὰ Χριστὸν Ἑνώσεως.

***

Ἂς ἐπιτραπῇ εἰς ἡμᾶς ἐνταῦθα νὰ κατακλείσωμεν τὴν παροῦσαν σειρὰν τῶν «Κατόψεων» ἡμῶν μὲ μερικὰς σκέψεις ἐπὶ ἑνὸς οἰκουμενιστικοῦ ὅρου, εὐρυτέρας πως σήμερον χρήσεως : «Churchly Unity». Θεωροῦμεν καὶ ἐκλαμβάνομεν τὸν προσφυῆ τοῦτον ὅρον, ὅστις τόσον ἐπικαίρως χρησιμοποιεῖται ἐντὸς τῆς Περὶ Πίστεως καὶ Τάξεως Ἐπιτροπῆς τοῦ Π. Σ. Ἐ. καὶ ἐν τῇ εὐρυτέρᾳ σήμερον Θεολογίᾳ τοῦ Συμβουλίου καὶ τοῦ Οἰκουμενισμοῦ καθόλου, ὡς ὅρον ἐκφράζοντα, εἰς γλῶσσαν καταληπτοτέραν τοῖς ἑτεροδόξοις ἀδελφοῖς ἡμῶν, τοῦτο, ὅπερ ἡμεῖς νοοῦμεν ὑπὸ τὴν Ἑνότητα, εἰς ἣν καλεῖ ὁ Οἰκουμεν. Θρόνος πάντας. «Churchly Unity». Μὲ μίαν ἐλαφρὰν παραλλαγὴν εἰς τὴν θεολογικὴν ἔννοιαν, ἣν ἀποδίδουσιν ἐν τῷ Οἰκουμενισμῷ εἰς τὸν ὅρον, ἔχομεν οὐχί, οὕτως εἰπεῖν, «τὴν Ἐκκλησιαστικὴν ἑνότητα», ἀλλὰ τὴν «διὰ τῶν Ἐκκλησιῶν ἑνότητα». Τῶν Ἐκκλησιῶν διαμενουσῶν, ἔν γε τῷ παρόντι, ὅ,τι εἶναι καθ' ἑαυτάς, συναντωμένων ὅμως ἐν τῇ ἑνότητι, ἢ καὶ ἀνάρθρως, σ υ ν α ν τ ω μ έ ν ω ν ἐ ν ἑ ν ό τ η τ ι.

Ἰδοὺ εἰς τί ἐπικαλούμεθα τὴν συναντίληψιν τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τὴν Χάριν τοῦ Δομήτορος τῆς Ἐκκλησίας Χριστοῦ.

† Διάκονος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ Σ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ,
Καθηγητὴς Ἱ. Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης.

Ο ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ ΤΗΣ ΑΣΣΙΖΗΣ (*)

Ο ΙΔΕΟΛΟΓΟΣ

Τὸ τάγμα τῶν Φραγκισκανῶν ἀνεπτύσσετο ταχέως. Κάθε ὀργανισμός, ἐν τῇ ἀναπτύξει αὐτοῦ, ἀντιμετωπίζει νέους παράγοντας τῆς ζωῆς, πρὸς τοὺς ὁποίους καὶ προσαρμόζεται θεληματικῶς ἢ ἀκουσίως. Οἱ Μικροὶ Ἀδελφοί, διεσκορπισμένοι εἰς τας πεδιαδας τῆς Οὐμβρίας ἢ ἐκτὸς αὐτῆς, ἠκολούθουν τὰς ἀρχὰς τοῦ Φραγκίσκου. Ἀνὰ πᾶν ἔτος, κατὰ τὴν Πεντηκοστήν, προσήρχοντο εἰς τὴν Πορτσιονκοῦλαν διὰ νὰ συζητοῦν τὰ προβλήματά των καὶ ὑποβάλλουν ἐν ἁπλότητι καρδίας τοὺς καρποὺς τοῦ ἔργου αὐτῶν. Κατὰ τὸ μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1211—3 διάστημα συμπίπτει ἡ ἵδρυσις οἰκημάτων εἰς τὴν Περούτζιαν, τὴν Κροτόνην, τὴν Πίζαν, τὴν Φλωρεντίαν καὶ ἀλλαχοῦ. 43)

Ὁ «Πτωχὸς» ἔκρινε καλὸν τώρα νὰ στρέψῃ τὴν προσοχήν του πρὸς τοὺς μὴ Χριστιανούς, ἰδίᾳ τοὺς Μουσουλμάνους. Ὁλόκληρος ἡ ἐποχὴ ἦτο περίοδος ἐπαφῶν μετὰ τούτων ἐν Παλαιστίνῃ, Συρίᾳ, Αἰγύπτῳ, Βορείῳ Ἀφρικῇ καὶ Ἱσπανίᾳ. Ἡ προσωρινὴ κατοχὴ τμημάτων τινῶν τῶν χωρῶν ἐκείνων τὸν ἐξώθησε νὰ μεταβῇ εἰς Συρίαν πρὸς ἐπιτέλεσιν ἔργου εὐαγγελιστοῦ (1213). Ἐπέβη τοῦ πλοίου εἰς κάποιον λιμένα, ἀλλὰ ναυαγήσας ἐν Σλαβωνίᾳ ἐπέστρεψε καὶ ἦλθεν εἰς τὴν Ἀγκῶνα, ἡ ὁποία κατέστη ἕτερον σπουδαῖον κέντρον τῶν Φραγκισκανῶν.

Ἐπὶ ἓν ἔτος μετὰ τὴν ἐπιστροφήν του ἀφιερώθη εἰς τὸ εὐαγγελιστικὸν ἔργον εἰς τὴν Κεντρικὴν Ἰταλίαν. Μίαν ἡμέραν ἦλθεν εἰς τὸ παλάτιον τοῦ Μοντεφέτρου μεταξὺ τῆς Μακεράτας καὶ τοῦ Ἁγίου Μαρίνου, ὅπου συνήντησε τὸν κόμητα τοῦ Ὀρλάνδου. Ὁ τελευταῖος προσέφερεν εἰς αὐτὸν τὸ κτῆμά του παρὰ τὸ ὄρος Λαβέρνα εἰς τὴν Τοσκανίαν. Καθ' ὁδὸν ὁ Φραγκίσκος ἐπεσκέφθη τὴν Μπεβάνια καὶ κατόπιν μετέβη εἰς Ἀλβίαν. Ὁ δρόμος πρὸς τὴν Ἀλβίαν μὲ τὸ μαγευτικὸν περιβάλλον τῆς ἐξοχῆς, τὰ δένδρα καὶ τοὺς χρωματισμοὺς τῶν ὑψωμάτων ἔκαμε βαθεῖαν ἐντύπωσιν εἰς τὴν ποιητικὴν ψυχὴν τοῦ Φραγκίσκου, ὁ ὁποῖος ἐκήρυξεν ἐκεῖ εἰς τὰ πτηνά.

«Ἀδελφάκια μου πουλιά. Ὀφείλετε πρὸς τὸν Θεὸν μεγάλην εὐγνωμοσύνην, καὶ πρέπει πάντοτε καὶ πανταχοῦ νὰ δοξολογῆτε καὶ νὰ μεγαλύνετε Αὐτόν, διότι ἠμπορεῖτε νὰ πετᾶτε τόσον εὔκολα ὁπουδήποτε θέλετε, διὰ τὰ διπλᾶ καὶ τριπλᾶ ἐνδύματά σας, διὰ τὰ ἔγχρωμα καλύματά σας, διὰ τὴν τροφήν, διὰ τὴν ἀπόκτησιν τῆς ὁποίας δὲν χρειάζεται νὰ ἐργάζεσθε, καὶ διὰ τὰς ὡραίας φωνάς, ποὺ σᾶς ἐχάρισεν ὁ Δημιουργός. Δι' αὐτό, ἀγαπᾶτε πολὺ τὸν Δημιουργόν, ἐφόσον σᾶς ἐχάρισε

---

*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελίδος 173, τοῦ ἔτους ΛΕ', (1960).

43) The New Schaff — Herzog Encyclopedia..., IV, 356.

τόσας μεγάλας εὐλογίας. Προσέχετε δι᾽ αὐτὸ ἀδελφάκια μου νὰ μὴ εἶσθε ἀχάριστα, ἀλλὰ νὰ προσπαθῆτε πάντοτε νὰ δοξάζετε τὸν Θεόν». 44)

Τότε τὰ πτηνὰ ἤρχισαν νὰ πετοῦν κοντὰ εἰς τὸν Φραγκίσκον καὶ νὰ κάμουν ἀπείρους ὑποκλίσεις πρὸ αὐτοῦ, πράξεις, αἱ ὁποῖαι τὸν ηὐχαρίστησαν ἐξαιρετικά.

«Καὶ ὅτε ὁ Ἅγιος Φραγκίσκος ἐτελείωσε τὸ κήρυγμα καὶ τὴν παραίνεσίν του πρὸς δοξολογίαν τοῦ Θεοῦ, ἔκαμε τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ ἐφ᾽ ὅλων τῶν πτηνῶν. Καὶ ὅλα τὰ πουλιὰ ἐπέταξαν ἀμέσως, ἔκαμον μακροὺς στροβιλισμοὺς εἰς τὸν ἀέρα, ἀπεχωρίσθησαν καὶ ἐπέταξαν μακράν». 45)

Ἡμέραν τινὰ ὁ Φραγκίσκος προῆλθεν εἰς μίαν συζήτησιν μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ Μασσαίου. Ὁ Μασσαῖος ἠρώτα συνεχῶς τὸν Φραγκίσκον.

«Διατί νὰ σὲ ἀκολουθοῦν, διατί νὰ σὲ ἀκολουθοῦν, διατί νὰ σὲ ἀκολουθοῦν; Καὶ ὁ Ἅγιος Φραγκίσκος ἀπήντησε, «τί ἐννοεῖς;» Ὁ ἀδελφὸς Μασσαῖος εἶπε, «θέλω νὰ εἴπω, διατί ὅλος ὁ κόσμος νὰ σὲ ἀκολουθῇ καὶ διατί κάθε ἄνθρωπος νὰ θέλῃ νὰ σὲ ἴδῃ, νὰ σὲ ἀκούσῃ καὶ νὰ ὑπακούσῃ εἰς σέ; Δὲν εἶσαι ὡραῖος κατὰ τὴν ἐμφάνισιν, δὲν κατάγεσαι ἀπὸ μεγάλην χώραν, δὲν προέρχεσαι ἀπὸ εὐγενῆ καταγωγήν. Ποῦ ὀφείλεται λοιπὸν τὸ ὅτι ὅλος ὁ κόσμος σὲ ἀκολουθεῖ;»... Ὁ Ἅγιος Φραγκίσκος... ἐστράφη πρὸς τὸν ἀδελφὸν Μασσαῖον καὶ εἶπε, «Θέλεις νὰ μάθῃς τώρα διατί μὲ ἀκολουθοῦν, θέλεις νὰ μάθῃς τώρα διατί μὲ ἀκολουθοῦν, θέλεις νὰ μάθῃς τώρα διατί μὲ ἀκολουθοῦν; Μᾶθε ὅτι τὸ χάρισμα τοῦτο τὸ ἔχω ἀπὸ τὰ ὄμματα ταῦτα τοῦ Πανυψίστου Θεοῦ, τὰ ὁποῖα πανταχοῦ βλέπουν τοὺς δικαίους καὶ τοὺς ἁμαρτωλούς, καὶ ἐφόσον τὰ πανάγια ταῦτα ὄμματα δὲν ἀντίκρυσαν μεταξὺ τῶν ἁμαρτωλῶν οὐδένα πλέον ἀχρεῖον, πλέον ἀτελῆ ἢ ἕνα χειρότερον ἁμαρτωλὸν ἀπὸ ἐμέ, ὡς ἐκ τούτου, ἐφόσον ὁ Θεὸς δὲν ἀνεῦρε πλέον ἁμαρτωλὸν δημιούργημα ἐπὶ τῆς γῆς, πρὸς ἐπιτέλεσιν τοῦ θαυμασίου ἔργου, ὅπερ ἐσκόπει, μὲ ἐξέλεξε διὰ νὰ καταισχύνῃ τὴν εὐγένειαν, τὴν ἐξοχότητα, τὴν δύναμιν, τὴν ὡραιότητα, τὴν σοφίαν τοῦ κόσμου, διὰ νὰ καταδείξῃ ὅτι πᾶσα ἀρετὴ καὶ πᾶν ἀγαθὸν προέρχεται ἀπὸ Αὐτὸν τὸν Δημιουργὸν καὶ οὐχὶ ἀπὸ τὸ δημιούργημα καὶ ὅτι οὐδὲν εἶναι δυνατὸν νὰ δοξασθῇ πρὸ Αὐτοῦ: ἀλλ᾽ ὁ εὐλογῶν θὰ εὐλογῇ ἐν τῷ Κυρίῳ, Ὧ πρέπει πᾶσα δόξα καὶ τιμὴ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων». 46)

Κατὰ τὰ ἔτη 1214—5 ὁ Φραγκίσκος ἐπεσκέφθη τὴν Ἱσπανίαν. Ἀλλὰ δὲν γνωρίζομεν πολλὰ πράγματα ἐκ τοῦ ταξιδίου τούτου. Ἐσκό-

44) Actus Cap. Fioretti, 16, ὡς παρατίθεται παρὰ Jorgensen, ἔνθ᾽ ἀν., σ. 150. Bonn. XII, 3, ἔνθ᾽ ἀν., σ. 378.

45) Αὐτ.

46) The Little Flowers, X, ἔνθ᾽ ἀν. σελ. 18—9.

πει νὰ μεταβῇ εἰς Μαρόκον κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν Πέντε Ἀδελφῶν, οἵτινες μετέβησαν ἐκεῖ καὶ ἐμαρτύρησαν ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ. Ἐπῆγε μέχρι τῆς Ἱσπανίας, ἀλλὰ διὰ κάποιον ἄγνωστον λόγον ταχέως ἐπέστρεψεν ὀπίσω. Κατὰ τὴν ἰδίαν περίοδον οἱ ἀδελφοί του προέβησαν εἰς ἀνεπιτυχεῖς προσπαθείας διὰ νὰ ἐγκατασταθοῦν εἰς τὴν Γερμανίαν. 47)

Κατὰ μίαν παράδοσιν παρευρέθη τὸ 1215 εἰς τὴν ἐν Λατερανῷ σύνοδον ἐν Ρώμῃ. Εἶναι δυνατὸν νὰ γίνῃ παραδεκτόν, ὅτι δια πρώτην φορὰν συνηντήθη ἐκεῖ μετὰ τοῦ Ἁγίου Δομινίκου καὶ ὅτι ἀμφότεροι ἐγένοντο δεκτοὶ παρὰ τοῦ πάπα. Ὁ Ἰννοκέντιος Γ΄ ἠρώτησεν αὐτοὺς τίνι τρόπῳ θὰ ἠδύναντο νὰ καταπολεμήσουν τὰς αἱρέσεις. Ὁ μὲν Φραγκίσκος εἶπεν ὅτι θὰ ἐχρησιμοποίει δια τὸν σκοπὸν τοῦτον τὴν ἀδελφικὴν ἀγάπην ἐνῷ ὁ Δομίνικος εἰρηνικὰ μέσα κατ᾽ ἀρχήν, ἀλλὰ κατόπιν θὰ κατέστρεφεν τοὺς αἱρετικοὺς διὰ τῆς βίας. Ὁ πάπας προσεπάθησε νὰ συνενώσῃ τὰς δυνάμεις των, ἀλλ᾽ ὁ Φραγκίσκος ἦτο ἀντίθετος ὡς πρὸς τὴν χρῆσιν τῆς βίας. Ὁ πάπας ἀπέστειλε τὸν Δομίνικον καὶ τοὺς ἀκολούθους του πρὸς ἐπιτέλεσιν τοῦ ἔργου αὐτῶν. 48)

Ὁ Φραγκίσκος εὑρίσκετο κατὰ τὸν θάνατον Ἰννοκεντίου Γ΄, κατὰ Ἰούλιον τοῦ 1216, εἰς τὴν Περούτζιαν καὶ παρηκολούθησε τὴν ἐκλογὴν τοῦ νέου πάπα Ὀνωρίου Γ΄. 49) Ὁ νέος πάπας ἐστερεῖτο τῆς φιλοδοξίας καὶ τοῦ πνεύματος τοῦ προκατόχου του. Ἐπεκύρωσε τοὺς κανονισμοὺς τῶν δύο μεγάλων ἐπαιτικῶν ταγμάτων καὶ παρηκολούθησε τὴν ἀνάπτυξιν αὐτῶν. 50) Ὑπῆρξεν εἷς ταπεινὸς δοῦλος τοῦ Χριστοῦ, χαρακτηριζόμενος διὰ τὴν ταπεινωσύνην καὶ ὑπακοὴν αὐτοῦ πρὸς Ἐκεῖνον. Κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς διοικήσεως τοῦ νέου πάπα, ὁ Φραγκίσκος ἦλθεν ἐκ νέου εἰς Ρώμην διὰ νὰ ζητήσῃ τὴν φορὰν ταύτην μίαν χάριν ἀπὸ τὸν νεοκλεγέντα πάπαν. Ὁ Sabatier, εἰς τὴν ὁριστικὴν ἔκδοσιν τοῦ ἔργου του περὶ τοῦ Ἁγίου Φραγκίσκου (1931), ἀπεδέχθη, ὡς πράττουν καὶ ἄλλοι, τὴν παροχὴν συγχωροχαρτίου. Ὁ Φραγκίσκος, μετὰ τὴν συνομιλίαν του μετὰ τοῦ πάπα, ἐξησφάλισε τὴν ἄφεσιν διὰ τὴν ἐκκλησίαν τῆς Πορτσιονκούλης διὰ μίαν ἡμέραν μόνον κατ᾽ ἔτος. 51) Εἰς τὴν Περούτζιαν συνήντησε τὸν Οὐγγολῖνον, ὁ ὁποῖος θὰ διεδραμάτιζε τοὐντεῦθεν ἕνα σπουδαῖον ρόλον εἰς τὴν κίνησιν τῶν Φραγκισκανῶν.

Τὴν Πεντηκοστὴν τοῦ 1217 ὁ Φραγκίσκος ἐκάλεσε τὴν πρώτην μεγάλην συνέλευσιν εἰς τὴν Πορτσιονκούλαν. Αἱ συνελεύσεις ἐκαλοῦντο δὶς τοῦ ἔτους, κατὰ τὴν Πεντηκοστὴν καὶ τὴν ἑορτὴν τοῦ Ἀρχαγγέλου Μιχαὴλ (29 Σεπτεμβρίου). 52) Ὁ Φραγκίσκος ἐκήρυξεν, ὡς

---

47) The New Schaff — Herzog Encyclopedia..., ἔνθ᾽ ἀν.
48) Booth, ἔνθ᾽ ἀν.
49) Sabatier, ἔνθ᾽ ἀν., σ. 253. The Catholic Encyclopedia, VI, 225'
50) Schaff, ἔνθ᾽ ἀν., σ. 182.
51) Αὐτ., σελ. 253—71.
52) Jorgensen, ἔνθ᾽ ἀν., σ. 176.

συνήθως, μετ' ἁπλότητος καὶ μεγάλως ἐστήριξε τοὺς ἀδελφούς. Ἀπὸ τοῦδε ἢ τοῦ παρελθόντος ἔτους εἷς ἐπίσκοπος προΐστατο τῶν συνελεύσεως. 53) Εἰς τὴν συνέλευσιν αὐτὴν ἀπεφασίσθη ἡ ἵδρυσις ἀποστολῶν εἰς Γερμανίαν, Οὐγγαρίαν καὶ Γαλλίαν. Διήρεσαν ὄχι μόνον τὴν Ἰταλίαν, ἀλλὰ καὶ τὰς ὑπολοίπους χώρας εἰς ἱεραποστολικὰς περιοχὰς καὶ ἐπαρχίας. Οἱ ἀδελφοί, λαβόντες τὰς εὐλογίας τοῦ ἀρχηγοῦ αὐτῶν καὶ ὁλοκλήρου τῆς συνελεύσεως, ἀνεχώρησαν διὰ τὰ μέρη ταῦτα. Ἐκεῖνος εἶχε κατὰ νοῦν νὰ μεταβῇ εἰς Γαλλίαν διὰ τὸν αὐτὸν σκοπόν. Πρὸ τούτου ἐπεσκέφθη τὸν Οὐγγολῖνον, ὅστις δὲν συνεφώνησε μαζύ του ἐπὶ τοῦ ὡς ἄνω σχεδίου. Ὁ Φραγκίσκος παρεδέχθη τότε τὰς σκέψεις τοῦ Οὐγγολίνου καὶ ἀντὶ νὰ μεταβῇ εἰς Γαλλίαν ἐπέστρεψεν εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Σπολέτου. 54)

Κατὰ τὸ συνέδριον τῆς Πεντηκοστῆς τοῦ 1218 ἦτο πάλιν παρὼν εἰς τὴν Πορτσιονκούλαν. Προεδρεύων ἐπίσκοπος ἦτο ὁ Οὐγγολῖνος, ὁ ὁποῖος ἐκάλεσεν ἐκεῖ τὸν Δομίνικον, μὲ τὸν ἀπώτερον σκοπὸν τὴν συνένωσιν τῶν δύο ταγμάτων. Αἱ προσπάθειαί του ὅμως ἀπεδείχθησαν φροῦδαι.

Τὸ ἑπόμενον ἔτος 1219 ὁ Φραγκίσκος ἐταξίδευσεν εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ τοὺς Ἁγίους Τόπους. Ἐν πρώτοις, εἰργάσθη μεταξὺ τοῦ στρατοῦ τῶν Σταυροφόρων, τῶν ὁποίων τὸ ἦθος ἦτο πολὺ χαμηλόν. Διασώζεται μία ἱστορία περὶ τῆς ἐπισκέψεώς του εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ Μουσουλμάνου ἡγέτου Μελὲκ ἐλ Καμέλ. Κατ' αὐτὴν ὁ Φραγκίσκος καὶ ὁ σουλτᾶνος ἀπεχωρίσθησαν ἀλλήλως φιλικῶς, ὑποσχόμενοι ὅτι θὰ ἐνθυμοῦνται ἀλλήλους. Κατόπιν τούτου ἐπεσκέφθη τοὺς Ἁγίους Τόπους ἐν Ἱερουσαλήμ, Βηθλεέμ, Ναζαρέτ, κ.τ.λ. 55) Ὁ Φραγκίσκος πρὸ τῆς ἐξ Ἰταλίας ἀναχωρήσεώς του διώρισεν ὡς ἐπιτρόπους αὐτοῦ τοὺς ἀδελφοὺς Γρηγόριον τῆς Νεαπόλεως καὶ Ματθαῖον τῆς Νάρνης. Ὅτε εὑρίσκετο εἰς τὴν Συρίαν εἷς λαϊκὸς ἀδελφός, ὀνόματι Στέφανος, ἦλθε νὰ τὸν ἴδῃ καὶ ἔφερε τὰ τελευταῖα νέα τοῦ τάγματος. Οἱ δύο ἐπίτροποι, ἐπωφελούμενοι τῆς ἀπουσίας τοῦ Φραγκίσκου, ἀπεδέχθησαν, συμφωνούντων καὶ τῶν πρεσβυτέρων ἀδελφῶν, μίαν νέαν διάταξιν περὶ τῶν νηστειῶν, ἥτις δὲν ἦτο ἐν χρήσει προηγουμένως. Ὁ ἀδελφὸς Φίλιππος, ὡς ἡγούμενος τῶν Κλαριστῶν, μετέβη εἰς Ρώμην καὶ ἔλαβε τὸ δικαίωμα ὅπως ὅλοι οἱ ὑβρίζοντες τοὺς ὑπὸ κηδεμονίαν αὐτοῦ ἀφορίζωνται. Ἕτερος ἀδελφός, ὁ Ἰωάννης ἐκ Καπέλλης ἐμάζευσε λεπροὺς τῶν δύο φύλων, προητοίμασεν ἕνα κανονισμὸν καὶ προσεπάθησε νὰ ἐγκαθιδρύσῃ ἓν νέον τάγμα.

Μόλις ὁ Φραγκίσκος ἐπληροφορήθη τὰ συμβαίνοντα ἐθεώρησε τὴν ἀποστολήν του λήξασαν εἰς τὴν Ἀνατολήν. Ἔλαβε τὴν ὁδὸν τῆς ἐπιστροφῆς πρὸς τὴν Ἰταλίαν. Καθ' ὁδὸν συνησθάνετο μετὰ λύπης πῶς

---

53) Sabatier, ἔνθ' ἀν., σ. 279.

54) The Mirror of Perfection, 65. ἔνθ' ἀν., σελ. 237—9.

55) Sabatier, ἔνθ' ἀν., σ. 313 Jorgensen, ἔνθ' ἀν., σελ. 203—5.

οἱ ἀκόλουθοί του ἀπεμακρύνοντο ὀλίγον κατ' ὀλίγον τῶν ἰδεωδῶν του. Ὁ Οὑγγολῖνος ἀσφαλῶς εἶχε τὸ μερίδιον τῆς εὐθύνης του ἐν τῇ ἀνελίξει ταύτῃ τῶν γεγονότων, ὡς ἐπίτροπος τοῦ πάπα εἰς τὴν Οὐμβρίαν καὶ τὴν Βόρειον Ἰταλίαν. Ὁ «Πτωχός», μετὰ ἀπὸ ἓν ἀρκούντως μακρὸν ταξίδιον εὑρίσκετο πάλιν ὀπίσω εἰς τὴν ἀγαπητήν του Πορτσιονκούλαν. Ἐκάλεσε τὴν συνέλευσιν τοῦ Ἀρχαγγέλου Μιχαήλ, τὴν 29ην Σεπτεμβρίου 1220. Ἀλλὰ τὴν φορὰν ταύτην ᾐσθάνθη ἑαυτὸν ὀλίγον ἀπογοητευμένον, πιθανῶς ἀσθενῆ καὶ ἀπεφάσισε νὰ ἀφήσῃ τὴν διοίκησιν τοῦ τάγματός του. Ὁ Οὑγγολῖνος εἶχε διορισθῇ πρὸ ὀλίγου ὑπὸ τοῦ πάπα σύμβουλος, οὕτως εἰπεῖν, τῶν Φραγκισκανῶν, καὶ κατόπιν τούτου προσεπάθει νὰ ὑποτάξῃ τὴν ὅλην κίνησιν τῶν Φραγκισκανῶν εἰς τὸν πάπαν. Ἡ παραίτησις τοῦ Φραγκίσκου, καθὼς ἐξάγεται ἀπὸ τοὺς λόγους του πρὸς τοὺς ἀδελφούς, ἐγένετο κατὰ τὸν ἑξῆς τρόπον:

«Τοὐντεῦθεν θὰ εἶμαι νεκρὸς διὰ σᾶς, ἀλλ' ἰδοὺ Πέτρος ὁ Καττάνι, τὸν ὁποῖον ἀμφότεροι, ἐγὼ καὶ σεῖς ὅλοι, θὰ ὑπακούωμεν... Ὁ Ἅγιος Πατὴρ ἐγειρόμενος, μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑψωμένους πρὸς τοὺς οὐρανοὺς καὶ τὰς χεῖρας ἡνωμένας, εἶπεν, «Κύριε, ἐμπιστεύομαι εἰς Σὲ τὴν οἰκογένειάν Σου, τὴν ὁποίαν μέχρι τοῦδε εἶχες ἐμπιστευθῇ εἰς ἐμέ καὶ νῦν λόγῳ τῶν ἀδυναμιῶν, τὰς ὁποίας Σὺ γνωρίζεις, ὦ γλυκύτατε Κύριε, καὶ μὴ δυνάμενος νὰ ἔχω τὴν φροντίδα αὐτῆς, ἐμπιστεύομαι αὐτὴν εἰς τοὺς Ἀρχηγούς της, οἵτινες κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Κρίσεως θὰ δώσουν λόγον πρὸ τοῦ θρόνου Σου, ὦ Κύριε, ἐὰν ἀδελφός τις ἐχάθη διὰ τὴν ἀδιαφορίαν των, ἢ τὸ κακὸν παράδειγμα, ἢ τὴν αὐστηρὰν διόρθωσιν». 56)

Πέτρος ὁ Καττάνι ἀπέθανε τὴν 10ην Μαρτίου 1221, διευθύνας μόλις ἐπὶ πέντε μῆνας τὴν ἀδελφότητα. 57)

Μολονότι δὲν εἶναι βέβαιον, συνηθίζεται τὸ ἔτος 1221 νὰ θεωρῆται ὡς ἔτος ἱδρύσεως τοῦ τρίτου τάγματος τῶν Φραγκισκανῶν, 58) Τὸ πρῶτον ἦτο τῶν Μικρῶν Ἀδελφῶν, τὸ δεύτερον τῆς Ἁγίας Κλάρας καὶ τὸ τρίτον τῶν Λαϊκῶν. Ὁ Φραγκίσκος συνέταξε δι' αὐτοὺς ἴδιον κανονισμόν. Οὗτοι δὲν ἦσαν ἠναγκασμένοι νὰ ἀκολουθοῦν τὰς ἰδίας αὐστηρὰς διατάξεις τῶν ἄλλων δύο ταγμάτων, ἀλλὰ ζῶντες ἐν τῷ κόσμῳ, προσερχόμενοι εἰς γάμου κοινωνίαν καὶ παραμένοντες ἐν τῇ κοινωνίᾳ, ὤφειλον νὰ τηροῦν τὰς ἠθικὰς ἀρχὰς καὶ νὰ ἀποτελοῦν τὴν ζύμην διὰ τὴν καλλιτέρευσιν τοῦ κόσμου.

Τὸ αὐτὸ ἔτος ὁ Φραγκίσκος συνέταξε τὸν οὕτω λεγόμενον δεύτερον κανονισμὸν τοῦ τάγματος. Οἱ νέοι ὅροι διαβιώσεως, ἡ πίεσις τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἡ ἀνάπτυξις τῆς κινήσεως ἐπέβαλλον μίαν νέαν βάσιν διὰ τόν καθορισμὸν τοῦ τρόπου ζωῆς τῶν ἀδελφῶν. Ὁ Φραγκίσκος συνέταξε τὸν κανονισμὸν τοῦτον ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ καρδιναλίου Οὑγγολίνου, τοῦ μεμορφωμένου καὶ πρακτικοῦ Καισαρίου τῆς Σπέγερ καὶ μάλιστα τοῦ ἀδελφοῦ Λέοντος, ὅστις ἀπὸ τοῦ 1220 ἦτο ὁ τακτικὸς

56) The Mirror of Perfection, 39, ἔνθ' ἀν., σ. 216.

57) Sabatier, ἔνθ' ἀν., σ. 336.

58) The Catholic Encyclopedia, VI, 225.

ἀκόλουθός του. 59) Ὁ κανονισμὸς τοῦ 1221 εἶναι ἡ γέφυρα, ἡ μέση ὁδὸς μεταξὺ τοῦ πρώτου κανονισμοῦ τοῦ 1210 καὶ τοῦ τρίτου τοῦ 1223, τοῦ ἐκδοθέντος ὑπὸ τοῦ πάπα. Αἱ πνευματικαὶ ὁδηγίαι τοῦ Φραγκίσκου, ἡ καθαρότης καὶ ἡ ἁπλότης αὐτοῦ διεφυλάχθησαν εἰς τὸν παρόντα κανονισμόν, ἀλλ' οὗτος ἐβασίζετο ὡσαύτως ἐπὶ τῶν τριῶν συνήθων μοναστικῶν ὅρκων: τῆς ἁγνότητος, τῆς πτωχείας καὶ τῆς ὑπακοῆς, μετ' εἰδικῆς ἐμφάσεως ἐπὶ τῆς πτωχείας. Διὰ τούτου καθωρίζοντο οἱ κανόνες οἱ ἀναφερόμενοι εἰς τὴν διοργάνωσιν καὶ οἱ κανόνες, οἱ διέποντες τὰ τῶν δοκίμων, αἱ δὲ ὧραι τῆς προσευχῆς καὶ ἡ τάξις τῶν οἰκημάτων καθωρίζοντο συμφώνως πρὸς τὴν τάξιν τῶν παλαιῶν μοναχικῶν ταγμάτων. 60).

Πρὸ τῆς συγκλήσεως τοῦ συνεδρίου τοῦ 1221 ὁ Φραγκίσκος εὑρίσκετο διὰ μίαν ἀκόμη φορὰν εἰς τὴν Ρώμην, ἔνθα ἐτέλει εἰς συνεχῆ ἐπαφὴν μετὰ τοῦ Οὐγγολίνου. Ὁ Sabatier δέχεται ἐνταῦθα μίαν ἀκόμη συνάντησιν τοῦ Φραγκίσκου μετὰ τοῦ Δομινίκου. Ὁ Οὐγγολῖνος πάντοτε προσεπάθει νὰ συνενώσῃ τὰ δύο ταῦτα κινήματα ὑπὸ τὴν παπικὴν κυριαρχίαν. Ἐζήτησεν ἀπὸ τοὺς δύο ἀρχηγοὺς νὰ ἐπιτρέπουν τοὺς ἀκολούθους των νὰ ἐκλέγωνται ἱεράρχαι τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ Φραγκίσκος ἔδωσε τὴν ἑξῆς ἀπάντησιν εἰς τὴν πρότασιν ταύτην: «ἐὰν οἱ ἀδελφοί μου καλοῦνται Μικροὶ δὲν θὰ ἀλλάξουν τὸ ὄνομά των γενόμενοι Μεγάλοι». Ἐκ νέου οἱ δύο ἡγέται ἀπεχωρίσθησαν ἀλλήλων. Αὕτη ὑπῆρξεν ἡ τελευταία των συνάντησις. 61)

Τὰ ἔτη 1221—3 δὲν διαφωτίζονται ἐπαρκῶς εἰς τὸν βίον τοῦ Φραγκίσκου. Πιθανῶς δὲν θὰ διῆγε μίαν ἤρεμον ζωήν. Θὰ ἔβλεπε τὰς ἀλλαγάς, αἵτινες ἐπεφέροντο ὑπὸ τῶν ἐν τῇ ἀρχῇ εὑρισκομένων. Αἱ παπικαὶ βοῦλαι ἐξεδίδοντο ἡ μία κατόπιν τῆς ἄλλης πρὸς καθορισμὸν τῶν ἐσωτερικῶν ζητημάτων τοῦ τάγματος.

Ὁ Φραγκίσκος τὸ 1223 εἶναι πάλιν παρὼν εἰς τὴν Ρώμην ὅπου εἷς νέος κανονισμός, ὁ τρίτος, συνετάχθη ὑπὸ τοῦ Οὐγγολίνου καὶ ἐπεκυρώθη ὑπὸ τοῦ πάπα. Αἱ ἐκ τῶν Γραφῶν παραπομπαὶ δὲν ἐνεφανίζοντο πλέον εἰς αὐτόν. Εἷς καρδινάλιος διωρίζετο προστάτης ὁλοκλήρου τοῦ τάγματος. Τὸ Ρωμαϊκὸν «Μπρεβιάριον» ρητῶς ὠνομάζετο ὡς ἡ ἀναγκαστικὴ βάσις ρυθμίσεως τῆς καθημερινῆς λατρευτικῆς ζωῆς.

«Ἐν μιᾷ λέξει, ὁ ἐνταῦθα καθοριζόμενος τρόπος ζωῆς δὲν εἶναι πλέον ὁ παλαιὸς τῆς ἁπλῆς καὶ ὁδοιπορικῆς ζωῆς τῶν πρώτων χρόνων, ὁ χαρακτηριζόμενος διὰ τὴν ἀποστολικὴν πτωχείαν καὶ τὴν ἀγαπῶσαν καὶ ἁπλοϊκὴν λατρείαν πρὸς τὸν Κύριον, ἀλλὰ μᾶλλον ἓν προσεκτικῶς καθορισμένον μοναστικόν, τρόπον τινά, σύστημα, ἀποστερηθὲν ποσῶς τῆς ἀρχικῆς αὐτοῦ ἐλευθερίας». 62)

59) The New Schaff — Herzog Encyclopedia..., IV, 356.
60) The New Schaff — Herzog Encyclopedia..., IV 356.
61) Sabatier, ἔνθ' ἀν., σελ. 357—9.
62) The New Schaff — Herzog Encyclopedia..., IV, 356.

Ο ΑΓΙΟΣ ΤΗΣ ΑΣΣΙΖΗΣ

Ὁ συνεχὴς ὑποσιτισμὸς καὶ αἱ ἀντιξοότητες τῆς ζωῆς ὑπέσκαψαν τὴν ὑγείαν τοῦ Φραγκίσκου. Ἡ ὅρασίς του, μετὰ τὴν εἰς τὴν Ἀνατολὴν ἐπίσκεψίν του, προσεβλήθη καὶ ὀλίγον κατ' ὀλίγον ὑπεχώρει. Ἐπεσκέφθη τὴν Ρώμην καὶ ἐσκόπευε νὰ μείνῃ ἐπ' ὀλίγον εἰς τὸ μέγαρον τοῦ Καρδιναλίου Λέοντος. Ἐκοιμήθη ἐκεῖ μόνον μίαν νύκτα. Ἀλλ' ὁ «Πτωχὸς» δὲν ἦτο συνηθισμένος νὰ διαμένῃ εἰς τοιαῦτα οἰκήματα. Τὴν νύκτα τὸν ἐπεσκέφθησαν οἱ δαίμονες καὶ τὸν ἐπείρασαν· Τὴν ἑπομένην ἐγκατέλειψε τὴν Ρώμην καὶ «ἐπέστρεψεν εἰς τὸ ἐρημητήριον τοῦ Φόντε Πολοῦμπο· πλησίον τῆς Ριέτης». 63)

Τὰ Χριστούγεννα ἦτο παρὼν εἰς τὸ Γκρέτσιο, ἔνθα ἑώρτασε τὴν ἡμέραν αὐτὴν ὅπως ἐπεθύμει Ἅπαντες οἱ ἀδελφοὶ μὲ λαμπάδας εἰς τὰς χεῖρας, ὕστερον ἀπὸ μίαν πομπὴν εἰς τὴν πόλιν· ἦλθον καὶ ἐστάθησαν πέριξ τῆς Φάτνης εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Ἡ λειτουργία ἐτελέσθη ἐπὶ τῆς Φάτνης· ὡς ἱερᾶς Τραπέζης. Ὁ παλαιὸς θρῦλος λέγει ὅτι ὁ Φραγκίσκος προὐχώρησε καὶ ἔλαβεν εἰς τὰς χεῖράς του τὸ βρέφος Ἰησοῦν· ὁ Ὁποῖος ἐμειδίασεν εἰς αὐτόν. Ἀνεγνώσθη ἡ εὐαγγελικὴ περικοπὴ καὶ ἐκεῖνος ἐκήρυξε περὶ τοῦ παιδίου Ἰησοῦ· 64) Ὁ Sabatier δέχεται τὸν Φραγκίσκον ἐλθόντα εἰς τὸ συνέδριον τοῦ Ἰουνίου τοῦ 1224, τὸ ὁποῖον ἦτο τὸ τελευταῖον δι' αὐτόν. 66)

Κατόπιν· ὁμοῦ μετὰ τῶν πλέον ἠγαπημένων ἀδελφῶν, τοῦ Λέοντος, τοῦ Ἀγγέλου, τοῦ Μασσαίου, τοῦ Συλβέστρου καὶ τοῦ Ρουφίνου ἔλαβε τὴν ἄγουσαν πρὸς τὸ ὄρος Λαβέρνα· διὰ νὰ παραμείνῃ εἰς τὴν ἔπαυλιν, τὴν δοθεῖσαν εἰς αὐτὸν ὑπὸ τοῦ κόμητος τοῦ Ὀρλάνδου τὸ 1213. Ἐπεθύμει ἐκεῖ νὰ ἑορτάσῃ τὴν Κοίμησιν τῆς Θεοτόκου (15 Αὐγούστου) καὶ κατόπιν νὰ προετοιμασθῇ, ὑποβαλλόμενος εἰς τεσσαρακονθήμερον νηστείαν· διὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Ἀρχαγγέλου Μιχαὴλ (29 Σεπτεμβρίου). Ἅπαντες ἀνέβησαν εἰς τὸ ὄρος καὶ ἔκτισαν εἰς τὴν κορυφὴν αὐτοῦ μερικὰς καλύβας διὰ νὰ παραμείνουν ἐκεῖ. Ὁ Φραγκίσκος μετ' ὀλίγον ἀπεφάσισε νὰ ἐγκαταλείψῃ τοὺς ἀδελφοὺς καὶ νὰ ἀποσυρθῇ μόνος, προσευχόμενος καὶ ἐπικοινωνῶν διὰ τῆς θεωρίας μετὰ τοῦ Θεοῦ. Συνεννοήθη μετὰ τοῦ ἀδελ-

63) The Mirror of Perfection, 67· ἔνθ' ἀν., σελ. 240—2.
64) Jorgensen, ἔνθ' ἀν., σελ. 261—2.
65) Ἔνθ' ἀν., σ. 395.

φοῦ Λέοντος· ὥστε νὰ ἔρχεται οὗτος δὶς τὸ εἰκοσιτετράωρον, ἅπαξ μὲν τῆς ἡμέρας διὰ νὰ φέρῃ ἄρτον καὶ ὕδωρ, καὶ μίαν φορὰν τὴν νύκτα. Εἰς ἕνα ὡρισμένον τόπον ὁ Λέων θὰ ἀπήγγελλε τὸν στίχον τοῦ Ψαλμοῦ «Κύριε τὰ χείλη μου ἀνοίξεις». Ἐὰν ὁ Φραγκίσκος ἔδιδε τὴν ἀπάντησιν «καὶ τὸ στόμα μου ἀναγγελεῖ τὴν αἴνεσίν σου» τότε ὁ Λέων θὰ προὐχώρει. Ὁ Λέων ἐπετέλει τὸ καθῆκόν του μετὰ πολλῆς φιλοτιμίας. Ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας δὲν ἤκουε τῆς φωνῆς τοῦ Φραγκίσκου καὶ ἐπέστρεφεν ἄπρακτος. Κατόπιν ὅμως φοβηθεὶς διὰ τὴν ὑγείαν τοῦ Φραγκίσκου· ἀπεφάσισε νὰ μεταβῇ πρὸς τὸ κρησφύγετον αὐτοῦ, ὅπου τὸν ἀνεῦρεν ἡμιθανῆ καὶ τὸν μετέφερεν ὀπίσω διὰ νὰ ζῇ ὁμοῦ μετὰ τῶν ἄλλων. Αἱ ἡμέραι παρήρχοντο. Ὁ Φραγκίσκος συνεχῶς προσηύχετο καὶ διαρκῶς εἶχε κατὰ νοῦν τὸν Ἰησοῦν καὶ τὸ ἔργον Αὐτοῦ. Τὴν 14ην Σεπτεμβρίου· ἑορτὴν τῆς Ὑψώσεως τοῦ Σταυροῦ· ὁ Φραγκίσκος, συμφώνως πρὸς τὴν διασωθεῖσαν ἱστορίαν, πλήρης ἀγωνίας οὐδὲν ἄλλο εἶχε κατὰ νοῦν εἰ μὴ τὸν Χριστόν· τὸν Ὁποῖον καὶ προσεπάθησε νὰ μιμηθῇ καθ' ὅλον τὸν βίον του. Ἔχων ἐστραμμένον τὸ πρόσωπον πρὸς ἀνατολὰς καὶ τὰς χεῖρας ὑψωμένας εἶπεν :

«Ὦ Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ· πρατοῦ ἀποθάνω ζητῶ ἀπὸ Σὲ δύο χάριτας. Ἡ πρώτη εἶναι, ὅπως, κατὰ τὸ δυνατόν, ἠμπορέσω νὰ αἰσθανθῶ ἐν τῇ ψυχῇ μου τὰ αἰσθήματα· ἅτινα Σύ, ὦ γλυκύτατε Ἰησοῦ· ὑπέφερες κατὰ τὸ πικρόν Σου πάθος· Καὶ ἡ δευτέρα εἶναι, ὅπως δεχθῶ, κατὰ τὸ ἐφικτόν, εἰς τὴν καρδίαν μου τὴν ἄπειρον ἀγάπην· ὑπὸ τῆς ὁποίας Σύ· ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐφλογίσθης, καὶ ἡ ὁποία Σὲ διήγειρεν ὅπως ἑκουσίως ὑποφέρῃς τόσον πολὺ δι' ἡμᾶς τοὺς ἁμαρτωλούς». 66)

Καὶ ἡ ἱστορία συνεχίζει καὶ λέγει ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἤκουσε τῆς προσευχῆς ταύτης τοῦ Πτωχοῦ Φραγκίσκου καὶ ἔδωκεν εἰς αὐτὸν τὰ στίγματα τῆς Σταυρώσεώς Του. 67)

Μίαν ἡμέραν μετὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Ἀρχαγγέλου Μιχαήλ· τὴν 30ὴν Σεπτεμβρίου 1224· ὁ Φραγκίσκος ἐγκατέλειψε τὸ ὄρος τῆς Ἀλβέρνας, μεταβαίνων εἰς Ἀσσίζην πρὸς τὴν Πορτσιονκούλαν. Ἦτο κατάκοπος καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ περιπατήσῃ. Ὁ κόμης τοῦ Ὀρλάνδου ἔδωκεν εἰς αὐτὸν ἕνα ἵππον καὶ τοιουτοτρόπως ὁ Φραγκίσκος· ὁ Ἅγιος μὲ τὰ στίγματα, ἔλαβε τὴν ἄγουσαν πρὸς τὴν Πορτσιονκούλαν. Τώρα ἦτο πλέον ὁ Ἅγιος καὶ αἱ ἱστορίαι μᾶς ὁμιλοῦν διὰ τὸν ἐπιδεικνυόμενον πρὸς αὐτὸν ὑπὸ τοῦ λαοῦ σεβασμὸν καὶ τὰς θεραπείας· ἃς ἐπετέλει. Ἡ συνοδεία του ἔφθασεν εἰς τὴν Πορτσιονκούλαν. Ἡ ὑγεία του καθημερινῶς ἐχειροτέρευεν. Τὸ σῶμά του εὑρίσκετο εἰς πολὺ κακὴν κατάστασιν καὶ εἶχεν ἤδη ἀπολέσει ὁλοτελῶς τὴν ὅρασίν του.

---

66) Jorgensen, ἔνθ' ἀν., σ. 299.
67) Bon., XII, ἔνθ' ἀν., σελ. 383—6.

Κατὰ τὰ τέλη Ἀπριλίου 1225 μία στάσις εἰς τὴν Ρώμην ἠνάγκασε τὸν Ὀνώριον νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν Πόλιν καὶ νὰ ἔλθῃ εἰς Ριέτην, ἔνθα καὶ παρέμεινε μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ 1226. Ὁ Πάπας εἶχεν εἰς τὸ περιβάλλον του ἱκανοὺς ἰατρούς· Ὁ ἀδελφὸς Λέων μετὰ τοῦ Οὐγγολίνου παρεκάλεσαν τὸν Φραγκίσκον ὅπως ἐλθὼν ἐνταῦθα ὑποβληθῇ εἰς εἰδικὴν θεραπείαν. 68) Κατ' ἀρχὴν ὁ Φραγκίσκος δὲν ἦτο διατεθειμένος νὰ ὑπάγῃ, ἀλλὰ κατόπιν ἐδέχθη. Προτοῦ ἐγκαταλείψῃ τὴν Πορτσιονκούλαν ἐξέφρασε τὴν εὐχὴν ὅπως ἐπισκεφθῇ τὴν Ἁγίαν Κλάραν ἐν τῷ παρεκκλησίῳ τοῦ Ἁγίου Δαμιανοῦ. Ἡ ἐπίσκεψις αὕτη ἐκράτησεν ἐπὶ τρεῖς μῆνας, ἐνῷ ἡ ἀσθένεια τοῦ Ἁγίου Φραγκίσκου διαρκῶς ἐπεδεινοῦτο· Ἀλλὰ τὸ πνεῦμά του ἀνεύρισκε βαθεῖαν γαλήνην εἰς τὸν ἱερὸν αὐτὸν τόπον, τὸν γεμᾶτον ἀπὸ τὰς πολλὰς ἀναμήσεις τοῦ παρελθόντος. Εἶχε πλησίον του τὴν Ἁγίαν Κλάραν, συνωμίλουν πρὸς ἀλλήλους καὶ αἱ ψυχαί των ἐπεκοινώνουν μετὰ τοῦ Θεοῦ. Τὸ πνεῦμά του οὐδόλως ἡσύχαζε. Διαρκῶς προσηύχετο, δοξάζων τὸν Θεὸν καὶ ἀναμιμνησκόμενος τοῦ βίου τοῦ Ἰησοῦ. Εἰς τὸ ἤρεμον τοῦτο περιβάλλον, διαρκούσης μιᾶς θρησκευτικῆς καὶ ποιητικῆς ἀνατάσεως, συνέγραψε τὸν Ὕμνον πρὸς τὸν Ἥλιον·

«Ὕψιστε, παντοδύναμε, καλοκάγαθε Θεέ,
Εἰς Σὲ ἀνήκει ὁ ἔπαινος, ἡ αἴγλη
καὶ πᾶσα εὐλογία.

Εἰς Σὲ καὶ μόνον ἀνήκουν, οὐδεὶς δὲ θνητὸς
εἶναι ἄξιος νὰ Σὲ ἐπικαλεσθῇ.

Ἔσο, δεδοξασμένος, ὦ Θεέ, Κύριέ μου,
μεθ' ὅλων τῶν πλασμάτων Σου, ἰδίως δὲ μὲ
τὸν εὐγενῆ ἀδελφὸν ἥλιον τὸν καταυγάζοντά με
τὴν τηλαυγῆ λάμψιν του καὶ διαλύοντα
τὸ σκότος.

Εἶναι ὡραῖος ὁ ἥλιος ἐν μέσῳ τοῦ
ἐκθαμβωτικοῦ φωτός,
Εἶναι, ὦ Θεέ, τὸ σύμβολόν Σου.

Ἔσο, δεδοξασμένος διὰ τὴν σελήνην,
Καὶ τοὺς ἀστέρας ἔθεσες αὐτούς,
Εἰς τὸν οὐρανὸν φωτεινοὺς καὶ ὡραίους.

Ἔσο δεδοξασμένος, ὦ Θεέ, διὰ τοὺς
συγκρατοῦντας τὰ πλάσματα
εἰς τὴν ζωήν, ἀδελφοὺς ἀνέμους,
διὰ τὸν ἀέρα, διὰ τὰς νεφέλας.

Ἔσο δεδοξασμένος, ὦ Κύριε, διὰ τὸν ἀδελφόν μας τὸ ὕδωρ,
τὸ ὁποῖον εἶναι τόσον χρήσιμον καὶ ταπεινὸν
καὶ μὲ ἀξίαν καὶ ἁγνόν.

Ἔσο δεδοξασμένος διὰ τὸν ἀδελφόν μας
τὸ πῦρ. Εἶναι ὡραῖον καὶ φαιδρὸν
καὶ πανίσχυρον.

68) **Sabatier**, ἔνθ' ἀν., σ. 412. **Jorgensen**, ἔνθ' ἀν., σελ. 316.

"Εσο δεδοξασμένος, ὦ Θεέ, διὰ
τὴν μητέρα μας
γῆν, ἥτις μᾶς τρέφει καὶ μᾶς φέρει
εἰς τοὺς κόλπους της και γεννᾷ
καρπούς, ποικιλόχρωμα ἄνθη καὶ χόρτα.

"Εσο δεδοξασμένος Θεέ μου δι' ἐκείνους,
οἱ ὁποῖοι συγχωροῦν δι' ἀγάπην Σου
καὶ ὑποφέρουν ἀσθενείας καὶ στενοχωρίας.

Μακάριοι ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι
θὰ τὰς ὑποφέρωσιν ἐν εἰρήνῃ
Καὶ οἱ ὁποῖοι ἀπὸ Σέ, ὦ Ὕψιστε,
θὰ στεφανωθῶσι.

"Εσο δεδοξασμένος, ὦ Κύριέ μου, διὰ τὸν
σωματικόν μας ἀδελφὸν τὸν θάνατον,
τὸν ὁποῖον οὐδεὶς ζῶν ἄνθρωπος
δύναται νὰ διαφύγῃ.

Ἀλλοίμονον εἰς ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι θ' ἀποθάνωσι
εἰς θανάσιμον ἁμαρτίαν.

Μακάριοι ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι θὰ συμμορφωθῶσι,
εἰς τὸ ἅγιον Σου θέλημα
διότι ὁ δεύτερος θάνατος (ἡ αἰωνία ἀπώλεια)
δὲν θὰ δυνηθῇ νὰ τοὺς βλάψῃ.

Αἰνεῖτε καὶ εὐλογεῖτε
τὸν Κύριόν μου καὶ εὐχαριστήσατέ Τον
καὶ ὑπηρετήσατέ Τον μὲ μεγάλην
ταπεινωσύνην. Γένοιτο». 69)

«Ὁ Φραγκίσκος τῶν παλαιῶν ἐνθουσιασμῶν ἐπανῆλθεν, ὁ λαϊκός, ὁ ποιητής, ὁ καλλιτέχνης». 70) Ὁ Φραγκίσκος ἔχαιρεν ἐνώπιον ὁλοκλήρου τῆς δημιουργίας. Διὰ τῆς ἐπικοινωνίας του μετὰ τοῦ Θεοῦ ἤρχετο εἰς ἐπαφὴν μὲ τὰ δημιουργήματά Του, ἀπὸ τῶν ἐλαχίστων μέχρι τοῦ μεγαλυτέρου καὶ ἐνδοξωτέρου ἡλίου. Τὰ τελευταῖά του λόγια ἦσαν :

«Εἴμεθα οἱ ποιηταί, οἱ μουσικοὶ τοῦ Κυρίου, καὶ διὰ τοῦτο ἐπιθυμοῦμεν νὰ πληρωθῶμεν ἀπὸ σᾶς — τοὺς πιστοὺς — διὰ τῆς παραμονῆς σας εἰς μίαν κατάστασιν ἀληθοῦς μετανοίας... Διότι τί ἄλλο εἶναι οἱ δοῦλοι τοῦ Θεοῦ παρὰ οἱ καλλιτέχναι Του, οἱ ὁποῖοι ὀφείλουν νὰ διεγείρουν τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων καὶ νὰ φέρουν αὐτὰς πρὸς τὴν πνευματικὴν ζωήν». 71)

Κατόπιν τούτου ὁ ἐκλεκτὸς τοῦ Κυρίου, ὁμοῦ μετὰ τῶν ὀλίγων του ἠγαπημένων ἀδελφῶν, ἦλθεν εἰς Ριέτην διὰ θεραπείαν. Διέμεινεν εἰς

69) Κουλτρερᾶ, ἔνθ' ἀν., σελ. 85—6. The Mirror of Perfection, 120, ἔνθ' ἀν., σελ. 294—5.

70) Sabatier, ἔνθ' ἀν., σ. 419.

71) The Mirror of Perfection, 100, ἔνθ' ἀν., σ. 275.

τὸν οἶκον τοῦ ἐπισκόπου.Οἱ ἰατροὶ ἦλθον καὶ ἔκαμον τὴν διάγνωσιν. Ἡ τελική των ἀπόφασις ἦτο ἡ χρησιμοποίησις ἑνὸς πεπυρακτωμένου σιδήρου. Ὁ Φραγκίσκος ἐστράφη πρὸς τὸ πῦρ καὶ εἶπεν :

«Ἀδελφή μου φωτιά, ποὺ εἶσαι τόσον εὐγενὴς καὶ χρήσιμος μεταξὺ ὅλων τῶν ἄλλων κτισμάτων, σὲ παρακαλῶ νὰ εἶσαι καλὴ πρὸς ἐμὲ τὴν ὥραν ταύτην· διότι πρότερον σὲ ἠγάπησα διὰ τὴν ἀγάπην πρὸς Αὐτόν, ὁ Ὁποῖος σὲ ἐδημιούργησεν. Ἀλλὰ προσεύχομαι πρὸς τὸν Δημιουργόν,, ὅπως κανονίσῃ τὴν θερμοκρασίαν μου διὰ νὰ κατορθώσω νὰ σὲ ὑπομείνω». 72)

Οἱ μαθηταί του ἔπεσαν καταγῆς μισολιπόθυμοι ἐκ τοῦ τρόμου. Ἐκεῖνος στραφεὶς πρὸς αὐτοὺς τοὺς λέγει :

«Ὦ ἄνανδροι καὶ μὲ ὀλίγην πίστιν, διατί διεφύγετε ; Ἀληθῶς σᾶς λέγω, ὅτι δὲν ἠσθάνθην οὔτε πόνον τινά, οὔτε καὶ τὴν θέρμην τοῦ πυρός· Καὶ ἐὰν δὲν ἦτο ἀρκετὰ θερμόν, ἂς θερμανθῇ καλλίτερον». 73)

Μίαν ἡμέραν· ὅτε ἦτο εἰς Ριέτην· νομίζων ὅτι ὀλίγη μουσικὴ θὰ τοῦ ἔκαμνε καλόν· παρεκάλεσεν ἕνα ἀδελφὸν νὰ παίξῃ τὴν κιθάραν του. Ἐκεῖνος ἠρνήθη· Ἀλλ' ὁ Θεὸς ἀπέστειλεν ἕνα ἄγγελον, ὅστις καθ' ὅλην τὴν νύκτα ἔπαιζε μίαν ἀγγελικὴν μελῳδίαν· ἡ ὁποία ἦτο ἐξαιρετικῶς εὐχάριστος εἰς αὐτόν. Ὁ Λέων τὸν μετέφερεν εἰς Σιέννην· λόγῳ τοῦ καλλιτέρου κλίμακός της, ἀλλὰ δὲν εὗρε καμμίαν θεραπείαν. Οἱ Φραγκισκανοὶ ἀδελφοὶ ἤρχοντο νὰ ἴδουν τὸν ἀδελφόν των, ἴσως διὰ τελευταίαν φοράν, καὶ ὁ λαὸς ὁμοίως ἔπραττε τὸ αὐτό. Ἅπαντες συνῃσθάνοντο τὸν ἐπερχόμενον θάνατον τοῦ Φραγκίσκου καὶ προσεπάθουν νὰ λάβουν τὰς εὐλογίας του· Οἱ ἐγγύτερον πρὸς αὐτὸν εὑρισκόμενοι ἀδελφοί του συνεχῶς ἐφύλαττον τὸν Ἅγιον Φραγκίσκον, πρὸς ἀποφυγὴν τῆς κλοπῆς ἢ ἀποκτήσεως ὑπ' ἄλλων τοῦ σώματός του. Μίαν νύκτα ὁ Φραγκίσκος ἐκάλεσε τὸν λειτουργόν του ἱερέα· καί, πάντων γονυπετούντων, ὑπηγόρευσεν εἰς αὐτὸν τὴν τελευταίαν του διαθήκην πρὸς τοὺς ἀδελφούς του :

«Γρᾶψον κατὰ ποῖον τρόπον εὐλογῶ τοὺς ἀδελφούς μου, τοὺς ἐν τῷ τάγματι καὶ τοὺς ἐλευσομένους· μέχρι τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος. Καὶ ἐφόσον, λόγῳ τῆς ἀδυναμίας καὶ τοῦ ἐκ τῆς ἀσθενείας πόνου μου, δὲν δύναμαι νὰ ὁμιλήσω, εἰς αὐτὰς τὰς τρεῖς λέξεις καθιστῶ μετὰ συντομίας σαφῆ τὴν διαθήκην μου καὶ τὴν βουλήν μου πρὸς ὅλους τοὺς ἀδελφούς μου· τοὺς ἐν τῷ παρόντι καὶ τῷ μέλλοντι· δηλονότι εἰς ἔνδειξιν τῆς ἰδικῆς μου μνήμης καὶ εὐλογίας καὶ βουλῆς ὀφείλουν νὰ ἀγαποῦν πάντοτε ὁ εἷς τὸν ἄλλον· καθὼς ἠγάπησα καὶ ἀγαπῶ αὐτούς. Ὀφείλουν πάντοτε νὰ ἀγα-

72) The Mirror of Perfecton, 125· ἔνθ' ἀν· σ· 291.
73) Αὐτ·

ποῦν καὶ νὰ τηροῦν τὴν Κυρίαν Πτωχείαν· καὶ πάντοτε νὰ παραμένουν πιστὰ τέκνα τῶν ἱεραρχῶν καὶ τοῦ κλήρου τῆς Ἁγίας Μητρὸς Ἐκκλησίας». 74)

Ὁ Φραγκίσκος ἐξέφρασε τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν Ἀσσίζην. Μετ' ἰδιαιτέρας φρουρᾶς ἦλθον ἐδῶ καὶ μία δύναμις στρατιωτικὴ προσετέθη εἰς Ἀσσίζην διὰ τὴν προστασίαν τοῦ Ἁγίου. Ὡδηγήθη εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἐπισκόπου, ὅπου τὸ σῶμά του ἐτέλει ἐν ἀσφαλείᾳ. Ἀλλὰ δὲν ἠθέλησε νὰ παραμείνῃ ἐκεῖ περισσότερον. Ἐξεδήλωσε τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ἔλθῃ καὶ ἴδῃ ἐκ νέου τὸν Ἅγιον Δαμιανὸν καὶ τὴν ἀγαπητήν του Πορτσιονκούλαν. Ὁ τελευταῖός του πόθος ἐξεπληρώθη. Μετεφέρθη εἰς Πορτσιονκούλαν. Ἐκεῖ παρεκάλεσε τοὺς δύο φίλους του, τοὺς παραμένοντας συνεχῶς πλησίον του νὰ ψάλουν πρὸς τὸν ἀδελφὸν θάνατον :

«Ἔσο δεδοξασμένος, ὦ Κύριέ μου, διὰ τὸν
σωματικόν μας ἀδελφὸν τὸν θάνατον,
τὸν ὁποῖον οὐδεὶς ζῶν ἄνθρωπος
δύναται νὰ διαφύγῃ.

Ἀλλοίμονον εἰς ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι θ' ἀποθάνωσι
εἰς θανάσιμον ἁμαρτίαν.

Μακάριοι ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι θὰ συμμορφωθῶσι,
εἰς τὸ ἅγιόν Σου θέλημα
διότι ὁ δεύτερος θάνατος (ἡ αἰωνία ἀπώλεια)
δὲν θὰ δυνηθῇ νὰ τοὺς βλάψῃ.

Αἰνεῖτε καὶ εὐλογεῖτε
τὸν Κύριόν μου καὶ εὐχαριστήσατέ Τον
καὶ ὑπηρετήσατέ Τον μὲ μεγάλην
ταπεινωσύνην. Γένοιτο.» 75

Ἐκ τῆς Πορτσιονκούλης ὁ Φραγκίσκος, κατὰ τὰς τελευταίας του ἡμέρας, ὑπηγόρευσε πρὸς τοὺς ἀδελφούς του καὶ πρὸς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους τὰς διαθήκας του. Ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ ἔχανε τὰς δυνάμεις του, ἀλλ' ὁ νοῦς του ἐκράτει τὴν διαύγειάν του. Παρέσχε τὴν εὐλογίαν του πρὸς ὅλους τοὺς ἀδελφούς του. Δὲν ἐλησμόνησε τὴν Ἁγίαν Κλάραν, ἀποστείλας εἰς αὐτὴν καὶ τὰς ἀδελφάς της μίαν διαθήκην.

Τὴν τελευταίαν ἑβδομάδα πρὸ τοῦ θανάτου του ὁ Ἅγιος Φραγκίσκος ἠθέλησε νὰ ἴδῃ μίαν εὐσεβῆ γυναῖκα, τὴν Ζακελίνην ντὲ Σεττεσόλη ἐκ Ρώμης. Ἀπέστειλε μίαν πρόσκλησιν πρὸς αὐτήν, ἀλλ' ἡ εὐσεβὴς ἐκείνη γυνὴ πρὸ τῆς λήψεως τῆς ἐπιστολῆς ἦλθε καὶ παρέμεινε πλησίον τοῦ Φραγκίσκου μέχρι τοῦ θανάτου αὐτοῦ. 76) Ὁ Φραγκίσκος ἐπὶ ἡμέρας

---

74) The Mirror of Perfection, 87, ἔνθ' ἀν., σελ. 262—3.
75) The Mirror of Perfection, 123, ἔνθ' ἀν., σελ. 298—9.
76) Sabatier, ἔνθ' ἀν., σελ. 464—5.

τινάς· εὑρίσκετο μεταξὺ τοῦ θανάτου καὶ τῆς ζωῆς. Τὴν πρωΐαν τῆς Παρασκευῆς, 1ης Ὀκτωβρίου 1226, ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἦλθεν εἰς τὸν ἑαυτόν του· μολονότι ἀποκαμωμένος ἐκ τῶν συνεχῶν πόνων· Ἐνόμισεν ὅτι ἦτο ἀκόμη Πέμπτη. Ἐζήτησεν ἀπὸ τοὺς ἀδελφούς του τεμάχιον ἄρτου. Τὸ ηὐλόγησε καὶ ἔδωκε τμῆμά τι εἰς ὅλους τοὺς παρευρισκομένους. Εἶπεν εἰς ἕνα ἀδελφὸν νὰ ἀναγνώσῃ τὴν περικοπὴν ἐκ τῆς Καινῆς Διαθήκης περὶ τοῦ Μυστικοῦ Δείπνου (Ἰω· 13, 1—15). Δὲν ἠθέλησε νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν φορῶν τὰ ἐνδύματά του. Εἷς ἀδελφὸς ἐλθὼν τὸν ἐξέδυσεν. Ἡ Παρασκευὴ ἐπέρασε καὶ ἦλθε τὸ Σάββατον. Καμμία φωνὴ δὲν ἠκούετο τὰς στιγμὰς αὐτάς. Ἐπὶ τῇ ἐπισκέψει τοῦ θανάτου μία βαθυτάτη σιωπὴ ἐβασίλευε πανταχοῦ. Πρὸς τὴν ἑσπέραν ὁ Φραγκίσκος ἐπανεῦρεν ἑαυτὸν ἐκ νέου· ἀλλὰ δι' ὑστάτην φορὰν καὶ ἤρχισε νὰ ψάλλῃ τὸν 141ον Ψαλμόν :

«Φωνῇ μου πρὸς Κύριον ἐκέκραξα,
φωνῇ μου πρὸς Κύριον ἐδεήθην.
. . . .

Ἐξάγαγε ἐκ φυλακῆς τὴν ψυχήν μου
τοῦ ἐξομολογήσασθαι τῷ ὀνόματί σου, Κύριε.

Ἐμὲ ὑπομενοῦσι δίκαιοι
ἕως οὗ ἀνταποδῷς μοι».

Ἡ φωνή του ἠκούσθη διὰ τελευταίαν φοράν. Οἱ ὀφθαλμοί του ἠνοίγησαν διὰ νὰ ἀντικρύσουν τὸ αἰώνιον φῶς καὶ ἡ ψυχή του ἐξεδήμησε πρὸς τὴν αἰωνιότητα.

Ὁ θάνατός του ἐπῆλθε τὴν 3ην Ὀκτωβρίου 1226. Ἡ κηδεία του ἐτελέσθη τὴν ἑπομένην πρωΐαν· Ὁ κανονισμός του ἐγίνετο ὑπὸ Γρηγορίου Θ' τὸ 1228.

ΤΕΛΟΣ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Θ. ΣΤΑΥΡΙΔΗΣ

Η ΕΠΙΕΙΚΕΙΑ ΤΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ ΕΝ ΤΗι ΕΞΟΜΟΛΟΓΗΣΕΙ

Ὁ θέλων ν' ἀνακαλύψῃ συστηματικὴν διατύπωσιν τῶν περὶ τῆς Ἀφέσεως καὶ τῆς Μετανοίας ἀρχῶν τῶν Πατέρων θὰ συναντήσῃ πολλὰς δυσκολίας. Διότι οὐδεὶς αὐτῶν ἠσχολήθη συστηματικῶς μὲ τὰς δογματικὰς ἢ Κανονικὰς βάσεις τοῦ θέματος. Μόνον λόγοι παραινετικοί, κατηχητικοί, περιπτωσιολογικοὶ ἐν ἐπιστολαῖς τοὺς ἀναγκάζουν νὰ κατασπείρουν ὡρισμένας ἀρχάς αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦν σπουδαίαν πηγὴν διὰ τὴν περὶ Συγχωρήσεως τῶν ἁμαρτιῶν διδασκαλίαν. Δύναται νὰ λεχθῇ, ὅτι ὅλοι οἱ Πατέρες συμφωνοῦν εἰς τοῦτο: ὅτι ἡ ἀποκατάστασις τοῦ ἁμαρτωλοῦ συνίσταται εἰς τὴν ἐπαναφοράν του εἰς τὴν τιμητικὴν θέσιν τῆς υἱοθεσίας διὰ τῶν μυστηριακῶν μέσων τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ ἁμαρτία ἐπιφέρει ὀλέθρια ἀποτελέσματα, σπουδαιότερον τῶν ὁποίων εἶνε ὁ θάνατος τῆς ψυχῆς. Ἑπομένως τὸ ἀπολυτρωτικὸν ἔργον τοῦ Χριστοῦ ἀποβλέπει νὰ καταστρέψῃ τὴν αἰτίαν τοῦ θανάτου τούτου, διὰ τῆς παροχῆς τῆς ἀφέσεως, καὶ τῆς φιλίας μας μὲ τὸν Θεὸν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν Του, καὶ διὰ τῆς συμμετοχῆς εἰς τὴν δόξαν τῆς Ἀναστάσεως. Οὕτως ὁ ἄνθρωπος ἐπανακτᾷ τὴν διπλῆν ἀποκατάστασίν του καὶ ἐπανευρίσκει τὴν ἀρχαίαν ἀπόλαυσιν.

Οἱ τρεῖς Καππαδόκαι τρισμέγιστοι Ἱεράρχαι ἐκτενῶς ἠσχολήθησαν μὲ τὴν λυτρωτικὴν ἐνέργειαν τοῦ θεραπευτικοῦ μυστηρίου τῆς Ἐξομολογήσεως. Οὐδέποτε ἐννοήσαντες τὴν Ἄφεσιν ὡς περιοριζομένην εἰς ὡρισμένα ἁμαρτήματα, οὐδένα ἤθελον νὰ μείνῃ ἔξω τῆς μάνδρας τῆς σωτηρίας. Ἡ Ἐκκλησία κατ' αὐτούς, εἶναι φιλόστοργος Μήτηρ καὶ φέρεται πρὸς τὰ πληγέντα ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας τέκνα της μὲ συγκατάβασιν καὶ συμπάθειαν. Ἂν καὶ μερικοὶ Κανόνες αὐτῶν ἴσως φανοῦν εἰς τὸν σημερινὸν μελετητὴν ἄκρως αὐστηροί, οὐχ ἧττον ἐν τῇ πράξει προέβαινον εἰς ἀφάνταστον ἐπιείκειαν θεωροῦντες τὴν σωτηρίαν μιᾶς ψυχῆς σπουδαιότερον ἢ τὴν τυπικὴν τήρησιν ἑνὸς πειθαρχικοῦ νομοθετήματος. Ἡ φιλανθρωπία αὐτὴ φαίνεται πρὸ παντὸς εἰς τὰ ἔργα Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζοῦ, ὅστις μὲ τὸν Χρυσορρήμονα Ἰωάννην ἀποτελοῦν τὴν δυάδα τῶν πλέον συγκαταβατικῶν καὶ πεπροικισμένων μὲ ἀληθῆ κατανόησιν ψυχολογικὴν τοῦ ἁμαρτωλοῦ ποιμένων τῆς Ἐκκλησίας. Ἐνταῦθα θ' ἀσχοληθῶμεν ἀποκλειστικῶς μὲ τὴν χαρακτηριστικὴν ἐπιείκειαν ἐν τῇ ἐξασκήσει τῆς Ἐξομολογήσεως κατὰ τοὺς τρεῖς Πατέρας τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας.

Τὸ πρόβλημα τῆς Ἐξομολογητικῆς: Αὐστηρότης ἢ ἐπιείκεια;

Ἡ ἐμφάνισις τῶν τριῶν τῆς Ἐκκλησίας μεγάλων Φωστήρων συμπίπτει μὲ τὴν παρακμὴν τοῦ ἀρχαίου εἰδωλολατρικοῦ πνεύματος. Προ-

τοῦ ἀποθάνῃ τὸ ἀνιστοῦν, καὶ τοῦ δίδουν τὴν πρέπουσαν θέσιν. Διὰ τῆς θαυμασίας ἱκανότητός των καὶ διὰ τῆς θείας ἐλλάμψεως λαμβάνουν ἀπὸ τὴν φιλοσοφίαν ὅ,τι ἐκλεκτὸν καὶ ὑγιὲς καὶ οὕτω γίνονται ἡ χρυσῆ γέφυρα ἡ συνδιάζουσα τὴν χριστιανικὴν πίστιν μὲ τὴν θύραθεν σοφίαν. Ὁ δ' καὶ ε' αἰὼν σημειώνει ἀπὸ αὐτῆς τῆς ἀπόψεως μίαν νίκην. Τὴν νίκην τῆς συμμαχίας τῆς Γνώσεως μὲ τὴν Ἀποκάλυψιν. Ἐξάγουν τοιουτοτρόπως τὴν Ἐκκλησίαν ἀπὸ τὴν ἀπομόνωσιν, τὴν προφυλάσσουν ἀπὸ τὰς ἐπικινδύνους ἀκρότητας καὶ τὴν ἀρξαμένην τάσιν τῆς ἀρνήσεως καὶ καταδίκης τῆς ἀθώας τέχνης καὶ τῆς ἄλλως τόσον ὠφελίμου παιδείας τοῦ ἐθνικοῦ Πνεύματος καὶ τοῦ κλασσικοῦ πολιτισμοῦ.

Καὶ δὲν σταματοῦν ἐδῶ. Προχωροῦν ἀκόμη περισσότερον. Διαβλέπουν, ὅτι ὁ φιλοσοφικὸς καταρτισμὸς ἦτο χρησιμώτατος διὰ τὴν διατύπωσιν καὶ τὴν λογικὴν κατοχύρωσιν τῶν δογμάτων τῆς Πίστεως. Αἱ Ἀθῆναι ἔδιδον τὴν μεγάλην καὶ ἀποφασιστικὴν μάχην κατὰ τῆς Ἱερουσαλήμ. Ὅλον τὸ βάρος ὅμως τοῦ ἀγῶνος τὸ ᾐσθάνθη ἡ Καισάρεια, ἡ Ναζιανζός, ἡ Ἀντιόχεια καὶ διὰ τούτων ἡ Κωνσταντινούπολις. Εἰς τὴν κρισιμωτέραν στιγμὴν τοῦ ἀγῶνος ἐμφανίζονται οἱ τρεῖς οὗτοι μεγάλοι συμφιλιωταὶ τῆς κλασσικῆς σοφίας μὲ τὴν χριστιανικὴν Ἀποκάλυψιν, τῆς γνώσεως μὲ τὴν Πίστιν, ἀναδειχθέντες ὑπέρμαχοι τῆς Πίστεως διδάσκαλοι, καὶ κλεινοὶ τῆς ἑλληνικῆς παιδείας μύσται. Ὅταν ἡ ὑπέροχος κλασσικὴ παιδεία εἶχε καταντήσει ἀσχολουμένη μὲ τοὺς σοφιστὰς «περὶ μυίας καὶ ψιττακοῦ ἐγκώμια» ἐγένετο εἰς τὸν ἄνθρωπον ἡ ὑπερφυσικὴ μετάγγισις μιᾶς θαυματουργοῦ δυνάμεως ὥστε νὰ νικήσῃ ἑαυτὸν καὶ νὰ μεθέξῃ τῆς θείας φύσεως. Ὅ,τι οἱ Ἕλληνες ἐθεώρουν ὡς ἀπίθανον διὰ τὸν γλύπτην Φειδίαν τοῦ ἀγάλματος τοῦ Διὸς τῆς Ὀλυμπίας μὲ τὴν χαρακτηριστικὴν ἔκτοτε φρᾶσιν, «ἢ θεὸς κατέβη δεῖξαι ἑαυτὸν Φειδίᾳ», ἔγινε πραγματικότης μὲ τὴν ἀνάδειξιν τῶν ἐξόχων τούτων καλλιτεχνῶν τῆς ψυχῆς καὶ βαθέων ἀνατόμων τῆς καρδίας. Τόσον ἡ προσωπικότης των, ὅσον καὶ ἡ ψυχολογημένη θεραπευτικὴ μέθοδος τὴν ὁποίαν ἐχρησιμοποίησαν ἔναντι τῶν ἁμαρτωλῶν ἀποκατέστησε τὴν ἔννοιαν τῆς ἁμαρτίας καὶ τὴν χρησιμότητα τοῦ ἁμαρτωλοῦ εἰς μίαν συνθετικὴν προοπτικὴν καθιστῶσα τοὺς πρώην πεπτωκότας εἰς μέλη τίμια τοῦ Χριστοῦ.

Ὅλως ἰδιαιτέρως οἱ σοφοὶ ἱεράρχαι τῆς Ἐκκλησίας μας ἐτόνισαν τὴν σημασίαν τῆς ἐπιδράσεως τοῦ ἱερέως εἰς τὴν ἀναμόρφωσιν τοῦ πταίστου, τοῦ προσωπικοῦ μυστηριακοῦ δεσμοῦ μεταξὺ αὐτοῦ ὡς ἐκπροσώπου τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἀσθενοῦντος. Δὲν ἐξήρτησαν τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ ἁμαρτωλοῦ ἀπὸ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν θεραπευτικῶν ἐπιτιμίων μόνον, ὥστε τὸ κῦρος τοῦ ἰατροῦ νὰ ὑποκατασταθῇ μὲ τὸ φάρμακον. Ἐχθροὶ τῆς ἀπροσώπου ἀσκήσεως τῆς θεραπευτικῆς, ἀποκηρύττουν ψυχρὰν ἐκτέλεσιν Κανονικῶν διατάξεων, ἀπαθῆ καὶ ἄψυχον, παραμερίζουσαν τὴν πατρότητα καὶ τὴν ἐγκάρδιον παρακολούθησιν ὑπὸ τοῦ ψυχιάτρου. Κατὰ τοὺς Πατέρας καὶ τοὺς Νηπτικοὺς ὁ ἐξομολόγος εἶνε ὁ μαιευτὴρ τοῦ ψυχικοῦ βάθους τοῦ ἐνόχου, ἀφικνούμενος εἰς τὰ ἀπόρρητα τῆς ὑπάρξεώς του. Μὴ περιοριζόμενος εἰς τὰ νοσηρὰ μόνον συμ-

πτώματα προχωρεῖ καὶ πέραν τούτων διὰ νὰ φθάσῃ εἰς τὰς ἀοράτους ῥίζας τῶν κακιῶν. Ἡ ἱκανότης αὐτὴ τοῦ διεισδύειν εἰς τὸ βάθος τῆς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως καὶ τοῦ προσφέρειν τοὺς κανόνας τῆς ψυχικῆς ὑγιεινῆς μακρὰν τοῦ ν᾽ ἀποδυθῇ εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ἀξίαν, προέρχεται ἀπὸ τὸν ἄνωθεν φωτισμὸν καὶ ἀπὸ τὴν πίστιν, ὅτι ὁ Θεὸς «οὐ θελήσει τὸν θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ ὡς τὸ ἐπιστρέψαι καὶ ζῆσαι αὐτόν». 1)

Μαρτυρίαι Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζηνοῦ

Ἀρχόμεθα μὲ τὸν ἅγιον Γρηγόριον τὸν Ναζιανζηνὸν (390). Οὗτος μὲ τὸν ἀδελφόν του καὶ ἐπιστήθιον φίλον Βασίλειον ἐπίσκοπον Καισαρείας ἐνῷ ἀκόμη ἐσπούδαζεν εἰς τὸ κλεινὸν ἄστυ τὴν φιλοσοφίαν συγχρόνως ἐνεβάθυνεν εἰς τὸ δράμα τοῦ πεπτωκότος ἀνθρώπου. Ἐκ φύσεως ἦτο χαρακτὴρ μονήρης καὶ ἀσκητικός. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν καὶ ὅταν ἐκλήθη νὰ πατριαρχεύσῃ εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον (381) ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Θεοδοσίου Α΄ ὀλίγας διοικητικὰς ἱκανότητας ἔδειξεν. Ἐπροτίμα τὴν ἡσυχίαν τοῦ πατρικοῦ του κτήματος ἐν Ἀριανζῷ, ὅπου καὶ συνέγραψε τὰ περισσότερα τῶν θεολογικῶν καὶ ποιμαντικῶν του ἔργων.

Ἐν τῇ ποιμαντικῇ πράξει συχνὰ ἀντίκρυζε τὰς ὑπό τινων ἐπισκόπων ὑπερβολὰς ἔναντι τῶν βαρέως ἁμαρτησάντων. Μὴ ἀνεχόμενος τὴν ἀκαμψίαν τῶν ἄγαν αὐστηρῶν ἀφήνει εἰς πολλοὺς ἐκ τῶν Λόγων του τὸ παράπονον διὰ τὸ ἀφιλάνθρωπον. Ὑπερμαχεῖ τῆς ἐπιεικείας ὡς τοῦ μόνου μέσου διὰ τοῦ ὁποίου ἡ Ἐκκλησία κέκληται νὰ φέρῃ εἰς πέρας τὸ ἐξυγιαντικόν της ἔργον ἐν μέσῳ κόσμου πονηροῦ. Πᾶσα ἄλλη στάσις θὰ ὁδηγήσῃ εἰς ἀπόγνωσιν τὰς ἐνόχους ψυχὰς καὶ θὰ τὰς ῥίψῃ εἰς τὸ ἐχθρικὸν στρατόπεδον τοῦ διαβόλου ὁ ὁποῖος καὶ τὰς διαφιλονεικεῖ. Εἰς τὸν 39ον Λόγον του ἀπαριθμήσας ὁ Γρηγόριος παραδείγματα μετανοίας καὶ τῆς εὐσπλαγχνίας τοῦ Θεοῦ δικαιολογεῖ τὴν ἠπίαν στάσιν του πρὸς τοὺς ἁμαρτήσαντας:

> «Ἀλλ᾽ οὐ μετὰ τὸ βάπτισμα ταῦτα, φησί τις. Τίς ἡ ἀπόδειξις; ἢ δεῖξον ἢ μὴ κατάκρινε. Εἰ δὲ ἀμφίβολον, νικάτω τὸ φιλάνθρωπον. Ἀλλὰ Ναυάτος, φησίν, οὐκ ἐδέξατο τοὺς ἐν τῷ διωγμῷ παραπεσόντας. Τί τοῦτο; Εἰ μὲν οὐ μεταγνόντας, δικαίως, οὐδὲ ἐγὼ δέχομαι τούς, ἢ μὴ καμπτομένους, ἢ μὴ ἀξίως, μηδὲ ἀντισηκοῦντας τῷ κακῷ τὴν διόρθωσιν. Καὶ ὅταν δέξωμαι, τὴν προσήκουσαν αὐτοῖς ἀπονέμω χώραν. Εἰ δὲ τοὺς ἐκτακέντας τοῖς δάκρυσιν, οὐ μιμήσομαι. Καὶ τίς μοι νόμος ἡ Ναυάτου μι-

---

1) Εἰς παρόμοιον συμπέρασμα καταλήγουν καὶ σύγχρονοι Ψυχίατροι Διαμαρτυρόμενοι, ὡς ὁ Dr Paul Tournier : Vraie, ou Fausse Culpabilitè; Collection «L'Homme et ses problèmes». Delachaux et Niestlé, Suisse 1958.

σανθρωπία, ὃς πλεονεξίαν μὲν οὐκ ἐκόλασε, τὴν δευτέραν εἰδωλολατρείαν. Πορνείαν δὲ οὕτω πικρῶς κατεδίκασεν, ὡς ἄσαρκος καὶ ἀσώματος; Τί φατέ; Πείσομεν ὑμᾶς τοῖς λόγοις τούτοις; Δεῦρο, στῆτε μεθ᾽ ἡμῶν τῶν ἀνθρώπων». 2)

Καὶ ἐν συνεχείᾳ δικαιολογεῖ τὴν φιλάνθρωπον στάσιν του ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι ἅπαντες εἴμεθα ὁμοιοπαθεῖς καὶ ἐντολὴν ἐλάβομεν παρὰ τοῦ Κυρίου ὅπως εἴμεθα εὔσπλαγχνοι πρὸς τοὺς ἄλλους, αὐστηροὶ δὲ πρὸς ἡμᾶς αὐτούς:

«Ἐγὼ μὲν οὖν (ἄνθρωπος εἶναι γὰρ ὁμολογῶ, ζῶον τρεπτὸν καὶ ῥευστῆς φύσεως), καὶ δέχομαι τοῦτο προθύμως, καὶ προσκυνῶ τὸν δεδωκότα, καὶ τοῖς ἄλλοις μεταδίδωμι, καὶ προεισφέρω τοῦ ἐλέου τὸν ἔλεον». 3)

Συνιστῶν ἐπιείκειαν ὁ ἱ. Πατὴρ δὲν λησμονεῖ τὴν φυσικὴν τάσιν τοῦ ἀνθρώπου νὰ φέρεται εἰς τὰ ἀντίθετα ἄκρα. Ἡ ἀπότομος μεταβολὴ τῶν διαθέσεων ἀποτελεῖ τὸν μεγαλύτερον κίνδυνον εἰς τὴν πνευματικὴν ζωήν. Ὁ ἀσθενής, ὠθούμενος ὑπὸ τοῦ πυρετοῦ, ἀπελπίζεται περὶ τῆς θεραπείας του. Ὁ αὐτὸς ἅμα ἀναρρώσῃ φαντάζεται ὅτι εἶνε ἀθάνατος. Ὁ πλοίαρχος ἔντρομος εἰς τὴν μανίαν τῆς θυέλλης προφέρει τὸ ὕστατον χαῖρε εἰς τὰ κύματα. Μόλις ὅμως ἡ θάλασσα κατασιγάσῃ ἀψηφᾷ τοὺς κινδύνους, ἀφόβως καὶ πολλάκις ἀπερισκέπτως θαλασσοπορῶν, παρὰ τὰς προειδοποιήσεις περὶ τῆς κακοκαιρίας. Ἡ σύγκρουσις αὐτὴ κυρίως παρατηρεῖται ἐπὶ ἁμαρτωλῶν, ἀλλὰ μὲ ἀντίθετα γνωρίσματα. Ἡ ἀπερίσκεπτος καὶ ἐπικίνδυνος αὕτη ἐμπιστοσύνη ὑποτρέφει τὴν προσκόλλησιν αὐτῶν εἰς τὰ προσφιλῆ των πάθη, ἵνα ἐν συνεχείᾳ τοὺς καταντήσῃ εἰς τὴν τελείαν ἀπόγνωσιν. Εἰς ἄλλην ὅμως καμπὴν διέρχονται ἀπὸ τῆς ἀπελπισίας εἰς τὴν ἐλπίδα. Εἰς τὸν πυρετὸν τοῦ πάθους των δὲν δύνανται νὰ πιστεύσουν ὅτι ὁ Θεὸς θὰ τοὺς τιμωρήσῃ. Καὶ μετ᾽ ὀλίγον, καταβεβλημένοι ἐκ τοῦ φορτίου τῶν κακιῶν, ἐκ τῶν ἐνοχλήσεων τῆς ἐνοχῆς δὲν δύνανται νὰ πείσουν ἑαυτοὺς ὅτι ὁ Θεὸς θὰ τοὺς συγχωρήσῃ.

Πράγματι, θεωρήσατε τὸν ἄνθρωπον τοῦτον καταντήσαντα εἰς τὴν φλόγα τοῦ πάθους του. Εἶναι τελείως πεπεισμένος ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι τόσον μέγας καὶ ἀγαθὸς ὥστε ἀποκλείεται νὰ θέλῃ νὰ τυραννήσῃ τὸ πλάσμα Του, οὐδὲ νὰ θέλῃ νὰ συντρίψῃ τὸν παραβάτην τῶν ἐντολῶν Του. Ἐπὶ πολὺν χρόνον ἐθαυκαλίσθη διὰ τῆς σκέψεως ταύτης, ὅτι εἶνε ἀνάξιον τοῦ Θεοῦ νὰ θεωρῇ ἑαυτὸν προσβεβλημένον ἀπὸ ἕνα μηδαμινὸν ὄν. Πλὴν τὰ αἰσθήματα τοῦ ἁμαρτωλοῦ εἶναι τόσον ρευστὰ καὶ εὐμετάβλητα. Δευτέρα σκέψις ὅμως μετ᾽ ὀλίγον ἐκτοπίζει τὴν πρώτην καὶ τῷ δεικνύει πόσον τὸ ἐγχείρημα εἶνε αὐθάδες τὸ ν᾽ ἀνυψῇ εἰς οὐτιδανὸς

2) Λόγος λθ´ 19 Ε. Π. Migne 36, 357.

3) Λόγος λθ´ 18 Ε. Π. 36, 356.

τὴν κεφαλὴν κατὰ τοῦ Θεοῦ. Εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν ἐπαναλαμβάνει τοὺς λόγους τοῦ προφήτου τοὺς ὁποίους ἀπηύθυνεν εἰς τὸν ἀρχηγὸν τῶν Ἀσσυρίων. «Τίνα ὠνείδισας καὶ ἐβλασφήμησας; καὶ ἐπὶ τίνα ὕψωσας φωνήν, καὶ ἦρας εἰς ὕψος τοὺς ὀφθαλμούς σου; ὕψωσα τοὺς ὀφθαλμούς μου εἰς τὸν ἅγιον τοῦ Ἰσραήλ» (Δ΄ Βασ. 19,22).

Ἡ ἀνταρσία του τὸν συγχίζει. Αὐτὸς ὁ ὁποῖος μέχρι χθὲς οὐδὲν ἔβλεπε τὸ ὁποῖον νὰ σταματήσῃ καὶ ἐξαντλήσῃ τὸ ἄπειρον ἔλεός Του, τώρα οὐδὲν βλέπει τὸ ὁποῖον νὰ δύναται νὰ συγκρατήσῃ τὴν ἀπειλητικὴν δικαιοσύνην Του. Πολλοὶ περιπίπτουν εἰς τὸ τρομερὸν αὐτὸ σφάλμα νὰ συγχέουν τὰ ὅρια ἑκατέρας τῶν θείων ἰδιοτήτων, τοῦ ἐλέους καὶ τῆς δικαιοσύνης. Ἀμφότεραι εἶνε ἀπείρου ἐκτάσεως, ἀλλὰ δὲν εἶνε ἀντίθετοι μὴ ἀφήνουσα ἡ μία θέσιν εἰς τὴν ἄλλην. Συνυπάρχουν ὁμοῦ ἐν τῷ ὑπερτάτῳ βαθμῷ τῆς τελειότητος. Ἰδοὺ ἡ ἀντίθεσις αὐτὴ ἡ προξενοῦσα παρὰ τῷ ἁμαρτωλῷ τὴν λήθην μὲν τῆς δικαιοσύνης, ἢ τουναντίον τὴν ἀπορρόφησιν τοῦ ἐλέους ὑπὸ τῆς δικαιοσύνης, ὥστε κατὰ συνέπειαν νὰ πίπτῃ τις ἀπὸ τὴν Σκύλλαν τῆς ἀπελπισίας εἰς τὴν Χάρυβδιν τῆς ψευδοῦς ἐλπίδος.

Κατὰ τὸν Γρηγόριον ἡ ἀγαθότης τοῦ Θεοῦ δὲν εἶνε ἀγαθότης ἀναίσθητος, μήτε ἀγαθότης ἀπεριόριστος. Ὁ Θεὸς τὸν ὁποῖον λατρεύομεν δὲν εἶναι Θεὸς Μαρκιωνιτῶν, Θεὸς ἀνίκανος νὰ τιμωρήσῃ, πάσχων μέχρι καταφρονήσεως καὶ συγκαταβαίνων μέχρις ἀδυναμίας. Δὲν εἶνε Θεός, ἔλεγε παραστατικώτατα πρὸ αὐτοῦ καὶ ὁ Τερτυλλιανός, «ὑφ᾿ ὃν αἱ ἁμαρτίαι νὰ ἀποθρασύνωνται καὶ τὸν ὁποῖον οἱ πονηροὶ ἀτιμωρητεὶ νὰ διαβάλλουν. Εἶναι ἀγαθός, οὐχὶ πάσχων τὸ κακόν, ἀλλὰ κηρύττων ἑαυτὸν ἐχθρὸν τοῦ κακοῦ. Ἡ δικαιοσύνη του ἀποτελεῖ μέρος τῆς ἀγαθότητός του, ἵνα εἶνε ὡς δεῖ ἀγαθός. Ἐξασκεῖ τὴν διὰ τὸ ἀγαθὸν ἀγάπην διὰ τοῦ πρὸς τὸ κακὸν μίσους» 4). Μὴ λοιπὸν νομισθῇ, ὅτι ἡ δικαιοσύνη ἀντιβαίνει πρὸς τὴν ἀγαθότητα τὴν ὁποίαν αὐτὴ τοὐναντίον προστατεύει καὶ τὴν ἐμποδίζει ἀπὸ τοῦ νὰ ἐκτεθῇ εἰς τὴν καταφρόνησιν τοῦ ἐπαναστάτου καὶ ἀναιδοῦς ἀνθρώπου.

Διὸ καὶ ὁ ἱ. Πατὴρ προλαμβάνει τὴν κατάχρησιν ἀμφοτέρων καὶ ζητεῖ ἀπὸ τοὺς ἱερεῖς τὴν ρύθμισιν τῆς ἐπιεικείας καὶ τῆς συγγνώμης ἐπὶ τῇ βάσει μεγάλης συνέσεως:

> «Δεινὸν ἐπιείκειαν δαπανῆσαι τῷ συνεχεῖ τῆς συγγνώμης, ἵνα μὴ καὶ τῆς ἐκείνων τραχύτητος αὐτοὶ δίκας ἀπαιτηθῶμεν, γαλήνην πνεύματι λύσαντες καὶ φωτὶ ζόφον ἐπάγοντες, καὶ μέλιτι καταμιγνύντες ἀψίνθιον. Ἔστι καὶ οὗτος εἷς τῶν ἡμετέρων νόμων καὶ οὗτος τῶν ἐπαινουμένων, καὶ κάλλιστα διατεταγμένων τῷ Πνεύματι, τὸ δυνατὸν μετὰ τοῦ καλοῦ δοκιμάσαντι, καὶ νομοθετήσαντι, ὥσπερ δούλους ὑπακούειν δεσπόταις,... καὶ μαθητὰς ποιμέσι καὶ διδασκάλοις... 5)

4) Adv. Marcion 2.

5) Λόγος ιζ΄ 6. Ε. Π. Migne, 35, 973.

Εἰς μίαν ἄλλην ὁμιλίαν του δικαιολογεῖ τὸ συνεχὲς ἐνδιαφέρον τοῦ Θεοῦ ὅπως ἀνέχεται καὶ παραβλέπῃ τὰ ἀνομήματα τῶν ἀνθρώπων. Διότι ὁ ἄνθρωπος εἶναι δημιούργημα ἐξαίσιον. Εἶναι εἰκὼν Θεοῦ, ἔργον τῶν χειρῶν Του ἐξαίσιον. Πρὸς ἀνόρθωσιν αὐτοῦ καὶ κάθαρσιν τῆς εἰκόνος ἀπὸ τὰς γενομένας κηλῖδας συγκατένευσεν ὁ Πατὴρ ν' ἀποστείλῃ τὸν Υἱὸν εἰς τὸν κόσμον.

Ἰδοὺ οἱ κύριοι λόγοι τῆς συγκαταβάσεως τῆς Ἐκκλησίας ἔναντι τῶν ἁμαρτωλῶν:

«Οὐκ ἔστιν ἴσον φυτὸν ἐκτεμεῖν, ἢ ἄνθος τι τῶν προσκαίρων, καὶ ἄνθρωπον. Εἰκὼν εἶ Θεοῦ, καὶ εἰκόνι Θεοῦ διαλέγῃ.. Ἔχεις ἰατρείας κανόνα. Χριστοῦ μαθητὴς εἶ, τοῦ πράου καὶ φιλανθρώπου, καὶ τὰς ἀσθενείας ἡμῶν βαστάσαντος. Καὶ τὸ πρῶτον ἀντιβῇ, μακροθύμησον· καὶ τὸ δεύτερον, μὴ ἀπελπίσῃς· ἔτι καιρὸς θεραπείας· καὶ τὸ τρίτον, γενοῦ φιλάνθρωπος γεωργός· ἔτι τοῦ Δεσπότου δεήθητι, μὴ ἐκκόψαι, μηδὲ μισῆσαι τὴν ἄκαρπον συκῆν καὶ ἀνόνητον, ἀλλ' ἐπιστρέψαι καὶ θεραπεῦσαι, καὶ περιβαλεῖν κόπρια, τὴν δι' ἐξαγορεύσεως, καὶ τῆς εἰς τὸ φανερὸν αἰσχύνης, καὶ ἀτιμοτέρας ἀγωγῆς, ἐπανόρθωσιν. Τίς οἶδεν, εἰ μεταβαλεῖ, καὶ καρποφορήσει, καὶ θρέψει τὸν Ἰησοῦν ἀπὸ Βηθανίας ἐπανερχόμενον;

Ἔνεγκέ τι τῆς τοῦ ἀδελφοῦ δυσωδίας, ἢ οὔσης, ἢ δοκούσης, ὁ τῷ πνευματικῷ μύρῳ συγκεχρισμένος, τῷ συντεθειμένῳ τέχνῃ μυρεψικῇ, ἵνα μεταδῷς τούτῳ τῆς σῆς εὐωδίας... Ὃν ἴσως ἐκέρδανας ἂν τῇ χρηστότητι, τοῦτον ἀπολλύεις τῇ θρασύτητι, τὸ σὸν μέλος, ὑπὲρ οὗ Χριστὸς ἀπέθανεν...

«...μία τις ἦν σωτηρίας ὁδός, ἡ διὰ λόγου καὶ θεωρίας, καὶ ταύτης ἐκπεσόντας, ἔδει τοῦ παντὸς ἁμαρτεῖν, καὶ ἀπορριφθῆναι Θεοῦ, καὶ τῆς ἐκεῖθεν ἐλπίδος· οὐδὲν ἂν ἦν, οὔτε τοῦ συμβουλεύειν τὰ τοιαῦτα, οὔτε τοῦ πείθεσθαι σφαλερώτερον. Εἰ δέ, ὥσπερ ἐν τοῖς ἀνθρωπίνοις, πολλαὶ διαφοραὶ βίων... οὕτω καὶ τοῖς θείοις, οὐχ ἕν τι σῶζον ἔστιν, οὐδὲ μία τῆς ἀρετῆς ὁδός, ἀλλὰ πλείονες, καὶ τοῦ πολλὰς εἶναι μονὰς παρὰ τῷ Θεῷ, τούτου δὲ τοῦ θρυλλουμένου...».

Ἐκ τοῦ ἀποσπάσματος αὐτοῦ καταφαίνεται ὅτι ὁ ἱ. Γρηγόριος ἠκολούθει τὴν ἀρχὴν τῆς ἐπιεικείας εἰς τὸ θέμα τῆς συγχωρήσεως τῶν μετὰ τὸ Βάπτισμα ἁμαρτανόντων. Τοιουτοτρόπως εὑρίσκεται ἐν πλήρει συμφωνίᾳ πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς κατὰ Ἀνατολὰς Ἐκκλησίας. Ὅμοια τούτῳ φρονεῖ καὶ ὁ μ. Βασίλειος ὡς θὰ ἴδωμεν εἰς τὸ ἀκολουθοῦν κεφάλαιον.

Ὁ Μ. Βασίλειος ὡς θεραπευτὴς τῶν ψυχῶν

Ὁ μέγας ἐπίσκοπος Καισαρείας Βασίλειος ἐγεννήθη τῷ 329 μ. Χ. Εἰς τὴν εὐσέβειαν, τὴν ὁποίαν ἐξ ἁπαλῶν ὀνύχων ἐνεστάλαξεν εἰς τὴν ψυχήν του ἡ μάμη του Μακρίνα, προσετέθη ἀργότερον καὶ ὅ,τι περίζηλον εἶχε νὰ δώσῃ ἡ ἀττικὴ ἐκπαίδευσις καὶ ἡ ἐπιπροστεθεῖσα κλασσικὴ μόρφωσις αὐτοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει. Διὰ ν' ἀποκτήσῃ μεγαλυ-

τέραν πεῖραν τῆς ἀσκητικῆς ζωῆς καὶ τῶν μεθόδων τῆς ψυχικῆς θεραπευτικῆς ἐπισκέπτεται τὰ ὀνομαστότερα μοναστικὰ κέντρα τῆς ἐποχῆς του. Ἐπιχειρεῖ μεγάλας περιοδείας εἰς τὰς ἐρήμους τῆς Αἰγύπτου, τῆς Κυρηναϊκῆς, τῆς Συρίας, τῆς Παλαιστίνης καὶ Μεσοποταμίας. Κατὰ τὸ διάστημα αὐτὸ ἐπικοινωνεῖ μὲ θεοσεβεῖς ἀσκητὰς καὶ ἐκκλησιαστικὰς προσωπικότητας τῆς ἐποχῆς του καὶ πολλαπλῶς ὠφελεῖται. Ἐπιστρέψας ἐκ τῆς περιοδείας του ἀποσύρεται ἐπὶ πέντε ὁλόκληρα ἔτη εἰς τὸν Πόντον, παρὰ τὸν ποταμὸν Ἶριν, πρὸς αὐτοκατάρτισιν, ὅπου ἐμβαθύνει εἰς τὸ δρᾶμα τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως καὶ τῶν μέσων τῆς λυτρώσεως τοῦ ἁμαρτωλοῦ. (Γρηγ. Ναζ. Λόγος λβ΄ 30—33 **Migne P.G.** 36, 208—212).

Ὅταν ὁ θρόνος τῆς Καισαρείας ἐχήρευσε διὰ τοῦ θανάτου τοῦ ἐπισκόπου Εὐσεβίου (370), κατὰ κοινὴν ἀπαίτησιν ἐκλέγεται ὁ Βασίλειος ἐπίσκοπος. Οὕτως, ἐκτὸς τῆς προσωπικῆς του ἁγιότητος, τοῦ παρέχεται εὐκαιρία νὰ ἐπιδείξῃ τὰ πολλαπλᾶ καὶ σπάνια χαρίσματα διοργανωτικὰ καὶ κοινωνικὴν δρᾶσιν παροιμιώδη μὲ τὰ ὀνομαστὰ εὐαγῆ ἱδρύματα τῆς «Βασιλειάδος». Δὲν ἐπεδίωξεν ὁ ἴδιος ν' ἀναρριχηθῇ εἰς τὸν θρόνον, οὐδὲ κατέφυγεν εἰς τοὺς συνήθεις ἑλιγμοὺς τῶν ἀρχομανῶν. Ἐξελέγη, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ φίλου του Γρηγορίου, «οὐ κλέψας τὴν ἐξουσίαν, οὐδ' ἁρπάσας, οὐδὲ διώξας τὴν τιμήν, ἀλλ' ὑπὸ τῆς τιμῆς διωχθείς, οὐδ' ἀνθρωπίνην χάριν, ἀλλ' ἐκ Θεοῦ καὶ θείαν δεξάμενος». Ἐπεσκόπευσεν ἐπὶ ἐννέα ἔτη. Ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν του εἶχε πεντήκοντα ἐπισκόπους τῆς Καππαδοκίας.

Ἡ δρᾶσις τοῦ μ. Βασιλείου συμπίπτει μὲ τὴν σύγκλησιν ἀλλεπαλλήλων Συνόδων. Σημαντικὸν μέρος τῶν συνοδικῶν τούτων Κανόνων ἀσχολοῦνται μὲ τὴν συμφιλίωσιν ἁμαρτησάντων. Ἡ Μ. Ἀσία κατὰ τὴν περίοδον αὐτὴν παρουσιάζει ἐξαιρετικὴν κίνησιν εἰς τὴν σύνταξιν πειθαρχικῶν ὁδηγιῶν. Ἐπίσκοποι καὶ ἱερεῖς συναισθανόμενοι τὰς ποιμαντικὰς ἀνάγκας συνέρχονται ἐπὶ τὸ αὐτὸ καὶ χαράσσουν ἑνιαίαν γραμμὴν ὡς πρὸς τὴν ἐπιστροφὴν ἀσθενούντων μελῶν ὥστε νὰ ὑπάρξῃ ὁμοιομορφία. Αἱ Σύνοδοι ἀπέβλεπον εἰς τὴν εὐθυγράμμισιν τῶν προσπαθειῶν ζηλωτῶν ἐπισκόπων καὶ ἐπὶ μέρους Ἐκκλησιῶν. Εἰς οὐδεμίαν ἄλλην ἐκκλησιαστικὴν περιφέρειαν συναντᾶται τόση κίνησις πρὸς ρύθμισιν τῶν προβλημάτων τῆς Μετανοίας, ὅσον εἰς Μ. Ἀσίαν. Αἱ ἐπακολουθήσασαι ἀνωμαλίαι ἐκ τῶν διωγμῶν εἶχον συσσωρεύσει πλῆθος ζητημάτων τὰ ὁποῖα ἀνέμενον τὴν λύσιν.

Οὕτως ἡ ἐν Λαοδικείᾳ τῆς Φρυγίας Σύνοδος (περὶ τὸ 350 μ. Χ.) εἰς τὸν πρόλογον τῶν 60 κανόνων δικαιολογεῖ τὴν ἀναγκαιότητα τῆς συναθροίσεως τόσων ἀντιπροσώπων ἐκ διαφόρων περιοχῶν τῆς ἀχανοῦς Ἀσίας. Ἡ Σύνοδος ἀφ' ἑνὸς ζητεῖ ν' ἀνανεώσῃ τὴν ἰσχὺν τοῦ 13ου κανόνος τῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου, ἀφ' ἑτέρου ζωηρῶς ἀποδοκιμάζει τὰς αὐστηρὰς τάσεις τῶν Νοβατιανῶν. Μεταβαίνομεν εἰς τὸν σπουδαῖον 19ον κανόνα ὅστις χύνει φῶς εἰς πλεῖστα σημεῖα τῆς λειτουργικῆς ζωῆς τῆς ὑπὸ ἐξέτασιν περιόδου :

«Περὶ τοῦ δεῖν ἰδίᾳ πρῶτον μετὰ τὰς ὁμιλίας τῶν ἐπισκόπων, καὶ τῶν κατηχουμένων εὐχὴν ἐπιτελεῖσθαι. Καὶ μετὰ τὸ ἐξελθεῖν τοὺς κατηχουμένους, τῶν ἐν μετανοίᾳ τὴν εὐχὴν γίνεσθαι. Καὶ τούτων προσελθόντων ὑπὸ χεῖρα, καὶ ὑποχωρησάντων, οὕτως τῶν πιστῶν τὰς εὐχὰς γίνεσθαι τρεῖς. Μίαν μὲν τὴν πρώτην διὰ σιωπῆς, τὴν δὲ δευτέραν καὶ τρίτην διὰ προσφωνήσεως πληροῦσθαι, εἶθ' οὕτως τὴν εἰρήνην δίδοσθαι. Καὶ μετὰ τὸ πρεσβυτέρους δοῦναι τῷ ἐπισκόπῳ τὴν εἰρήνην, τότε τοὺς λαϊκοὺς τὴν εἰρήνην διδόναι, καὶ οὕτω τὴν ἁγίαν προσφορὰν ἐπιτελεῖσθαι, καὶ μόνοις ἐξὸν εἶναι τοῖς ἱερατικοῖς εἰσιέναι εἰς τὸ θυσιαστήριον, καὶ κοινωνεῖν».

Ἐκ τοῦ ἀνωτέρω κανόνος ἐμφαίνεται, ὅτι μετὰ τὰς παραινέσεις τοῦ προεξάρχοντος ἐπισκόπου τρεῖς εἰδικαὶ εὐχαὶ ἀνεπέμποντο: α) ὑπὲρ τῶν Κατηχουμένων, οἱ ὁποῖοι ὤφειλον μετ' ὀλίγον ν' ἀποχωρήσουν τῆς ἱερᾶς συνάξεως. β) ὑπὲρ τῶν ἐν Μετανοίᾳ, οἵτινες ἐλάμβανον εὐχὴν δι' ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν, σημεῖον ὅτι ἐπισημοποιεῖται ἡ ὑποχρέωσις των ὅπως ἐκπληρώσουν ἐν ὑπακοῇ τὰ ἐπιβληθέντα εἰς αὐτοὺς ἐπιτίμια. γ) ὑπὲρ τῶν Πιστῶν οἱ ὁποῖοι ἐδικαιοῦντο νὰ συμμετάσχουν εἰς τὴν φρικτὴν Θυσίαν καὶ συμπροσφέρουν ὑπὲρ αὐτῶν καὶ ἀλλήλων.

Ἀφ' ἑτέρου, ἀπὸ τοὺς σχετικοὺς κανόνας τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ Συνόδου (314) μανθάνομεν, ὅτι τὸ ἀναλυτικὸν τῶν διαφόρων τάξεων σύστημα τοῦ Γρηγορίου τοῦ Νεοκαισαρείας εἶχεν ἐπικρατήσει εἰς ἀρκετὰς περιοχὰς τῆς Μ. Ἀσίας. Εἰς τὰς κανονικὰς ἐπιστολὰς τοῦ μ. Βασιλείου ἀπευθυνομένας πρὸς Ἀμφιλόχιον τὸν εὐλαβέστατον ἐπίσκοπον Ἰκονίου καὶ γραφείσας τὸ 374, φερομένας εἰς τὴν συλλογὴν τῶν ἐπιστολῶν ὑπὸ τοὺς ἀριθμοὺς 188, 199 καὶ 217, ὑπαινίσσεται καθεστὼς ἀπεκρυσταλλωμένον πειθαρχικῶν Τάξεων τῶν Μετανοούντων. Ἀντιθέτως, εἰς τὴν Δύσιν παρατηρεῖται χαλαρότης περὶ τὴν τήρησιν τοῦ θεσμοῦ τῆς Μετανοίας. Οὕτως εἰς τὸν Ἱερώνυμον τοσαύτην ἐντύπωσιν κάμνει ἡ μετάνοια τῆς Φαβιόλας ὥστε νὰ τὴν περιγράφῃ μὲ ἀσυνήθη τόνον. Οἱ ζητοῦντες τὴν ἄφεσιν τῆς Ἐκκλησίας εἶνε συνήθως οἱ ἑτοιμοθάνατοι ἢ οἱ τιμωρηθέντες ὑπὸ τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας ἐγκληματίαι.

Καίτοι αἱ περὶ Μετανοίας ἀπόψεις τοῦ μεγάλου τούτου φωστῆρος τῆς οἰκουμένης καὶ ἀρχιεπισκόπου τῆς Καισαρείας ἐθεωρήθησαν ὑπό τινων ἐκ τῶν αὐστηροτέρων καὶ κλινουσῶν μᾶλλον πρὸς τὰ ἄκρα, ὅμως ἐν τῷ συνόλῳ αὐτῶν δὲν ἔπαυσαν ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος ἤδη νὰ θεωροῦνται ἀπὸ τὰς πλέον ἐγκύρους καὶ πλέον βαρυσημάντους. Ὁ μ. Βασίλειος ἐμπλουτίσας τὰ θεολογικά του συγγράμματα μὲ τὴν χάριν τοῦ ἀττικοῦ λόγου καὶ μὲ τὴν λεπτότητα τῆς ἑλληνικῆς ἐκφράσεως, πᾶν ὅ,τι ἐδίδαξε καὶ ἔγραψε τὸ ἐκαλλώπισε μὲ ἀσυνήθη γλαφυρότητα. Διὰ τοῦτο καὶ τὰ ἔργα του ἐκτὸς τῆς ἠθικῆς βαρύτητος τὴν ὁποίαν ἔχουν, προσκέκτηνται, καὶ φιλολογικὴν ὡραιότητα καὶ φιλοσοφικὸν βάθος, ἔτι μᾶλλον αὐξανόμενον μὲ τὴν χρῆσιν ἀφθόνων παραδειγμάτων ἐκ τοῦ φυσι-

κοῦ κόσμου καὶ ἐκ τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς ἱστορίας.

Εἰς τὴν διαπραγμάτευσιν τῶν θεολογικῶν θεμάτων ὁ μέγας Διδάσκαλος χρησιμοποιεῖ τὴν νεο-ἀλεξανδρινὴν μεθοδολογίαν. Μέγας ἀρχιτέκτων τῆς πνευματικῆς ζωῆς, ἄριστος χειριστὴς τοῦ λόγου, ἐξαίρετος διδάσκαλος τῆς χριστιανικῆς Ἠθικῆς, ἐδώρησε πλουσιώτατον ὑλικὸν περὶ Μετανοίας καὶ ἐξομολογήσεως εἰς τὴν Ποιμαντικὴν θεολογίαν. Θὰ ἐχρειάζετο εἰδικὴ διατριβὴ ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον περὶ τῶν ἐγκατεσπαρμένων διδασκαλιῶν του ἐπὶ τοῦ τόσον σπουδαίου τούτου θέματος. Ἐνταῦθα σταχυολογοῦντες γενικῶς σκέψεις ἐκ τῶν διαφόρων συγγραμμάτων του περιοριζόμεθα νὰ ἐξετάσωμεν τὴν σημασίαν τὴν ὁποίαν ἀποδίδει ὁ μ. Βασίλειος εἰς τὴν ἐξομολόγησιν τῶν ἁμαρτημάτων διὰ τὴν ἀνόρθωσιν τῶν κατερειπωμένων ψυχῶν, καὶ τοὺς ὅρους ὑπὸ τοὺς ὁποίους ὁ ἐλεήμων Θεὸς παρέχει τὴν ἄφεσιν εἰς τοὺς ἁμαρτάνοντας.

Χαρακτηριστικὰ τῆς ψυχοθεραπευτικῆς του.

Κατ' ἀρχὴν ὁ ἱερὸς Πατὴρ δὲν ἀρνεῖται ὅτι ὁ ἀγὼν τοῦ χριστιανοῦ εἶνε δυσχερής. Διότι ἔχει νὰ καταπολεμήσῃ αὐτὸν τὸν ἑαυτόν του, τὴν δυσήνιον φύσιν του. Προσθέτει ὅμως, πρὸς μεγίστην ἀνακούφισιν, ὅτι ὁ ἀγωνιζόμενος πιστὸς δὲν εἶνε ἄοπλος καὶ μόνος του εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης. Διὰ ν' ἀντικρούσῃ τόσον ἐπικίνδυνον ἐχθρὸν ἀφθόνως τοῦ ἐδόθη ἡ θεία χάρις, ἥτις συνεχῶς συμπαρίσταται καὶ τὸν στηρίζει. Ἑπομένως ἡ ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας ἀπαλλαγὴ εἶνε μὲν δυσκατόρθωτος, οὐχὶ ὅμως καὶ ἀκατόρθωτος. Εἰς τοῦτον ἀκριβῶς τὸν πνευματικὸν πόλεμον ὁ στρατιώτης τοῦ Χριστοῦ σύμμαχον ἰσχυρὸν ἔχει τὴν μυστηριακὴν καὶ λειτουργικὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας.

Ὁ ἄνθρωπος ἐναντίον τῆς ἕλξεως τῆς ἁμαρτωλῆς φύσεώς του καὶ τῆς γοητείας ἑνὸς ἐνόχου παρελθόντος ἔχει τὴν βοήθειαν καὶ χάριν τοῦ ἱεροῦ Μυστηρίου. Ἐναντίον τῆς προκλητικότητος τοῦ κόσμου ἔχει τὰ ἐξαίσια παραδείγματα τῶν ἁγίων. Ἐναντίον τῆς ἀδιακόπου ἐνοχλήσεως τῶν πονηρῶν δαιμόνων ἔχει τὴν βοήθειαν τῶν ἀγγέλων. Τέλος ἐναντίον τῶν θλιβερῶν πτώσεων ἔχει τὴν προσφορὰν αὐτοῦ τοῦ προσβληθέντος Θεοῦ, ὅστις προτείνει τὴν χεῖρα πρὸς ἀνόρθωσιν καὶ ἀποκατάστασιν τοῦ πεπτωκότος. Ἐπειδὴ ἀνὰ πᾶν βῆμα μας κινδυνεύομεν καὶ ὀλισθαίνομεν, ἔχομεν συνεχῶς ἀνάγκην τῆς θείας βοηθείας, ὅπως παρατηρεῖ εἰς ἕνα ὑπόμνημά του τῆς Π. Διαθήκης.

> «χωρὶς τῆς παρὰ τοῦ Θεοῦ ἀφέσεως, ἐπιδιδόναι τινὰ ἑαυτὸν τῷ κατ' ἀρετὴν βίῳ, ἀμήχανον» 6).

Κατὰ τὸν μ. Βασίλειον ἡ χορήγησις τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀφέσεως εἰς οἱονδήποτε ἁμαρτωλὸν παρέχεται ἄνευ διακρίσεως. Τοῦτο εἶνε τὸ συμπέρασμα τῆς Κ. Διαθήκης «πάσης ἁμαρτίας τὴν ἄφεσιν τοῖς ἀ-

6) Ἑρμην. εἰς Ἡσαΐαν α΄ 34. Ε. Π. Migne 30, 188.

ξιολόγως μετανοοῦσιν ἐπαγγελλομένη» 7). Ἡ τοιαύτη ὅμως ἄφεσις ὑπόκειται εἰς δύο περιορισμούς: Ὁ εἷς ἀφορᾷ αὐτὸν τὸν ἐξομολόγον Ἱερέα. Δέον οὗτος νὰ εἶναι ἄξιος, καθαρὸς πάσης ἁμαρτίας, ἀκατάκριτος καὶ τελείως ἀνεπίληπτος. Ὁ ἕτερος ἀφορᾷ τὸν ἁμαρτωλόν. Οὗτος ὀφείλει νὰ ὑποταχθῇ ἄνευ συζητήσεως εἰς τὰς ὁδηγίας καὶ τὰ ἐπιτίμια τοῦ Ἐξομολόγου:

> «Ἡ ἐξουσία τοῦ ἀφιέναι οὐκ ἀπολύτως δέδοται, ἀλλ' ἐν ὑπακοῇ τοῦ μετανοοῦντος, καὶ συμφωνίᾳ πρὸς τὸν ἐπιμελούμενον αὐτοῦ τῆς ψυχῆς» 8).

Ὁ μ. Βασίλειος διὰ τῆς λέξεως Μετάνοια ἐννοεῖ τὴν τελείαν κάθαρσιν τοῦ πνευματικοῦ ἀγροῦ τῆς ψυχῆς ἀπὸ ἐπιβλαβῶν στοιχείων. Ὢν βαθὺς ψυχολόγος δὲν ἀρκεῖται μόνον εἰς τὰ μεγάλα ἁμαρτήματα, ἀλλὰ ἐπεκτείνει τὸ ἐνδιαφέρον του καὶ εἰς τὰ ἀφανῆ ριζίδια, τὰ ὁποῖα ἀμελούμενα καὶ ὑποτρεφόμενα δύνανται νὰ δημιουργήσουν ζημίας καὶ πολλὰ κακά. Εἶνε σφάλμα κοινόν, τὸ νὰ ἀνησυχῶμεν συνήθως μόνον διὰ τὰ ἀποτελεσθέντα ἀνομήματα, ὅταν πλέον ἔχουν μεστώσῃ, νὰ ὑποτιμῶμεν δὲ τὰ σπέρματα καὶ τὰς γενεσιουργοὺς ἀφορμάς, αἱ ὁποῖαι εἶνε καὶ αἱ κύριαι ἑστίαι αὐτῶν:

> «Κακῶν αἰτία ἡμῖν μεγάλων γέγονεν ἡ διεστραμμένη τῶν ἀνθρώπων παράδοσις, τὰ μὲν παραιτουμένη δῆθεν τῶν ἁμαρτημάτων, τὰ δὲ ἀδιαφόρως αἱρουμένη» 9).

Διαλύει ἀλλαχοῦ ὁ μέγας Ἱεράρχης τὴν πεπλανημένην ἀντίληψιν τοῦ ποινικοῦ χαρακτῆρος τῶν ἐπιτιμίων. Ἡ Ἐκκλησία δὲν τιμωρεῖ. Ἐὰν εἰς τὰ ὄμματα τοῦ ἐνόχου τὰ κατασταλτικὰ μέτρα της, αἱ στενοχωρίαι τῆς ἠθικῆς του δίαίτης τοῦ φαίνονται ἀνελεύθεροι καὶ πικραί, συμβαίνει τοῦτο διότι εἶνε ἡ κρίσις ἑνὸς ψυχικῶς ἀσθενοῦς καὶ ἡ φυσικὴ ἀντίδρασις ἑνὸς πυρέσσοντος. Ὁ Θεὸς δὲν ζητεῖ, καίτοι κατ' ἐπανάληψιν προσβληθεὶς καὶ περιφρονηθείς, ἀπὸ τοῦ ἁμαρτωλοῦ ἀποζημίωσιν ἢ ἱκανοποίησιν. «Ὁ Κύριος οὕτως ἐστὶν ἀγαθός, ὥστε οὔτε ἀντίδοσιν ἀπαιτεῖ, ἀλλ' ἀρκεῖται μόνον ἀγαπώμενος ἐφ' οἷς ἔδωκεν» 10). Ἀκόμη σαφέστερον εἰς μίαν ἐπιστολήν του ἀποφαίνεται περὶ τοῦ ἀναμορφωτικοῦ ρόλου τῶν ἐπιτιμίων καὶ τῆς θεραπευτικῆς ἀντιλήψεως: «Τοὺς ὁτιοῦν ἀδικοῦντας οὐχ ὑπὲρ τῶν ἤδη γενενημένων κολάζομεν, ἀλλ' ὅπως ἂν ἢ αὐτοὶ πρὸς τὸ λοιπὸν ἀμείνους γένοιντο, ἢ ἑτέροις ὑπάρξειαν τοῦ σωφρονεῖν παράδειγμα» 11).

---

7) Ὅροι κατ' Ἐπιτομήν. Ἐρωτήσεις ιε΄.

8) Ἐρωτήσεις ιε΄ Ε. Π. Migne 31, 1092.

9) Περὶ Κρίματος Θεοῦ. 31, 669.

10) Ὅροι κατὰ Πλάτος 6΄ Ε. Π. Migne 31, 916.

11) Ἐπιστολὴ 112 Ε. Π. Migne 32, 524.

Διὸ καὶ ὁ ἱερεὺς πρέπει νὰ ἐμβατεύσῃ εἰς τὰ βάθη τοῦ ψυχικοῦ του κόσμου, ν' ἀνακαλύψῃ τὰ αἴτια τῆς νοσηρᾶς τοῦ ἁμαρτωλοῦ καταστάσεως, καὶ νὰ μὴ περιορισθῇ εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς ἐξεταζομένης παραβάσεως, ἵνα μὴ κακὸν ἀντὶ καλοῦ γένηται : «Ἐὰν ἀπίδωμεν εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ ἁμαρτάνοντος καὶ τὸν τρόπον τοῦ ἁμαρτήματος, γνωσόμεθα καὶ τὸν τρόπον τῆς ἐπιτιμήσεως» 12).

Ἡ τοιαύτη ἀκριβὴς διείσδυσις εἰς τὰς νοσογόνους ἀφορμὰς οἱασδήποτε διαπραχθείσης ἁμαρτίας, καὶ ἡ ὑπὸ φῶς αὐτῶν ὀρθὴ διάγνωσις καὶ δικαία ἐπιτιμία, ἀποτελεῖ τὸ χαρακτηριστικὸν τῆς εὐρύτητος τῆς ἀντιλήψεως καὶ τῆς φιλανθρωπίας τοῦ μ. Βασιλείου. Εἰς τοὺς γνωστοὺς 92 κανόνας του, ἐγκατεστημένους εἰς τὰς κανονικοῦ κύρους ἐπιστολάς του πρὸς Ἀμφιλόχιον ἐπίσκοπον Ἰκονίου, πρὸς Διόδωρον ἐπίσκοπον Ταρσοῦ, πρὸς Γρηγόριον τὸν πρεσβύτερον καὶ εἴς τινας ἄλλας ἐπιστολάς, συναντῶμεν τοσαύτην ἐπιμονὴν ὅπως μὴ κρίνωνται οἱ ἁμαρτωλοὶ ἀπὸ τὸ ἐξωτερικὸν φαινόμενον καὶ ἀπὸ τὸ σχῆμα τοῦ πταίσματος, ἀλλὰ λαμβάνωνται ὑπ' ὄψιν ὅλοι οἱ παράγοντες συλλήβδην, οἱ ἀμέσως ἢ ἐμμέσως, ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς ἢ ἀφανοῦς, συντελέσαντες εἰς τὴν τέλεσιν μιᾶς ἁμαρτίας. Εἰς τοῦτο ἔγκειται τὸ χάρισμα τοῦ ἱκανοῦ ἐξομολόγου. Ὀφείλει νὰ εἶνε πεπροικισμένος μὲ τὸ γνωστὸν εἰς τὴν ἀρχαίαν πατερικὴν φρασεολογίαν «πνεῦμα διακρίσεως», καὶ νὰ ἐκτιμᾷ ἑκάστην περίπτωσιν καὶ ἕκαστον ἁμαρτωλὸν «κατὰ τὸ ἰδίωμα τῆς περιστάσεως» 13).

Ἐχθρὸς ὢν τῆς βίας καὶ τῶν πιεστικῶν μέτρων, ἀκόμη καὶ ὅταν ὑπεχρεώθη νὰ πολεμήσῃ τοὺς διαφόρους αἱρετικούς, ἰδίᾳ τὸν σύγχρονον αὐτοῦ Ἀρειανισμόν, δὲν καταφεύγει εἰς καταδιώξεις, εἰς φυλακίσεις καὶ εἰς τὴν δύναμιν τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας. Τὸν βλέπομεν νὰ διώκῃ ἐνίοτε τὴν αἵρεσιν ὡς ἐχθρὰν τῆς ἀληθείας, ὄχι ὅμως καὶ τοὺς αἱρετικούς. Προτιμᾷ τὴν πειθώ, τὸν καλὸν λόγον, τὴν ἀγάπην, διότι ὁ θρίαμβος τοῦ Χριστοῦ συνετελέσθη ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ, διὰ τῆς θυσίας καὶ τῆς ἀνοχῆς, ὄχι δὲ διὰ τῆς κοσμικῆς ἰσχύος καὶ τῆς βίας.

Ἐξήγησις τῆς αὐστηρότητος αὐτοῦ.

Ἀλλὰ τότε, πῶς θὰ ἐξηγηθῇ ὁ ἐνιαχοῦ συναντώμενος αὐστηρὸς τόνος τῶν κυρώσεων ἐναντίον τῶν διαφόρων ἁμαρτωλῶν ; Τὴν ἀπορίαν τον ὁ μελετητὴς θὰ λύσῃ ὅταν σκεφθῇ ὅτι ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ μ. Βασιλείου ἡ ἠθικὴ καὶ θρησκευτικὴ κατάστασις εἰς τὰς Ἐκκλησίας τῆς Μ. Ἀσίας ἦτο ἀνησυχαστική. Πλήθη ἀβαθῶν καὶ ἐπιπολαίων χριστια-

---

12) Ὅροι κατ' Ἐπιτομήν 81· Ε. Π. Migne 31, 1140.

13) Κανὼν νδ'. Ἐκ τῶν ἡμετέρων περὶ τῆς ἐπιεικείας τοῦ Μ. Βασιλείου ἀξιόλογον ἄρθρον ἔγραψεν ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμ. κ. Ἱερ. Κοτσώνης. Τὸ «Φιλάνθρωπον» εἰς τοὺς Κανόνας τοῦ Μ. Βασιλείου, ἐν «Ἀκτῖνες» Ἰαν. 1955, σελ. 14—20.

νῶν εἰσήρχοντο εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἀκόμη δὲ καὶ εἰς τὰς τάξεις τοῦ ἱ. Κλήρου. Τοῦτο τὸν στενοχώρει. Τὸ ἅλας ἐμωραίνετο. Τὸ φῶς ἐκινδύνευε νὰ μεταβληθῇ εἰς σκότος πρὸς σκανδαλισμὸν τῶν κατηχουμένων καὶ τῶν ἐθνικῶν. Ὅθεν ἀναγκάζεται νὰ ὁρίσῃ αὐστηρὰς κυρώσεις ἐναντίον ἐκείνων οἱ ὁποῖοι καταχρώμενοι τῆς ἀνεκτικότητος κατήντων νὰ ἐκλαμβάνουν τὴν χριστιανικὴν ζωὴν ὡς ἓν συμβατικὸν σχῆμα, μίαν ἐξωτερικὴν τυπολατρείαν ἄνευ ἐσωτερικοῦ περιεχομένου ζωήν. Ἐπανεπαύοντο εἰς ἕνα φλοιὸν ἄνευ χρησίμου καρποῦ. Εἰς ἕνα κέλυφος ἀπατηλὸν καλύπτον κενότητα ἢ τὸ χειρότερον, περιέχον ὅ,τι δυσῶδες καὶ σαπρόν.

Ὅθεν καὶ ἀντιδρᾷ οὐ μόνον δι' ἔργων ἀγάπης, ἀλλὰ καὶ ἐπιτίθεται δι' ἐλεγκτικῶν κηρυγμάτων ἀσυνήθους αὐστηρότητος καὶ ἐπιτιμήσεων βαρυτάτων. Δὲν δύναται ν' ἀνεχθῇ ὅπως ἡ Ἐκκλησία μεταβληθῇ εἰς ἄψυχον ἄθροισμα ἐπιφανειακῶν πιστῶν, ἀναξίων τῆς χριστιανικῆς των ἰδιότητος. Ὑπέροχος ἀνατόμος τῶν κρυφίων τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας ὑπὸ τοὺς εὐχαρίστους μετεωρισμοὺς τῆς ψυχῆς, καὶ τὰς ἐπικινδύνους ἀκροβασίας τῆς ἀνθρωπίνης θελήσεως μὲ τὸ κακόν, κρούει τὸν κώδωνα τοῦ κινδύνου καὶ μὲ πρακτικὰ ἐπιχειρήματα προβάλλει τὰς καταστρεπτικὰς συνεπείας καὶ τῶν ἐλαφρῶν ἀκόμη ἁμαρτημάτων. Διότι ἐκ τῶν μικρῶν προκύπτουν τὰ μεγάλα. Ἐκ τοῦ φθόνου γεννᾶται ὁ φόνος. Ἐκ τοῦ ὁρᾶν τίκτεται τὸ ἐρᾶν. Ὅταν τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ ἀνθρώπου εἶνε ἀκάθαρτον, μοιραίως κάποτε ἡ ἀκαθαρσία θὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ κάποιαν περιοχήν. Ὅ,τι εἴμεθα ποιοτικῶς ἐσωτερικῶς τοῦτο μίαν ἡμέραν θ' ἀποδειχθῶμεν καὶ ἐξωτερικῶς εἰς τὰ ἔργα καὶ τὰς πράξεις. Τοῦτο εἶνε δίδαγμα τῆς καθημερινῆς πείρας, καὶ τοῦτο συμφωνεῖ πληρέστατα μὲ τοὺς σχετικοὺς λόγους τοῦ Κυρίου, εἰς τοὺς ὁποίους συχνὰ προστρέχει ὁ ἱ. Βασίλειος.

Ἀφ' ἑτέρου ὁ μελετητὴς τῶν ἔργων τοῦ ἱεροφάντορος Βασιλείου δὲν πρέπει νὰ λησμονῇ τὴν ἐξέλιξιν καὶ τὴν κάμψιν τῆς ἀρχικῆς του αὐστηρότητος. Ὅταν ἔφθασεν εἰς γῆρας φαίνεται νὰ παραμερίζῃ κάπως τὸν αὐστηρὸν τόνον τῶν ἐπιτιμίων, καὶ νὰ δίδῃ εἰς τοὺς θεόθεν ἐντεταλμένους εἰς τὸ δεσμεῖν καὶ λύειν ἁμαρτίας ἐπισκόπους τὸ δικαίωμα τοῦ συντέμνειν τὸν χρόνον τῆς ἐπιτιμίας ἀναλόγως τῆς φωτισμένης κρίσεως αὐτῶν. Παράδειγμα πρόχειρον ὁ 84ος κανών:

> «Πάντα δὲ ταῦτα γράφομεν, ὥστε τοὺς καρποὺς δοκιμάζεσθαι τῆς μετανοίας. Οὐ γὰρ πάντως τῷ χρόνῳ κρίνομεν τὰ τοιαῦτα ἀλλὰ τῷ τρόπῳ μετανοίας προσέχομεν. Ἐὰν δὲ δυσαποσπάστως ἔχωσι τῶν ἰδίων ἐθῶν, καὶ ταῖς ἡδοναῖς τῆς σαρκὸς μᾶλλον δουλεύειν θέλωσιν ἢ τῷ Κυρίῳ, καὶ τὴν κατὰ τὸ Εὐαγγέλιον ζωὴν μὴ καταδέχωνται, οὐδεὶς ἡμῖν πρὸς αὐτοὺς κοινὸς λόγος. Ἡμεῖς γὰρ ἐν λαῷ ἀπειθεῖ καὶ ἀντιλέγοντι δεδιδάγμεθα ἀκούειν, ὅτι σώζων σῶζε τὴν σεαυτοῦ ψυχὴν»

Πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς φιλανθρωπίας τοῦ ἱ. Πατρὸς προστεθήτω

ἡ μαρτυρία τοῦ σχολιαστοῦ τῶν κανόνων Ζωναρᾶ, ἀκμάσαντος τὸν 12ον αἰῶνα. Οὗτος ἀναλύων τὸν 74ον κανόνα τοῦ μ. Βασιλείου παρατηρεῖ, ὅτι προέχει ἡ γνῶσις τῶν εἰδικῶν περιστάσεων, τοῦ προσώπου καὶ τοῦ χαρακτῆρος τῶν διαπραξάντων πλημμελήματα κληρικῶν ἢ λαϊκῶν.

> «Ἀπαριθμησάμενος ὁ μέγας Βασίλειος διαφόρους χρόνους ἐπιτιμίων πρὸς διάφορα ἁμαρτήματα, τελευταῖον τὸ πᾶν τοῖς ἀρχιερεῦσιν ἀνέθετο. Οὗτοι γὰρ οἱ τὸ δεσμεῖν καὶ λύειν ἐμπιστευθέντες παρὰ Θεοῦ. καὶ εἰ δρῶεν οὗτοι, φησί, τοὺς ἐξομολογουμένους σπουδαίους ὄντας καὶ θερμότητα ἐν τῇ μετανοίᾳ ἐπιδεικνυμένους, καὶ ἐλάττωσι δια τοῦτο τοὺς ὡρισμένους χρόνους οὐκ ἔσονται καταγνώσεως ἄξιοι»

Ἡ πνευματικὴ αὐτὴ προνομία τῆς διακρίσεως, χορηγουμένη εἰς τοὺς ἐξομολόγους μακρὰν τοῦ ν' ἀποβῇ κέντρον καὶ κίνητρον συγχύσεως καὶ ἀοριστίας, ἐπιβάλλεται διὰ πλείστους ψυχολογικοὺς λόγους. Εἶναι ἀνέφικτον νὰ κωδικοποιηθοῦν ὅλαι αἱ περιπτώσεις καὶ ὅλαι αἱ κατηγορίαι τῶν ἠθικῶν παραβάσεων. Ἄνθρωπος εἶνε ὁ θεράπων καὶ ὁ θεραπευόμενος. Ἀπέραντον ἑπομένως τὸ ἔδαφος τῶν κρίσεων καὶ τῶν ἀτομικῶν διαφορῶν. Οὐδεμία ψυχομετρικὴ μέθοδος εἶνε ἱκανὴ νὰ ἐξακριβώσῃ μὲ μαθηματικὴν ἀκρίβειαν καὶ νὰ ἐξαντλήσῃ τὸ ψυχολογικὸν βάθος τοῦ καθ' ἕκαστα ἀτόμου - ἐνόχου, ἀποφαινομένη τὸν μὲν συγχωρητέον τὸν δὲ ἀσυγχώρητον. Αἱ συνέπειαι τῆς συγχύσεως φαίνονται εἰς τὰς ταραχὰς καὶ τοὺς ἐσωτερικοὺς κλονισμοὺς τοὺς ὁποίους δοκιμάζουν συχνὰ οἱ ἐπιτιμηταί, ὅταν ὁμοιόμορφον θεραπευτικὴν καὶ κατὰ γράμμα ἐκτέλεσιν τῶν κανόνων ἐπιχειροῦν νὰ ἀκολουθήσουν.

Πρὸς ἰσοσκέλισιν τῶν δύο ἄκρων καὶ πρὸς ἐξήγησιν τῶν δυσκολιῶν ὁ μ. Βασίλειος παρατάσσει χωρία ὅπου καλεῖται καὶ ὁ τὰ χείριστα ἁμαρτήσας νὰ προσέλθῃ εἰς τὴν μετάνοιαν, βέβαιος ὢν ὅτι θὰ συγχωρηθῇ, ἐπὶ τῷ ὅρῳ τῆς εἰλικρινοῦς συντριβῆς :

> «Οὐκ ἀπογνώσεως καιρός, ἀλλ' ἐπιγνώσεως ἐλέους καὶ καταγνώσεως ἁμαρτημάτων, ὧν ἡ ἄφεσις πρόκειται ἐν τῷ αἵματι τοῦ Χριστοῦ» 14).

Τὸ Αἷμα τοῦ Κυρίου ἐπαρκεῖ πρὸς κάλυψιν πάσης ἀνομίας. «Ἀρκεῖ ἡ ψυχὴ μισῆσαι τὸν κατεγνωσμένον ἑαυτῆς πρότερον βίον καὶ τὴν μνήμην αὐτὴν σιχαίνουσα καὶ βδελυσσομένη» 15). Πόσα παραδείγματα δὲν ἀναφέρει δια νὰ ὑποστηρίξῃ τὴν συγχώρησιν !

Ὥστε ἡ θεολογικὴ σύνθεσις ἐπὶ τῆς συγχωρήσεως τοῦ Θεοῦ στρέφεται περὶ δύο ἄξονας. Ἀφ' ἑνός, ὅτι ὅλαι αἱ ἁμαρτίαι εἶναι πλή-

---

14) Ἐρώτησις 13 Ε. Π. Migne 31, 1089.

15) Ἀπόκρισις ι' Ε. Π. Migne 31, 1088.

ρως θανάσιμοι καὶ ἴσαι ἐνώπιον τοῦ ἁγίου Θεοῦ. Ἀφ' ἑτέρου δέ, ὅτι όλαι αἱ ἁμαρτίαι, καὶ αἱ βαρύτεραι ἀκόμη, συγχωροῦνται ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, τροβλεπομένου ὅτι ὑπάρχει εἰλικρινὴς μετάνοια.

Ἄλλωστε, διαπραγματευόμενος ὁ μ. Βασίλειος εἰς τὰ ἀνωτέρω ἔργα του προβλήματα ἠθικῆς, κυρίως εἶχεν ὑπ' ὄψιν του μοναχοὺς ἢ πιστοὺς ἐπιθυμοῦντας ν' ἀκολουθήσουν τὸν μονήρη βίον, ὅστις ἀπετέλει τὸ ἰδεῶδες του. Ἐκ χαρακτῆρος εὐθὺς καὶ τολμηρός, ἀποφεύγει τας συμβιβαστικὰς καὶ πλαγίας ἀναλύσεις. Ἐν τῷ ἀνθρώπῳ βλέπει τοσοῦτον τὴν χάριν ἀφθονοῦσαν, ὥστε νὰ ὑπεραρκῇ ἵνα προλάβῃ τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ πτώσεως καὶ νὰ καταστήσῃ τὴν θέλησιν ἰσχυρὰν πρὸς ἄμυναν. Μὲ αὐτὴν τὴν προοπτικὴν ἐξετάζει τὸ ἠθικὸν πρόβλημα τοῦ κακοῦ. Εἰς τὰ «Ἀσκητικά» του δηλαδὴ συναντῶμεν ἕνα ψυχολογικὸν φαινόμενον ἀνάλογον ἐκείνου τοῦ ἀπ. Παύλου ἐν τῇ πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολῇ, ὅπου μία κεντρικὴ ἰδέα κυριαρχεῖ, παραμερίζουσα πᾶσαν ἄλλην.

Ἐνώπιον τοῦ κύματος χαλαρώσεως τῶν ἠθῶν τὸ ὁποῖον ἠπείλει τὴν κοινωνίαν τότε, καὶ τῆς εὐκόλου συγχωρήσεως ὑπὸ τῶν αἱρετικῶν παρεχομένης, ὅπως τῶν λεγομένων Ἀνομοίων, κρούει τὸν κώδωνα τοῦ κινδύνου καὶ καθιστᾷ ὑπευθύνους μερικοὺς Κληρικοὺς διὰ τὴν ἄκρατον ἐπιείκειαν : «Ὑποκάτω τούτων (δηλαδὴ τῶν ἐπιεικῶν αἱρετικῶν), ἔσῃ πεπτωκώς, καὶ τὸ τῶν ἀνῃρημένων ὑπὸ σοῦ βάρος ἐπικείσεταί σοι» 16). Εἰς τὸ ἔργον του «Περὶ Κρίσεως Θεοῦ» βλέπομεν τὸν βαθὺν πόνον του διὰ τὴν θλιβερὰν κατάπτωσιν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του, διὰ τὴν ἀνατροπὴν τῆς ἐκκλησιαστικῆς πειθαρχίας λόγῳ σχισμάτων καὶ τοῦ Ἀρειανισμοῦ. Ὥστε ἡ αὐστηρότης πρέπει νὰ κριθῇ καὶ μὲ τὰς ἀξιώσεις καὶ τὴν δίνην τῆς ἐποχῆς του. Ἀρίστην λύσιν καὶ ἀπάντησιν εἰς τὴν αὐστηρότητα τοῦ μ. Βασιλείου δίδει ἐκ τῶν νεωτέρων ὁ **Dom D. Amonad 17).**

Γράφων μετ' ὀδύνης καὶ πόνου ψυχῆς εἰς μοναχὸν ἐκπεσόντα ὁμολογεῖ ὅτι εὑρίσκεται εἰς λίαν δύσκολον θέσιν. Διότι μεγάλη εἶνε ἡ πτῶσις τῆς ἐκριζωθείσης δρυός. Ἀντὶ ἐγκωμίου, ὡς ὤφειλεν, ἐπιτάφιον συντάσσει. Ὁ ἱ. Πατὴρ διατελεῖ ἀπαράκλητος, ἀθεράπευτος. Ὁ πολύνους διέπραξε πολύπλοκον ἁμάρτημα. Οἱ ἄλλοτε τοσοῦτον ὠφεληθέντες ἀπὸ τῆς διδασκαλίας του, τόσον τώρα βλάπτονται ἀπὸ τῆς ἀπωλείας του. Ὁ ἄλλοτε χρήσιμος, τώρα κεῖται ἄχρηστος, ναυαγός, ἔκπτωτος τῆς βασιλείας, ἐναγής. Καὶ ὅμως παρ' ὅλα αὐτὰ εὑρίσκει λέξεις θάρρους νὰ εἴπῃ πρὸς ἀνάστασίν του, εὑρίσκει ἔλαιον καὶ οἶνον νὰ ἐπιχύσῃ εἰς τὸ τραῦμα του, καὶ ἐλπίδα σωτηρίας νὰ προσφέρῃ. Εἶναι τοσοῦτον συγκινητική, ἐκφραστικὴ τῆς κατανοήσεως τῆς πτώσεως ἑνὸς πνευματικοῦ του τέκνου, καὶ τοσοῦτον πλουσία ἐπιχειρημάτων πρακτικῶν ἡ νουθεσία του, ὥστε ἀντιγράφομεν ἱκανὸν αὐτῆς μέρος :

---

16) Εἰς Ἡσαΐαν ι´ 232. Ε. Μ. Migne, 30, 525.

17) L'Ascèse Monastique de St. Basil, σελ. 164—175. Maredsus, 1949.

«Ἀνάνηψον ταχέως, ἔπαρον τοὺς ὀφθαλμούς σου εἰς τὸν οὐρανόν, ἐλθὲ εἰς συναίσθησιν, παῦσαι ἀπὸ τῆς πονηρίας σου, ἀπόσεισαι τὴν περιχυθεῖσαν σοι μέθην, ἐπανάστα τῷ καταβαλόντι σε. Ἴσχυσον ἐκ γῆς ἐπαναστῆναι. Μνήσθητι τοῦ ἀγαθοῦ ποιμένος, ὅτι καταδιώκων ἐξελεῖταί σε. Κἂν ἢ δύο σκέλη, ἢ λωβὸς ὠτίου, ἀποπήδησον ἀπὸ τοῦ τραυματίσαντός σε. Μνήσθητι τῶν οἰκτιρμῶν τοῦ Θεοῦ, ὅτι θεραπεύει ἐλαίῳ καὶ οἴνῳ.

Μὴ ἀπελπίσῃς τὴν σωτηρίαν. Ἀνάλαβε τὴν μνήμην τῶν γεγραμμένων, ὅτι ὁ πεσὼν ἀνίσταται, καὶ ὁ ἀποστρέφων ἐπιστρέφει. Ὁ πεπληγὼς θεραπεύεται, ὁ θηριάλωτος περιγίνεται, ὁ ἐξομολογούμενος οὐκ ἀποβάλλεται. Οὐ θέλει γὰρ ὁ Κύριος τὸν θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ὡς τὸ ἐπιστρέψαι καὶ ζῆν αὐτόν. Μὴ ὡς εἰς βάθος κακῶν ἐμπεσὼν καταφρονήσῃς. Καιρὸς ἀνοχῆς ἔστι, καιρὸς μακροθυμίας, καιρὸς ἰάσεως, καιρὸς διορθώσεως. Ὠλίσθησας; ἐξεγείρου. Ἥμαρτες; ἡσύχασον. Μὴ στῇς ἐν ὁδῷ ἁμαρτωλῶν, ἀλλὰ ἀποπήδησον. Ὅταν γὰρ ἐπιστραφεὶς στενάξῃς, τότε σωθήσῃ.

Ἔστι γὰρ ἐκ πόνων ὑγεία, καὶ ἐξ ἱδρώτων σωτηρία... Ἐγὼ ἀναλαβὼν τὸν νεκρόν μου θρηνήσω, ἐγὼ θεραπεύσω, ἐγὼ πικρῶς κλαύσομαι ἐπὶ τὸ σύντριμμα τῆς θυγατρός, τοῦ γένους μου. Πάντες σὲ δέχονται, πάντες σοὶ συμπονήσουσι. Μὴ ἀναπέβῃς; Μνήσθητι ἡμερῶν ἀρχαίων. Ἔστι σωτηρία, ἔστι διόρθωσις. Θάρσει, μὴ ἀπελπίσῃς. Οὐκ ἔστι νόμος καταδικάζων τὸν χωρὶς οἰκτιρμῶν θάνατον, ἀλλὰ χάρις ὑπερτιθεμένη τὴν κόλασιν, ἐκδεχομένη τὴν διόρθωσιν. Οὔπω ἐκλείσθησαν αἱ θύραι. Ἀκούει ὁ νυμφίος. Οὐ κυριεύει ἡ ἁμαρτία» 18).

Ἡ τοιαύτη συγκαταβατικὴ συμπεριφορὰ ἑνὸς ἀληθοῦς ποιμένος ἐκκινεῖ ἐκ τῆς θεμελιώδους ἀρχῆς τῆς ποιμαντικῆς ἐν τῇ πράξει, ἐν στενῷ συνδυασμῷ πρὸς τὴν Ἠθικήν. Ἐνῷ δηλαδὴ ὁ στόχος ὁ ἰδανικὸς τῆς Ἠθικῆς εἶνε ἡ ἄφιξις τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὸ ὕψος τῆς ἐν τῇ ἀρετῇ τελειώσεως, ἐν τῇ καθημερινῇ πράξει ἡ Ποιμαντικὴ στηρίζει τὸν ὁδοιπόρον τῆς ἐνδόξου αὐτῆς πορείας, ὁσάκις κουράζεται. Τὸν συγκρατεῖ, ἐὰν ἤθελε ἐγκαταλείψῃ εἰς τὴν μέσην τὸν δρόμον, μὴ ἀπελπίζουσα αὐτὸν μηδὲ ἀφίνουσα αὐτὸν νὰ ὀρρωδήσῃ ἐὰν οὕτως θὰ συνετέλει εἰς τὴν καθυστέρησιν τῆς ἀφίξεώς του εἰς τὸ ποθητὸν τέρμα.

Αἱ δίδυμοι ἠθικαὶ ἐπιστῆμαι, δηλαδὴ ἡ τῆς χριστιανικῆς ἠθικῆς καὶ ἡ τῆς ποιμαντικῆς ἢ τῆς λεγομένης ἀσκητικῆς θεολογίας, κάλ-

18) Ἐπιστολὴ μδ´ 2 Ε Π. Migne 32, 364.

λιστα δύνανται νὰ παραβληθοῦν πρὸς τὴν διπλῆν ἀσχολίαν τῆς ἰατρικῆς ἐπιστήμης. Ὅπως δηλαδὴ αὐτὴ προκειμένου νὰ θεραπεύσῃ τὸ ἀνθρώπινον σῶμα μελετᾷ τὰς διαφόρους λειτουργίας τοῦ ὀργανισμοῦ ὑγιοῦς ψυχολογικῶς, βιολογικῶς, ὀργανικῶς καὶ φυσιολογικῶς ἀφ' ἑνός, διὰ νὰ προβῇ ἀκολούθως καὶ εἰς τὴν ἐξέτασιν καὶ ἀνάλυσιν τοῦ προσβληθέντος ὑπό τινος νόσου ὀργανισμοῦ κατὰ τὰ δεδομένα τῆς παθολογίας, νευρολογίας καὶ ἀκτινοραδιογραφίας, οὕτω συμβαίνει καὶ μὲ τὴν θεραπευτικὴν τῆς ψυχῆς. Τὸ ἰδεῶδες τῆς εὐαγγελικῆς ἠθικῆς δὲν ἠμπόδισε τὸν μ. Βασιλέα νὰ διαπιστώσῃ καὶ τὴν ἀνάγκην ὅπως γράψῃ τοσοῦτον ἐπιεικῶς τῷ ἐκπεσόντι μοναχῷ. Ἡ διαδρομὴ τῆς ἠθικῆς δὲν εἶνε ἄνευ πτώσεων.

Συχνάκις ἠγέρθη τὸ ἐρώτημα, κατὰ πόσον ὁ μ. Βασίλειος ἐκτὸς τῆς Δημοσίας Ἐξομολογήσεως ἐκδέχεται καὶ τὴν Ἰδιωτικήν. Ἐκ τῶν ἔργων του ἐπιμαρτυρεῖται ὅτι ὑφίστατο ἡ ἰδιωτικὴ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του, ἀντικαθιστῶσα τὴν δημοσίαν, ὁσάκις ἡ σοβαρότης τοῦ ἁμαρτήματος θὰ ἐκλόνιζεν τὰς συνειδήσεις πολλῶν μὲ τὴν δημοσίευσίν της. 19) Ἤδη ἡ δημοσία ἐξομολόγησις σπανίως συναντᾶται. Πλεῖστοι λόγοι εἶχον συντελέσει εἰς τὴν βαθμιαίαν αὐτῆς ὑποχώρησιν καὶ εἰς τὴν προτίμησιν τῆς Ἰδιωτικῆς. Εἷς ἐκ τούτων μαρτυρεῖται ὑπὸ τοῦ μ. Βασιλείου προκειμένου περὶ παραβάσεων συζυγικῆς ἀπιστίας. Κατὰ τὸν ἰσχύοντα Ρωμαϊκὸν νόμον ὁ ἀπατηθεὶς σύζυγος ἐδικαιοῦτο νὰ ζητήσῃ τὴν ἐσχάτην τῶν ποινῶν διὰ τὴν μοιχαλίδα γυναῖκά του. Ἐάν, ἐπομένως, ἡ ἁμαρτήσασα κρυφίως σύζυγος δημοσίως ἐξωμολογεῖτο, θὰ διέτρεχε τὸν κίνδυνον νὰ εὑρεθῇ εἰς χεῖρας τῆς ἀμειλίκτου δικαιοσύνης τῆς Πολιτείας καὶ ν' ἀντιμετωπίσῃ τὴν φοβερὰν ἐκδίκησιν τοῦ ἀνδρός της.

(Συνεχίζεται)

19) Ἐπιστολὴ 199 Ε. Π. Migne 34, 728.

ΙΕΡΑ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΧΑΛΚΗΣ

ΕΝΑΡΞΙΣ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ

ΜΕΤΑ ΠΑΣΗΣ σεμνοπρεπείας καὶ ἐπιβλητικότητος διεξήχθ καὶ ἐφέτος, παρουσίᾳ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, τῇ 26ῃ Σεπτεμβρίου, ἡ ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τοῦ νέου Σχολικοῦ ἔτους τελετὴ ἐν τῇ κατὰ Χάλκην Ἱ. Θε ολογικῇ Σχολῇ.

Παρέστησαν ὁ Σεβ. Πρόεδρος τῆς Ἐφορίας Μητροπολίτης Δέρ κων κ. Ἰάκωβος· οἱ Σεβ. Ἔφοροι Σάρδεων κ. Μάξιμος, Ἰκονίου κ. Ἰά κωβος καὶ Φιλαδελφείας κ. Ἰάκωβος, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Λαοδικεία κ. Μάξιμος, ὁ Ἄρχων Ἱερομνήμων τῆς Μ. τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας Ἐν τιμ. κ. Γαβριὴλ Μουστάκης· ὁ Καθηγητικὸς Σύλλογος, μὲ ἐπὶ κεφαλῆ τὸν Πανοσιολ. Ἀρχιμ. κ. Μάξιμον Ρεπανέλλην· Σχολάρχην καὶ οἱ Ἱε ροσπουδασταί.

Ἡ τελετὴ ἤρξατο μὲ τὸν Ὕμνον τῆς Ἀνεξαρτησίας, μεθ' ὃν ἐ τηρήθη δίλεπτος σιγὴ εἰς μνήμην τοῦ Ἀτατοὺρκ καὶ τῶν ἡρώων τῆς 27η Μαΐου. Ἀκολούθως ἀνῆλθε τὸ βῆμα ὁ Καθηγητὴς τοῦ Στρατωτικοῦ μα θήματος Συνταγματάρχης κ. Ταχσὶν Ἔρτσολακ, ὅστις ἀνέπτυξε τὴν ση μασίαν καὶ τὰ αἴτια τῆς Μεταπολιτεύσεως τῆς 27ης Μαΐου, ἀναγνώσας ἅ μα καὶ τὸ πρὸς τὴν Νεολαίαν μήνυμα τοῦ Ἀρχηγοῦ τοῦ Κράτους Στρα τηγοῦ Τζεμὰλ Γκιουρσέλ. Πρὸς ὑπόμνησιν δὲ τοῦ καθήκοντος, ὅπερ ἐπι βάλλει εἰς αὐτὴν ἡ Μεταπολίτευσις· ἀνεγνώσθη ὑπὸ Ἱεροσπουδαστοῦ τ μήνυμα τοῦ Ἀτατοὺρκ πρὸς τὴν Τουρκικὴν Νεολαίαν.

Εἶτα ἐγένετο ἡ νενομισμένη ἱεροτελεστία· προεξάρχοντος το Σεβ. Μητροπολίτου Δέρκων κ. Ἰακώβου· Προέδρου τῆς Ἐφορίας, ἣν ἐ πηκολούθησεν ἡ προσφώνησις τοῦ Σχολάρχου· καὶ ἡ ἀνάγνωσις· ὡς εἴθι σται· τῶν βαθμῶν ἑκάστου Ἱεροσπουδαστοῦ.

Τὴν ὅλην τελετὴν ἐπεσφράγισεν ἡ Α. Θ. Παναγιότης, νουθετή σασα τοὺς ἐν τῇ Σχολῇ διδασκομένους καὶ ἀναπτύξασα τὰ καθήκοντ αὐτῶν πρὸς ἑαυτούς, τὴν Σχολήν, τὴν Ἐκκλησίαν· τὸν ἄνθρωπον καὶ τὴ κοινωνίαν ἐν γένει.

Ο ΚΥΔΩΝΙΩΝ ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΣ

Ἐὰν ἡ ἐνατένισις καθόλου ἀνωτέρας τινὸς πραγματικότητος ἀσκῇ γοητείαν καὶ δύναμιν ἐπὶ τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, ὁπόσην μεγαλυτέραν δύναμιν ἐνέχει ἡ επίτευξις ἐν τῇ ζωῇ ἀνωτέρου τινος σκοποῦ, ἡ ἐπιτέλεσις ὑψηλῆς καὶ ἱερᾶς ἀποστολῆς, ἥτις, ἀποτελοῦσα οἱονεὶ ἀνταύγειαν τοῦ θείου φωτὸς ἐν ἡμῖν, περιαυγάζει τὴν ὅλην ἡμῶν ὕπαρξιν καὶ ἐμφανίζει αὐτὴν καθαρωτέραν καὶ ὡραιοτέραν.

Εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην ἀνάγεται ἀναμφιβόλως ἡ κλῆσις καὶ ἡ ἀποστολὴ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ποιμένος καὶ λειτουργοῦ τῆς Ἐκκλησίας, τοῦ ἐν τοῖς γράμμασι μεμορφωμένου κληρικοῦ, τοῦ ἐπιστήμονος θεολόγου, ὅστις εἰς τὴν διάδοσιν καὶ ἐμπέδωσιν τῶν ἀρχῶν τοῦ Εὐαγγελίου ἐν τοῖς ἀνθρώποις διαπνέεται ἐκ τῆς εὐσεβοῦς ἐπιστήμης καὶ τῆς κατὰ Θεὸν μορφώσοως.

Τοιοῦτος δὲ ἐκκλησιαστικὸς ποιμὴν καὶ Ἱεράρχης πεφωτισμένος, κάτοχος λιπαρᾶς καὶ ἀμφιλαφοῦς παιδείας, τῆς παιδείας ἐκείνης «ἧς οἱ πόνοι εἰσὶν ἀρεταὶ» ὑπῆρξε καὶ ὁ εἰς τὴν ἀγήρω καὶ ἄληκτον ἤδη ζωὴν μεταστὰς Μητροπολίτης Κυδωνιῶν Ἀγαθάγγελος, ἐκ τῶν ἐκλεκτῶν Ἱεραρχικῶν φυσιογνωμιῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου.

*
* *

Τα πολλὰ χαρίσματα καὶ προσόντα τοῦ ἐκλιπόντος Ἱεράρχου ὑπῆρξαν καρπὸς μακρᾶς πνευματικῆς καλλιεργείας καὶ συντόνου προσπαθείας. Ἡ δὲ ὅλη παίδευσις καὶ ἀγωγὴ αὐτοῦ ἐστοχάζετο εὐγενοῦς καὶ ὑψηλῆς κλήσεως, τῆς ἐξυπηρετήσεως τοῦ ἁγίου ἔργου τῆς Ἐκκλησίας, ἀφ᾽ ἧς ἐκπηγάζει ἡ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου.

Ἔτι πρόσηβος ὤν, ᾐσθάνετο τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ὁλονὲν ν᾽ ἀνέρχηται καὶ τὴν πνοὴν κόσμου ὡραιοτέρου, εὐγενεστέρου, ὑψηλοτέρου, διότι διεπνέετο ἐκ τοῦ θρησκευτικοῦ συναισθήματος, τῆς αὐτογενοῦς δηλ. ἐκείνης ροπῆς, δι᾽ ἧς ὁ ἄνθρωπος αἴρεται ὑπὲρ τὴν γεώδη αὐτοῦ σύστασιν καὶ τελειοῖ τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῦ καὶ ἀποκτᾷ τὴν κάθαρσιν καὶ τὸν ἀληθῆ αὐτοῦ προορισμόν.

Πεπροικισμένος διὰ σπανίων φυσικῶν ἱκανοτήτων καὶ πνευματικῶν κεφαλαίων, ἐχώρησεν, ἐν ἱλαρότητι προσώπου καὶ ἐνθέῳ ζήλῳ, εἰς τὸ στάδιον τῆς μορφώσεως καὶ τῆς παιδείας, τῆς τε ἔσω καὶ τῆς θύραθεν, «ἧς ἐν συγγενείᾳ ἐστὶν ἀθανασία καὶ ἐν φιλίᾳ αὐτῆς τέρψις ἀγαθὴ καὶ ἐν πόνοις χειρῶν αὐτῆς πλοῦτος ἀνελλιπὴς καὶ ἐν συγγυμνασίᾳ ὁμιλίας αὐτῆς φρόνησις καὶ εὔκλεια ἐν κοινωνίᾳ λόγων αὐτῆς». Εἶναι τὸ στάδιον τῆς προετοιμασίας εἰς τὸ ὑψηλὸν καὶ θεοσύστατον ὑπούργημα τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ λειτουργοῦ καὶ ποιμένος. Εἶναι ἡ πολύ-

τιμος ἐκείνη περίοδος τῆς ζωῆς αὐτοῦ, καθ' ἣν διὰ καταλλήλου μορφώσεως ἐμόχθησε διὰ ν' ἀποτυπώσῃ ἐν ἑαυτῷ καὶ ν' ἀφομοιώσῃ τοὺς χαρακτῆρας τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ποιμένος, ὅστις, κατὰ τὸν ἱερὸν Χρυσόστομον, ὀφείλει νὰ εἶναι «καὶ φοβερὸς καὶ προσηνὴς καὶ ἀρχικὸς καὶ κοινωνικὸς καὶ ἀδέκαστος καὶ θεραπευτικὸς καὶ ταπεινὸς καὶ ἀδούλωτος καὶ σφοδρὸς καὶ ἤρεμος».

Ἰδοὺ ἐν ὀλίγαις, ἀλλ' ἁδραῖς λέξεσι, τὸ ὑπούργημα εἰς τὸ ὁποῖον οὗτος ἐκλήθη, ὑπούργημα δυσχερὲς μὲν καὶ ὑπεύθυνον ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ ἱερὸν καὶ κοινωφελὲς καὶ πάσης τιμῆς ἄξιον. Πρὸς τὸν τοιοῦτον χαρακτῆρα τῆς διακονίας ταύτης προσήρμοσεν ἑαυτὸν καὶ εἰσεκόμισεν εἰς τὴν πολυδέγμονα αὐτοῦ διάνοιαν ὅ,τι ὑπῆρξε χρήσιμον καὶ πρόσφορον διὰ τὸ ἔργον τῆς Ἐκκλησίας, ἐνατενίζων πάντοτε εἰς τὴν χρυσίζουσαν ἠῶ ὀνείρων καὶ πόθων εὐγενῶν, τοῦθ' ὅπερ ἀπετέλεσε τὴν ὡραιοτέραν προκαταβολὴν εὐδοκίμου καὶ τελεσφόρου ἐκκλησιαστικῆς διακονίας.

Προσφιλὲς καὶ περισπούδαστον μέλημα τοῦ βίου αὐτοῦ ὑπῆρξεν ἡ ὁλοκλήρωσις τοῦ φιλοσοφικοῦ καὶ θεολογικοῦ αὐτοῦ καταρτισμοῦ, οὗτινος τὰ στοιχεῖα ἤντλησεν ἔκ τε τοῦ πνευματικοῦ Ἑλικῶνος, τῆς θύραθεν σοφίας καὶ τῶν θησαυρῶν τῆς ἀκενώτου Πατερικῆς διδασκαλίας. Καὶ οὕτως ἐκαλλίστευσεν ἐν ἑαυτῷ τὸν ἄριστον θεολόγον, τὸν ἐμπνευσμένον στοχαστήν, τὸν γλυκύφθογγον ἐκκλησιαστικὸν λειτουργὸν τὸν εὐφραδῆ καὶ συναρπάζοντα κήρυκα καὶ ἀγορητήν. Ζωηρὰ δὲ διασῴζεται παρὰ ταῖς διαφόροις τάξεσι τοῦ εὐσεβοῦς πληρώματος ἡ ἀνάμνησις τοῦ Ἐπισκόπου Ἐλαίας καὶ εἶτα Μητροπολίτου Κυδωνιῶν Ἀγαθαγγέλου, ὅστις εἴτε κηρύττων ἀπὸ τοῦ ἀρχιερατικοῦ Θρόνου, εἴτε ἀγορεύων ἀπὸ τοῦ βήματος διαφόρων ἐνταῦθα μορφωτικῶν Σωματείων καὶ ἀνωτέρων πνευματικῶν φυτωρίων οἷα ἡ Τροφὸς Ἱ. Θεολογικὴ ἐν Χάλκῃ Σχολὴ καὶ ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ ἐν Θεσσαλονίκῃ Πανεπιστημίου ἐγοήτευε τὰ πλήθη τῶν ἀκροατῶν αὐτοῦ ἐν τῇ ἀναλύσει καὶ διαπραγματεύσει ἐπικαίρων φιλοσοφικῶν, κοινωνικῶν καὶ θεολογικῶν, ἰδίᾳ δὲ Πατερικῶν, θεμάτων, ἅτινα, ὡς ἐκ τῆς φύσεως αὐτῶν, ἀπρόσιτα εἰς τὸν πολὺν κόσμον, ἐπετύγχανεν ἀριστοτεχνικῶς καὶ ἀμιμήτως νὰ ἐκλαϊκεύῃ, ὅτε καὶ ἐξέλαμπεν ἑκάστοτε ὅλη ἡ εὐρύτης τῆς θεολογικῆς καὶ φιλοσοφικῆς αὐτοῦ μορφώσεως καὶ τὸ φιλελεύθερον πνεῦμα, κατὰ τὴν εὔστοχον ἀρχὴν τοῦ «ἀρχαΐζειν νεωτερίζων καὶ νεωτερίζειν ἀρχαΐζων». Καὶ ὑπῆρξεν ὁμολογουμένως ὁ λόγος αὐτοῦ πάντοτε διδακτικὸς καὶ «ἅλατι ἠρτυμένος» τῷ ἅλατι τῆς κλασσικῆς ἀρχαιότητος καὶ τῆς προγονικῆς σοφίας, οὐχὶ δὲ σπανίως καὶ «ἐνεργὴς καὶ τομώτερος ὑπὲρ πᾶσαν μάχαιραν δίστομον», ὁσάκις μάλιστα εὑρέθη ἀντιμέτωπος ἀντιξόων καταστάσεων καὶ περιστατικῶν δυσχερειῶν ἐν τῇ ἐπικαίρῳ Κοινότητι Γαλατᾶ, ἧς ἐπὶ πολλὰ ἔτη, ὡς Ἐπίσκοπος Ἐλαίας, ἀρχιερατικῶς προέστη, ἀγωνιζόμενος πάντοτε ὑπὲρ τῶν δικαίων καὶ τῶν τιμίων συμφερόντων τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας.

Πρὸς ταῖς εὐθύναις τῆς διοικήσεως, φιλοτίμως ἐνέκυψεν καὶ εἰς τὴν σπουδὴν καὶ μελέτην τῶν συγγραμμάτων τῶν Μεγάλων τῆς Ἐκ-

κλησίας Πατέρων, ἰδίᾳ δὲ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, οὗτινος ὑπῆρξεν ἄριστος ἑρμηνευτὴς καὶ βαθυστόχαστος σχολιαστής. Καὶ εὗρεν ἐν αὐτοῖς οὐ μόνον ὑπέροχα πρότυπα ῥητορείας καὶ ὀρθὴν διατύπωσιν τῶν ἀληθειῶν τῆς πίστεως, ἀλλὰ καὶ θησαυρὸν βαθείας γνώσεως καὶ πείρας τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς. Οἱ λόγοι καὶ αἱ ἐπιστολαὶ τοῦ Μεγάλου τούτου Πατρὸς καὶ Οἰκουμενικοῦ τῆς Ἐκκλησίας Διδασκάλου ὑπῆρξαν διὰ τὸν ἀποιχόμενον Ἱεράρχην πηγὴ πλουσίων εντυπώσεων, ὑψηλῶν ἐμπνεύσεων καὶ εὐγενῶν παρορμήσεων. Ἐξ αὐτῶν ἤντλησε τὴν ἀλήθειαν, καθαρὰν καὶ διαυγῆ, ὡς εἶναι καθαρὸν καὶ διαυγές, πᾶν τὸ πηγαῖον καὶ γνήσιον. Τὰ δὲ ἔπη τοῦ Γρηγορίου ἀπετέλουν δι᾽ αὐτὸν οἱονεὶ λύραν, ἀναδίδουσαν παναρμονίους φθόγγους ἀληθοῦς γνώσεως καὶ σοφίας, εἰς τρόπον ὥστε ἐν τῇ μελέτῃ αὐτῶν νὰ αἰσθάνηται ἑκάστοτε ἀνανεουμένην ἐν αὐτῷ τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην ψυχήν, ἥτις καὶ πίπτουσα καὶ ἱσταμένη καὶ περὶ τὸν κόσμον ἐπτοημένη καὶ ὁρμωμένη πρὸς τὸν Θεόν, διασῴζει πάντοτε τὴν σφραγῖδα τοῦ θείου.

Αἱ ποικίλαι μελέται καὶ αἱ πραγματεῖαι τοῦ ἀειμν. Ἱεράρχου, ἐξ ὧν πλεῖσται εἶδον τὸ φῶς ἐν τοῖς Περιοδικοῖς «Ὀρθοδοξία» καὶ «Ἀπόστολος Ἀνδρέας» ἐμφαίνουν τὴν βαθεῖαν περὶ τὸν ὑπέροχον τοῦτον Πατέρα καὶ Διδάσκαλον τῆς Ἐκκλησίας γνῶσιν αὐτοῦ καὶ προβάλλουν τὰς ἀνεπιτηδεύτους ὡραιότητας τῆς Πατερικῆς σοφίας, ἀπηχούσης τὴν κάθαρσιν καὶ ἀνύψωσιν τοῦ πνεύματος ἐν τῇ θεωρίᾳ τοῦ καλοῦ, τοῦ ὡραίου, τοῦ εὐγενοῦς.

Ἐν ταῖς μελέταις ταύταις οὐ μόνον ἀριστοτεχνικῶς ἀναλύονται αἱ καλλιεπεῖς παραστάσεις καὶ αἱ ποιητικαὶ ἐκφοραὶ τοῦ χριστομιμήτου τούτου Πατρὸς τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ αἱ ποικίλαι καλλοναὶ τοῦ λόγου καὶ τῆς ποιήσεως αἱ ἐξάρσεις ἐπιχαρίτως συγκιρνῶνται ἐν αὐταῖς μετὰ τῆς γλυκείας μελαγχολίας τοῦ Ἁγίου τούτου ἀνδρὸς καὶ ποιητοῦ τῆς Ἀριανζοῦ.

Ἐν τῇ πρὸς ἀλλήλους ἀναστροφῇ ὁ Κυδωνιῶν Ἀγαθάγγελος ὑπῆρξεν ἐπίχαρις εἰς τοὺς τρόπους καὶ κομψὸς καὶ θελκτικὸς εἰς τὴν ἔκφρασιν, ἡ δὲ ἑτοιμότης τοῦ πνεύματος αὐτοῦ, ἀκτινοβολοῦντος εὐφυΐαν καὶ ἀνεπιτήδευτον γνῶσιν τῆς ζωῆς καὶ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, καθίστα τὰς μετ᾽ αὐτοῦ ἐντεύξεις ἐπαγωγούς, ψυχοτερπεῖς καὶ ἡδείας.

Ἡ συμβολὴ αὐτοῦ ἐν τῷ ἔργῳ τῆς διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας, ὑπῆρξεν πάντοτε σταθερά, θετικὴ καὶ πρόσφορος πρὸς πᾶσαν πρόοδον καὶ προαγωγὴν τῶν καθ᾽ ἡμᾶς ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων, δι᾽ ὃ καὶ ἐξετιμᾶτο προσηκόντως ὑπὸ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, τοῦ σεπτοῦ τῆς Ἐκκλησίας Προκαθημένου, συνδεομένου μετὰ τοῦ ἀποιχομένου Ἱεράρχου δι᾽ ἀδελφικῆς ἀγάπης καὶ φιλίας παλαιᾶς, ἀναγομένης εἰς τὴν περίοδον τῆς ἐν τῇ Τροφῷ Ἱ. Χαλκίτιδι Θεολογικῇ Σχολῇ φοιτήσεως καὶ προγυμνασίας αὐτῶν.

Οὕτω δὲ κατώρθωσε ὁ ἀείμνηστος ν᾽ ἀναβιβάσῃ εἰς πνευματικώτερα ἐπίπεδα τὴν ζωὴν αὐτοῦ, ἐν ἁγνότητι πάντοτε διαθέσεως, ἐν ἀγάπῃ πρὸς πάντας ἀνυποκρίτῳ καὶ ἐν ἀφελότητι καρδίας, ἐκπληρῶν τὸ θέλη-

μα τοῦ Κυρίου, μὴ κατ' ὀφθαλμοδουλείαν, μηδὲ κατ' ἀνθρωπαρέσκειαν, ἀλλ' ὡς διάκονος Χριστοῦ.

Καὶ ἤδη ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία ἀπεθησαύρισεν ἐν τῇ Βίβλῳ τῆς ζωῆς Αὐτῆς, τὸ ὄνομα καὶ τὴν προσωπικότητα τοῦ ἐν Κυρίῳ κοιμηθέντος Ἱεράρχου, ἀναλώσαντος τὸν βίον αὐτοῦ, βίον πεποικιλμένον διὰ καρποφόρου ἐκκλησιαστικῆς δράσεως καὶ πνευματικῶν σκαμμάτων, ὑπὲρ τοῦ Χριστιανικοῦ Ἰδεώδους.

† Ἀρχιμ. ΣΥΜΕΩΝ ΑΜΑΡΥΛΛΙΟΣ,
Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου.

ΤΑ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΘΑΝΑΤΟΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΗΔΕΙΑΝ ΑΥΤΟΥ.

Ὁ ἀείμνηστος Μητροπολίτης Κυδωνιῶν Ἀγαθάγγελος, προσβληθεὶς ἀπό τινων ἐτῶν ὑπὸ βαρείας ἀσθενείας, ἐκοιμήθη ἐν Κυρίῳ τὴν νύκτα τῆς 22ας πρὸς τὴν 23ην Ἰουλίου ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ.

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης, λύπῃ πολλῇ πληροφορηθεῖσα τὸ συμβάν, ἐνετείλατο τῷ Πρωτοσυγκελλεύοντι Σεβ. Μητροπολίτῃ Σελευκείας κ. Αἰμιλιανῷ, ὅπως ἐνεργήσῃ τὸ δέον.

Οὕτω, κανονισθεισῶν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας τῶν σχετικῶν λεπτομερειῶν, ἡ σορὸς τοῦ ἐκλιπόντος Ἱεράρχου διακομισθεῖσα τῇ Δευτέρᾳ, 25ῃ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς εἰς τὸν Π. Πατριαρχικὸν Ναόν, ἐτοποθετήθη ἐν τῷ Σωλέᾳ, τελεσθείσης ἐν αὐτῷ ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ροδοπόλεως κ. Ἱερωνύμου, κατὰ τὴν τάξιν, Θείας Λειτουργίας ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, εἰς ἣν παρέστησαν συμπροσευχόμενοι, ἐν τῷ Ἱ. Βήματι, ἡ Α. Θ. Παναγιότης, Ἀρχιερεῖς τοῦ Θρόνου καὶ Κληρικοὶ τῆς Πατριαρχικῆς Αὐλῆς.

Περὶ ὥραν 11ην π.μ., ἐτελέσθη ἡ νεκρώσιμος ἀκολουθία χοροστατούσης τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, καὶ τῶν Σεβ. Ἁγίων Συνοδικῶν Ἀρχιερέων, Χαλκηδόνος κ. Θωμᾶ, Δέρκων κ. Ἰακώβου, Θεοδωρουπόλεως κ. Λεοντίου, Προικοννήσου κ. Φιλοθέου, Χαλδίας κ. Κυρίλλου, Νεοκαισαρείας κ. Χρυσοστόμου Σάρδεων κ. Μαξίμου, Ἰκονίου κ. Ἰακώβου, Ροδοπόλεως κ. Ἱ-

ερωνύμου καὶ Φιλαδελφείας κ. Ἰακώβου, τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Πριγκηποννήσων κ. Δωροθέου καὶ Εἰρηνουπόλεως κ. Κωνσταντίνου κωλυθέντων ὑπὸ ἀδιαθεσίας.

Τὸν ἐπικήδειον, ἐξεφώνησεν ἀπ' ἄμβωνος, κατὰ τὴν τάξιν, ὁ Πανοσιολ. Ὑπογραμματεὺς τῆς Ἁγίας καὶ Ἱ. Συνόδου κ. Γαβριήλ. Παρῆσαν οἱ Σεβ. Μητροπολῖται Αἴνου κ. Γερμανός, Λαοδικείας κ. Μάξιμος, Ἴμβρου καὶ Τενέδου κ. Μελίτων καὶ Σελευκείας κ. Αἰμιλιανός, ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἁγίας καὶ Ἱ. Συνόδου Ἀρχιμ. κ. Συμεὼν Ἀμαρύλλιος, οἱ Θεοφιλέστατοι Ἐπίσκοποι Παμφίλου κ. Γεράσιμος, Δαφνουσίας κ. Γρηγόριος, Ἀργυρουπόλεως κ. Καλλίνικος καὶ Μιλήτου κ. Αἰμιλιανός, ὁ Πανοσιολ. Σχολάρχης τῆς Ἱ. Θεολογικῆς ἐν Χάλκῃ Σχολῆς Ἀρχιμ. κ. Μάξιμος, ὁ Πανοσ. Ἔξαρχος τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων ἐνταῦθα Ἀρχιμ. κ. Ἰωάννης, οἱ Κληρικοὶ καὶ Λαϊκοὶ Ὑπάλληλοι τῆς Πατριαρχικῆς Αὐλῆς, Κληρικοὶ τῆς Ἁγιωτάτης Ἀρχιεπισκοπῆς καὶ τῶν παρακειμένων Ἱ. Μητροπόλεων, οἱ Ὀφφικιάλοι τῆς Ἐκκλησίας Ἄρχοντες Μ. Ρήτωρ κ. Βλαδίμηρος Μιρμίρογλου, Μ. Χαρτοφύλαξ κ. Ἀ. Μόσχος, Μ. Ρεφερενδάριος κ. Γ. Χόλλεμπαχ, Μ. Πρωτονοτάριος κ. Ἐμμ. Φωτιάδης, ὁ Ν. Σύμβουλος κ. Καλούδης Λάσκαρις, ὁ Ἐντιμ. Πρόξενος τῆς Ἑλλάδος ἐνταῦθα κ. Νικ. Καραγιῶργος, ὁ Καθηγητικὸς Σύλλογος τῆς Ἱ. Θεολογικῆς Σχολῆς, Ἀντιπροσωπεῖαι Ἐφοροεπιτροπῶν τῆς Ἁγιωτάτης Ἀρχιεπισκοπῆς, Ἐκπρόσωποι τοῦ ἐνταῦθα ἐπιστημονικοῦ καὶ ἐμπορικοῦ κόσμου καὶ τῶν Γραμμάτων, τοῦ Τύπου καὶ πλῆθος Χριστιανῶν, τιμώντων καὶ εὐλαβουμένων τὴν μνήμην τοῦ ἀποιχομένου Ἱεράρχου.

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης, συνώδευσε μέχρι τῶν προπυλαίων τῶν Πατριαρχείων τὴν ἐκφορὰν τοῦ σκήνους, διακομισθέντος διὰ σεμνῆς νεκροφόρου, ἧς ἠκολούθει σειρὰ ὅλη αὐτοκινήτων, ὧν ἐπέβαινον οἱ Ἅγιοι Ἀρχιερεῖς τοῦ Θρόνου, Κληρικοὶ καὶ πλεῖστοι ἐκ τῶν παραστάντων εἰς τὴν κηδείαν Χριστιανῶν, εἰς τὴν Ἱ. Μονὴν Βαλουκλῆ, ἔνθα, μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν Τρισαγίου καὶ τῶν ἐξιλαστηρίων ἐπιταφίων εὐχῶν ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Δέρκων, ἐτάφη ἐν τῷ Νεκροταφείῳ τῆς ὡς ἄνω Ἱ. Μονῆς καὶ ἐν τῷ τμήματι τῶν Ἀρχιερατικῶν τάφων.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Ὁ ἀείμνηστος Ἱεράρχης, Θρὰξ τὴν πατρίδα, ἐγεννήθη ἐν Λουλέμπουργαζ (Ἀρκαδιουπόλει) τῆς Ἐπαρχίας Ἀδριανουπόλεως, ἐν ἔτει 1885, ἐκ πατρὸς Ἱερέως, Θεοδώρου, παρ᾽ οὗ ἐγαλουχήθη τὰ τῆς εὐσεβείας νάματα ἐν Ἀδριανουπόλει. Συμπληρώσας τὰς γυμνασιακὰς αὐτοῦ σπουδὰς εἰσήχθη ἀκολούθως εἰς τὴν ἐν Χάλκῃ Ἱερὰν Θεολογικὴν Σχολὴν ἐξ ἧς ἀπεφοίτησε τῷ 1909, λαβὼν ἐν τῷ μεταξύ, εἰς τὸ τελευταῖον ἔτος τῶν σπουδῶν αὐτοῦ εὑρισκόμενος, τὴν εἰς Διάκονον χειροτονίαν.

Εἶτα ἐπὶ δεκαπενταετίαν ὅλην ὑπηρέτησεν ὡς Διάκονος, Ἱεροκῆρυξ καὶ Καθηγητὴς εἰς διαφόρους θέσεις, ἐν Ἀδριανουπόλει, Χαλκηδόνι, Γαλατᾶ καὶ Πέραν.

Τῷ 1924 ἐχειροτονήθη εἰς Πρεσβύτερον, τοποθετηθεὶς εἰς τὴν Προϊσταμενίαν τοῦ ἐν Γαλατᾷ Ἱ. Ναοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τῶν Χίων. Ἐν ἔτει 1925 προήχθη εἰς Ἐπίσκοπον, ὑπὸ τὸν τίτλον τῆς πάλαι ποτὲ διαλαμψάσης Ἐπισκοπῆς Ἐλαίας, ἀναλαβὼν ἅμα καὶ τὴν Ἀρχιερατ. Προϊσταμενίαν τῆς μεγαλωνύμου Κοινότητος Γαλατᾶ.

Μετὰ μακρὰν καὶ γόνιμον ἐν τῇ Κοινότητι ταύτῃ Διακονίαν, ἡ Ἐκκλησία ἐν ἔτει 1943 προήγαγεν αὐτὸν εἰς Μητροπολίτην Κυδωνιῶν.

Ὑπὸ τὴν ἰδιότητα ταύτην ἐκλήθη κατὰ διαφόρους περιόδους, ὡς μέλος τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τῶν ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Συνοδικῶν Ἐπιτροπῶν, προσενεγκὼν πάντοτε προφρόνως τὰς ὑπηρεσίας αὐτοῦ τῇ Ἐκκλησίᾳ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΙΟΥΛΙΟΥ - ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ - ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1960.

Ἡ ΙΔ΄. Ἰνδικτιὼν ἐν τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριαρχείῳ.

Ἐξαιρετικῶς ἐπιβλητικὴ καὶ ἐν πρωτοφανεῖ συρροῇ κόσμου διεξήχθη ἡ τελετὴ τῆς ἐνάρξεως τοῦ νέου Ἐκκλησιαστικοῦ ἔτους, ἤτοι τῆς Ἰνδίκτου, ὡς εἴθισται, ἐν τῷ Π. Πατριαρχικῷ Ναῷ, τῇ 1ῃ τρ. μ. Σεπτεμβρίου.

Ἀφ' ἑσπέρας, Τετάρτῃ, 31ῃ Αὐγ., ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐχοροστάτησε κατὰ τὸν Ἑσπερινόν, ὃν ἐτέλεσαν οἱ Πανοσιολ. Μ. Ἀρχιμ. κ. Φιλάρετος μετὰ τοῦ Δευτερεύοντος κ. Εὐαγγέλου, τὴν δὲ ἐπομένην μετ' Αὐτῆς συνεχοροστάτησαν οἱ Σεβασμιώτατοι Ἅγιοι Συνοδικοί τε καὶ ἐνδημοῦντες Μητροπολῖται τοῦ Θρόνου: ἤτοι Χαλκηδόνος κ. Θωμᾶς, Δέρκων κ. Ἰάκωβος, Πριγκηποννήσων κ. Δωρόθεος, Θεοδωρουπόλεως κ. Λεόντιος, Αἴνου κ. Γερμανός, Χαλδίας κ. Κύριλλος, Νεοκαισαρείας κ. Χρυσόστομος, Λαοδικείας κ. Μάξιμος, Σάρδεων κ. Μάξιμος, Ἰκονίου κ. Ἰάκωβος, Ροδοπόλεως κ. Ἱερώνυμος, Φιλαδελφείας κ. Ἰάκωβος, Σελευκείας κ. Αἰμιλιανός, πλὴν τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Εἰρηνουπόλεως καὶ Προικοννήσου οἰκουρούντων.

Τὴν Θ. Λειτουργίαν ἐτέλεσαν οἱ Πανοσιολ. Μ. Ἀρχιμανδρίτης καὶ Δευτερεύων. Ἔψαλον δὲ οἱ Πατριαρχικοὶ Χοροί.

Παρέστησαν:

Οἱ Ἐντιμολ. Ὀφφικιάλοι τῆς Μ. Ἐκκλησίας κ.κ. Βλαδίμηρος Μιρμίρογλου, Μ. Ρήτωρ, Ἀχιλλεὺς Μόσχος, Μ. Χαρτοφύλαξ, Γεώργιος Χόλλεμπαχ, Ἄρχων Ρεφερενδάριος, Ἀντιπροσωπεῖαι τῶν Μειζόνων Ἱδρυμάτων, τῶν Κοινοτήτων, Φιλ. Ἀδελφοτήτων, Μ. Συνδέσμων καὶ μέγας ἀριθμὸς προσκυνητῶν ἐντεῦθεν καὶ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ, πληρωσάντων τὸν Π. Π. Ναόν, ἵνα συνεορτάσωσι μετὰ τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας τὴν ἔναρξιν τοῦ νέου Ἐκκλησιαστικοῦ ἔτους καὶ ἐκζητήσωσι τὴν χάριν τῆς Παμμακαρίστου.

Μετὰ τὸ τέλος τῆς Θ. Λειτουργίας, ἡ Α. Θ. Παναγ. περιβλη-

θεῖσα ἐπιτραχήλιον καὶ ὠμοφόριον, ἐτέλεσε τὴν εἰδικὴν Ἱ. Ἀκολουθίαν τῆς ἡμέρας ἀναγνοῦσα ἀπὸ τοῦ Θρόνου τὴν σχετικὴν εὐχὴν τῆς ἐνάρξεως τῆς ΙΔ' Ἰνδικτιῶνος καὶ δεηθεῖσα πρὸς τὸν Κύριον «...ὑπὲρ τῶν χειμαζομένων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν, τοῦ φωτισμοῦ καὶ ἀγαθῶν ἐπινεύσεων τῶν ἰσχυρῶν τῆς γῆς, ὑπὲρ τοῦ εὐλογηθῆναι τὸν στέφανον τοῦ ἐνιαυτοῦ τῆς χρηστότητος Κυρίου, ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τοῦ σύμπαντος κόσμου καὶ τῆς κατὰ Θεὸν εὐημερίας». Εἶτα, ὑπέγραψεν ἐν τῷ ἐπισήμῳ κώδικι τὴν πρᾶξιν τῆς ΙΔ'. Ἰνδικτιῶνος, ηὐλόγησε τὸ Ἐκκλησίασμα καὶ ἀνῆλθεν αὖθις εἰς τὸν Θρόνον.

Ἐν συνεχείᾳ, οἱ Ἅγιοι Ἀρχιερεῖς, ἀσπασάμενοι τὴν δεξιὰν τῆς Α. Θ. Π., ὑπέγραψαν εἰς τὸν αὐτὸν κώδικα.

Μεθ' ὃ ἡ Α.Θ. Παναγιότης ἡγίασε τὸ Ἐκκλησίασμα ἀπὸ τοῦ Θρόνου διὰ τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, ἐπὶ τῇ 1ῃ τοῦ μηνὸς καὶ ηὐχήθη εἰς πάντας αἴσιον τὸ νέον Ἐκκλησιαστικὸν ἔτος.

Ἀνελθὼν δ' εἶτα εἰς τὸ Πατριαρχικὸν Γραφεῖον ἐδέχθη τὰ συγχαρητήρια τῶν Ἁγίων Ἀρχιερέων καὶ τὰ σέβη τῆς Πατριαρχικῆς Αὐλῆς καὶ τῶν Ὀφφικιάλων.

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης παρὰ τῷ Δημάρχῳ.

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης, ἐν συνοδείᾳ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Σελευκείας καὶ τοῦ κ. Χαρ. Χαρισιάδου, Γραμματέως ἐν τῷ Α'. Πατριαρχικῷ Γραφείῳ, ἐπεσκέφθη τὸν νέον Δήμαρχον Σταμποὺλ Ἀντισυνταγματάρχην κ. Σεφὶκ Ἐρένσοϊ, τῇ 18ῃ Ἰουλίου, γενομένη δεκτὴ μετὰ τιμῆς καὶ ἐγκαρδιότητος.

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης συνεχάρη τῷ κ. Δημάρχῳ ἐπὶ τῇ ἀναλήψει τῶν καθηκόντων αὐτοῦ εὐχηθεῖσα αὐτῷ ἐπιτυχίαν ἐν τῇ ἐξασκήσει τοῦ πολυευθύνου ἔργου αὐτοῦ.

Εἰς τὴν Α. Θ. Παναγιότητα ἐπεφυλάχθησαν, καὶ κατα τὴν προπομπὴν Αὐτῆς, αἱ δέουσαι τιμαί.

Πατριαρχικὰ συγχαρητήρια.

Ἐπὶ τῇ Ἐθνικῇ ἑορτῇ τῆς Γαλλίας, 14ῃ Ἰουλίου, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Σελευκείας κ. Αἰμιλιανὸς καὶ ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἁγίας καὶ Ἱ. Συνόδου κ. Συμεών, μεταβάντες παρὰ τῷ Ἐξοχ. Πρεσβευτῇ τῆς Γαλλίας κ. Ἀνρῆ Σπιτζμοῦλλερ διεβίβασαν τὰς Πατριαρχικὰς συγχαρητηρίους προσρήσεις καὶ εὐχάς.

Ἡ Α. Ἐξοχότης εὐχαριστήσασα θερμῶς διὰ τὴν Πατριαρχικὴν ταύτην ἐκδήλωσιν, διηρώτησε τὰ τῆς ὑγείας τῆς Α. Θ. Παναγιότητος καὶ παρεκάλεσεν ὅπως ὑποβληθῶσι τὰ βαθύτατα αὐτοῦ σεβάσματα.

Ἐπὶ τῇ Ἐθνικῇ Ἑορτῇ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς, 4ῃ Ἰουλίου, σεπτῇ ἐντολῇ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Σελευκείας κ. Αἰμιλιανός, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ Πανοσιολ. Ὑπογραμματέως κ. Γαβριήλ, διεβίβασε τῷ ἐνταῦθα Γ. Προξένῳ τῆς Ἀμερικῆς κ. Ροβέρτῳ Μάϊνερ, τὰ Πατριαρχικὰ συγχαρητήρια.

Πατριαρχικὴ συμπάθεια.

Ἐπὶ τῷ ἐπισυμβάντι τῇ 11ῃ Σεπτ. τραγικῷ αὐτοκινητικῷ δυστυχήματι καθ' ὃ εὗρε τὸν θάνατον ὁ Ἀντι-

ͅστράτηγος Ἰρφὰν Μπαστοὺγ τραυματισθέντων τοῦ συνοδοῦ αὐτοῦ Ἀντισυνταγματάρχου Σουκροῦ Ὀζτάγια καὶ τοῦ ὁδηγοῦ Ζιγὲτ Ὀζέλ, ἡ Α. Θ. Παναγιότης διὰ τηλεγραφήματος Αὐτῆς ἐξέφρασε τῷ Ἐξοχ. Στρατηγῷ κ. Τζεμὰλ Γκιουρσέλ, Ἀρχηγῷ τοῦ Κράτους καὶ Προέδρῳ τῆς Κυβερνήσεως τὴν συμπάθειαν αὐτῆς καὶ τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ ἐπέτειος τῆς νίκης τοῦ Ἀρχιστρατήγου.

Ἐξαιρετικὴν ὄψιν ἔλαβε ἐφέτος ἡ ἑορτή. Διεξήχθησαν τελεταὶ καθ' ἅπασαν τὴν Χώραν.

Ἐν τῇ Πόλει ἡμῶν ἡ τελετὴ ἔλαβε χώραν εἰς τὴν λεωφόρον Τόπκαπου, ἣν παρηκολούθησαν ὁ Ἐξοχ. Νομάρχης Σταμπούλ κ. Ρεφὶκ Τουλγκά, αἱ Στρατιωτικαὶ Ἀρχαὶ τῆς Πόλεως, πολλοὶ διπλωμάται καὶ μέγα πλῆθος.

Ἀπὸ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, προφρόνως προσκληθείσης ὁ Πρωτοσυγκελλεύων Σεβ. Μητροπολίτης Σελευκείας κ. Αἰμιλιανός, συνοδείᾳ τοῦ κ. Νικολάου Γεωργιάδου, Δικηγόρου τῶν Πατριαρχείων, παρέστη εἰς τὴν τελετὴν αὐτὴν καὶ διεβίβασε τῷ Νομάρχῃ τὰ σεπτὰ Πατριαρχικὰ συγχαρητήρια.

Ἐπὶ τῇ ἑορτῇ ταύτῃ ὁ Πατριαρχικὸς οἶκος ἐσημαιοστολίσθη, τὴν δὲ νύκτα ἐφωταγωγήθη.

Ὁ Μητροπολίτης Πριγκηποννήσων κ. Δωρόθεος.

Ἀποθεραπευθεὶς τελείως ἀπὸ τὰς δύο ἐγχειρήσεις, ἃς ὑπέστη κατὰ τὴν ἐσχάτως εἰς Ἑλλάδα μετάβασιν αὐτοῦ, ἐπέστρεψε πλήρης ὑγείας ἐνταῦθα ἀτμοπλοϊκῶς, τὸ ἀπόγευμα τῆς Τετάρτης, 29ης Ἰουνίου, γενόμενος δεκτὸς ἀπὸ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, ἐν τῇ προκυμαίᾳ παρὰ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Σελευκείας κ. Αἰμιλιανοῦ, εὐχηθέντος αὐτῷ τῷ «ὡς εὖ παρέστη» καὶ διαβιβάσαντος τὰς Πατριαρχικὰς εὐχὰς ἐπὶ τῇ εὐτυχεῖ ἐπανόδῳ αὐτοῦ.

Τὴν Α. Σεβασμιότητα ἐχαιρέτησαν ὡσαύτως ἐν τῇ προκυμαίᾳ οἱ Σεβ. Μητροπολ. Χαλδίας κ. Κύριλλος, Νεοκαισαρείας κ. Χρυσόστομος, Λαοδικείας κ. Μάξιμος καὶ Ἰκονίου κ. Ἰάκωβος, ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἁγίας καὶ Ἱ. Συνόδου Ἀρχιμ. κ. Συμεών, οἱ Ἱερ. Προϊστάμενοι καὶ αἱ Ἐφοροεπιτροπαὶ τῶν Κοινοτήτων τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Πριγκηποννήσων, οἱ οἰκεῖοι, οἱ συγγενεῖς καὶ πλῆθος γνωστῶν καὶ φίλων αὐτῆς.

Τὴν ἐπομένην, ἡ Α. Σεβασμιότης, προσελθοῦσα εἰς τὰ Πατριαρχεῖα, ἐπεσκέφθη τὴν Α. Θ. Παναγιότητα, ᾗτινι καὶ ηὐχαρίστησε θερμῶς διὰ τὸ κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἀσθενείας αὐτῆς ἐκδηλωθὲν σεπτὸν Πατριαρχικὸν ἐνδιαφέρον, γενομένη δεκτὴ μετὰ πολλῆς τῆς ἐγκαρδιότητος καὶ ἀγάπης.

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Θυατείρων.

Προερχόμενος ἐκ Λονδίνου, ἀφίκετο εἰς τὴν Πόλιν ἡμῶν, ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Θυατείρων κ. Ἀθηναγόρας, τῇ 28ῃ Ἰουλίου ἐ. ἔ.

Ἀπὸ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, τὴν Α. Σεβασμιότητα ὑπεδέχθη καὶ ἐχαιρέτησεν ἐν τῷ ἀεροδρομίῳ ὁ Πανοσιολ. Μ. Ἀρχιδιάκονος κ. Ἀγάπιος.

Κατὰ τὴν εἰς τὰ Πατριαρχεῖα ἄφιξιν αὐτῆς, ἡ Α. Σεβασμιότης ἐγένετο δεκτὴ ὑπὸ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος μετὰ πολλῆς τῆς ἐγκαρδιότητος καὶ ἀγάπης.

Μετὰ τριήμερον ἐνταῦθα παραμονήν, καθ' ἣν ἐφιλοξενήθη αὕτη ἐν τοῖς Πατριαρχείοις καὶ ἔσχε τὴν εὐκαιρίαν ὅπως ἀναπτύξῃ διάφορα ζητήματα τῆς Ἐπαρχίας αὐτῆς, ἡ Α. Σεβα-

σμιότης ἀνεχώρησε μέσῳ Ἀθηνῶν εἰς Λονδῖνον καὶ Ἐδιμβοῦργον πρὸς συμμετοχὴν εἰς τὰς ἐργασίας τῆς Κ. Ἐπιτροπῆς τοῦ Π. Σ. Ἐκκλησιῶν, προπεμφθεῖσα ὑπὸ τοῦ Πανοσιολ. Μ. Ἀρχιδιακόνου κ. Ἀγαπίου.

Μητροπολίτης Προικοννήσου.

Ὁ Σεβ. Μητρ. Προικοννήσου κ. Φιλόθεος ὑποστὰς περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Αὐγούστου κάταγμα τοῦ καρποῦ τῆς ἀριστερᾶς χειρός, παρέμεινεν ἐπί τι διάστημα οἰκουρῶν.

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης, μετὰ λύπης πολλῆς πληροφορηθεῖσα περὶ τοῦ ἐπισυμβάντος αὐτῷ ἀτυχήματος, διηρώτησε τὰ τῆς ὑγείας αὐτοῦ, τὴν δὲ 16ην τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἐπεσκέφθη αὐτὸν κατ' οἶκον καὶ ηὐχήθη τὰ εἰκότα.

Ἤδη ἡ Α. Σεβασμιότης ἀποθεραπευθεῖσα, ἐπεσκέφθη πρότριτα τὴν Α. Θ. Παναγιότητα καὶ ὑπέβαλεν αὐτῇ τὰς εὐχαριστίας αὐτῆς.

Μητροπολίτης Ἴμβρου καὶ Τενέδου.

Τυχὼν κανονικῆς ἀδείας, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἴμβρου καὶ Τενέδου κ. Μελίτων ἀφίχθη εἰς τὴν Πόλιν ἡμῶν τῇ 14ῃ Ἰουλίου γενόμενος δεκτὸς ἀπὸ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ὑπὸ τοῦ Πανοσιολ. Ὑπογραμματέως τῆς Ἁγίας καὶ Ἱ. Συνόδου κ. Γαβριήλ.

Τὴν ἐπομένην ἡ Α. Σεβασμιότης προσελθοῦσα εἰς τὰ Πατριαρχεῖα, ὑπέβαλε τῇ Α. Θ. Παναγιότητι τὰ ἑαυτῆς σέβη γενομένη δεκτὴ μετὰ πολλῆς τῆς χαρᾶς καὶ ἀγάπης.

Μετὰ βραχεῖαν ἐνταῦθα παραμονήν, καθ' ἣν ἠσχολήθη αὕτη μὲ διάφορα ἐπαρχιακὰ αὐτῆς ζητήματα ἀνεχώρησεν ἐπιστρέφουσα εἰς τὴν ἕδραν αὐτῆς.

Ἀπὸ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τὴν Α. Σεβασμιότητα προέπεμψεν ἐν τῇ προκυμαίᾳ Γαλατᾶ ὁ Πανοσιολ. Μ. Ἀρχιδιάκονος κ. Ἀγάπιος.

Μητροπολίτης Δράμας κ. Φίλιππος.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Δράμας κ. Φίλιππος, συνοδευόμενος ὑπὸ τῆς μητρὸς καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ Πανοσιολ. Ἀρχιμ. κ. Γεωργίου Τσορβᾶ, κ. Παναγιώτου Τσορβᾶ Καθηγητοῦ τῆς Θεολογίας, ἀφίκετο δι' αὐτοκινήτου εἰς τὴν Πόλιν ἡμῶν τῇ 8ῃ Ἰουλίου, ἵνα ἐπισκεφθῇ τὴν Χώραν ἡμῶν καὶ προσκυνήσῃ τὸ σεπτὸν Κέντρον τῆς Ὀρθοδοξίας.

Ἡ Α. Σεβασμιότης, ἐλθοῦσα εἰς τὰ Πατριαρχεῖα, ὑπέβαλε τῇ Α. Θ. Παναγιότητι τὰ ἑαυτῆς σέβη γενομένη δεκτή, ὡς καὶ τὰ λοιπὰ μέλη τῆς συνοδείας αὐτῆς, μετὰ πολλῆς τῆς ἐγκαρδιότητος καὶ χαρᾶς.

Σεπτῇ ἀδείᾳ καὶ προτροπῇ, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Δράμας ἐχοροστάτησεν ἐν τῷ Π. Πατριαρχικῷ Ναῷ κατὰ τὸν Ἑσπερινὸν τοῦ Σαββάτου, 9ην Ἰουλίου, τὴν Θ. Λειτουργίαν τῆς Κυριακῆς, 10ην ἰδίου, κατὰ τὸν Ἑσπερινὸν τῆς Ἁγίας Εὐφημίας, αὐθημερόν, καὶ τὴν Θείαν Λειτουργίαν ἐπὶ τῇ ἑορτῇ αὐτῆς, 11ῃ ἰδίου.

Τὴν πρωΐαν τῆς 14ης Ἰουλίου διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ ἀνεχώρησεν εἰς τὴν Θεόσωστον αὐτοῦ Ἐπαρχίαν.

Μητροπολίτης Ἀξώμης.

Προερχόμενος ἐκ τῆς ἐν Ἀδδὶς Ἀμπέμπα ἕδρας αὐτοῦ ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἀξώμης κ. Νικόλαος ἐκ τῶν ἀποφοίτων τῆς Ἱ. Θεολογ. Σχολῆς Χάλκης, ἀφίκετο εἰς τὴν Πόλιν ἡμῶν τῇ 26ῃ Σεπτεμβρίου.

Ἀπὸ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ὑπεδέχθη τὴν Α. Σεβασμιότητα, ἐν τῷ ἀεροδρομίῳ, ὁ Πανοσιολ. Μ. Ἀρχιδιάκονος κ. Ἀγάπιος καὶ ὡδήγησεν εἰς τὸ Ξενοδοχεῖον Πέρα Παλάς, ἔνθα καὶ ἐφιλοξενήθη κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἐνταῦθα παραμονῆς αὐτῆς.

Τὴν ἐπομένην ἡ Α. Σεβασμιότης ἐλθοῦσα εἰς τὰ Πατριαρχεῖα ὑπέβαλεν τῇ Αὐτοῦ Θ. Παναγιότητι τὰ ἑαυτῆς σέβη.

Τὴν Α. Σεβασμιότητα ἀναχωρήσασαν τῇ 29η τοῦ αὐτοῦ μηνὸς μέσῳ Βηρυττοῦ, Δαμασκοῦ καὶ Καΐρου διὰ τὴν ἕδραν αὐτῆς ἀπὸ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος προέπεμψεν ἐν τῷ ἀεροδρομίῳ ὁ Πανοσιολ. Μ. Ἀρχιδιάκονος κ. Ἀγάπιος.

Ὁ Μητροπολίτης Λιβάνου εἰς τὰ Πατριαρχεῖα.

Ὁ Σεβασμιώτ. Μητροπολίτης Λιβάνου κ. Ἠλίας Καράμ, διῆλθε τῇ 13η Αὐγούστου ἐ. ἔ., ἀτμοπλοϊκῶς διὰ τῆς Πόλεως ἡμῶν, ἐπαναχάμπτων ἐξ Εὐρώπης εἰς τὴν Ἐπαρχίαν αὐτοῦ.

Ἡ Α. Σεβασμιότης, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ὀλιγοημέρου ἐνταῦθα παραμονῆς αὐτῆς, ἐπεσκέφθη τὰ Πατριαρχεῖα καὶ ὑπέβαλε τῇ Α. Θ. Παναγιότητι τὰ ἑαυτῆς σέβη.

Σεπτῇ Πατριαρχικῇ ἐντολῇ, τὴν Α. Σεβασμιότητα προέπεμψεν ἐν τῇ προκυμαίᾳ τοῦ Γαλατᾶ ὁ Πανοσιολ. Μ. Ἀρχιδιάκονος κ. Ἀγάπιος.

Ὁ Μητροπολίτης Εἰρηνουπόλεως (Ἀνατολικῆς Ἀφρικῆς)

Προερχόμενος ἐξ Αἰγύπτου ἀφίκετο πρὸ ἡμερῶν εἰς τὴν Πόλιν ἡμῶν, τῇ 10η Αὐγούστου ἐ. ἔ., ὁ Σεβ. Μητροπολίτης τοῦ Ἀλεξανδρινοῦ Θρόνου, Εἰρηνουπόλεως κ. Νικόλαος, ἀπόφοιτος τῆς Ἱ. Θεολ. Σχολῆς Χάλκης, ἵνα προσκυνήσῃ εἰς τὸ σεπτὸν Κέντρον καὶ προέλθῃ εἰς τὰ δέοντα περὶ εἰσαγωγῆς εἰς τὴν Ἱ. Θεολογικὴν Σχολὴν Χάλκης Ὀρθοδόξων ἰθαγενῶν μαθητῶν ἐξ Οὐγκάντας.

Ἡ Α. Σεβασμιότης προσελθοῦσα τῇ 12η τοῦ αὐτοῦ μηνὸς εἰς τὰ Πατριαρχεῖα ὑπέβαλε τῇ Α. Θ. Παναγιότητι τὰ ἑαυτῆς σέβη, γενομένη δεκτὴ μετὰ πολλῆς τῆς χαρᾶς καὶ ἀγάπης.

Σεπτῇ προτροπῇ, ἡ Α. Σεβασμιότης ἐχοροστάτησεν ἐν τῷ Π. Πατριαρχικῷ Ναῷ κατὰ τὸν Ἑσπερινὸν τοῦ Σαββάτου, 13ην Αὐγούστου, τὴν δ' ἐπομένην, 14ην, τελέσας τὴν Θ. Λειτουργίαν, ἐκήρυξε τὸν Θ. λόγον.

Ὡσαύτως ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, ἡ Α. Σεβασμιότης ἐλειτούργησεν ἐν τῷ ἐν Πέραν Ἱ. Ναῷ τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου.

Τὴν Α. Σεβασμιότητα ἀναχωρήσασαν περὶ τὰ μέσα Σεπτεμβρίου ἀτμοπλοϊκῶς, μέσῳ Ἑλλάδος, εἰς τὴν Ἐπαρχίαν αὐτῆς, προέπεμψεν ἀπὸ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, ὁ Πανοσιολ. Μ. Ἀρχιδιάκονος κ. Ἀγάπιος.

Ἀπονομὴ ὀφφικίου.

Ἀφίκετο εἰς τὴν Πόλιν ἡμῶν, τῇ 23η Σεπτεμβρίου, ὁ Ἐντιμ. κ. Γαβριὴλ Μουστάκης, Γεν. Πρόξενος τῆς Ἑλλάδος καὶ Πρόεδρος τῆς Ὀρθοδόξου Ἑλλην. Κοινότητος ἐν Σαντιάγκο τῆς Χιλῆς.

Προσελθὼν τὴν ἐπομένην εἰς τὰ Πατριαρχεῖα, ὑπέβαλε τὰ σεβάσματα αὐτοῦ τῇ Α. Θ. Παναγιότητι, γενόμενος δεκτὸς μετὰ πολλῆς τῆς χαρᾶς καὶ ἐγκαρδιότητος παρακαθήσας εἰς τὴν Πατριαρχικὴν τράπεζαν.

Ὁ Πατριάρχης, ἐκτιμῶν τὴν ὅλην δρᾶσιν τοῦ κ. Γαβριὴλ Μουστάκη, ἀπένειμεν αὐτῷ, ἐν εἰδικῇ τελετῇ ἐν τῷ Παρεκκλησίῳ τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου, τὸ Ὀφφίκιον τοῦ Ἄρχοντος Ἱερομνήμονος τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, τῇ 24η Σεπτεμβρίου.

Τῇ 27ῃ τοῦ αὐτοῦ μηνός, ἡ Α. Ἐντιμολογιότης ἐγένετο καὶ πάλιν δεκτὴ παρὰ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος εἰς μακρὰν συνομιλίαν τὴν δὲ 28ην ἀνεχώρησεν ἀεροπορικῶς, κατευθυνομένη μέσῳ Ἀθηνῶν, εἰς τὴν ἕδραν αὐτῆς.

Ἀπὸ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, τὴν Α. Ἐντιμολογιότητα προέπεμψεν ὁ Πανοσιολ. Ὑπογραμματεὺς τῆς Ἁγίας καὶ Ἱ. Συνόδου κ. Γαβριήλ.

Ὁ Πρεσβευτὴς τοῦ Λιβάνου εἰς τὰ Πατριαρχεῖα.

Ὁ νέος παρὰ τῇ Κυβερνήσει ἡμῶν Πρεσβευτὴς τοῦ Λιβάνου Ἐξοχ. κ. Μουνὶρ Γκάντουρ, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ ἐνταῦθα Ἐντιμ. Γ. Προξένου κ. Ἀλὲφ Γκεμπάρα, ἐπεσκέφθη τὴν Α. Θ. Παναγιότητα τὸν Πατριάρχην, τῇ 2ᾳ Σεπτεμβρίου καὶ ὑπέβαλεν Αὐτῷ τοὺς εὐλαβικοὺς χαιρετισμοὺς τῆς Α. Ἐ., τοῦ Προέδρου τοῦ Λιβάνου κ. Φουὰτ Σεχὰμπ καὶ τὰ ἑαυτοῦ σεβάσματα.

Τόσον κατὰ τὴν ἄφιξιν, ὅσον καὶ κατὰ τὴν ἀναχώρησιν αὐτοῦ, ἀπεδόθησαν αἱ ὑπὸ τοῦ Πρωτοκόλλου προβλεπόμεναι τιμαί.

Τῇ 5ῃ ἰδ., ὁ Πατριάρχης συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ Πανοσ. Μ. Ἀρχιδιακόνου ἀνταπέδωσε τὴν ἐπίσκεψιν τῷ Ἐξοχ. Πρεσβευτῇ ἐν τῷ Προξενείῳ τοῦ Λιβάνου, ἔνθα εὗρε τὴν εὐκαιρίαν νὰ περιγράψῃ τὰς ἐντυπώσεις Αὐτοῦ ἐκ τῆς ἐπισκέψεώς Του ἐν τῇ βιβλικῇ ταύτῃ Χώρᾳ.

Ὁ Πρεσβευτὴς τῆς Ἡνωμ. Ἀραβικῆς Δημοκρατίας εἰς τὰ Πατριαρχεῖα.

Ὁ Ἐξοχ. Πρεσβευτὴς τῆς Ἡνωμ. Ἀραβ. Δημοκρατίας κ. Ἀλῆ Καμὲλ Φαχμί, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ Ἐντιμ. κ. Ἀβδὲλ Ἀζὶμ Ἐλ Μουρσί, Γ. Προξένου αὐτῆς ἐνταῦθα, προσελθὼν εἰς τὰ Πατριαρχεῖα τῇ 19ῃ Ἰουλίου, ἐπεσκέφθη τὴν Α. Θ. Παναγιότητα τὸν Πατριάρχην, γενόμενος δεκτὸς μετὰ τῶν ὑπὸ τοῦ Πρωτοκόλλου προβλεπομένων τιμῶν, παρὰ δὲ τοῦ Πατριάρχου μετὰ πολλῆς χαρᾶς καὶ ἐγκαρδιότητος.

Ἡ Α. Ἐξοχότης καὶ ἡ συνοδεία αὐτῆς προϋπεμφθησαν μετὰ τῶν αὐτῶν ὡς καὶ κατὰ τὴν ἄφιξιν τιμῶν.

Ὁ Γεν. Πρόξενος τῶν Ἡνωμ. Πολιτειῶν εἰς τὰ Πατριαρχεῖα.

Ἀφίκετο εἰς τὴν Πόλιν ἡμῶν πρό τινος, ὁ νέος Γ. Πρόξενος τῶν Ἡνωμ. Πολιτειῶν, Ἐντιμότ. κ. Μπὲν Χίλλ Μπράουν. Οὗτος ἐπὶ τῇ ἀναλήψει τῶν καθηκόντων αὐτοῦ, προσελθὼν εἰς τὰ Πατριαρχεῖα, ἐπεσκέφθη τὴν Α. Θ. Παναγιότητα τὸν Πατριάρχην, τῇ Πέμπτῃ, 29ῃ Σεπτεμβρίου, ὑπέβαλε τὰ ἑαυτοῦ σέβη καὶ ἐξῃτήσατο τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας Αὐτοῦ.

Ὁ Πατριάρχης ἐδέχθη τὴν Α. Ἐντιμότητα μετὰ πολλῆς τῆς ἐγκαρδιότητος, εὐχηθεὶς αὐτῷ ἐπιτυχίαν εἰς τὰ νέα αὐτοῦ καθήκοντα.

Τόσον κατὰ τὴν ἄφιξιν, ὅσον καὶ κατὰ τὴν ἀναχώρησιν, ἀπεδόθησαν τῷ κ. Μπράουν αἱ ὑπὸ τοῦ Πρωτοκόλλου προβλεπόμεναι τιμαί.

Ὁ Γεν. Πρόξενος τῆς Μεγ. Βρεττανίας εἰς τὰ Πατριαρχεῖα.

Ἀφιχθεὶς πρό τινος ἐνταῦθα ἀνέλαβε τὰ καθήκοντα αὐτοῦ ἐν τῇ Πόλει ἡμῶν ὁ Γεν. Πρόξενος τῆς Μ. Βρεττανίας, Ἐντιμ. κ. Γκόρδον Κόλιγκω Οὐάτριτζ. Οὗτος συνοδευόμενος ὑπὸ

τοῦ κ. Τζὼν Χάϊδ, τοῦ Γραφείου Πληροφοριῶν τοῦ Γεν. Προξενείου, ἐπεσκέφθη τὴν Α. Θ. Παναγιότητα, τὸν Πατριάρχην, τῇ 18ῃ Ἰουλίου καὶ ὑπέβαλεν Αὐτῷ τὰ ἑαυτοῦ σεβάσματα, γενόμενος δεκτὸς μετὰ πολλῆς τῆς ἐγκαρδιότητος.

Τόσον κατὰ τὴν ἄφιξιν, ὅσον καὶ κατὰ τὴν ἀναχώρησιν αὐτοῦ ἀπεδόθησαν αὐτῷ αἱ ὑπὸ τοῦ Πρωτοκόλλου προβλεπόμεναι τιμαί.

Ὁ Ἐπισκοπελιανὸς Ἐπίσκοπος Λ. Σκέϊφ εἰς τὰ Πατριαρχεῖα.

Προερχόμενος ἐκ Βελιγραδίου, ἀφίκετο εἰς τὴν Πόλιν ἡμῶν, τῇ 3ῃ Σεπτεμβρίου, ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος κ. Λώριστον Λ. Σκέϊφ, τῆς Δυτ. Ν. Ὑόρκης, ἐν Μπώφφαλο, ἐν συνοδείᾳ τοῦ Αἰδεσ. κ. Σαμουὴλ Μπάξτερ.

Τὴν ἑπομένην, 4ην ἰδίου, Κυριακήν, οἱ ὡς ἄνω Κληρικοὶ συνοδευόμενοι ὑπὸ τοῦ Πανοσιολ. Ὑπογραμματέως τῆς Ἁγίας καὶ Ἱ. Συνόδου κ. Γαβριήλ, ἐπεσκέφθησαν τὴν Ἱ. Θεολογικὴν Σχολὴν Χάλκης, ἐκκλησιασθέντες ἐν αὐτῇ.

Τὴν 6ην ἰδίου, ἐλθόντες εἰς τὰ Πατριαρχεῖα ὑπέβαλον τῇ Α. Θ. Παναγιότητι τὰ σεβάσματα αὐτῶν γενόμενοι δεκτοὶ μετὰ πολλῆς τῆς ἀγάπης, τὴν δὲ μεσημβρίαν παρεκάθησαν εἰς τὴν Πατριαρχικὴν τράπεζαν καὶ εἶτα ἔσχον μακρὰν συνομιλίαν μετὰ τοῦ Πατριάρχου.

Τὴν 9ην ἰδίου, παρεκάθησαν εἰς ἀποχαιρετιστήριον γεῦμα παρατεθὲν ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τὴν δ' ἑσπέραν τῆς αὐτῆς ἡμέρας, ἀνεχώρησαν σιδηροδρομικῶς διὰ Βουλγαρίαν.

Ἀπὸ μέρους τοῦ Πατριάρχου προέπεμψεν αὐτοὺς ὁ Πανοσιολ. Ὑπογραμματεὺς τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου κ. Γαβριήλ.

Κανονικὴ ἄδεια.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Θεοδωρουπόλεως κ. Λεόντιος, τυχὼν κανονικῆς ἀδείας, ἀνεχώρησε τῇ 2ᾳ Σεπτεμβρίου ἀεροπορικῶς εἰς Ἀθήνας, πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν ἐκεῖ συγγενῶν αὐτοῦ καὶ περίθαλψιν τῆς ὑγείας αὐτοῦ.

Ἡ Α. Σεβασμιότης τὴν προτεραίαν προσελθοῦσα εἰς τὰ Πατριαρχεῖα, ὑπέβαλε τὰ ἑαυτῆς σέβη τῇ Α. Θ. Παναγιότητι καὶ ἐξητήσατο τὰς Ἁγίας Πατριαρχικὰς εὐχάς.

Ἀπὸ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τὴν Α. Σεβασμιότητα προέπεμψεν ὁ Πανοσιολ. Μ. Ἀρχιδιάκονος κ. Ἀγάπιος.

Ἱερὰ Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀμερικῆς

Μητροπολιτικαὶ προαγωγαὶ

Ἡ Ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος ἐν τῇ συνεδρίᾳ αὐτῆς τῆς 6ης Σεπτεμβρίου ἐ. ἔ., κατόπιν σχετικῆς εἰσηγήσεως τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀμερικῆς κ. Ἰακώβου, προήγαγε τιμῆς ἕνεκεν ⸱αἱ προσωπι ῶς εἰς Μητροπολίτας τοῦ Οἰ ουμενι⸱οῦ Θρόνου τοὺς ἐ τῶν Βοηθῶν Ἐπισ όπων τῆς Ἱερᾶς αὐτοῦ Ἀρχιεπισ⸱οπῆς Θεοφ. Ἐπίσ⸱οπον Ἐλαίας ⸱. Ἀθηναγόραν ὑπὸ τὸν αὐτὸν ψιλὸν τίτλον Ἐλαίας καὶ τὸν Θεοφιλέστατον Ἐπίσ⸱οπον Τροπαίου ⸱. Πολύευ⸱τον ὑπὸ τὸν αὐτὸν ὡσαύτως ψιλὸν τίτλον Τροπαίου, ἀνατιθεμένης τῷ μὲν πρώτῳ τῆς διοι ητι⸱ῆς μερίμνης τῶν ἐν Καναδᾷ Ὀρθοδόξων Ἑλληνι ῶν Κοινοτήτων, τῷ δὲ δευτέρῳ τῆς διοι⸱ητι⸱ῆς μερίμνης τῶν ἐν Νοτίῳ Ἀμερι ῇ Ὀρθοδόξων Ἑλληνι ῶν Κοινοτήτων τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισ⸱οπῆς Ἀμερι ῆς Βορείου ⸱αὶ Νοτίου.

Οἱ οὕτωσὶ ἀνυψωθέντες εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ τιτουλαρίου Μητροπολίτου μέλλουσι ἵνα διοι⸱ῶσι τὰς

ὡς ἄνω Κοινότητας, ἀποτελούσας τμῆμα ἀναπόσπαστον τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀμερικῆς, κατ' ἐντολὴν καὶ ἀνάθεσιν τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀμερικῆς καὶ ἐν τάξει βοηθῶν αὐτοῦ Ἱεραρχῶν, ἐχόντων διοικητικῶς τὴν ἀναφορὰν αὐτῶν πρὸς τὸν εἰρημένον Ἀρχιεπίσκοπον.

Κανονικαὶ ψῆφοι

Ἡ Ἁγία καὶ Ἱ. Σύνοδος κατὰ τὴν συνεδρίαν αὐτῆς τῆς 13ης Σεπτεμβρίου ἐ. ἔ., λαβοῦσα ὑπ' ὄψιν σχετικὴν πρότασιν τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀμερικῆς κ. Ἰακώβου περὶ προαγωγῆς εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ Ἐπισκόπου τεσσάρων Ἀρχιμανδριτῶν, πρὸς ἀρτιωτέραν Ἀρχιερατικὴν ἐπιστασίαν τῶν ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις Ὀρθοδόξων Ἑλληνικῶν Κοινοτήτων τῆς Ἱερᾶς αὐτοῦ Ἀρχιεπισκοπῆς, συμπληρουμένου οὕτω καὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν παρ' αὐτῷ Ἐπισκοπικῶν στελεχῶν, ψήφων δὲ κανονικῶν γενομένων ἐν τῷ Πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ, ἐξελέγησαν Ἐπίσκοπος Χαριουπόλεως ὁ Πανοσιολογιώτατος Ἀρχιμ. κ. Αἰμιλιανὸς Λαλούσης, Ἐπίσκοπος Ἀγκῶνος ὁ Πανοσ. Ἀρχιμ. κ. Θεοδόσιος Σιδέρης, Ἐπίσκοπος Χριστιανουπόλεως ὁ Πανοσ. Ἀρχιμ. κ. Μελέτιος Τριποδάκης καὶ Ἐπίσκοπος Ἀμφιπόλεως ὁ Πανοσ. Ἀρχιμ. κ. Σίλας Κοσκινᾶς.

Αἱ ὡς ἄνω ἐκλογαὶ ἀνηγγέλθησαν τηλεγραφικῶς τῷ τε Σεβ. Ἀρχιεπισκόπῳ Ἀμερικῆς καὶ τοῖς Ἐψηφισμένοις ὡς ἄνω Ἐπισκόποις, οἵτινες καὶ ἀπήντησαν ὑποβαλόντες εὐγνώμονας τῇ Ἐκκλησίᾳ εὐχαριστίας.

Αἱ αὐτῶν Θεοφιλίαι χειροτονηθεῖσαι ἤδη εἰς Ἀρχιερεῖ, ἀνέλαβον τὰ παρὰ τῇ Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῇ Ἀμερικῆς Ἐπισκοπικὰ αὐτῶν καθήκοντα.

Ἱερὰ Ἀρχιεπισκοπὴ Αὐστραλίας καὶ Νέας Ζηλανδίας.

Ἐκλογὴ Βοηθοῦ Ἐπισκόπου.

Ἡ Ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος, ἐν τῇ συνεδρίᾳ αὐτῆς τῆς 6ης Σεπτεμβρίου ἐ. ἔ., λαβοῦσα ὑπ' ὄψιν τὴν πρό τινος διὰ γράμματος τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Αὐστραλίας καὶ Νέας Ζηλανδίας κ. Ἰεζεκιὴλ γενομένην πρότασιν περὶ ἐκλογῆς καὶ ἑτέρου παρ' αὐτῷ Βοηθοῦ Ἐπισκόπου, πρὸς ἀρτιωτέραν ὀργάνωσιν τῶν ὁσημέραι αὐξανομένων Κοινοτήτων τῆς Ἐπαρχίας αὐτοῦ, ἐνέκρινε τὴν ἐκλογὴν καὶ ἑτέρου Βοηθοῦ παρὰ τῇ Α. Σεβασμιότητι Ἐπισκόπου.

Οὕτω ψήφων κανονικῶν γενομένων ἐν τῷ Π. Πατριαρχικῷ Ναῷ ἐξελέγη Ἐπίσκοπος Μυρίνης ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμ. κ. Χρυσόστομος Παπαλάμπρου, Ἱερατικῶς Προϊστάμενος τῆς ἐν ταῖς Ἡν. Πολ. Ἀμερικῆς Ὀρθοδόξου Ἑλληνικῆς Κοινότητος Σαρλὼτ Β. Καρολίνας, ἐκ τῶν παλαιῶν ἀποφοίτων τῆς Ἱερᾶς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς.

Ἡ ὡς ἄνω ἐκλογὴ ἀνηγγέλθη τηλεγραφικῶς τῷ τε Σεβ. Ἀρχιεπισκόπῳ Αὐστραλίας καὶ Νέας Ζηλανδίας κ. Ἰεζεκιὴλ καὶ τῷ Ἐψηφισμένῳ Ἐπισκόπῳ Μυρίνης κ. Χρυσοστόμῳ, οἵτινες καὶ ἀπήντησαν ἐκφράζοντες τὴν εὐγνωμοσύνην καὶ τὰς εὐχαριστίας αὐτῶν.

Ἡ εἰς Ἀρχιερέα χειροτονία τοῦ Ἐπισκόπου Μυρίνης κ. Χρυσοστόμου ἐτελέσθη τῇ Κυριακῇ, 2ᾳ Ὀκτωβρίου, ἐν τῷ Ἱ. Ναῷ τῆς Ἁγίας Τριάδος τῆς ὡς ἄνω Κοινότητος, ὑπὸ τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀμερικῆς Βορείου καὶ Νοτίου κ. Ἰακώβου, συλλειτουργούντων αὐτῷ τῶν Βοηθῶν παρὰ τῇ Ἱ. αὐτοῦ Ἀρχιεπισκοπῇ Πανιερωτάτου Μητροπολίτου Τροπαίου κ. Πολυεύκτου καὶ Θεοφ. Ἐπισκόπου Νύσσης κ. Γερμανοῦ.

Χειροτονίαι.

Ἐνεκρίθη Συνοδικῶς, ἡ εἰς Διάκονον καὶ Πρεσβύτερον χειροτονία

τοῦ κ. Ἰωάννου Νευρίδου, προοριζομένου διὰ τὴν θέσιν τοῦ Ἱεροεπιστάτου τῆς ἐν Πριγκήπῳ Ἱ. Πατριαρχικῆς καὶ Σταυροπηγιακῆς Μονῆς τοῦ Ἁγίου Νικολάου.

Ἡ εἰς Διάκονον χειροτονία τοῦ εἰρημένου ἐτελέσθη τῇ Κυριακῇ, 19ῃ Ἰουνίου ἐ. ἔ. ἐν τῷ Ἱ. Ναῷ Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν Βαλατᾶ ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Σελευκείας κ. Αἰμιλιανοῦ, ἡ δὲ εἰς Πρεσβύτερον, τῇ Κυριακῇ, 17ῃ Ἰουλίου, ἐν τῷ Ἱ. Ναῷ Ἁγίου Νικολάου Γαλατᾶ, ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ Ἀρχιερέως.

— Εἰσηγήσει τῆς Ἐφορίας τῆς Ἱ. Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης, ἡ Ἁγία καὶ Ἱ. Σύνοδος ἐνέκρινε τὴν εἰς Διάκονον χειροτονίαν τοῦ ἐκ τῶν ἐφετεινῶν ἀποφοίτων τῆς Σχολῆς κ. Γερασίμου Ζαφείρη, ἐξ Ἄρτης.

Ἡ εἰς Διάκονον χειροτονία τοῦ εἰρημένου, ἐτελέσθη τῇ 31ῃ Ἰουλίου, ἐν τῷ Ναϊδρίῳ τῆς Σχολῆς ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Φιλαδελφείας κ. Ἰακώβου.

— Εἰσηγήσει τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Χαλκηδόνος κ. Θωμᾶ, ἡ Ἁγία καὶ Ἱ. Σύνοδος ἐνέκρινε τὴν εἰς Διάκονον καὶ Πρεσβύτερον χειροτονίαν τοῦ κ. Νικολάου Σαρηασλάνογλου, προοριζομένου διὰ τὴν Κοινότητα Γέλδεϊρμεν τῆς Ἐπαρχίας αὐτοῦ.

Ἄδειαι μεταβάσεως εἰς Ἅγ. Ὄρος.

Ἐπὶ σχετικαῖς αἰτήσεσι, παρεσχέθη ἄδεια μεταβάσεως εἰς Ἅγιον Ὄρος :

Τῷ Σεβ. Μητροπολίτῃ Ἱερισσοῦ καὶ Ἁγίου Ὄρους κ. Παύλῳ,

— Τῷ Αἰδ. κ. Ἰωάννῃ Λεροῦ, Γάλλῳ Καθολικῷ Ἱερεῖ.

Τοῖς Ἑλλογ. Καθηγηταῖς κ.κ. Οὐΐλλιαμ Μήνυ καὶ Χοῦμπερτς Σπὲκ καὶ τοῖς κ.κ. Τζὼν Οὐώρτλεϋ καὶ Γιόζεφ Ἄντελμαν, Φοιτηταῖς.

Παγκόσμιον Συμβούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν.

Μόνιμος Ἀντιπρόσωπος τοῦ Οἰκουμ. Πατριαρχείου

Ἡ Ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος, εἰσηγήσει τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, κατὰ τὴν συνεδρίαν αὐτῆς τῆς 6ης Σεπτ. ἐ. ἔ. ἐνέκρινε τὴν εἰς Ἐπίσκοπον προαγωγὴν τοῦ Πανοσ. Ἀρχ μ. κ. Αἰμιλιανοῦ Τιμιάδου, Ἀντιπροσώπου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου παρὰ τῷ Παγκοσμίῳ Συμβουλίῳ τῶν Ἐκκλησιῶν.

Ἐπὶ τούτῳ ψήφων κανονικῶν γενομένων ἐν τῷ Πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ πρὸς ἐκλογὴν Ἐπισκόπου τῆς πάλαι ποτὲ διαλαμψάσης Ἐπισκοπῆς Μελόης ἀνεδείχθη τοιοῦτος ὁ Πανοσ. Ἀρχιμ. κ. Αἰμιλιανὸς Τιμιάδης, συνυποψηφίων τεθέντων τῶν Πανοσιολ. Ἀρχιμ. Ἀνδρέου Παντολέοντος καὶ Κωνσταντίνου Χαρισιάδου.

Ἡ ὡς ἄνω ἐκλογὴ τηλεγραφικῶς ἀνηγγέλθη τῇ Α. Θεοφιλίᾳ, ἥτις ἀπαντητικῶς ὑπέβαλε τῇ Ἐκκλησίᾳ τὰς εὐγνώμονας εὐχαριστίας αὐτῆς.

(†) ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΙΕΡΑΣ ΚΑΙ ΣΗΤΕΙΑΣ ΦΙΛΟΘΕΟΣ

Εἰς τὴν τετιμημένην χορείαν τῶν προκεκοιμημένων Ἱεραρχῶν τῆς ἐν Κρήτῃ Ἐκκλησίας προσετέθη καὶ νέον διακεκριμένον ὄνομα, τὸ τοῦ ἀειμνήστου Ἐπισκόπου Ἱερᾶς καὶ Σητείας Φιλοθέου, κοιμηθέντος ἐν Κυρίῳ, τῇ Τρίτῃ, 6ῃ Σεπτ., κατόπιν βαρείας ἀσθενείας.

Τὴν πρὸς Κύριον ἐκδημίαν τοῦ Ἐπισκόπου τηλεγραφικῶς ἐγνώρισε τῇ Μητρὶ Ἐκκλησίᾳ ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κρήτης κ. Εὐγένιος.

Ὁ ἀείμνηστος Ἐπίσκοπος Ἱερᾶς καὶ Σητείας, κατὰ κόσμον Μιχαὴλ Μαζοκοπάκης, ἐγεννήθη εἰς Ποταμίδα Κισάμου τῷ 1892. Τὰ πρῶτα μαθήματα διήκουσεν ἐν τῇ γενετείρᾳ αὐτοῦ, τὸν δὲ κύκλον τῶν ἐγκυκλίων σπουδῶν συνεπλήρωσεν ἐν τῷ Γυμνασίῳ Ρεθύμνης ἔνθα εἰς νεαρὰν ἡλικίαν βαθεῖαν αἰσθανόμενος τὴν κλίσιν πρὸς τὴν Ἱερωσύνην, ἐχειροτονήθη εἰς Διάκονον παρὰ τοῦ ἀειμνήστου Ἐπισκόπου Ρεθύμνης καὶ Αὐλοποτάμου Χρυσάνθου. Ἐν ἔτει 1918 εἰσήχθη εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ἐξ ἧς μετὰ τετραετίαν ἀπεφοίτησεν ἀριστεύσας. Ἐπιστρέψας εἰς Ρέθυμνον, διωρίσθη Ἀρχιδιάκονος τῆς Ἱ. Ἐπισκοπῆς, ἀναλαβὼν ἅμα καὶ τὴν διδασκαλίαν τῶν Θρησκευτικῶν εἰς τὰ Γυμνασιακὸν Παρθεναγωγεῖον Ρεθύμνης.

Τῷ 1924, μεταβὰς εἰς Ἀμερικήν, κατόπιν προσκλήσεως τοῦ ἀειμνήστου Ἀρχιεπισκόπου αὐτῆς Ἀλεξάνδρου, διωρίσθη Διάκονος τοῦ ἐν Σικάγῳ Ἱ. Ναοῦ Ἁγ. Κωνσταντίνου. Διευθυντὴς ἐπὶ τῆς Κατηχήσεως καὶ τοῦ ἐκεῖσε Ἑλληνικοῦ Σχολείου. Τῷ 1926 ἐχειροτονήθη εἰς Πρεσβύτερον καὶ ἐχειροθετήθη εἰς Ἀρχιμανδρίτην ὑπὸ τοῦ Θεοφ. Ἐπισκόπου Σικάγου Φιλαρέτου, διορισθεὶς Προϊστάμενος τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου τῆς πόλεως Σάουθ Μπὲντ Ἰνδιάνας καὶ μέλος τοῦ Πνευματικοῦ Δικαστηρίου τῆς Ἱ. Ἐπισκοπῆς Σικάγου.

Κατὰ τὴν ὡς ἄνω διακονίαν αὐτοῦ ἐπεδείξατο διοικητικὴν ἱκανότητα οὐ τὴν τυχοῦσαν, ἐργασθεὶς πρὸς ἀνάδειξιν τῆς Κοινότητος ταύτης μετὰ πολλῆς τῆς φιλοπονίας καὶ ζήλου, εἰς ἐπιβράβευσιν τῶν ὁποίων ἡ Ἁγία καὶ Ἱ. Σύνοδος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἀνύψωσεν αὐτὸν εἰς τὸ ὕπατον τῆς Ἱερωσύνης ἀξίωμα, ἐκλέξασα τῷ 1936 Ἐπίσκοπον τῆς

Ἱ. Ἐπισκοπῆς Ἱερᾶς καὶ Σητείας.

Ἁπλοῦς καὶ ἀπέριττος τοὺς τρόπους, γλυκὺς καὶ προσηνής, ἀνέπτυξεν, ὁμολογουμένως, δρᾶσιν ζηλωτὴν καὶ χριστομίμητον καὶ ἀπεσπάσατο ἀμέριστον τὸν σεβασμὸν καὶ ὁλοπρόθυμον τὴν ἀγάπην καὶ ἐκτίμησιν τοῦ ποιμνίου του.

Τὴν λαχοῦσαν αὐτῷ Ἐπαρχίαν θεοφιλῶς διαποιμάνας ἐπὶ 25 συναπτὰ ἔτη, κατέλιπε μνήμην ἀγαθοῦ ποιμένος, διακριθέντος διὰ τὸ ἦθος, τὴν εὐγένειαν, τὴν σταθερότητα καὶ τὴν βαθεῖαν ἀφοσίωσιν καὶ ἀγάπην πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν πρὸς τούτοις καὶ πολλὰ ἀξιόλογα ἐπιτελέσαντος, ἐν οἷς ἀξιομνημόνευτα τυγχάνουσι τὸ περίλαμπρον Ἐπισκοπικὸν Μέγαρον καὶ ὁ ἐν αὐτῷ Ἱ. Ναός, ὁ Ἐθνικὸς Παιδικὸς Σταθμὸς καὶ τὸ Γενικὸν Κρατικὸν Νοσοκομεῖον.

Ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ γενικώτερα συμφέροντα καὶ ἐπιδιώξεις τῆς Ἐκκλησίας, ἔχων ὁ ἀείμνηστος συνείδησιν τῆς ὑψηλῆς ἀποστολῆς καὶ διακονίας αὐτοῦ, ἐπεδείξατο ἀφοσίωσιν βαθεῖαν καὶ σύνεσιν πολλὴν ὡς σύνεδρος τῆς Ἐπαρχιακῆς Συνόδου Κρήτης.

Ἡ κηδεία τοῦ ἀειμνήστου ἐτελέσθη ἐν τῷ ἐν Ἱεραπέτρᾳ Ἱ. Καθεδρικῷ Ναῷ, τῇ 8ῃ τ. μ., προεξάρχοντος τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Κρήτης κ. Εὐγενίου, συμπαραστατουμένου ὑπὸ τῶν Θεοφ. Ἐπισκόπων Ἀρκαδίας κ. Τιμοθέου, Λάμπης καὶ Σφακίων κ. Ἰσιδώρου καὶ Κισάμου καὶ Σελίνου κ. Εἰρηναίου καὶ ὑπὲρ ἑκατὸν Ἱερέων, ἐν μέσῳ ἐπισήμων καὶ πλήθους πολλοῦ ἐκ τοῦ πενθηφοροῦντος ποιμνίου, μεταξὺ τῶν ὁποίων διεκρίνοντο :

Ὁ Νομάρχης Λασιθίου κ. Δερμιτζάκης, αἱ Στρατιωτικαὶ καὶ Δικαστικαὶ Ἀρχαί, οἱ Βουλευταὶ Λασιθίου, οἱ Δήμαρχοι Νεαπόλεως, Ἁγίου Νικολάου, Σητείας καὶ Ἱεραπέτρας, τὸ Ἡγουμενοσυμβούλια τῶν Ἱ. Μονῶν, οἱ Ἱερατικῶς Προϊστάμενοι τῶν Ἱ. Ναῶν Ἡρακλείου, τὸ Ἐκκλησ. Συμβούλιον τοῦ Ἱ. Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Μηνᾶ, ὁ Ἀρχιερατ. Ἐπίτροπος Ἱερᾶς Ἐπισκοπῆς Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου, Αἰδεσ. Πρωτοπρ. κ. Γεώργιος Βουρλάκης καὶ τὸ Ἡγουμενοσυμβούλιον τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Γουβερνέτου, τῆς ὁποίας ἀδελφὸς ἦτο ὁ ἀείμνηστος.

Ἐντολῇ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, ἐξεπροσώπησεν Αὐτὴν κατὰ τὴν κηδείαν, ὁ ἐκ τῶν Ἀρχιερέων ἔχων τὰ πρεσβεῖα Θεοφ. Ἐπίσκοπος Πέτρας κ. Δημήτριος.

Τὸν νεκρὸν προσεφώνησαν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κρήτης, ὁ Δήμαρχος Ἱεραπέτρας κ. ἄ. Ἐπὶ τῆς σοροῦ αὐτοῦ κατετέθησαν στέφανοι ὑπὸ τοῦ Νομάρχου Λασιθίου, τῶν Δημάρχων, τῶν Εὐαγῶν Ἱδρυμάτων, τῶν Γυμνασίων Ἱεραπέτρας καὶ Σητείας, τῶν Ἐπιθεωρητῶν τῶν Δημοτικῶν Σχολείων καὶ τῶν Προέδρων τῶν Συλλόγων καὶ Σωματείων.

Ὁ Δήμαρχος Ἱεραπέτρας μετωνόμασε τὴν ὁδὸν Ἐπισκοπῆς

Ἱερᾶς καὶ Σητείας εἰς ὁδὸν Ἐπισκόπου Ἱερᾶς καὶ Σητείας Φιλοθέου Α΄.

Τὴν ἐκφορὰν τῆς σοροῦ τοῦ ἀειμνήστου Ἐπισκόπου ἠκολούθησεν ἅπας ὁ λαὸς ἐν βαθυτάτῃ θλίψει. Ὁ ἐνταφιασμὸς αὐτοῦ ἐγένετο εἰς τὴν κάτωθι τοῦ δαπάναις αὐτοῦ ἀνεγερθέντος Παρεκκλησίου τοῦ Ἐπισκοπείου κρύπτην, τιμωμένου ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ὁσίου Ἰωάννου τοῦ Ἐρημίτου, κτίτορος τῆς Ἱ. Μονῆς Γουβερνέτου.

Τὰς κεκανονισμένας τιμὰς ἀπέδωκε τμῆμα Στρατοῦ.

Τοῦ ἀειμνήστου Ἐπισκόπου Ἱερᾶς καὶ Σητείας κυροῦ Φιλοθέου εἴη ἡ μνήμη αἰωνία!

ΑΡΧΩΝ ΜΕΓ. ΙΕΡΟΜΝΗΜΩΝ ΣΩΤΗΡΙΟΣ ΖΩΗΣ

Ἐν πίονι γήρατι, ἐξεδήμησε πρὸς Κύριον τῇ 5ῃ παρελθ. μηνὸς Αὐγούστου, ὁ Ἄρχων Μ. Ἱερομνήμων τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας Σωτήριος Ζώης.

Ὁ ἀείμνηστος Χιακῆς καταγωγῆς, ἐκ τῶν παλαιῶν ἀποφοίτων τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς, κατ' ἀρχὰς ἐπεδόθη εἰς τὸ διδασκαλικὸν ἐπάγγελμα, εἶτα δ' ἐπὶ τῆς Πατριαρχείας Ἰωακεὶμ τοῦ Γ΄ προσελήφθη εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Πατριαρχείου, ὡς τρίτος Γραμματεὺς τοῦ Α΄. Πατριαρχικοῦ Γραφείου.

Πεπροικισμένος διὰ πολλῶν προσόντων καὶ ἀρετῶν, ἐν οἷς ἡ εὐσέβεια, ἡ ἐργατικότης καὶ ἡ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ἀφοσίωσις αὐτοῦ, ὑπηρέτησε μετὰ ζήλου καὶ πολλῆς εὐσυνειδησίας, τοῦθ' ὅπερ ἐφείλκυσε τὴν προσοχὴν τῶν κατὰ καιροὺς ἀοιδίμων Πατριαρχῶν, οἵτινες ἐξεδήλωνον ἑκάστοτε αὐτῷ τὴν εὐαρέσκειαν αὐτῶν. Οὕτως ὁ ἐν μακαριστοῖς Πατριάρχης Βενιαμὶν ὁ Α΄. προήγαγε τὸν ἀείμνηστον εἰς Β΄ Γραμματέα τοῦ Α΄. Πατριαρχικοῦ Γραφείου καὶ πρὸς ἐπιβράβευσιν τῶν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ὑπηρεσιῶν αὐτοῦ, ἀπένειμεν αὐτῷ τὸ ὀφφίκιον τοῦ Ἄρχοντος Μ. Ἱερομνήμονος.

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης, μετὰ πολλῆς πατρικῆς ἀγάπης περιβάλλουσα ἀείποτε τὸν εὐσεβῆ καὶ ἀγαθὸν τοῦτον Πατριαρχικὸν Ὑπάλληλον, μετὰ λύπης βαθείας ἐπληροφορήθη τὸν θάνατον αὐτοῦ καὶ ἐνετείλατο τῇ Μ. Πρωτοσυγκελλίᾳ, ὅπως μεριμνήσῃ τὰ τῆς κηδείας τοῦ ἀειμνήστου, εἰς ἣν ἀντεπροσωπεύθη ὑπὸ τοῦ Πανοσ. Ὑπογραμματέως τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου Διακόνου κ. Γαβριήλ, διαβιβάσαντος τὰ Πατριαρχικὰ συλλυπητήρια πρὸς τοὺς οἰκείους αὐτοῦ.

Τὸν ἀείμνηστον συνοδεύουσιν εἰς τὴν αἰωνιότητα αἱ ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς αὐτοῦ εὐχαὶ τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἡ ἀγάπη καὶ ἡ ἐκτίμησις τῶν Προϊσταμένων καὶ τῶν συναδέλφων αὐτοῦ τῆς Πατριαρχικῆς Αὐλῆς ὡς καὶ τῆς Ὁμογενοῦς τῆς Πόλεως ἡμῶν Κοινωνίας.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

Μητροπολίτου Ἠλείας κ. Γερμανοῦ: «Εἰκόνες τῆς Κοινωνίας».

Εὔληπτον βιβλιάριον, μὲ πολὺ ἐνδιαφέρον, γεμᾶτο ἀπὸ ὡραῖα ἀνέκδοτα, διδακτικὸν καὶ ὠφέλιμον εἰς τὸν πολὺν κόσμον. Φωτίζεται ἀπὸ τὴν διαύγειαν τοῦ νοῦ τῆς Αὐτοῦ Σεβασμιότητος καὶ θερμαίνεται ἀπὸ τὴν θερμότητα τῆς καρδίας της. Στοχάζεται κυρίως τὰ παιδιὰ τοῦ Κατηχητικοῦ Σχολείου, τῶν ὁποίων ζητεῖ νὰ συμπληρώσῃ τὴν μόρφωσιν, ὁμιλεῖ δι᾽ ὡρισμένας κοινωνικὰς ἀρετὰς καὶ κοινωνικὰ ἐλαττώματα.

Θεολογία· Ἐπιστημονικὸν περιοδικὸν ἐκδιδόμενον κατὰ τριμηνίαν. Διευθύνουσα ἐπιτροπή: Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν Θεόκλητος καὶ οἱ καθηγηταὶ Παναγιώτης Μπρατσιώτης, Βασίλειος Βέλλας καὶ Ἰωάννης Καρμίρης. Ἔτος Λ΄. Ἐν Ἀθήναις 1959. Σχ. 8ον Μ., σσ. 740. Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Εἰς τὸν συμπληρωθέντα νέον τόμον τῆς Θεολογίας, δημοσιεύονται αἱ ἀκόλουθοι μελέται σημειούμεναι κατὰ τὴν ἀλφαβητικὴν τάξιν τῶν συγγραφέων αὐτῶν:

Benz (Marburg), Ernst., Die Bedeutung der Griechisch Orthodoxen Kirche für das Abendland, σσ. 331—335.

Γριτσοπούλου, Τάσου, Ἀ., Μητροπολίτης Ἀμυκλῶν καὶ Τριπολιτζᾶς Δανιὴλ Παναγιωτόπουλος, σσ. 114—130, 235—269. Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου τόμου *. II— Ἔγγραφα. Συνεχίζεται.

Dentakis, Basileios. L., Ioannes Kyparissiotes Stoicheiodes Ekthesis ton Theologikon theseon, σσ. 492—502. Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου τόμου.

Δημητροπούλου, Παναγιώτου, δ. Θ., Ἡ πίστις τῆς ἀρχαίας Ἐκκλη-

---

*) Βιβλιογραφικὸν σημείωμα περὶ τοῦ ΚΘ (1958) τόμου τῆς Θεολογίας ἐδημοσιεύσαμεν εἰς τὸν τόμον ΛΔ (1959) καὶ ἐν σελίσι 308 κ. ἑ. τῆς Ὀρθοδοξίας.

σίας ὡς κανὼν ζωῆς (33—600 μ. Χ.) (Συμβολαὶ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἀνακαινιστικῆς ἐπιδράσεως τοῦ Χριστιανικοῦ βίου ἐπὶ τοῦ κόσμου), σσ. 51—90, 201—234, 361—389, 597—617. Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου τόμου. Β— Σχέσεις Ἐκκλησίας καὶ χριστιανικῆς πολιτείας. Χριστιανισμὸς καὶ οἰκογένεια. Χριστιανισμὸς καὶ θρησκεία. Ἐκκλησία καὶ ἐκπαίδευσις. Ὁ θεσμὸς τῆς ἰδιοκτησίας κατὰ τὴν χριστιανικὴν διδασκαλίαν. Χριστιανικὴ φιλανθρωπία.

Θεοδώρου, Ἀνδρέου., δ. Θ., Ἡ περὶ ἀποκαταστάσεως τῶν πάντων ἰδέα (Ἱστορικὴ ἐπισκόπησις), σσ. 20—50, 179—200. Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου τόμου. Γ— Στωϊκὴ φιλοσοφία. Δ— Ἡ περὶ ἀποκαταστάσεως τῶν πάντων ἰδέα ἐν τῷ νεοπλατωνισμῷ. ΙΙ. Α— Ἡ περὶ ἀποκαταστάσεως διδασκαλία ἐν τῷ Ἰουδαϊσμῷ καὶ τῇ Κ. Διαθήκῃ. Β— Ἡ περὶ ἀποκαταστάσεως διδασκαλία τῶν Γνωστικῶν. Μέρος δεύτερον : Ι— Ἡ περὶ ἀποκαταστάσεως τῶν πάντων διδασκαλία ἐν τῇ γραμματείᾳ τῶν Ἑλλήνων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας. Α— Ἡ ἀποκατάστασις παρὰ τῷ Κλήμεντι Ἀλεξανδρεῖ. Β— Ἡ περὶ ἀποκαταστάσεως τῶν πάντων διδασκαλία τοῦ Ὠριγένους. Γ— Ἡ περὶ ἀποκαταστάσεως τῶν πάντων διδασκαλία τοῦ Γρηγορίου Νύσσης. Δ— Ἡ περὶ ἀποκαταστάσεως τῶν πάντων ἰδέα παρὰ τῷ ἱ. Γρηγορίῳ τῷ Ναζιανζηνῷ. Ε— Ἡ περὶ ἀποκαταστάσεως τῶν πάντων διδασκαλία Διδύμου τοῦ Τυφλοῦ. ΣΤ— Συνέχεια τῆς περὶ ἀποκαταστάσεως τῶν πάντων ἰδέας ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ. ΙΙ— Ἡ περὶ ἀποκαταστάσεως τῶν πάντων διδασκαλία ἐν τῇ Δύσει. Ἐπίλογος.

Konidaris, Ger. I., Zur Frage der Entstehung der Diocese des Erzbistums von Achrida und der Notitae No. 3 Bei Parthey, σσ. 1—19. Ἀνακοίνωσις ἐνώπιον τοῦ ΙΑ΄. Βυζ. Συνεδρίου τοῦ Μονάχου.

Κορναράκη, Ἰωάννου. Κωνστ., Τὸ πρόβλημα τῶν ἀξιολογικῶν κρίσεων ἐν τῇ ψυχολογίᾳ τῆς θρησκείας, σσ. 91—113. 1. Τὸ πρόβλημα τῆς νομοτελείας τῶν θρησκευτικῶν ψυχικῶν φαινομένων. 2. Ὁ ὑποκειμενικὸς χαρακτὴρ τῶν θρησκειοψυχολογικῶν ἐμπειρικῶν δεδομένων. 3. Ὁ ὑποκειμενικὸς χαρακτὴρ τῶν μεθόδων προσκτήσεως τοῦ θρησκειοψυχολογικοῦ ὑλικοῦ. 4. Ὁ ὑποκειμενικὸς χαρακτὴρ τῶν μεθόδων ἐπεξεργασίας καὶ ἑρμηνείας τοῦ θρησκειοψυχολογικοῦ ὑλικοῦ. 5. Τὸ μεθοδολογικὸν αἴτημα τῆς ἀποφυγῆς ἀξιολογικῶν κρίσεων. 6. Ἡ ὀργανικὴ σχέσις τῶν ἀξιολογικῶν κρίσεων πρὸς τὰ θρησκειοψυχολογικὰ πορίσματα. 7. Ὁ ὑποκειμενικὸς χαρακτὴρ τῶν ἔργων τοῦ W. Gruehn καὶ G. Begrueg. 8. Αἱ κύριαι ὄψεις τοῦ μεθοδολογικοῦ προβλήματος τῆς ψυχολογίας τῆς θρησκείας. 9. Οἱ ὅροι τῆς ἀντικειμενικῆς σπουδῆς τῶν θρησκευτικῶν ψυχικῶν φαινομένων.

Κυριαζοπούλου, Σπυρίδωνος. Δ., Προλεγόμενα είς τὴν ἐρώτησιν περὶ Θεοῦ, σσ. 459—491, 649—685. Προοπτική. Φαινομενολογία τῆς ἀντιφάσεως. Φαινομένολογία τῆς ἐρωτήσεως. Ἡ σχέσις καὶ ἡ σχετικότης. Ἱστορία καὶ κριτική. Ἡ ἀπόφασις — Παραπομπαί. Συνεχίζεται.,

Κωνσταντινίδη, Ι. Χ., π. Θ., Ὀπτᾶτος ὁ Μιλήβης (+ 392), σσ. 131—138.,

Κωνσταντινίδου, Χρυσοστόμου., Προσηλυτισμός, Οἰκουμενικὴ Κίνησις καὶ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία, σσ. 153—179, 356—360. Αἱ «προϋποθέσεις» τοῦ προσηλυτισμοῦ. Χαρακτῆρες τοῦ προσηλυτισμοῦ. Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου τόμου. Συνεχίζεται.,

Μπρατσιώτου, Νικολάου. Π., Εἰσαγωγὴ εἰς τοὺς μονολόγους τοῦ Ἱερεμίου, σσ. 279—312, 390—439, 618—637. Πρόλογος. Ι μέρος. Α΄— Ἔννοια καὶ καθορισμὸς τοῦ μονολόγου. Β— Ὁ μονόλογος ὡς ψυχολογικὸν φαινόμενον. ΙΙ μέρος. Α— Καθορισμὸς τῶν μονολόγων τοῦ Ἱερεμίου. Β— Ἀνάλυσις τῶν μονολόγων τοῦ Ἱερεμίου. Συνεχίζεται.,

Σιμωτᾶ, Παναγιώτου. Ν., Ἡ περιγραφὴ τῶν συνόρων Ἐφραὶμ καὶ Μανασσῆ (Ἰησοῦ Ναυῆ κεφ. 16—17). Συμβολὴ εἰς τὴν τοπογραφίαν τῆς παλαιᾶς Διαθήκης, σσ. 440—458, 638—648. Πρόλογος. Εἰσαγωγικά. Κριτικὴ ἀνάλυσις τοῦ κειμένου Ἰησ. Ν. κεφ. 16—17. Συνεχίζεται.,

Σταυρίδου, Βασιλείου. Θ., Ἡ Ὀρθόδοξος Ἑλληνικὴ βιβλιογραφία ἐπὶ τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως, σσ. 579—596. Ι. Ἱστορικὸν μέρος. ΙΙ. Θεολογικὸν μέρος.,

Τρεμπέλα, Παναγιώτου. Ἐπιδράσεις εἰδωλολατρικαὶ ἐπὶ τῆς χριστιανικῆς λατρείας, σσ. 563—578. 1— Θέσις τοῦ ζητήματος. 2— Ἡ πρὸς τὸν Ἐθνισμὸν ἀπέχθεια τῶν Χριστιανῶν. 3— Ἀντίθεσις ὀξεία τοῦ μονοθεϊσμοῦ πρὸς τὸν πολυθεϊσμόν. 4— Αἱ ἀναλογίαι καὶ αἱ ἐξωτερικαὶ ὁμοιότητες δὲν ὑπονοοῦσι δάνεια. 5— Λείψανα εἰδωλολατρικὰ ἐξαλλάσσουσιν ἔννοιαν ὑπὸ χριστιανικοῦ περιεχομένου. 6— Ἡ ἀρχέγονος ἁπλότης τῆς χριστιανικῆς λατρείας καὶ ἡ ἑνότης αὐτῆς. 7— Οἱ περὶ τῶν ἐπιδράσεων ἐκ τοῦ Γνωστικισμοῦ ἀντιφατικοὶ ἰσχυρισμοὶ τοῦ Renen. 8— Ὁ κατὰ τοῦ Γνωστικισμοῦ ἀγὼν τῆς Ἐκκλησίας ἀπ' αὐτῶν τῶν ἀποστολικῶν χρόνων. 9— Ὁ κατὰ τοῦ Γνωστικισμοῦ ἀγὼν κατὰ τοὺς μεταπολεμικοὺς χρόνους. 10— Δάνεια τοῦ Γνωστικισμοῦ ἐκ τοῦ Χριστιανισμοῦ. Συνεχίζεται.,

Τσιρπανλῆ, Αἰμιλιανοῦ., Ἱερομονάχου, Δ. Θ., Πατερικὰ μελετήματα. Ἡ Ὀρθόδοξος ἀσκητικὴ παράδοσις, σσ. 270—278.,

Χριστοφιλοπούλου, Ἀναστ. Π., Τὸ Ἑλληνικὸν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησιαστικὸν Δίκαιον κατὰ τὸ ἔτος 1957, σσ. 313—323, 503—512.,

Εἰς τὸ Κριτικὸν καὶ Βιβλιογραφικὸν Δελτίον καταχωροῦνται αἱ ἀκόλουθοι βιβλιοκρισίαι σημειούμεναι κατὰ τὴν ἀλφαβητ. τάξιν τῶν ὀνομάτων τῶν συγγραφέων τῶν κρινομένων μελετῶν :

Ἀργοναύτης, Ἐτησία Ἑλληνοαμερικανικὴ ἔκδοσις φιλολογίας καὶ δράσεως. Ἱδρυταί : Μπ. Μαλαφούρης καὶ Ἠλ. Ζιώγας. Διευθυντής : Ἠλίας Ζιώγας. Ἀρχισυντάκτης : Θεόδωρος Γιανναχούλης. Νέα Ὑόρκη 1959, τόμος Α', σελ. 324, ὑπὸ Ἰωάννου Καρμίρη, σσ. 531—532.,

Denys L'Aréopagite. La Hiérarchi Célecte. Sources Chretiènnes. No. 58. Les Editions du Cerf. Paris, 1958. Σελ. 40, ὑπὸ Π. Ι. Μπρατσιώτου, σσ. 325—326.,

Βασιλείου Μ. Βέλλα., Γραμματικὴ τῆς Ἑβραϊκῆς γλώσσης, Ἀθῆναι, 1959, σελ. 140, ὑπὸ Π. Σιμωτᾶ, σσ. 532—535.,

Prof. Ernst Benz, Die Bedeutung der Griechische — Orthodoxen Kirche für das Abendland, ὑπὸ Ἰωάνν. Καρμίρη, σσ. 520—531.,

Γιαννακοπούλου, Ἰωήλ., Ἀρχ., Ἡ Παλαιὰ Διαθήκη κατὰ τοὺς Ο'. Κείμενον, ἑρμηνευτικὴ παράφρασις, σχόλια, προβλήματα, χάρται, ὑπὸ Π. Ι. Μπροτσιώτου, σ. 518.

Irénee — Henri Dalmais, O. P. Les Liturgies Orientales. Librairie Artheme Fayard. Paris 1959. Σελ. 122, ὑπὸ Π. Ι. Μπρατσιώτου. σ. 516.,

Ἀρχιμ. Μαξίμου Δασκαλάκη, Διευθυντοῦ τῆς Πατμιάδος Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς. Ἐγχειρίδιον Ἐξομολογητικῆς. Ἐν Ἀθήναις 1959. Σελ. 211, Π. Ι. Μ., 517—518.,

Placide Deseille, Les Saints Moines d'Orient du IV siècle. Les Editions du Soleil Levant. Namur. 1959. Σελ. 186, ὑπὸ Π. Ι. Μ., σσ. 701.,

Θεοκλήτου Διονυσιάτου, Μοναχοῦ, Ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἁγιορείτης. Ὁ βίος καὶ τὰ ἔργα του, 1749—1809. Ἐκδ. Οἶκος «Ἀστήρ». Ἐν Ἀθήναις 1959, σελ. 379, ὑπὸ Π. Ι. Μ., σ. 699.,

Paul Evdokimov, La femme et la satut du monde. Etude d' Anthropologie Chrétiènne sur les charisme de la femme. Casterman. Tournai — Paris 1958. Σελ. 273., ὑπὸ Π. Ι. Μπρατσιώτου, σ. 515—516.,

Andrè Grabar, L'Iconoclasme Byzantin. Paris, 1957, pp. 277 +163 Planche, par Jean Meyendorff, σσ. 144—145.,

Irenikon, 1ον τεῦχος 1959, ὑπὸ Π. Ι. Μ., σ. 142.,

Théodoret de Cyr. Thérapeutique des maladies Héllenique. Texte critique. Introduction et notes de Pièrre Cavinet S. J. Δύο τόμοι

Paris 1958. Lesè Editions du cerf. Σελ. 522, ὑπὸ Π. Ι. Μπρατσιώτου, σ. 139.

Pièrre Cavinet, S. J., Histoire d'une entreprise au V siècle. Paris. 1959. Σελ. XXIV+384, ὑπὸ Π. Ι. Μπρατσιώτου, σσ. 324—325.,

Ἐμμανουὴλ Καρπαθίου, Μητροπολίτου Κῶ, Ἐξομολογητική, τόμος Α΄, Ἔκδοσις Β΄ ἀναθεωρηθεῖσα καὶ ἐπαυξηθεῖσα. Ἐν Ἀθήναις 1957. Σελ. 659, ὑπὸ Π. Ι. Μ., σσ. 516—517.,

Τοῦ αὐτοῦ, Ἀρχεῖον Ι. Μητροπόλεως Κῶ. Τεῦχος Α΄, Ὁ κῶδιξ Α΄ Ἀρχείου Δουλείας. Ἐν Ἀθήναις 1958. Σελ. 155, ὑπὸ Π. Ι. Μ., σ. 517.,

Constantin Cavarnos, Anchored in god. Life art and thought on the Holy Mountain of Athos. «Ἀστήρ». Athènes 1959. Σελ. 230, ὑπὸ Π. Ι. Μ., σ. 700.,

Athenagoras Kokkinakis, Parents and riest as servant of redemption. N. York. 1958. Σελ. 205, ὑπὸ Π. Ι. Μπρατσιώτου, σσ. 327—328.,

Θεοδώρου Κωνσταντίνου, Ὁ Μωϋσῆς. Ἐν Ἀθήναις. 1959. σ. 64, ὑπὸ Π. Ι. Μπρατσιώτου, σσ. 141—142.,

Νικολάου Λιβαδάρα, Τὸ πρόβλημα τῆς γνησιότητος τῶν ἁγιολογικῶν ὕμνων τοῦ Ρωμανοῦ. Ἀθῆναι, 1959. Σελ. 170, ὑπὸ Π. Ι. Μπρατσιώτου. σσ. 698—699.,

Irénée de Lyon, Demonstration de la prédication apostolique. Nouvelle traduction de l'Armenien avec l'introduction et notes par L. M. Froidevaux. Les Editions Cerf. Paris 1959. Σελ. 184, ὑπὸ Π. Ι. Μ., σσ. 701.,

Archimandrite Elias Mastroyianopoulos, Noslagia for Orthodoxy. «Ζωή». Athenes 1959. Σελ. 208, ὑπὸ Π. Ι. Μ., σσ. 700—701.,

Moravcsik, Gyula. Byzantinoturcica I, II. Akademie Verlag, Berlin 1958. Σχῆμα 8ον μέγα. Α΄ τόμος σελ. XXVIII+609. Β΄ τόμος, Σελίδες XXV+376, ὑπὸ Βασιλείου Λ. Δεντάκη. σσ. 702—707.,

Ἀσὴρ Ρ. Μωϋσῆ, Ἑλληνοϊουδαϊκαὶ μελέται. Ἀθῆναι 1958, ὑπὸ Β. Βέλλα, σσ. 143—144.,

Σταύρου Νικολαΐδου. Ὁ Παῦλος. Ἀθῆναι 1959, σελ. 336. ὑπὸ Π. Ι. Μπρατσιώτου, σσ. 139—141.,

Novum Testamentum, ἀρ. 3 καὶ 4 11 τόμου, ὑπὸ Π. Ι. Μ., σ. 142.,

Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν, Ἐπιστημονικὴ Ἐπετηρὶς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς 1956—1957. Ἀθῆναι 1958, σελ. λϐ΄+289. Σχ. 8ον, ὑπὸ Ι. Ν. Καρμίρη, σ. 329.,

Ἀρχιμ. Ἰωάννου Α. Παπαδοπούλου, Ποιμαντική, Ἀθῆναι 1959, Σελ. 270, ὑπὸ Π. Ι. Μ., σελ. 328.,

Τοῦ αὐτοῦ. Ἑλληνικὰ γράμματα. Ἑλληνιστὶ καὶ ἀγγλιστὶ ἀνὰ σελ. 35 Boston. 1959, ὑπὸ Π. Ι. Μ., σσ. 328—329.,

«Πασχαλινὴ Πνοή». Ἐτησία λογοτεχνικὴ καὶ φιλολογικὴ ἔκδοσις. Ἰδιοκτήτρια - Διευθύντρια : Ἕλενα Ἀθανασιάδου. Ἰσταμποὺλ 1959. ἔτος Γ΄, σελ. 209—294., ὑπὸ Ν. Ι. Καρμίρη. σσ. 531—532.,

V. Pavlovsky, Die chronologie de Tatigkcit Esdras. Biblica, 1957. 275—305, 428—456., ὑπὸ Π. Σιμωτᾶ, σσ. 145—151.,

Alfred de Rievavlx, Quand Jésus eut douze ans. Sourcès Chrétiennes. No. 60. 1958, Paris. Pag. 133 – Guillaume de Saint — Thierry. La contemlation de Dieu. Sourcès Chrétiennes. No. 61. Paris 1959., ὑπὸ Π. Ι. Μ., σ. 326.,

H. H. Rowley, The dead sea Scrolls from Qumran. Sautham- pton 1958, ὑπὸ Β. Βέλλα, σ. 143.,

Φιλοκαλία τῶν ἱερῶν νηπτικῶν συνερανισθεῖσα παρὰ τῶν ἁγίων καὶ θεοφόρων πατέρων ἡμῶν. Ἐκδοτ. Οἶκος «Ἀστήρ». Ἐν Ἀθήναις. Τόμος Α΄. Σελ. κδ+334. Τόμος Β΄, 1958. Σελ. 320, ὑπὸ Π. Ι. Μπρατσιώτου, σσ. 519—520.,

Μιχαὴλ Φωτεινοπούλου, Νομικὸν Πρόχειρον. Τὸ πρῶτον ἐκδιδόμενον ἐκ χειρογράφου κώδικος τοῦ Κρατικοῦ Ἀρχείου τοῦ Ἰασίου, ὑπὸ Παν. Ζέπου, καθηγητοῦ τοῦ Ἀστικοῦ Δικαίου ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν. Ἀθῆναι 1959, Σελ. ιϛ+304, ὑπὸ Π. Ι. Μπρατσιώτου, σσ. 326—327.,

Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, Τὸ μέγα ἀξίωμα. Νεοελληνικὴ ἀπόδοσις τῶν δώδεκα «Κατηχήσεων» τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου. Ἐν Ἀθήναις 1959. Σελ. 147, ὑπὸ Π. Ι. Μ., σσ. 518—519.,

D. Heinz — Dietrich Wendland, Die Kirche in der modernen Gesellschaft. Entscheidungsfragen für das Kirliche Handeln im zei- talter der Massen Welt. 2 Auflage. Furche — Verlag. Hamburg 1958. Σελ. 285 ὑπὸ Π. Ι. Μπρατσιώτου, σσ. 513—514.,

Τὰς βιβλιοκρισίας συμπληροῦν Βιβλιογραφικὰ Δελτία ὑπὸ Ἰωάννου Μ. Καρμίρη, σσ. 536—561, 708—722.

Εἰς τὰς Ἐπιστημονικὰς Εἰδήσεις δημοσιεύονται : Ἡ ἕκτη ἑβδομὰς λειτουργικῶν σπουδῶν τοῦ Ἁγ. Σεργίου, Ἡ λειτουργικὴ ἑβδομὰς τοῦ Mont —César, Τὸ ἰωβηλαῖον τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς λειτουργικῆς κινήσεως, ὑπὸ Ἰωάννου Μ. Φουντούλη, σσ. 686—697.,

Τὸν τόμον συμπληρώνουν Πίναξ ὀνομάτων καὶ πραγμάτων, σσ. 723 — 737.,

20.3.1960. ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΣ ΣΤ. ΑΝΕΣΤΙΔΗΣ

Πλάτων. Δελτίον τῆς Ἑταιρείας Ἑλλήνων Φιλολόγων. Ἔτος Ι΄. 1958, τεύχη 19—20. Βιβλιοπωλεῖον Ἰωάννου Σιδέρη. Ἀθῆναι Σχ. 8ον Μ., σσ. 520+4 ἄ. ἀ. Πλάτων. Δελτίον τῆς Ἑταιρείας Ἑλλήνων Φιλολόγων. Ἔτος Ι. 1958. Ἔκτακτον αὐτοτελὲς παράρτημα : Τὸ πρόβλημα τῆς Παιδείας. Σχ. 8ον Μ., σσ. 112.

Μ- πὸν νέον τόμον τοῦ Πλάτωνος δημοσιεύονται αἱ ἀκόλουθοι: Μελέται σημ'ς τ/μεναι ἐνταῦθα κατὰ τὴν ἀλφαβητικὴν τάξιν τῶν συγγραφέων αὐτῶν : 'ού/

Axelos, Christos., Das Phaenomen des Sceines und der Gedanke der Wahrscheinlichkeit im griechischen Denken. Das Griechische Verstandnis der Wahrscheinlichkeit, σσ 209—225.

Γιαννουλίδου, Καλλιόπης., Ζεὺς αἴκαλος— ἀκακαλλὶς — Σκύλλιον ὄρος, σσ. 109—114+2 ἄ. ἀ.,

Τῆς αὐτῆς, Ἡ Αἰγυπτιακὴ «Mafdet» ἐν τῷ προελληνικῷ κόσμῳ. σσ. 144—145+2 ἄ. ἀ.,

Δασκαλάκη, Ἀπ. Β., Καθηγητοῦ τῆς Ἱστορίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν, Ἡ ἱστορικὴ ἀπαρχὴ τοῦ Μακεδονικοῦ Κράτους καὶ ἡ σφαγὴ τῶν Περσῶν, σσ. 3—17.,

Devereux, George., Ph. D., New York. Ὁ χαρακτὴρ τῆς Πηνελόπης (Ἐφαρμογὴ τῆς ψυχαναλύσεως εἰς τὸ φιλολογικὸν πρόβλημα τῶν στίχων 218—224 τῆς XXIII ραψῳδίας τῆς Ὀδυσσείας), σσ. 250—255.,

Δημητροπούλου, Κων., Τὸ περιεχόμενον τοῦ ἀντικειμενικοῦ πνεύματος καὶ ἡ γλωσσικὴ διείσδυσις τοῦ ἀτόμου εἰς τοῦτο, σσ. 92—99.

Δημοπούλου, Εὐαγγέλου. Κ., Ὀρφικά. Ἡ μετὰ θάνατον ζωὴ καὶ ἡ τελείωσις τῆς ψυχῆς. σσ. 260—280. Οἱ ἐν Ἅδου δικασταὶ τῆς κρίσεως. Τὰ περὶ καθαρτηρίου τοῦ Ἅδου ψυχῶν. Μυστηριακαὶ ἐκφράσεις.

Zoumpos, A. N., Die «tranzszendentale Dialeklik» in der Theologie des Protagoras, σσ. 226—230.,

Καλογερᾶ, Βασιλείου. Α., δ. φ., Ἡ βαθυτέρα οὐσία τοῦ «τραγικοῦ» ἐν τῇ ἀρχαίᾳ τραγῳδίᾳ, σσ. 287—294., 1. Ἡ τραγικὴ σύγκρουσις τοῦ ἀνθρώπου τὸ βαθύτερον στοιχεῖον τῆς τραγῳδίας. 2. «Ἡ Μοῖρα, ἡ αἶσα, τὸ πεπρωμένον, αἱ ἐκ θεῶν ἀνάγκαι, αἱ ἐκ δαιμόνων ἀνάγκαι» στοιχεῖον τῆς τραγικότητος τοῦ ἀνθρώπου. 3. «Ἡ ἀκούσιος ἁμαρτία» τοῦ ἀνθρώπου στοιχεῖον τῆς τραγικότητός του. 4. Ἡ ἀλαζονεία καὶ ἡ ὕβρις προκαλοῦν τὴν τραγικὴν συντριβὴν τοῦ ἀνθρώπου. 5. Τὰ «πάθη» ὠθοῦν τὸν ἄνθρωπον μέχρι τῆς τραγικῆς καταστροφῆς. 6. Ἡ τραγικὴ ἀντιφατικότης τοῦ ἀνθρώπου αἰτία τῆς τραγικότητός

του. 7. Ἡ ἀνύπαρκτος εὐτυχία καὶ τὸ ἀνικανοποίητον τοῦ ἀνθρώπου αἰτία τῆς τραγικότητός του. 8. Ἡ φύσει ὑπάρχουσα εἰς τὸν ἄνθρωπον συναίσθησις τῆς ἐνοχῆς αἰτία τῆς τραγικότητός του. 9. Ἡ τραγικότης τοῦ ἀνθρώπου. 10. Τὸ βαθύτερον νόημα τῆς τραγικῆς πάλης καὶ τῆς τραγικῆς συγκρούσεως.,

Kokolakis, Minos., Ph. D., Gladiatoral games and animal — baiting in Lucian, σσ. 328—351.,

Κολακλίδου, Πέτρου., Σημειώσεις εἰς χωρί... ...ῦ Σενέκα. (De tranquillitaire animi I, 10—133, σσ. 87—91.,

Τοῦ αὐτοῦ, Περὶ τὴν νεωτέραν ἔρευναν τῶν ...κλοκ... ...ῶν γλωσσῶν. (Στοιχεῖα βιβλιογραφίας), σσ. 100—102.,

Κόλια, Γεωργίου., Κίνητρα καὶ προσχήματα τῆς εἰσβολῆς τοῦ Ροβέρτου Γυϊσκάρδου εἰς τὸ Βυζάντιον (1081), σσ. 115—125.

Κουτσιλιέρη, Ἀναργύρου., Παραταινάρια ἀρχαιοπινῆ καὶ βυζαντινὰ τοπωνύμια, σσ. 240—249.,

Κτιστοπούλου, Κωνστ. τ. Δ., Κρητομυκηναϊκὰ (Θέματα - καταλήξεις-ἐπιθήματα), σσ. 41—52.,

Κωνσταντινίδου, Κ. Δ., Ἐκτ. καθηγητοῦ τῆς Νευρολογίας καὶ Ψυχιατρικῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Δύο περιπτώσεις ψυχοπαθείας παρ' ἀρχαίοις Ἕλλησιν, σσ. 256—259.,

Λογοθέτου, Κωνσταντίνου Ι., Ξενισμοὶ καὶ ἀκυρολογίαι, σσ. 231—239.,

Λουϊζίδου, Λουΐζου, Λ., Ἴαμβοι καὶ ἰαμβικὰ μέτρα ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἑλληνικῇ καὶ λατινικῇ ποιήσει, σσ. 362—379.,

Ματαράση, Ἀντωνίου. Π., Ἑρμηνεία καὶ γλωσσικαὶ συντακτικαὶ καὶ φιλοσοφικαὶ παρατηρήσεις εἰς Πλάτωνος ἐπιστ. Ζ' 343Α—344D, σσ. 75—86.,

Μερεντίτου, Κωνσταντίνου Ἰω., Ὁ Ὅμηρος ἐν τῇ Γερμανικῇ γραμματείᾳ τῶν χρόνων τῆς «Θυέλλης καὶ ὁρμῆς», σσ. 146—208. Ι. Ἡ Τυβίγγη καὶ ἡ περὶ ταύτην περιοχὴ ὡς τοπίον ἑλληνικῶν ἀναμνήσεων καὶ εἰκόνων. ΙΙ. Ὁ ὅρος τῆς «Θυέλλης καὶ ὁρμῆς» ἐν τῇ Γερμανικῇ γραμματείᾳ. ΙΙΙ. Γενικαὶ παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν σχέσεων τῶν λογίων τῆς «Θυέλλης καὶ ὁρμῆς» μετὰ τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ πνεύματος. V. Hölderlin, ὁ θεῖος κῆρυξ τοῦ ὑπερφυσικοῦ καὶ ἀνεφίκτου μεγαλείου τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος.,

Ναυπλιώτου, Α. Ι., Τὸ ἐν Ἀμοργῷ ἁγίασμα ἁγίου Γεωργίου τοῦ Βαλσαμίτου καὶ ἡ σχέσις αὐτοῦ πρὸς τὴν ἀρχαίαν ὑδρομαντείαν, σσ. 295—300.,

Οἰκονομίδου, Ἀλ. Ν., Προσθετέα εἰς τὸν «Περὶ στεφάνου» λόγον

τοῦ Δημοσθένους (§ 217—218), σσ. 64—68.,

Παπαντωνίου, Γεωργίου, Ὑφηγητοῦ, Ἡροδότεια. (I·60.3, 167. I, V· 27. 1—2, VI· 102, 108· 5, VII, 108· I, 141, VIII. 50. 1, 56, IX. 58. 2), σσ. 53—63.,

Παπαχαρίση, Ἀθαν. Χ., Γλωσσικά· σσ. 352—361., Ἀναβιβασμὸς τόνου· Ἀναλογικοὶ σχηματισμοί· Ἁπλολογίαι· Ἐπιφωνήσεις. Ἐπίδρασις ἰνδάλματος. Μεταφοραί· Συμφύρσεις. Ἀμοιβαία μετάθεσις συνεχομένων φθόγγων. Λέξεις τινές· Σκωπτικά.,

Πούλλου, Χ., Γυμνασιάρχου, Αἱ περὶ τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ δράματος μαρτυρίαι τοῦ Πλουτάρχου, σσ. 126—139. 1. Διόνυσος καὶ ἀκόλουθοί του. 2· Πρωτόγονοι παραστάσεις — Ἐξέλιξις τοῦ περιεχομένου τῶν δραματικῶν ἔργων. 3· Γνῶμαί τινες περὶ τραγῳδίας καὶ κωμῳδίας· 4· Σκεύη ὑποκριτῶν· 5. Θέατρον· 6. Ἀκουστικὴ τοῦ ἀρχαίου θεάτρου· 7. Δραματικοὶ ἀγῶνες — Βραβεῖα κ.λ.π· 8. Χορηγοὶ — χορηγικὰ μνημεῖα. 9. Κρίσις τῶν ἔργων. 10· Τὰ πρόσωπα τῶν ἔργων — χορός. 11· Ὄρχησις· 12. Ἐπίδρασις τοῦ πνεύματος τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων δραματικῶν ποιητῶν εἰς τὴν Ἀνατολήν.,

Σχαρδάση, Ἰω· Γ., δ. φ., Φωσκόλου σκέψεις ἐπὶ τῆς μεταφράσεως τοῦ νεύματος τοῦ Διός, σσ. 103—108.,

Τοῦ αὐτοῦ, Συλλαβὴ θέσει μακρά, σσ. 140—143·

Σκάσση, Ἐρρίκου. Ἀντ., Ὁμοτίμου καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Ἀκαδημαϊκοῦ, Ἐπὶ τῇ δισχιλιετηρίδι τοῦ Ὀβιδίου (Βίος καὶ ἔργα) σσ. 18—40.,

Σταμάτη, Εὐαγγέλου., Παρατηρήσεις τινὲς ἐπὶ τῶν δι' ἐπαναλήψεως διαδοχικῶν προσεγγίσεων παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, σσ. 321—327.,

Τσούφη, Ἀναστασίου· Εὐθ· (+), Κωνσταντῖνος Οἰκονόμος ὁ ἐξ Οἰκονόμων (Ἐπὶ τῇ συμπληρώσει ἑκατονταετηρίδος ἀπὸ τοῦ θανάτου του), σσ. 380—384.,

Φλώρου, Ἀθαν· Θεοδ., Ἀνάλυσις τοῦ πίνακος τοῦ Κέβητος, σσ. 69—74.,

Τοῦ αὐτοῦ, Ἀνέκδοτοι ἐπιγραφαὶ Φθιώτιδος, σσ. 281—286·

Χατζῆ, Δημ. Θεόδωρος Μανούσης, ὁ πρῶτος καθηγητὴς τῆς ἱστορίας ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ, σσ· 301—320·

Εἰς τὰς Βιβλιοκρισίας δημοσιεύονται αἱ κάτωθι κριτικαὶ σημειούμεναι κατὰ τὴν ἀλφαβητικὴν τάξιν τῶν συγγραφέων τῶν κρινομένων ἐργασιῶν :

Παρατηρήσεις εἰς τὸ βιβλίον τοῦ Θάνου Βαγενᾶ, Χρονικὰ τῆς Κύπρου, Ἀθῆναι 1954, σελ· 136., ὑπὸ Κώστα Π· Κύρρη, σσ· 423—429.,

Νικολάου Δ. Βασιλοπούλου, Π· Ἐκπαιδευτικοῦ Συμβούλου, Θουκυδί-

δου ὁ Περικλέους Ἐπιτάφιος· Εἰσαγωγὴ — Κείμενον — Μετάφρασις — Ποικίλαι ἑρμηνευτικαὶ σημειώσεις. Ἀθῆναι, 1958, ὑπὸ Κ. Δ. Γεωργούλη, σσ. 396—399.,

Nicolas — Isidore Boussoulas. L'être et la composition des mixtes dans le «Philebe» de Platon. Presses Universitaires de France, 1952., ὑπὸ Κ. Δ. Γεωργούλη, σσ. 434—459.,

Χρήστου Β. Γκλάβα, Τὸ σύστημα τῶν ἀριθμῶν τῆς Ἀλγέβρας· Θεωρητικὴ σπουδὴ τοῦ συστήματος τῶν ἀριθμῶν τῆς Ἀλγέβρας μετὰ ἱστορικοῦ σημειώματος· Σελ. 120, Ἀθῆναι 1957, ἔκδ. Κ. Παπαδημητροπούλου, ὑπὸ Εὐαγγέλου Σταμάτη, σσ. 390—392.,

Josef Derbolav, Erkenntnis und Entscheidung. Philosophie der Geistigen Aneignnung in Ihrem Ursprung bei Plato. Humboldtverlag. Wien — Stuttgard 1954 S. 487, ὑπὸ Κ. Δ. Γεωργούλη, σσ. 459—484.

Κωνστ. Ι. Δημητροπούλου, Ὑφηγητοῦ τῆς Φιλοσοφίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν, Ἐπόπτου τῶν Σχολείων τῆς Φιλεκπαιδευτικῆς Ἑταιρείας, Φιλοσοφία τῆς Ἱστορίας. Ἀθῆναι 1957, Σελ. 374, ὑπὸ Κ. Δ. Γεωργούλη, σσ. 419—423.,

Ι. Θωμοπούλου, Τὰ τοπωνύμιά μας, ἡ ἀξία τους καὶ τὰ προβλήματά τους, σελ. 80, Θεσσαλονίκη 1958, ὑπὸ Ἀναργύρου Κουτσιλιέρη, σσ. 409—410.,

Μιχαὴλ Ἀθ. Καλινδέρη, φιλολόγου καθηγητοῦ, Αἱ συντεχνίαι τῆς Κοζάνης ἐπὶ Τουρκοκρατίας· Δημοσιεύματα Δημοτικῆς Βιβλιοθήκης Κοζάνης, ἀρ. 4· Θεσσαλονίκη 1958, σελ. ε+98 μετὰ 4 πανομοιοτύπων συμφωνητικῶν συντεχνιῶν, ὑπὸ Παναγιώτου Γεωργούντζου, σσ. 485—486.,

Dr. Siegfriefd Lauffer, Die Bergwerkssclaven von Laureion. Zweiter teil. Ἀκαδημία τῶν Ἐπιστημῶν καὶ τῶν Γραμμάτων ἐν Μάϊντς. Πρακτικὰ τῆς τάξεως τῶν Πνευματικῶν καὶ Κοινωνικῶν Ἐπιστημῶν, σελ. 885—1018. Ἔτος 1956, Ἀρ. 11, ὑπὸ Εὐαγγέλου Σταμάτη, σσ. 415—419.,

Παναγιώτου Ν. Μάγειρα, Α΄. Ἀλγεβρικὰ θέματα, Σειρὰ Α΄. Ἔκδ. Β., σελ. 330, Ἀθῆναι 1958. Β΄. Ἀλγεβρικὰ θέματα. Σειρὰ Β΄ σελ. 228, Ἀθῆναι 1952, ὑπὸ Ε. Σταμάτη, σσ. 390—392.,

Dorothy Madsen Clay, A Formal analysis of the vocabularies of Aeschylus, Sophocles end Euripides, Ἀθῆναι 1958, ὑπὸ Σ. Τζαννετάτου, σσ. 385—388.,

Charles Mougler, Dictionnaire historique de la terminologie geometrique des Grècs. Paris 1958, ὑπὸ Ε. Σταμάτη, σσ. 429—433.,

Ἀνδρ. Κ. Παπαγεωργακοπούλου, Ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου. Συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν καὶ τὴν ἑρμηνείαν τοῦ ὅρου ὁ «Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου» κατὰ τὴν Καινὴν Διαθήκην. Ἀθῆναι 1958, ὑπὸ Κ. Δ. Γεωργούλη, σσ. 410—415.,

Ἑρρ. Σκάσση, Περὶ τῆς λέξεως «βομβόχυλον» παρὰ τῷ Διοσκορίδῃ 4, 7. ΙΙ. W. Πρακτικὰ Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν. Τόμ. 32., ὑπὸ Κ. Δ. Γεωργούλη, σσ. 394—396.,

Εὐαγγέλου Σ. Σταμάτη., Εὐκλείδου Γεωμετρία. Στοιχείων βιβλία 13, τόμοι 4. Εἰσαγωγή, ἀρχαῖον κείμενον, μετάφρασις. Τόμος Ι, Ἀθῆναι 1952, σελ. 179, τόμος ΙΙ, Ἀθῆναι 1953, σελ. 369, τόμος ΙΙΙ, Ἀθῆναι 1957, σελ. 315, τόμος IV, Ἀθῆναι 1957, σελ. 280, ὑπὸ Κ. Γεωργούλη, σσ. 390—407.,

Ἀντωνίου Χατζοπούλου, Παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς ἀναλύσεως τοῦ τριωνύμου Β΄ βαθμοῦ εἰς γινόμενον παραγόντων, ὑπὸ Ε. Σταμάτη, σσ. 392—393.

Ἰωσὴφ Χόφμαν, Ἱστορία τῶν μαθηματικῶν, 2ον καὶ 3ον μέρος. Συλλογὴ Γκαίσιεν, τόμ. 875 καὶ 882, Βερολῖνον 1957, ὑπὸ Ε. Σταμάτη, σσ. 388 390., καὶ

Βάλτερ Χωλμπρουγγερ, Ἐπὶ τῆς ἐτυμολογίας τῶν ἀριθμητικῶν τρεῖς τέσσαρες καὶ πέντε. Ἐπετηρὶς τοῦ ἐν Ἴγγσμπρουκ Γυμνασίου 1957, ὑπὸ Ε. Σταμάτη, σσ. 407—409.

Δημοσιεύονται εἰσέτι καὶ αἱ δύο νεκρολογίαι : Karl Reinhardt ὑπὸ Κωνσταντίνου Ἰω. Μερεντίτου, σσ. 487—492 καὶ Ἀναστάσιος Τσούφης ὑπὸ Ε. Σαΐνη, σσ. 492—493.

Τὸν τόμον συμπληροῦν σημειώματα ἀφορῶντα εἰς τὴν κίνησιν τῆς Ἑταιρείας κατὰ τὸ ἔτος 1958, σσ. 494—495, εἰς τὴν «Ζωὴν καὶ τὴν κίνησιν», σσ. 496—499, εἰς τὰ ληφθέντα βιβλία καὶ περιοδικά, σσ. 501—502, εἰς καταλόγους μελῶν τῆς Ἑταιρείας καὶ συνδρομητῶν τοῦ «Πλάτωνος», σσ. 503—504 καὶ ἐν τέλει καταχωρεῖται «Ἀλφαβητικὸς πίναξ ὀνομάτων καὶ λέξεων», σσ. 505—V14.

Εἰς τὸ κυκλοφορῆσαν αὐτοτελὲς ἔκτακτον παράρτημα δημοσιεύονται αἱ γνῶμαι τῆς Ἑταιρείας Ἑλλήνων Φιλολόγων ἐπὶ τῶν πορισμάτων τῆς ἐπὶ τῆς Παιδείας Ἐπιτροπῆς.

20.3.1960.

ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΣ ΣΤ. ΑΝΕΣΤΙΔΗΣ

Ἑλληνικά, Φιλολογικόν· ἱστορικὸν καὶ λαογραφικὸν περιοδικὸν σύγγραμμα. Διευθυνταὶ συντάξεως Στίλπων Π. Κυριακίδης— Λίνος Πολίτης· καθηγηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Τόμος 16ος 1958—1959. Ἐν Θεσσαλονίκῃ· Λεωφόρος Βασιλίσσης Σοφίας 2. Σχ. 8ον, σσ. 481+πιν. 4. Δημοσιεύματα τῆς Ἑταιρείας Μακεδονικῶν Σπουδῶν.

Εἰς τὸν νέον τόμον τῶν Ἑλληνικῶν δημοσιεύονται αἱ ἑξῆς μελέται σημειούμεναι ἐνταῦθα κατὰ τὴν ἀλφαβητικὴν τάξιν τῶν συγγραφέων αὐτῶν :

Ἀνδρονίκου, Μαν., Ἐπιτύμβιον ἐπίγραμμα ἐκ Θεσσαλονίκης, σσ 1—5.,

Conomis, N. C., Lycurgus C. Leocr., 124—127, The Decree of Demophantus and the Law of Eucrates, σσ. 6—13.,

Enepekides, P., Κοραϊκά· σσ. 115—118. ὁ— Deux Documents concernant Diamantis Rhysios, Grand—Père maternel de Coray, II— Un nouveau manuscrit de Musique Ecclésiastique, Autographe de Demetrius Lotos, Ami Intime de Coray.,

Darrouzes, J. Deux Sigillia du Patriarche Antoine pour le Prote de l'Athos en 1391 et 1392, σσ· 137—148· I— Sigillion du Patriarche Antoine Mars 1391, Ind. 14, 2— Sigillion du Patriarche Antoine Octobre 1392, Ind. I, 3— Le pretendu Typicon de 1394.,

Guilland, Rodolphe, Autour de livre des Gérémonies, σσ. 77—94. I— Les Péridromes ou Galerie de Marcien. Οἱ Μαρκιανοῦ Περίδρομοι· Τὰ ἔξω διαβατικὰ τοῦ Μαρκιανοῦ., 2— Le Décime. Τὸ Δέκιμον., 3— La Phiale Mystique du Triconque., 4— Le Milion. Τὸ Μίλιον.,

Θαβώρη, Α. Ι., Ἡ προέλευση τοῦ ἀρσενικοῦ ἄρθρου «ι» τῶν βορείων νεοελληνικῶν ἰδιωμάτων, σσ· 189—202.,

Θωμοπούλου, Ι· Α., Κατω - Ιταλικὰ Ἑλληνικὰ τοπωνύμια, σσ· 70—76. I— Piminoro, 2— Filaca.,

Καχουλίδη, Ἑλένης Δ., Ἕνα ξόρκι γιὰ τοὺς ποντικοὺς ἀπὸ τὸν 15ο αἰῶνα (Πιν. 2), σσ· 119—125.,

Kanatsulis, D., Antipatros als Feldherr und Staatsmann in der Zeit Philipps und Alexanders des grosxen, σσ. 14 — 64. A— Die Abstammung und das Geburtsjahr des Antipatros, B— Antipatros under Philipp II., C— Antipatros in der Zeit der Regierung Alexanders.,

Κυριακίδου - Νέστορος, Ἄλκη., Μολυβδόβουλον Ἁγίου Θεοδώρου τοῦ

Βαθυρρυακίτου, σσ. 179—188.,

Κουμαριανοῦ, Αἰκατερίνης., Συμπλήρωμα στὰ βιογραφικὰ τοῦ Κ. Ἀσωπίου ('Ανέκδοτα κείμενα), σσ. 166—178.,

Ξυγγοπούλου, Α. Ὁ μικρογράφος μοναχὸς Νικόδημος, σσ. 65—69.,

Παπαδοπούλου, Στεφ. Ι., Ὁ φιλικὸς Δημήτριος Ἴπατρος, σσ. 149—165.,

Πολίτη, Λ. Ἁγιορειτικὰ ἀνάλεκτα (Πιν. 2—4), σσ. 126—136. 1— Οἱ κώδ. 20 καὶ 36 τῆς Μονῆς Καραχάλλου, 2—Τὰ εἰλητάρια ἀρ. 246 καὶ 247 τῆς Μονῆς Καρακάλλου, 3— Ὁ κώδιξ λειτουργιῶν Καρακάλλου 250 ἔργον τοῦ Ἰακώβου Ἀρχιερέως, 4— Ἰωαννίκιος βιβλιογράφος.,

Φραγκούλα, Ἰω. Ν., Συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν λογίων τῆς Σκιάθου, σσ. 95—114. 1— Ἀνανίας, 2— Διονύσιος Ἐπιφανίου, 3— Κωνσταντῖνος Γ. Παπαγεωργίου, 4— Γεώργιος Α. Ἀποστολίδης, 5— Σπυρίδων Ε. Μωραΐτης, 6— Σωτήριος Ἀλεξ. Οἰκονόμου, 7— Νικόλαος Δ. Δημητριάδης, 8— Γεώργιος Α. Δημητριάδης, 9— Ἐμμανουὴλ Ε. Παυλίνης, 10— Νεοκλῆς Γ. Αἰγιαλείδης, 11— Δημήτριος Ν. Τσαμασφῦρος, 12— Δημήτριος Γ Μωραΐτης καὶ 13— Εὐστάθιος Ι. Βλαχόπουλος.,

Ψυχογιοῦ, Ντίνου Δ., Πατριαρχικὰ σιγίλλια τῆς Μονῆς «Βλαχέραινας» Ἠλείας, σσ. 203—218. Α— Σιγίλλιον Πατριάρχου Διονυσίου (1677), Β— Σιγίλλιον Πατριάρχου Παϊσίου (1741), Γ— Σιγίλλιον Πατριάρχου Γρηγορίου Ε' (1798).

Εἰς τὰ Σύμμεικτα καταχωροῦνται :

Ι. Θ. Κακριδῆ, Ποικίλα ἑλληνικά, σσ. 219—222. Συνέχεια ποικίλων ἐκ τοῦ 14ου (1956) τόμου τῶν «Ἑλληνικῶν» : 11— Παπ. Ὀξυρ. 2354 : A Merk (Τὸ προοίμιο τῶν Καταλόγων τοῦ Ἡσιόδου), 12— Διορθωτικὰ καὶ ἑρμηνευτικὰ στὰ Ἀνέκδοτα Ἑλληνικὰ Φυτολογικὰ Κείμενα (ἔκδ Μ. Η. Tomson), 13— Διορθωτικὰ στὶς Ἐπιστολὲς τοῦ κώδ. ΒΜ 36749.,

Λίνου Γ. Μπενάκη, Ἡ «Σύνοψις εἰς τὴν Ἀριστοτέλους Λογικὴν» καὶ ὁ Μιχαὴλ Ψελλός, σσ. 222—226.,

Κ. Δαγκίτση, Παρατηρήσεις σὲ μιὰ νέα ἔκδοση ἑνὸς ἀκριτικοῦ κειμένου, σσ. 226—230. Α— Τὸ κείμενο, Β— Ἡ μετάφραση.,

Λίνου Πολίτη, Μιὰ ἐνθύμηση γιὰ τὴν Ἅλωσι, σσ. 231—232.,

Ἑλένης Κακουλίδη, Τὸ βιβλιογραφικὸ σημείωμα τοῦ κώδ. Palat. Theol. Gr. 162 τῆς Βιέννης καὶ ἡ χρονολογία του, σσ. 232—236.,

Λίνου Πολίτη, Νέαι προσκτήσεις τῆς συλλογῆς χειρογράφων τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, σσ. 236—238.,

Χ. Γ. Σακελλαριάδη. Ὁ «Ἀλιβάνιστος» τοῦ Παπαδιαμάντη. Ἡ πρώτη δημοσίευση κατὰ δύο λαθεμένες ἀναδημοσιεύσεις, σσ. 239—246.

Εἰς τὸ πλουσιώτατον μέρος τῶν Βιβλιοκρισιῶν δημοσιεύονται αἱ ἀκόλουθοι βιβλιοκρισίαι σημειούμεναι ἐνταῦθα κατὰ τὴν ἀλφαβητικὴν τάξιν τῶν συγγραφέων τῶν κρινομένων ἔργων :

Kurt Aland, Die Handschriftenbestande der Polnischen Bibliotheken, insbesondere an Griechischen und Lateinischen Handschriften... ein Vorlaüfiger Bericht. Berlin, Akademie — Verlag, 1956 8ο. Σελ. 66 (Deutsche Akademie der Wissenschaften, Zu Berlin. Schriften der sektion für Altertums Wissenschaft, 7), ὑπὸ Λίνου Πολίτου σσ. 408—409.,

Gert Avenarius, Lukians Schrift zur Geschichte Reibung. Dissert. Franfurt. A. M. — Meisenheim Am Glan, Anton Hain, 1954, Σελ. 184, ὑπὸ Ι. Θ. Κακριδῆ, σσ. 247—249.,

John Chadwick, The Decipherment of Linear B. Cambridge University Press, 1958. 8ο Σελ. Χ 147, ὑπὸ Α. Γ. Τσοπανάκη, σσ. 364·373.,

Γρυπάρης, Ἅπαντα τὰ πρωτότυπα μὲ τὰ μικρὰ μεταφράσματα. Ἔκρινε Γ. Βαλέτας. Ἀθήνα 1952, Ἐκδόσεις Πηγῆς, Κ. Μ. Παπαδημητροπούλου, 8ο. Σελ. XII, μθ΄, 397, ὑπὸ Στέλλας Μαραγκουδάκη, σσ. 428—435.,

Eugene Dallegio, Les Philhéllénes et la guerre de l'Indépendance. 138 lettres Inédites de J. Orlando et A. Louriotis, Athènes 1949. 8ο Σελ. 242, ὑπὸ Ἐλευθερίου Πρεβελάκη, σσ. 283—291.

A. Delatte, Les Portulans Grecs. II, Complements. Bruxelles Palais des Académies, 1958 (Académie Royale de Belgique, Classe des lettres, Mémoires, tome LII). 8ο Σελ. 85, ὑπὸ Α. Γ. Τσοπανάκη, σσ. 333—3334.,

Δωδεκανησιακὸν Ἀρχεῖον. Σύγγραμμα περιοδικὸν ἐκδιδόμενον ὑπὸ τῆς ἐν Ἀθήναις Δωδεκανησιακῆς Ἱστορικῆς καὶ Λαογραφικῆς Ἑταιρείας. Τόμος Α΄. Ἐν Ἀθήναις 1955. Σελ. 232.— Τόμος Β΄. Ἐν Ἀθήναις 1956—7. Σελ. 329, ὑπὸ Α. Γ. Τσοπανάκη, σσ. 340—342.,

A. W. Gomme, A Historical Commentary on Thucydides. Vol. II the Ten Year's War. Books II—III. Oxford, At the Clarendon Press, 1956. 8ον. Σελ. 436 — Vol. III. The Ten Year's War. Books IV—V24. Oxford, A the Clarendon Press, 1956. 8ον. Σελ. 437—748. Μεθ' ἑνὸς γεωγραφικοῦ χάρτου. Τιμὴ σελίνια 84, ὑπὸ Στίλπωνος Π. Κυριακίδου, σσ. 389—392.,

Bertrand Hemmerdinger, Essai sur l'histoire du texte de Thucydide. Paris 1955. 8ον. Σελ. 74 πίν. 6 (Collection d'études anciennes publiée sous le patronage de l'Association Guillaume Budè), ὑπὸ Στίλπωνος Π. Κυριακίδου, σσ. 392—395.,

Λεωνίδα Χ. Ζώη, Ἱστορία τῆς Ζακύνθου. Ἀθῆναι 1955 (1957). 8ο Σελ. 440, ὑπὸ Ἐλευθερίου Πρεβελάκη, σσ. 294—300.,

Γ. Ξενόπουλος, Μ. Μητσάκης, Γ. Καμπύσης. Επιμελεία Ἄλκη Θρύλου. Ἀθῆναι 1955. 8ο Μ. Σελ. λθ', 328. (Βασικὴ Βιβλιοθήκη «Ἀετοῦ» ἀρ. 27), ὑπὸ Ἀποστόλου Σαχίνη, σσ. 347—350.,

Aus der Byzantinischen Arbeit der Deutsher Demokratischer Republik. Herausgeben von Johannes Irmscher. Berlin, Akademie Verlag, 1957. 8ον, τόμ. Ι, σελ. VIII 302, τόμ. ΙΙ, σελ. VI 360. (Deutsche Akademie der Wissenshaften zu Berlin. Iustitut für Griechisch — Römische Alterlumskunde, τόμ. 5—6, ὑπὸ Στίλπωνος Π. Κυριακίδου, σσ. 374—375.,

Δημητρίου Α. Κρεκούκια. Τριφυλίων βαπτιστικά, ἐπωνυμίαι, παρωνυμίαι. Ἀθῆναι, Τυπογραφεῖον Ε. Δ. Δριβοπούλου. 1955. Σελ. 59, ὑπὸ Δημητρίου Ι. Γεωργακᾶ, σσ. 331—333.,

Stephen A. Larrabee, Hellas observed. The American experience of Greece, 1775—1865. New York University Press, 1957. 8ο σσ. 357, ὑπὸ Eugene Current — Garcia, σσ. 342—347.,

Σ. Θ. Λάσκαρι, Διπλωματικὴ Ἱστορία τῆς Συγχρόνου Εὐρώπης (1914—1939). Θεσσαλονίκη 1954. 8ο Σελ. ιϛ', 304. (Ἔκδοσις Ἱδρύματος Μελετῶν Χερσονήσου τοῦ Αἵμου), ὑπὸ Ἐλευθερίου Πρεβελάκη, σσ. 291—294.,

Bruno Lavagnini, Trittio Neogreco. Porfiras — Kavafis — Sikelianos. Traduzione Poetica affiancata al testo Greco. Coperta e tavole fuori testo di Spiro Vassiliou. Atene 1954, Edizioni Dello Instituto Ilaliano di Atene. 8ο Μ. Σελ. VIII, 162, ὑπὸ Λίνου Πολίτη, σ. 409.,

Τοῦ αὐτοῦ, Storia Della Letteratura Neoellenica. (Milano 1955) Nuova Accademia editrice. 8ο μ. Σέλ. 203 (καὶ ἕνας χάρτης). (Thesaurus Litterarum. Storia Delle Lettereture di tutto il mondo), ὑπὸ Λίνου Πολίτη, σσ. 409—412.,

Νεοελληνικὰ λαογραφικὰ κείμενα. Ἐπιμέλεια Δημητρίου Σ. Λουκάτου. Ἀθῆναι 1957. 8ο Σελ. κδ+323. (Βασικὴ Βιβλιοθήκη «Ἀετοῦ» ἀρ. 48), ὑπὸ Μ. Ἰωαννίδου — Μπαρμπαρίγου, σσ. 275—281.,

Dorothy Madsen Claya, Formal Analyses of the vocabularies of Aeschylus, Sophocles and Euripides. Submitted to the Gra-

duate School of the University of Minnesota for the Degree of doctor of Philosophy. Athens 1958. (Part II Classified lists). 8ον· Σελ. 175, ὑπὸ Στίλπωνος Π· Κυριακίδου, σσ· 399—400.,

Κίτσου Α· Μαχρῆ, Ἡ ξυλογλυπτικὴ τοῦ Πηλίου. Ξυλογραφίες Ντόρας Λιβανοῦ — Χρυσοχοΐδου. Τυπογραφεῖο Κίτσου Α· Μακρῆ, Βόλος 1958. Σελ. 25, Εἰκ· 24, ὑπὸ Μ· Ἰωαννίδου — Μπαρμαρίγου, σσ· 282—283.,

Ménander, Le Dyscolos. Publiè par Victor Martin. Bibliotheca Bodmeriana (Cologny — Geneve) 1958, (Papyrus Bodmep IV). σελ. 115, πίνακες 21. Προσηρτημένη μετάφρασις ἀγγλικὴ καὶ γερμανικη. (Papyrus Bodmer IV. Ménander, Dyscolos, Englich Traslation. Deutche Ubersetzung. Bibliotheca Bodmeriana 1958. 8ον· Σελ. 59, ὑπὸ Στίλπωνος Π· Κυριακίδου, σσ. 400—401.,

Constantine Porphyrogenitus, De Administrando Imperio. Greek text edited bu Gy. Moravcsik. Englisch Translation by R. J. H. Jenkins. Budabest 1949. 8ον· Σελ. 347. (Οὐγγροελληνικαὶ μελέται διευθυνόμεναι ὑπὸ Ἰουλίου Μοράβτζικ. Πανεπιστημιακὸν Ἰνστιτοῦτον ἑλληνικῆς φιλολογίας), ὑπὸ Στίλπωνος Π· Κυριακίδου, σσ. 380—386.,

Φαίδωνος Κ. Μπουμπουλίδου, Λορέντσος Μαβίλης 1860—1912. Ἀθ· 1954. 80 Μ· Σελ. 78 (Ἑπτανησιακὴ Βιβλιοθήκη· Κείμενα καὶ Ἔρευναι ἀρ· 3), ὑπὸ Λίνου Πολίτη, σσ· 426—428.,

Γ· Ε. Παγκάλου, καθηγητοῦ - φιλολόγου, Περὶ τοῦ γλωσσικοῦ ἰδιώματος τῆς Κρήτης. 8ο Μ· Σελ. 488· Ἐν Ἀθήναις 1955, ὑπὸ Π. Ἀνδριώτου σσ· 264—268.,

Milman Parry and Albert Lord, Serbocroation heroic songs, Cambridge and Belgrade 1954. 8ον, τόμ· Α΄, σελ. XVI 479 (Harvard University Press and Serbian Academy of Sciences).— Τόμ. Β΄. σ· XXI 448, ὑπὸ Ἄλκη Κυριακίδου — Νέστορος, σσ· 401—407.

Constantino Porphyrogenito, De Themetibus. Introduzione — Testo Critico — Commento, a Cura di A. Pertusi. Citta del Vaticano. Bibliotheca Apostolica Vaticana 1952. 8ον, σελ· XV+210, πίν. 2, γεωγραφικὸς χάρτης. (Studi e Testi 160), ὑπὸ Στίλπωνος Π· Κυριακίδου, σσ. 375—380.,

Augustinus Pertusi, Scholia Vetera in Hesiodi Opera et Dies. Societa editrice «Vita e Pensiero». Milano (1955) 8ον· Σελ. 387+229· (Publicazioni dell'Universita Cattolica del S. Cuore. Nuova Serie. Vol. LIII, ὑπὸ Στίλπωνος Π. Κυριακίδου, σσ· 395—399.,

Le Roman de Callimaque et de Chrysorrhoè, Texte Etabli et

traduit par Michel Pichard, Paris 1956. Pag. XLI 119. (Collection Byzantine, Publiée sous le Patronage de l'Association Guillaume Budè), ὑπὸ Ε. Κριαρᾶ, σσ. 253—264.,

History of Mehmed the Conqueror by Kritovoulos, Translated from the Greek by Charles T. Riggs, Princeton, New Jersey, Princeton University Press, 1954. 8ο Σελ. 222, ὑπὸ Α. Ι. Θαβώρη, σσ. 321—325.,

Michel B. Sakellariou, La Migration Grecque en Ionie. Athènes 1958. Jo M. Pag. XX, 568, 5 χάρ.ται. (Collection de l'Institut Francais d'Athènes), ὑπὸ Σ. Β. Κουγέα, σσ. 249—253.,

Philip Sherrard, The Marble Therephing floor. Studies in modern Greek poetry. London 1956. Σελ VIII, 258, ὑπὸ Ἀποστόλου Σαχίνη, σσ. 359—363.,

Βαγγέλη Σκουβαρᾶ, Τὰ δυσετυμολόγητα τοῦ Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ τῆς Νέας Ἑλληνικῆς τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν. Σειρὰ πρώτη (χωρὶς τόπο καὶ χρονολογία ἔκδοσις). Σελ. 53. — Τοῦ ἰδίου, Ἰχνηλατώντας τὶς λέξεις. Ἐτυμολογικὰ τῆς νεοελληνικῆς. Σειρὰ δεύτερη. Βόλος 1957. Σελ. 89, ὑπὸ Α. Γ. Τσοπανάκη, σσ. 334—340.,

Solomos, Eloge de Foscolo et autres textes, Traduits de l'Italien par Joseph Peretti et presentès par Octave Merlier. Athènes 1957. 8ο μ. Σελ. 103 (καὶ 8 πίνακες). (Collection de l'Institut Francais d'Athènes) 104), ὑπὸ Λίνου Πολίτου, σσ. 423—425.,

Κωνσταντῖνος Θεοτόκης. Ἐπιμέλεια Ἀγγέλου Τερζάκη. Ἀθ. 1955. 8ο Μ. Σελ 355 (Βασικὴ Βιβλιοθήκη «Ἀετοῦ» ἀρ. 31), ὑπὸ Ἀποστόλου Σαχίνη, σσ. 350—353.,

Andreas Tielze, Griechische Lehn Wörter im anatolischen Türkischen. Oriens, Zeitschrift der Intern. Geselischaft für Orientforschung, vol. VII NR. 2 (1955), 204—257, ὑπὸ Α. Ι. Θαβώρη, σσ. 325—331.,

E. M. Turcynski, Die Ersten Griechen Zeitung und Zeitschriften 1784—1821. Publizistik 1956, Helt 6 (November — Dezember). Σελ. 353—361, ὑπὸ Ἀποστ. Βακαλοπούλου, σσ. 363—364.,

Διονύσιος Σολωμός, Ἐπιμέλεια Ν. Β. Τωμαδάκη. Ἀθ. 1954. Σελ. ροδ', 187. (Βασικὴ Βιβλιοθήκη «Ἀετοῦ», ἀρ. 15), ὑπὸ Λίνου Πολίτη, σσ. 412—423.,

Πέτρου Χάρη, Ἕλληνες πεζογράφοι. (Ἀθ. 1954). Βιβλιοπωλεῖον τῆς «Ἑστίας», 8ο μ. Σελ. 255, ὑπὸ Ἀποστόλου Σαχίνη, σσ. 356—359.,

Κ. Χατζόπουλος, Σπ. Πασαγιάννης κ.ἄ. Ἐπιμ. Π. Χάρη. Ἀθ. 1955. 8ο Μ. Σελ. κδ΄, 318. (Βασικὴ Βιβλιοθήκη «Ἀετοῦ» ἀρ. 32), ὑπὸ Ἀποστόλου Σαχίνη, σσ. 353—356, καὶ

Ἀγγελικῆς Χατζημιχάλη, Σαρακατσάνοι. Τόμος πρῶτος, Μέρος Α΄, Ἀθήνα 1957. 4ο Σελ. σγ. 85 καὶ δύο χάρτες. — Μέρος Β΄., Ἀθήνα 1957. 4ο Σελ. 498, ὑπὸ Μ. Ἰωαννίδου — Μπαρμπαρίγου, σσ. 268—275.

Εἰς τὰς εἰδήσεις δημοσιεύονται σημειώματα ἀναφερόμενα εἰς : 11ον Βυζαντινολογικὸν Συνέδριον ἐν Μονάχῳ, σσ. 436—437, 6ον Διεθνὲς Συνέδριον Ὀνομαστικῶν Ἐπιστημῶν, σ. 437, Διεθνῆ Ἑταιρείαν Νεοελληνικῶν Σπουδῶν, σσ. 437—438, Α΄ Διεθνὲς Συνέδριον Νεοελληνικῶν Σπουδῶν, σσ. 438—439, Ἑλληνικὸν Ἰνστιτοῦτον Βυζαντινῶν καὶ Μεταβυζαντινῶν Σπουδῶν Βενετίας, σ. 439, Ἐπιτίμους διδάκτορας τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, σ. 440, Κέντρον Παλαιογραφικῶν Ἐρευνῶν, σ. 440, Παλαιογραφικὰς ἐρεύνας εἰς Τύρναβον καὶ Μονὴν Ζάβορδαν, σσ. 440—441, Ἰνστιτοῦτον Νεοελληνικῶν Σπουδῶν, σσ. 441—442, Πανομοιότυπον ἔκδοσιν τῶν αὐτογράφων τοῦ Σολωμοῦ, σ. 442, Ἑρτασμὸν Κωστῆ Παλαμᾶ, σ. 442, Πανεπιστήμιον Θεσσαλονίκης, σσ. 442—443 καὶ Ἑταιρείαν Μακεδονικῶν Σπουδῶν.—Νεωτέρας ἐκδόσεις, σσ. 443—444.

Ἐν συνεχείᾳ δημοσιεύεται : Νῖκος Α. Βέης. Νεκρολογία ὑπὸ Λίνου Πολίτου, σσ. 445—446.

Τὸν τόμον συμπληροῖ Παράρτημα ἔνθα δημοσιεύονται τὰ τῆς ἀναγορεύσεως τοῦ κ. Σ. Β. Κουγέα ὡς ἐπιτίμου διδάκτορος τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, σσ. 447—476.

19.3.1960. ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΣ ΣΤ. ΑΝΕΣΤΙΔΗΣ

L'Année Philologique, Bibliographie critique et analytique de l'antiquitè Créco - Latine, Publiée sous la direction de J. Marouzeau, Professeur Honoraire à la Facultè des Lèttres de Paris, Membre de l'Institut, par Mlle Juliette Ernst, Docteur de l'Universitè de Lausanne, Collaboratrice Technique au Centre National de la Recherche Scientifique. Tome XXIX, Bibliographie de l'année 1958 et complément d'année anterieures. Paris, Sociétè d'édition «Les Belles Lettres», 1959, σσ. XXII + 625. **Collection de Bibliographie Classique.**

Εἰς τὴν σειρὰν τῆς Collection de Bibliographie Classique, ἡ ὁποία ἐκδίδεται ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Sociétè Internationale de Bi-

bliographieClassique τῇ συνδρομῇ τῆς U.N.E.S.C.O. καὶ τοῦ Centre National de la Recherche Scientifique, ἐξεδόθη ὁ δέκατος ἕνατος τόμος τῆς κριτικῆς καὶ ἀναλυτικῆς βιβλιογραφίας τῆς ἑλληνορωμαϊκῆς ἀρχαιογνωσίας «L'Année Philologique», ὁ ὁποῖος περιλαμβάνει τὴν σχετικὴν βιβλιογραφίαν τοῦ 1958 καὶ συμπλήρωμα τῶν προηγουμένων ἐτῶν.

Διὰ τοὺς ἀναγνώστας τῆς «Ὀρθοδοξίας» πρὶν ἢ προχωρήσωμεν εἰς τὴν παρουσίασιν τοῦ βιβλιογραφουμένου τόμου δὲν θεωροῦμεν ἄσκοπον τὴν παράθεσιν ὀλίγων τινων περὶ τῆς Collection de Bibliographie Classique. Ἡ σειρὰ αὕτη τῆς κλασσικῆς βιβλιογραφίας ἀποτελεῖται ἐκ τεσσάρων μερῶν : Τὸ πρῶτον ἀποτελοῦν οἱ προγραμματισθέντες δύο τόμοι Bibliographie Classique ὑπὸ S. Lambrino. Καλύπτουσι δὲ τὴν χρονικὴν περίοδον ἀπὸ τῆς τελευταίας χρονολογίας τῆς Bibliotheca Scriptorum Classicorum τοῦ Klussmann μέχρι καὶ τῶν ἀρχῶν τοῦ πρώτου παγκοσμίου πολέμου (1896—1914). Ἐξεδόθη μόνον ὁ πρῶτος τόμος, τὸ 1951, ἐξ 751 σελίδων, ὅστις καὶ περιλαμβάνει τὴν βιβλιογραφίαν ταξινομημένην κατὰ συγγραφέα καὶ κείμενον. Τὸ δεύτερον μέρος ἀποτελοῦν οἱ δύο κυκλοφορήσαντες τὸ 1927 ἐκ 461 σελίδων καὶ 1928 ἐξ 824 ἀντιστοίχως : Dix année de bibliographie classique ὑπὸ J. Marouzeau. Καλύπτουσι δὲ τὴν βιβλιογράφησιν τῆς μεσοπολέμου περιόδου (1914—1924). Τὸ τρίτον μέρος ἀποτελοῦν οἱ ὑπὸ τὸν γενικὸν τίτλον L'Année Philologique τόμοι βιβλιογραφικοὶ τῆς κλασσικῆς φιλολογίας ἀπὸ τοῦ ἔτους 1926 καὶ ἐντεῦθεν. Ἤδη ἐκυκλοφόρησαν καὶ τοῦ προκειμένου τοῦ ἔτους 1958 συμπεριλαμβανομένου δέκα ἐννέα τόμοι ὑπὸ τῆς J. Ernst καὶ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ J. Marouzeau. Τὸ τέταρτον καὶ τελευταῖον συγκροτοῦν : Bibliographie Spéciales διὰ τὰ θέματα τῆς λατινικῆς φιλολογίας.

Ὁ μετὰ χεῖρας τόμος διαιρεῖται εἰς τρία μέρη. Τὸ πρῶτον ἀποτελοῦν ὁ πρόλογος, τὸ εἰσαγωγικὸν σημείωμα καὶ ὁ κατάλογος τῶν περιοδικῶν τὰ ὁποῖα ἀπεδελτιώθησαν. Περισσότερα τῶν ἑξακοσίων περιοδικῶν ὅλου τοῦ κόσμου τὰ ὁποῖα θεραπεύουσι τὴν ἐπιστήμην τῆς κλασσικῆς φιλολογίας ἢ ἀδελφὰς ἐπιστήμας τοῦ ἑλληνικοῦ ἢ ρωμαϊκοῦ ἐν γένει ἀντικειμένου ἀπεδελτιώθησαν διὰ νὰ εὑρετηριασθῇ τὸ περιεχόμενον αὐτῶν. Τὸ δεύτερον ἀποτελεῖται ἐκ τοῦ ὄγκου τῆς βιβλιογραφίας τοῦ ἔτους 1958 καὶ τοῦ συμπληρώματος τῶν προηγουμένων ἐτῶν καὶ διαιρεῖται εἰς δύο, ὡς προβλέπει ὁ ἐσωτερικὸς κανονισμὸς τῆς βιβλιογραφίας. Πρῶτον ὑπὸ τὸν γενικὸν τίτλον «Συγγραφεῖς καὶ κείμενα» (Auteurs et Textes) ταξινομεῖται ὅλη ἡ βιβλιογραφία κατὰ συγγραφεῖς καὶ κείμενα τῶν τίτλων αὐτῶν μεταγραφομένων εἰς τὸν λατινικὸν αὐτῶν τύπον καὶ εὑρετηριαζομένων ἀλφαβητικῶς. Δεύτερον ὑπὸ τὸν τίτλον «Περιεχόμενα καὶ τάξεις» (Matieres et Disciplines) πραγματοποιεῖται εὑρετηρίασις λεπτομερὴς

ὑπὸ τίτλους ἄρθρων βιβλιογραφίας, συγγραφέων, συλλογῶν, λεξικῶν, εὑρετηρίων, καὶ μελετῶν, κατὰ τὴν ἀλφαβητικὴν τάξιν τῶν συγγραφέων αὐτῶν. Τὸ μέρος αὐτὸ ὑποδιαιρεῖται εἰς δέκα μεγάλους κύκλους περιεχομένων I—Histoire Littéraire, II— Linguistique et Philologie, III Histoire de Textes, IV— Antiquités, V— Histoire, VI— Droit, VII— Philosophie, VIII Sciences, Techniques et Métiers, IX— Les Etudes Classiques καὶ X—Mélanges et Recuils. Τὸ τελευταῖον μέρος ἀποτελοῦν οἱ πίνακες : α— Συνοπτικῶν τίτλων διὰ τὸ πρῶτον μέρος : Συγγραφεῖς καὶ κείμενα, β— Ἀρχαίων κυρίων ὀνομάτων, γ— Ἀνθρωπιστῶν καὶ μεταφρασάντων κλασσικοὺς καὶ δ— Συγγραφέων.

18.3.1960. ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΣ ΣΤ. ΑΝΕΣΤΙΔΗΣ

Bulletin Analytique de Bibliographie Hellénique. Tome XVIII. Année bibliographique 1957. Athènes 1959. Σχ. 8ον Μ. σσ. 542+13 ἀ.ἀ. Collection de l'Institut Francais d'Athènes.

Εἰς τὴν σειρὰν τῆς ἑλληνικῆς βιβλιογραφίας τὴν ὁποίαν ἐκδίδει τὸ Γαλλικὸν Ἰνστιτοῦτον Ἀθηνῶν καὶ ἡ ὁποία κατὰ τὸ καταρτισθὲν πρόγραμμα θὰ καλύπτῃ τὴν ἑλληνικὴν βιβλιογραφίαν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1940 καὶ ἐντεῦθεν ἐξεδόθη καὶ ἐκυκλοφόρησεν ὁ δέκατος ὄγδοος τόμος, ὁ ὁποῖος ἀναφέρεται εἰς τὸ ἔτος 1957.

Ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ γνωστοῦ τρόπου τὸν ὁποῖον καθιέρωσε τὸ Γαλλικὸν Ἰνστιτοῦτον Ἀθηνῶν διὰ τὴν ταξινόμησιν καὶ εὑρετηρίασιν τῆς ὅλης ἐτησίας βιβλιογραφίας, εἰς τὸ πρῶτον μέρος τοῦ προκειμένου τόμου κάθε βιβλίον ἢ φυλλάδιον ἀριθμούμενον βιβλιογραφεῖται εἰς περίληψιν γαλλιστί, τοῦ ὀνόματος τοῦ συγγραφέως καὶ τοῦ τίτλου τοῦ ἔργου ἀναγραφομένων εἰς γαλλικὴν μετάφρασιν καὶ ἀκολούθως ἑλληνιστί. Τὸ μέρος τοῦτο (Livres et Brochures) διαιρεῖται εἰς τὰς ἑξῆς πέντε μεγάλας τάξεις I— Littérature, II— Sciences, III— Sciences humaines, IV— Livres scolaires καὶ V— Traductions, ἑκάστης τάξεως ὑποδιαιρουμένης ἀναλόγως.

Εἰς τὸ δεύτερον μέρος (Revues et Périodiques) δίδονται γαλλιστί, τοῦ ἑλληνικοῦ ἐγγραφομένου εἰς παρένθεσιν, ὁ τίτλος, οἱ χαρακτηρισμοί, τὰ ὀνόματα τῶν ἐκδοτῶν καὶ διευθυντῶν καὶ τὰ περιεχόμενα κατὰ κλάδους μετὰ παραπομπῆς εἰς σελίδα τριακοσίων εἴκοσι ἑπτὰ περιοδικῶν ἐκδιδομένων εἰς Ἑλλάδα καὶ ἀλλαχοῦ. Ἡ ταξινόμησις τῶν περιοδικῶν αὐτῶν εἰς τάξεις πραγματοποιεῖται ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἀκολούθου σχεδιαγράμματος ἑκάστης τάξεως ὑποδιαιρουμένης ἀναλόγως : I— Art et Literrature, II— Mélanges, III—

Sciences, IV— Sciences humaines.

Εἰς τὸ τέλος τοῦ τόμου δημοσιεύεται πίναξ ἀλφαβητικὸς τῶν ὀνομάτων τῶν συγγραφέων μετὰ παρακειμένου τοῦ ἀριθμοῦ τὸν ὁποῖον φέρει τὸ βιβλιογραφηθὲν βιβλίον ἢ φυλλάδιον αὐτῶν, ἢ τὸ περιοδικὸν εἰς τὸ ὁποῖον δημοσιεύεται ἡ ἐργασία αὐτῶν.

20.3.1960. ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΣ ΣΤ. ΑΝΕΣΤΙΔΗΣ

Ἀρχεῖον Ἐκκλησιαστικοῦ καὶ Κανονικοῦ Δικαίου. Τετραμηνιαία νομοκανονικὴ ἐπιθεώρησις. Ἰδιοκτησία—Διεύθυνσις: Δρ. Παναγ. Ι. Παναγιωτάκος, Δικηγόρος παρὰ τῷ Ἀρείῳ Πάγῳ καὶ τῷ Συμβουλίῳ τῆς Ἐπικρατείας, Νομικὸς Σύμβουλος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ἔτος ΙΔ΄. Ἀθῆναι 1959. Σχ. 8ον, σσ. 234.

Εἰς τὸν συμπληρωθέντα ΙΔ (1959) τόμον τοῦ Ἀρχείου Ἐκκλησιαστικοῦ καὶ Κανονικοῦ Δικαίου δημοσιεύονται αἱ ἑξῆς μελέται, σημειούμεναι κατὰ τὴν ἀλφαβητικὴν τάξιν τῶν συγγραφέων αὐτῶν:

Ἀντωνοπούλου, Ἀναστ. Β., Εἶναι ὁ Χιλιασμὸς θρησκεία καὶ δύναται νὰ ἀπολαμβάνῃ τῆς συνταγματικῆς προστασίας; Ἀντιθρησκευτικά, ἀντιχριστιανικά, ἐντεθνικὰ καὶ ἀναρχικὰ κηρύγματα τοῦ Χιλιασμοῦ, σσ. 108—120.,

Ἀτέση, Βασιλείου Γ., Μητροπολίτου πρ. Λήμνου, Ἡ ἐν τῇ Ἐπισκοπῇ Σκύρου ἐκκλησιαστικὴ κατάστασις κατὰ τὰ ἔτη 1837—1844, σσ. 22—28. 101—107.,

Γριτσοπούλου, Τάσου. Ἀθ., Ἱεροσολύμων Παΐσιος (1645—1660), σσ. 35—45.,

Τοῦ αὐτοῦ, Ἀρχιερεῖς ἐκ Δημητσάνης ΙΗ΄ αἰῶνος σσ. 121—135. 187—204. 1. Χριστιανουπόλεως Ἀθανάσιος (1630—1710). 2. Χριστιανουπόλεως Γρηγόριος (1710—1725 τοὐλάχιστον). 3. Χριστιανουπόλεως Παρθένιος (1726—1739). 4. Καρυουπόλεως Σωφρόνιος (περὶ τὰ τέλη ΙΖ΄ αἰ. —1717). 5. Δημητσάνης Παγκράτιος (1718—1722 τοὐλάχιστον). 6. Σερρῶν Παρθένιος, ὁ ἀπὸ Δράμας (1728—1735). 7. Ἀθηνῶν Ἄνθιμος (1741—1764). 8. Μεθώνης Ἄνθιμος (1754—1770). 9. Κορώνης Μακάριος Καράκαλλος (περὶ τὸ 1744—1770). 10 Κορώνης Μακάριος Παπαγιαννόπουλος (1771—1784). 11. Αὐλοποτάμου Νεόφυτος (1755—). 12. Δρύστας Κύριλλος ὁ ἀπὸ Ξάνθης (1755—1760, 1760—1765). 13. Καισαρείας Ἀνανίας (1753—1773). 14. Ναζαρὲτ Παΐσιος (πρὸ τοῦ 1752—1772). 15. Ναζαρὲτ Νεόφυτος (1772—1787). 16. Δρύστας Παφνούτιος (1773—). 17. Ἄργους καὶ Ναυπλίας Ἰάκωβος ὁ ἀπὸ Ὠλένης (1777—1787, 1787—1800). 17. Καρυουπόλεως Παΐσιος (περὶ τὰ μέσα ΙΗ΄ αἰῶνος). 19. Καρυουπόλεως Βενέδικτος (περὶ τὰ τέλη ΙΗ΄ αἰῶνος). 20. Κορώνης Παΐσιος (περὶ τὰ τέλη τοῦ ΙΗ΄ αἰῶνος). 21. Πέτρας Ἱεροσολύμων Μακάριος (περὶ τὸ τέλος ΙΗ΄ αἰ.),

Διευθύνσεως, (Τὰ κατὰ τὴν ἀπονομὴν εἰς τὸν κ. Παναγ. Ι. Παναγιωτάκον τοῦ τιμητικοῦ τίτλου τοῦ Νομικοῦ Συμβούλου τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἐπαίνου τῆς Ποιμενούσης Ἐκκλησίας διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 255—108 τῆς 28 Ἰαν. 1959 πιττακίου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος), σσ. 3—12.,

Τῆς αὐτῆς, Τὸ χρονικὸν τῆς ἐπιβολῆς νέας τάξεως πραγμάτων εἰς τὸ καθεστὼς τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, σσ. 81—100.

Τῆς αὐτῆς, Ἡ Ἑλληνικὴ Ἐθνικὴ Ἐκκλησία ἐν διωγμῷ, σσ. 170—186.,

Μουρίκη, Γεωργίου., Ἡ συνταγματικὴ προστασία τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας, σσ. 29—34. Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου τόμου* καὶ τέλος.

Παναγιωτάκου, Παναγ.. Ι., Τὸ αὐτοκέφαλον τῆς Ἁγιωτάτης Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου. σσ. 13—21. Συνέχεια ἐκ τοῦ ΙΒ (1957) τόμου, σελ. 65. Β΄. Ἡ κανονικὴ τάξις.,

Φούγια Παναγιώτου., δ. Θ., Χειροτονία ἐξωγάμων τέκνων ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Χριστιανικῇ Ἐκκλησίᾳ, σσ. 205—210.

Εἰς τὰ Ἐπίσημα Ἔγγραφα δημοσιεύονται : Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος : Ἐγκύκλιος 1030, Ἀθήνησι τῇ 28ῃ Μαΐου 1959, Περὶ διασφαλίσεως τῶν ἐν ταῖς Ἱ. Μοναῖς φυλασσομένων ἱερῶν κειμηλίων, σ. 135, Ἐγκύγκιος 1031, Ἀθήνησι τῇ 3ῃ Ἰουνίου 1959, Περὶ ἐφαρμογῆς τῶν κατὰ τοῦ Παλαιοημερολογιτισμοῦ ἀποφασισθέντων ὑπὸ τῆς ΙΓ΄ Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, σ. 137, Ἐγκύκλιος 1047, Ἀθήνησι τῇ 17ῃ Νοεμβρίου 1959. (Περὶ συστάσεως τοῦ ἔργου «Ἐγχειρίδιον περὶ τῶν κωλυμάτων τοῦ γάμου» τοῦ κ. Παναγ. Ι. Παναγιωτάκου), σ. 210, καὶ Βασίλειον τῆς Ἑλλάδος, Ἱ. Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν. Ἐγκύκλιος, Ἀθήνησι τῇ 10ῃ Νοεμβρίου 1959. Περὶ συστάσεως τοῦ ἔργου «Ἐγχειρίδιον περὶ τῶν κωλυμάτων τοῦ γάμου» τοῦ κ. Παναγ. Ι. Παναγιωτάκου, σ. 212.,

Εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Νομολογίαν δημοσιεύονται :

Ἱ. Ναοὶ ἐν Κερκύρᾳ, Διακρίσεις αὐτῶν. Ἱ. Ναὸς τοῦ Ἁγίου Θ. Σπυρίδωνος. Κτητορικὰ δικαιώματα ἐπὶ τούτου τῆς οἰκογενείας τῶν Βουλγαρέων. Νομικὸς χαρακτηρισμὸς τοῦ Ἱ. Ναοῦ τούτου καὶ τρόπος διορισμοῦ Διαχ. Ἐπιτροπῆς αὐτοῦ. Ἐφαρμογὴ τοῦ Θεσπίσματος τῆς 7-2-1812 τῆς Γερουσίας τῶν Ἰονίων Νήσων καὶ οὐχὶ τοῦ ἄρθρου 13 τοῦ ἀν. ν. 2200—1940. Πρᾶξις τοῦ Μητρ. Συμβουλίου Κερκύρας, τὰ ἀντίθετα διατάξασα, παράνομος καὶ ἄκυρος, μὴ ἐφαρμόσασα ὡς ἔδει, προηγουμένως τὸ ἄρθρ. 85 § 2 τοῦ ἀν. ν. 2200—1940 περὶ τρόπου χαρακτηρισμοῦ Ἱ. Ναοῦ ἐν Ἑπτανήσῳ διὰ τῆς ἐνώπιον τοῦ Προέδρου τῶν Πρωτοδικῶν προβλεπομένης διαδικασίας.—Συμβούλιον τῆς Ἐπικρατείας ἐν ὁλομελείᾳ. Ἀριθ. 76—1959., σσ. 46—47.,

Τ. Α. Κ. Ε.. Προϋποθέσεις ἀπονομῆς συντάξεως εἰς οἰκογενείας ἐφημερίων, θανόντων πρὸ κτήσεως δικαιώματος συντάξεως. Ἀνάγκη οὗτοι νὰ διατελοῦν ἐν ὑπηρεσίᾳ κατὰ τὸν χρόνον τοῦ θανάτου. Παῦσις δι᾽ ἐγκατάλειψιν θέσεως ὑπὲρ τὸν μῆνα πρὸ τοῦ θανάτου. Δὲν δικαιοῦνται συντάξεως τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας των.—Ἄρειος Πάγος (Τμῆμα Α΄). Ἀριθ. 351—1958., σσ. 48—49.

Ἱ. Μοναὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Διοίκησις καὶ διαχείρησις περιουσίας αὐτῶν κατὰ τὸν κώδ. ν. 4534—1931. Ἀπαλλοτρίωσις τῆς Μοναστηριακῆς περιουσίας κατ᾽ ἄρθρα 104 τοῦ Συντάγματος καὶ 35—37 Ν. Δ τος 2185—1952 Κατάρτισις Συμβάσεως Ἐκκλησίας Πολιτείας, κυρωθείσης διὰ τοῦ ἀπὸ 26.9.1952 Β. Δ-τος, γενομένη κατ᾽ ἐφαρμογὴν τῶν ἄρθρων 35—37 τοῦ Ν. Δ-τος 2185—1952 νόμιμος καὶ συμπολιτευομένη πρὸς τὰ ἄρθρα 2 τοῦ Συντάγματος καὶ 235 Α. Κ.—Ἄρειος Πάγος (Τμῆμα Α΄). Ἀριθ. 2—1959. σσ. 49—53.,

Δίκαιον τῶν Μοναχῶν. Συνέπειαι ἐκ τῆς προσκτήσεως τῆς Μοναχικῆς ἰδιότητος. Στέρησις δικαιώματος δικαιοπρακτικῆς ἱκανότητος. Μοναχοὶ Ἁγίου Ὄρους καὶ δὴ Κοινοβιᾶται. Παντελὴς στέρησις δικαιωμάτων περιουσιακῆς καὶ δικαιοπρακτικῆς ἱκανότητος κατ᾽ ἄρθρον 101 Κ. Χ. Α. Ο.. Δικαίωμα τούτων πρὸς ἀποδοχὴν ἢ ἀποποίησιν κληρονομίας κατ᾽

* Ἴδε βιβλιογραφικὸν σημείωμα ΑΕΚΔ, ΙΓ (1958) ἐν Ὀρθοδοξίᾳ ΛΔ (1959), σσ. 434 κ. ἑ.

ἄρθ. 1847 Α. Κ.. Ὑποκατάστασις τούτων ἐν αὐτῷ ὑπὸ τῆς οἰκείας Ἱ. Μονῆς. Ἔγερσις ἀγωγῆς περὶ κλήρου, ἀφορῶσα δικαίωμα τινὸς τούτων, φέρουσα χαρακτῆρα ἐντελῶς προσωπικῆς τοιαύτης, κινεῖται ὑπό τε τῆς Ἱ. Μονῆς καὶ τοῦ Μοναχοῦ. Ἡ Ε΄ Νεαρὰ Λέοντος ΣΤ΄ τοῦ Σοφοῦ, ὡς ἀντίθετος πρὸς τὴν διάταξιν τοῦ ἄρθρου 101 Κ. Χ. Α. Ο., δὲν ἔχει ἐφαρμογὴν ἐν Ἁγίῳ Ὄρει.—Πρωτοδικεῖον Σπάρτης. Ἀριθ. 53—1959, σσ. 53—55.,

Ἀρχὴ τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας κατ' ἄρθρ. 1. τοῦ Συν-τος. Ἐλευθερία τῆς λατρείας. Ἀναγκαῖαι διατυπώσεις διὰ τὴν ἀνέγερσιν Ναοῦ οἱουδήποτε δόγματος. Ἡ χορήγησις τῆς σχετικῆς ἀδείας δὲν ἀπόκειται εἰς τὴν διακριτικὴν ἐξουσίαν τῆς Διοικήσεως, ἀλλ' εἶναι ὑποχρεωτικὴ ἐφ' ὅσον συντρέχουσιν αἱ νόμιμαι προϋποθέσεις. Περὶ τῆς χορηγήσεως ἢ μὴ ἀδείας ἀποφαίνεται ὁ κατὰ τόπον ἁρμόδιος Μητροπολίτης τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἀναιτιολόγητον ἀπορριπτικῆς ἀποφάσεως μὴ ἀναφερομένης εἰς συγκεκριμένα στοιχεῖα περὶ τῆς ἐξυπηρετήσεως τῶν θρησκευτικῶν ἀναγκῶν τῶν ὑποβαλόντων τὴν αἴτησιν.—Συμβούλιον τῆς Ἐπικρατείας ἐν ὁλομελείᾳ. Ἀριθμ. 1566—1958., σσ. 151—155.,

Τὸ δικαίωμα πρὸς καθορισμὸν τῶν ὁρίων τῶν Ἱ. Μητροπόλεων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀνήκει εἰς τὴν Ἱ. Σύνοδον τῆς Ἱεραρχίας καὶ οὐχὶ εἰς τὴν Διαρκῆ Ἱερὰν Σύνοδον.—Συμβούλιον τῆς Ἐπικρατείας ἐν ὁλομελείᾳ, Ἀριθ. 1588—1959., σσ. 213—215.,

Διαζύγιον. Ἐνιαύσιος προθεσμία ἄρθρου 1443 Α. Κ.. Δὲν διακόπτεται ἐκ προπαρασκευαστικῆς παρ' Ἐπισκόπῳ διαδικασίας. Ἀνεφάρμοστον τοῦ ἐπὶ παραγραφῆς ἰσχύοντος ἄρθρ. 262 Α. Κ. ἐπὶ προθεσμίας ἄρθρ. 1448 Α. Κ. Ἔννοια ἄρθρων 262, 279 Α. Κ..—Ἄρειος Πάγος (Τμῆμα Β΄). Ἀριθ. 352—1959, σσ. 215—216.,

Μοναχοὶ Ἁγίου Ὄρους. Κληρονομικὸν δίκαιον αὐτῶν. Χρέη κληρονομίας. Ἀνεύθυνον Ἱ. Μονῆς πρὸς πλήρωσιν αὐτῶν ἐφ' ὅσον συνήφθησαν ὑπὸ τοῦ ἀποβιώσαντος μοναχοῦ ἄνευ προηγουμένου ἐγγράφου συγκαταθέσεως τῆς οἰκείας Μοναστηριακῆς Ἀρχῆς κατ' ἄρθρ. 101 Κ. Χ. Α. Ο.. Ἐπὶ τοιούτων περιπτώσεων ἀνεφάρμοστον ἄρθρου 231 Α. Κ. — Ἄρειος Πάγος (Τμῆμα Α΄), Ἀριθ. 401—1959., σσ. 216—217.,

Μοναχοί. Ἐκαταβίωσις ἐν τῇ Μονῇ. Ἀπόκτησις μοναχικῆς ἰδιότητος διὰ τελέσεως Μοναχικῆς κουρᾶς. Ἀπόδειξις ἐκ Μοναχολογίου. Πιστοποίησις Ἐπισκόπου. Πλήρης ἀπόδειξις. Ἐπιτρεπτὸν μαρτύρων ἐν ἐλλείψει. Ἀδιάφορον ἂν ὁ Μοναχὸς διαβιοῖ ἐν κοινωνίᾳ ὑπὸ πρόσθετον ἰδιότητα Κληρικοῦ ἐν βαθμῷ διακόνου ἢ πρεσβυτέρου. Τύχη περιουσίας Μοναχοῦ, ὑπαρχούσης κατὰ τὴν πρόσκτησιν τοιαύτης ἰδιότητος ἢ περιουσίας κτησθείσης μετ' αὐτήν. Ἀπαγόρευσις διαθέσεως τελευταίας τοιαύτης. Ἀκυρότης διαθέσεως αἰτήσει Μονῆς ἐγκαταβιώσεως ἢ ΟΔΕΠ εἰς οὓς κατὰ 1—2 ἑκάστῳ περιέρχεται ἡ κληρονομία. Διάκρυσις ὡς πρὸς κληρονομίαν Ἐπισκόπων. Διάκρισις κληρονομίας Ἱερομονάχων (διαβιούντων ἐκτὸς Μονῆς) ὡς δικαιουμένων νὰ διαθέσωσι τὸ ἥμισυ τῆς περιουσίας των κατ' ἄρθρ. 4 δ΄ ν. ΓΥΙΔ 1909. Κατάργησις διακρίσεως δι' ἄρθρ. 7 § 2 ν. 4684—1930. Ἀδιάφορον ἑρμηνευτικῆς διατάξεως νόμου 2057—1952.—Ἐφετεῖον Αἰγαίου, Ἀριθ. 45—1959, σσ. 217—222.

Εἰς τὰς Νομοκανονικὰς Γνωμοδοτήσεις δημοσιεύονται :

Ἐκκλησία Κρήτης. Ἐκλογὴ Ἐπισκόπων αὐτῆς. Ἡ οἰκειοθελὴς παραίτησις τινῶν ἐκ τῶν τριῶν προταθέντων ὑπὸ τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης ὡς ἐκλογίμων, δεσμεύει τὸν Ὑπουργὸν ἐπὶ τῆς Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων νὰ χωρίσῃ εἰς τὴν ἐκλογήν, ὑποχρεούμενον νὰ ἀναπέμψῃ τὸ οἰκεῖον πρακτικὸν εἰς τὴν Ἱ. Σύνοδον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κρήτης πρὸς συμπλήρωσιν αὐτοῦ κατὰ τὸν ἐλλείποντα ἀριθμὸν (γνώμη πλειοψηφίας). Ἡ αὐτὴ παραίτησις δὲν ἐπηρεάζει τὸν ἐκλέγοντα Ὑπουργόν, ὡς ἀσκοῦντα τὸ δικαίωμα κρίσεως αὐτοῦ ἐπὶ τῆς προβληθείσης ὑπο-

ψηφιότητος πάντων τῶν προταθέντων ὡς ἐκλογίμων (γνώμη μειοψηφίας).— Τὸ Νομικὸν Συμβούλιον τοῦ Κράτους ἐν ὁλομελείᾳ, Ἀρ. 146 - 1959., σσ. 133—140.,

Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος. Διαρκὴς Ἱ. Σύνοδος. Ἐξουσίαι καὶ καθήκοντα Προέδρου αὐτῆς. Μὴ προβλεπομένης ὑπὸ θετικῆς διατάξεως νόμου τῆς καταρτίσεως ἡμερησίας διατάξεως ἐπὶ τῶν ἐνώπιον τῆς Διαρκοῦς Ἱ. Συνόδου συζητητέων θεμάτων, τὸ δικαίωμα πρὸς προβολὴν πρὸς συζήτησιν ἀγομένων τοιούτων θεμάτων ἀνήκει καὶ μόνον εἰς τὸν Πρόεδρον αὐτῆς. Τὸ δικαίωμα πρὸς λύσιν τῶν συνεδριῶν τῆς Διαρκοῦς Ἱ. Συνόδου ἀνάγεται εἰς τὸν κύκλον τῶν ἐξουσιῶν τοῦ Προέδρου αὐτῆς. Συνέχισις τῆς συνεδρίας τῆς Διαρκοῦς Ἱ. Συνόδου παρ' ὁσωνδήποτε τῶν μελῶν αὐτῆς μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Προέδρου κήρυξιν τῆς λύσωες τῆς συνεδρίας αὐτῆς στερεῖται πάσης νομιμότητος.—Τὸ Νομικὸν συμβούλιον τοῦ Κράτους ἐν ὁλομελείᾳ, Ἀριθμ. 310—1959., σσ. 140—144.,

Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος. Ἱεροψάλται. Χαρακτηρισμὸς αὐτῶν ὡς τακτικῶν ὑπαλλήλων νομικῶν προσώπων δημοσίου δικαίου. Ἀναγνώρισις ὡς ἐπακολούθων μισθοδοτικῶν προνομίων αὐτῶν πολυετίας καὶ εὐδοκίμου παραμονῆς.—Τὸ Νομικὸν Συμβούλιον τοῦ Κράτους ἐν ὁλομελείᾳ, Ἀριθμ. 249—1959., σσ. 144—145.,

Ἐκκλησία Κρήτης. Ἐκλογὴ Ἐπισκόπων αὐτῆς. Ἡ οἰκειοθελὴς παραίτησις τινῶν ἐκ τῶν τριῶν προταθέντων ὑπὸ τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κρήτης ὡς ἐκλογίμων, συνιστῶσα πρᾶξιν ἀντικανονικὴν καὶ ἀπαράδεκτον, δὲν δεσμεύει τὸν Ὑπουργὸν ἐπὶ τῆς Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων νὰ χωρήσῃ εἰς τὴν ἐκλογήν, ἀλλ' ὑποχρεοῖ τοῦτον εἰς ἐνέργειαν αὐτῆς βάσει τοῦ ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης καταρτισθέντος κυριαρχικῷ ἐκκλησιαστικῷ δικαιώματι πρακτικοῦ.—Ὁ Νομικὸς Σύμβουλος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, σσ. 145—147.,

Ἐφημέριοι. Ἀσφάλισις εἰς Τ. Α. Κ. Ε.. Ἡ τοποθέτησις κληρικοῦ ἠσφαλισμένου εἰς τὸ Τ. Α. Κ. Ε., ὡς ἐφημερίου εἰς Ἱ. Μητρόπολιν ὑπαγομένης εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον δὲν ἐπιφέρει ἀπώλειαν τῆς ἰδιότητος τοῦ ἠσφαλισμένου, ἧς ἀπολαμβάνουσιν ἅπαντες οἱ ὑπηρετοῦντες εἰς Ἱ. Μητροπόλεις τῶν Πρεσβυγενῶν Ὀρθοδόξων Πατριαρχείων κληρικοί. Ζητήματα.—Ὁ Νομικὸς Σύμβουλος τοῦ Ταμείου Ἀσφαλίσεως Κλήρου Ἑλλάδος, σσ. 148—149.,

Μοναχοί. Ἔξοδος ἐκ τῆς Ἱ. Μονῆς. Πότε ἐπιτρέπεται. Διορισμὸς ἱερομονάχου εἰς ἐφημεριακὴν θέσιν. Ἀσφάλισις εἰς ΤΑΚΕ. Ἡ ἐκ τοῦ διακονήματος μοναστηριακῆς θέσεως ἀπόλυσις ἢ καὶ ἐκ ταύτης ἀνάκλησις τοῦ Μοναχοῦ οὐδόλως ἅπτεται τῆς ἰδιότητος τοῦ ἠσφαλισμένου εἰς τὸ ΤΑΚΕ.—Ὁ Νομικὸς Σύμβουλος τοῦ Ταμείου Ἀσφαλίσεως Κλήρου Ἑλλάδος, σσ. 149—150.

Εἰς τὰ Χρονικὰ δημοσιεύονται σημειώματα ἀφορῶντα εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, τὴν Ρωμαϊκὴν Καθολικὴν Ἐκκλησίαν, τὸ Πατριαρχεῖον Ἀλεξανδρείας, τὸ Πατριαρχεῖον Ἱεροσολύμων, τὴν Αὐτοκέφαλον Ἐκκλησίαν Κύπρου, τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος, τὰ πένθη καὶ διάφορα, σσ. 56—69, 156—159, 223—228.

Εἰς τὸ Κριτικὸν καὶ Βιβλιογραφικὸν Δελτίον δημοσιεύονται σημειώματα τῆς Διευθύνσεως, τοῦ Ἐπισκόπου Θαυμακοῦ κ. Χρυσοστόμου, τοῦ Ἀδαμαντίου Στ. Ἀνεστίδου καὶ τοῦ Τάσου Π. Βαρβαρρήγου.

23.3.1960

ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΣ ΣΤ. ΑΝΕΣΤΙΔΗΣ